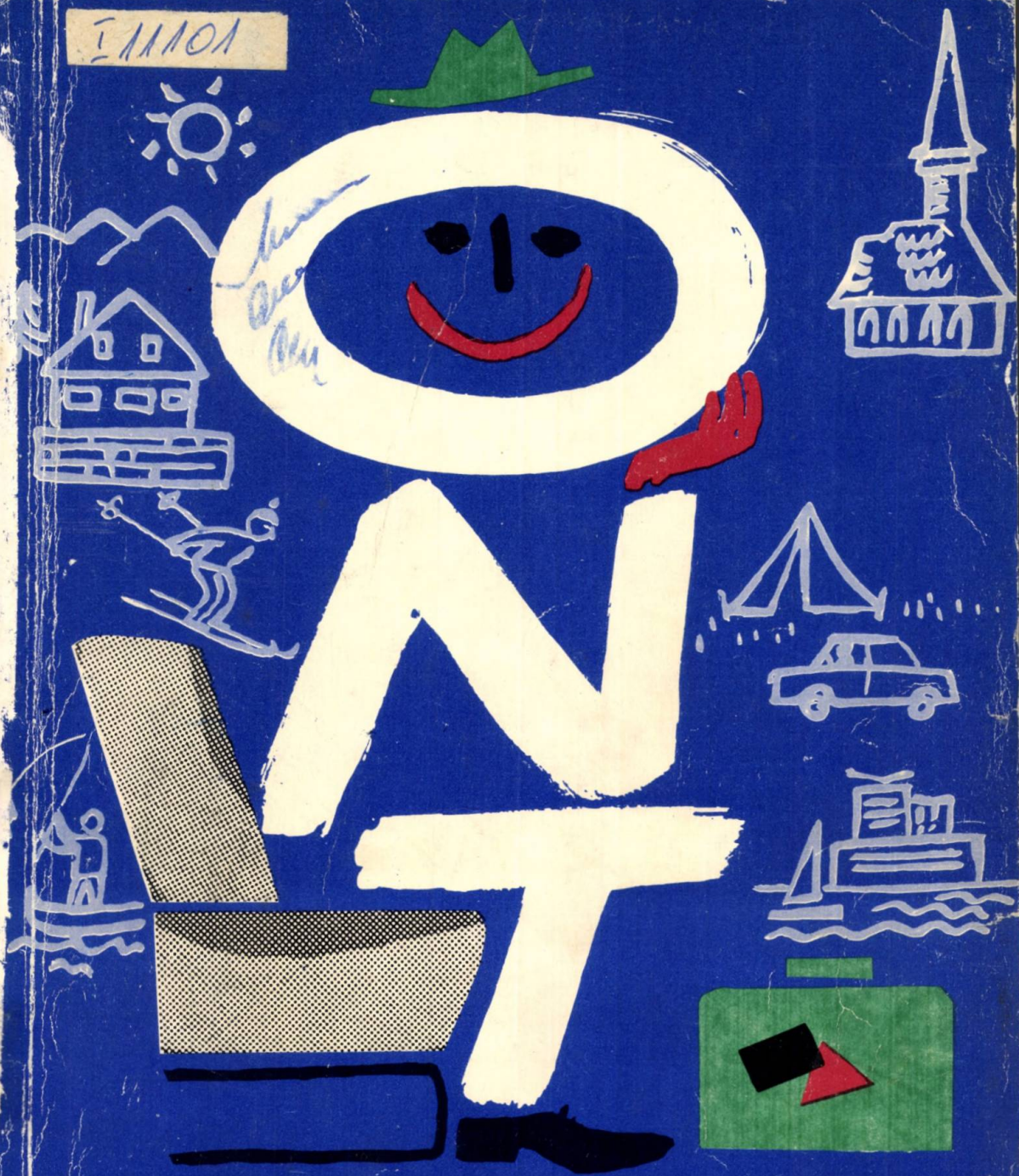

111101

1967

ALMANAHUL TURISTIC

EDITAT DE OFICIUL NAȚIONAL DE TURISM

1990

IUL. 2005

OFICIUL NAȚIONAL DE TURISM
Vă oferă în supliment
Harta turistică a
REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

COLECTIVUL DE REDACȚIE

M. I. PASCU	- redactor responsabil
POMPILIU VOICULEȚ	- secretar de redacție
DAN BĂIAȘU	- prezentarea grafică
RADU POPA	- prezentarea tehnică
VASILE MARINACHE	- cartografie

111101.

DEC 2014

ANUL INTERNAȚIONAL AL TURISMULUI

TURISMUL - PAȘAPORT PENTRU PACE

1.1.2022

BIBLIOTECA CENTRALĂ
SIBIU

ALMANAHUL TURISTIC 1967

8642 ✓

1967 a fost declarat — în cadrul Organizației Națiunilor Unite, printr-o rezoluție la care România a fost coautoare — „Anul Internațional al Turismului”. Cu care prilej, în rîndurile următoare, vom trece în revistă cîteva din coordonatele dezvoltării turismului în Republica Socialistă România, în cursul cincinalului:

- pînă în 1970, activitatea turistică internațională din România va crește de 3,6 ori, iar activitatea turistică internă de 1,8 ori față de 1965;

- pentru dezvoltarea turismului se vor face investiții în valoare de circa 3 miliarde de lei;

- numărul turiștilor români care vor participa la excursii peste hotare, va fi în 1970 de trei ori mai mare decît în 1965;

- se va dezvolta considerabil parcul de avioane, autocare, vase maritime și fluviiale, destinate turismului;

- capacitatea de cazare va crește cu circa 53 000 de locuri (hoteluri, moteluri, hanuri), în aproape 200 de localități din țară;

- pe litoralul Mării Negre capacitatea de cazare va spori cu aproape 33000 de locuri;

- în stațiunile de munte se vor construi hoteluri, hanuri și campinguri, cu o capacitate de circa 3500 de locuri;

- numărul cabanelor din munții Carpați va ajunge, de la 178, la 247;

- se vor amenaja noi pîrții de schi dotate cu mijloace mecanice de transport (teleferice, teleschiuri);

- se vor construi numeroase moteluri (peste 900 de locuri) și campinguri (3300 de locuri).

Perspectivile largi de dezvoltare a turismului, deschise de cel de al IX-lea Congres al P.C.R., eforturile însemnate pe care le face statul nostru în vederea asigurării unei puternice baze materiale, vor transforma România într-o țară cu o și mai largă mișcare turistică internă și internațională.

VICTOR EFTIMIU

cu harta țării pe masă

Aș vrea să scriu o carte cu acest titlu. O carte de amintiri. De ce-am vorbi numai de oameni și n-am evoca peisagiile în care am vibrat, orașele, târgurile, satele, munții, pădurile, drumurile, apele pe care le-am contemplat, în fața cărora ne-am extaziat, unde ne-a bătut inima, care țin un loc atât de vast în lumea noastră interioară și cărora le-am dăruit atîta suflet?

Eu nu pot sta vreme îndelungată în București, fără să nu mă apuce dorul de restul țării. Și nu e dorul de călătorii pe limanuri depărtate, în țări exotice, dorul care mă frămîntă în tinerețe. E ceva mai apropiat, mai cald, mai familial. Și, neputînd pleca, desfac pe masă harta țării și călătoresc în imaginație de la Suceava pînă la ultimul sat din Dobrogea, de la ruinele Sarmizegetusei pînă la podgoriile de pe Tîrnave, de la Babadag pînă la Ada-Kaleh, de la cataractele Oltului pînă la vărsarea Dîmboviței în Argeș.

Fiecare localitate, fiecare vad, fiecare deal sau pădure e un izvor de perspective, de momente din istoria acestui popor și din propria noastră mică istorie personală.

Urmărim, pe Neajlov, eroica rezistență a lui Mihai Viteazul la Călugăreni și ne gîndim la înfrarea lui triumfală în

Alba-Iulia. Contemplînd cercul rotund care înseamnă orașele Bacău și Bîrlad, ne gîndim că numai pînă acolo se întindea Moldova lui Alexandru cel bun și a lui Ștefan cel Mare. Acolo erau vămile către Țara Românească. Marele Ștefan a tăiat bucăți mari din Muntenia, le-a alipit Moldovei, a întins pămînturile Bogdanilor în jos, departe, în pofida Basarabilor. Acum trecem vechea graniță de la Focșani fără să ne temem de vameșii care răscoleau calabăcurile călătorilor de la o provincie la alta, trecem dincolo de Predeal și de Cîineni fără să prezentăm pașaportul de rigoare grănicerilor...

Monastirile din Bucovina pot fi vizitate fără nici o formalitate, de oricine. Acest binecuvîntat pămînt în care e vie ca un falnic stejar amintirea lui Alexandru cel bun, a lui Ștefan cel Mare, a lui Vasile Lupu și alți ctitori de biserici seculare, împodobite cu fresce exterioare admirabil păstrate, cu iconostase și ziduri pictate, afumate, în interior, minuni de arhitectură locală, lucrate de meșteri de pe coclaurile noastre, zugrăvi cum au fost și prin părțile Oltului, Niculaie, Radu și Gheorghită, cei care au dat viață picturilor de la Hurez, de la Schitul Govora, de la biserica brîncovenească din Făgăraș.

Mănăstirea Neamțului, Voronețul, Sucevița, Humorul, Agapia, Văratecul, Dragomirna — nu sînt departe una de alta, și, toate, pe un loc puțin, înfățișează comori neprețuite, înaltă bogăție a patriei noastre, avuții ce nu se află aiurea, mărturii ale unui ev mediu zbuciumat, în care oamenii tot mai găseau răgaz și aur să dureze pioase așezăminte, să eternizeze arhitectura și pictura religioasă a ortodoxiei pe pămînturi neconținut frămîntate de năvăliri prădalnice, purtătoare de jaf, de flacări și de ucideri.

Iată biserica Sfîntului Niculaie, a lui Ștefan cel Mare, din Iași și acea bijuterie cizelată de Vasile Lupu în semnul celor Trei-lerari, în aceeași cetate de Scaun.

Degetul alunecă pe hartă, ajunge pe țărmul Pontului Euxin, în acel Tomis ce renaște azi în pietrele-i auguste. De departe, de la Cozia, de pe malul Oltului, privighează umbra lui Mircea cel Bătrîn îngropat acolo și care și-a întins domnia „pînă la marea cea mare”... E plin pămîntul Dobrogei de vestigii romane și grecești, de gorganele unde sciții își înmormîntau regii, căpitani și bogătașii, de cimitire turcești, coronate cu turbane de piatră.

Smochinii cresc aici ca brazii în Carpați și sălciile în zăvoaiele Dunării. Milioane de păsări migratoare se adună în deltă, pregătindu-se pentru marea călătorie.

În acest sfîrșit de an în care zilele posomorîte alternează cu ceruri radioase, marea se odihnește de sbuciumul unei veri întregi. Se odihnește răscolindu-și în singurătate faldurile marine, așternîndu-le pe nisipurile pustii... Zecile de mii de vizitatori care umpleau Mamaia, Eforia, Mangalia, Costineștii, cu larma lor optimistă, sub un cer din o mie și una de nopți, au plecat. Ei se îndreaptă acum să vadă turnurile medievale din Sighișoara, din Sibiu, zidurile Brașovului înălțate acum 765 de ani, Bicalzul captat în cupa munților, Oneștii nou-nouți, oraș modern, în care totul e proaspăt, palpitînd de viață. Oneștii care se cheamă azi orașul Gh. Gheorghiu-Dej, la doi pași de Borzești unde a copilărit Ștefan cel Mare și unde mărețul domnitor a ridicat o biserică întru pomenirea lui Gheorghidă, tovarășul său de joacă ucis de turci.

Dar degetul alunecă pe hartă din cerc în cerc, din munți pe bărăgane și-n această călătorie fantastică e o mare înviorare și reculegere, un potop de gînduri optimiste, bucuria de a vedea cum Omul nou împletește laurii trecutului cu firul dantelat al zilelor de mîine.

PRIMUL POEM

Poemul de-nceput al fiecărui
cînstirii patriei i se cuvine;
e gestul simplu: i te dăru
cu dragostea știută doar de tine,

ce ți s-a dăruit, stîrnindu-ți cîntul,
născîndu-l, împletindu-l, așa cum
buldozerul și sapa netezind pămîntul
deschid spre dimineață un nou drum,

pe care acest popor, scoborîtor prin vreme
din daci și din romani, să vină
spre împliniri, iar versul tău să-l cheme
în viitor ca o lumină.

De-i Jiu sau Dunăre, tot rîurile țării
te-au învățat sursul și tot munții,
Negoi sau Tîbleș, peste ceața zării
ți-au dat privirea și lumina frunții.

Și-aceste șesuri te-nvățădă hora
și gustul ne-ntrecutului cotnar.
Tu cîntă-i numele în fața tuturor
și tinerețea-i fără de hotar.

Cu dragoste știută doar de tine
cînstirii patriei să i te dăru.
E gestul unic: ei i se cuvine
poemul de-nceput al fiecărui.

Darle NOVĂCEANU

1967 ANUL INTERNAȚIONAL AL TURISMULUI

ÎN ORICE
SEZON

Ianuarie

L 2 9 16 23 30
M 3 10 17 24 31
M 4 11 18 25
J 5 12 19 26
V 6 13 20 27
S 7 14 21 28
D 1 8 15 22 29

Februarie

6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22
2 9 16 23
3 10 17 24
4 11 18 25
5 12 19 26

Martie

6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30
3 10 17 24 31
4 11 18 25
5 12 19 26

Aprilie

3 10 17 24
4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30

Mai

1 8 15 22 29
2 9 16 23 30
3 10 17 24 31
4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27
7 14 21 28

Iunie

5 12 19 26
6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30
3 10 17 24
4 11 18 25

EXCURSII

PRIN
AGENȚIILE

Iulie

3 10 17 24 31
4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30

August

7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30
3 10 17 24 31
4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27

Septembrie

4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30
3 10 17 24

Octombrie

2 9 16 23 30
3 10 17 24 31
4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29

Noiembrie

6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30
3 10 17 24
4 11 18 25
5 12 19 26

Decembrie

4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30
3 10 17 24 31

O.N.T.

ANUL INTERNAȚIONAL 1967
AL TURISMULUI

Geografia turistică

disciplină de studiu

Un curs de geografie turistică pare, la prima vedere, un lucru nou. Într-adevăr, în programele elaborate de Ministerul Învățământului, a fost întâlnit pentru întâia dată, în cursul semestrului II al anului școlar 1965—1966, la Facultatea de geologie-geografie a Universității din București.

Dacă ținem însă seama că acest curs, cu pronunțat caracter aplicativ, a rezultat din însăși cerințele vieții, problema nu mai este chiar nouă.

În țara noastră turismul a avut în ultimii ani o dezvoltare tot mai mare, devenind o problemă de stat. Congresul al IX-lea al Partidului a acordat turismului importanța ce i se cuvine într-o țară modernă, trasând sarcini precise pentru dezvoltarea sa la nivelul turismului internațional. Pentru aceasta, alături de o puternică bază materială este nevoie de cadre bine calificate, care să cunoască potențialul turistic al țării. Acesta este și scopul cursului de geografie turistică inițiat la Facultatea de geologie-geografie din București.

Convorbirea pe care am avut-o cu titularul cursului, prof. dr. Mihai Iancu, șeful catedrei de geografie fizică de la această facultate, a fost deosebit de instructivă.

Obiectul și locul geografiei turistice în cadrul științelor geografice a constituit preležerea de deschidere a cursului. Trebuie să men-

ționăm că în institutele de învățământ superior din Franța, Italia, Uniunea Sovietică, Cehoslovacia, Austria, Elveția, Spania și alte țări, geografia turistică constituie una din materiile de învățământ. Este o disciplină complexă, cu investigații în toate domeniile: istorie, economie, artă, literatură.

„Fenomenul turistic nu trebuie privit ca o fotografie, ci în dezvoltarea lui istorică și naturală”, subliniază profesorul Mihai Iancu. După un istoric al turismului din țara noastră, a urmat ciclul de prelegeri despre potențialul turistic și regiunile și centrele turistice ale țării noastre.

Pe o suprafață de 237.502 km², o îmbinare armonioasă a pământului: 36% dealuri și podișuri, 31% munți, 33% câmpii; varietăți și contraste de relief care fac frumusețea țării românești. Carpații, cu piscuri care depășesc 2.500 de metri, cu lacuri la peste 2000 m înălțime, cu pășuni și păduri de esențe din cele mai diferite, cu o faună bogată și variată — este o foarte importantă coordonată turistică.

Bazinul inferior al Dunării, care udă țara pe o lungime de 1075 km și Delta, întindere de stuf și ape cu o faună fabuloasă, pe o întindere de 4.300 km² — unică în Europa.

Litoralul Mării Negre — 245 km — pământ pe care cu milenii în urmă s-au suprapus civilizații și care

capătă sub ochii noștri, prin grandioasele construcții de beton și sticlă, amprenta epocii socialiste.

Ruine și cetăți și monumente, mănăstiri și biserici care vorbesc despre trecutul glorios al acestui pământ populat încă cu 600.000 de ani înaintea erei noastre. Culturile Gumelnița și Cucuteni, Putna și Trei Ierarhi, Cozia și Curtea de Argeș, Bran, Rîșnov și Adamclisi, Tomis, Istria, Callatis și Sarmizegetusa. Folclorul, portul, jocurile și cîntecele noastre. Toate acestea constituiesc nenumărate și diverse obiective turistice.

Deocamdată facultativ, cursul de geografie turistică care prevede și aplicații practice în diferite regiuni și centre turistice, a fost unul dintre cele mai populare. Studenții, chiar și profesori din învățământul mediu din București sau din orașele din apropiere (Ploiești, Buzău, Pitești) au audiat cu mult interes prelegerile care s-au ținut de două ori pe săptămână, ca și orele de consultații. Mulți dintre studenți s-au prezentat și la examen, pe care l-au trecut cu succes.

Interesul stîrnit de acest curs este o expresie a dezvoltării pe care a luat-o turismul în țara noastră. Curiozitatea de a cunoaște locuri și oameni noi, dorința de a folosi activ timpul liber sînt atribute ale omului modern.

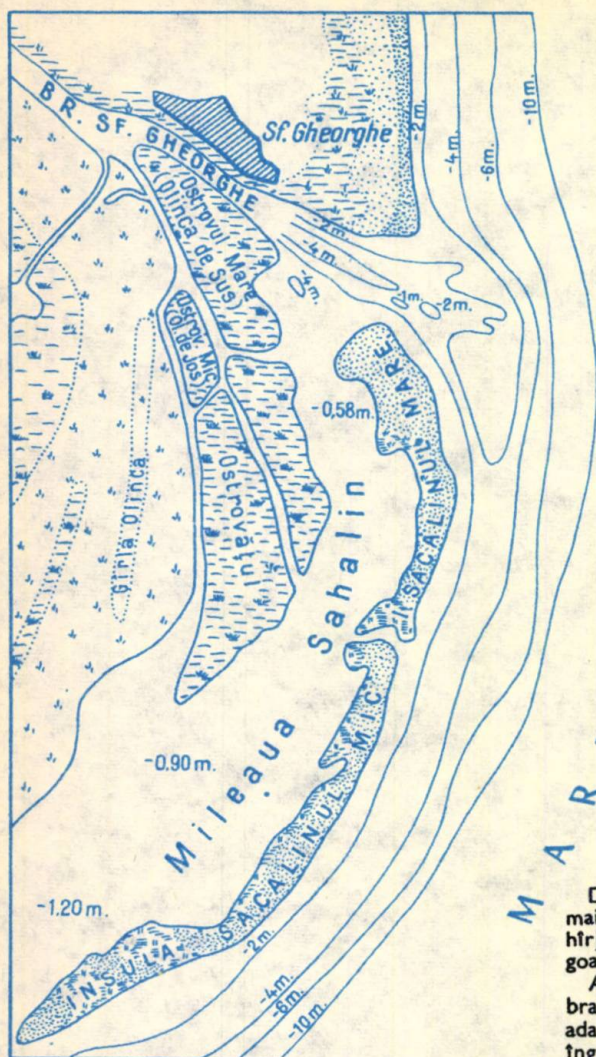
Numai în vara anului 1966 peste un milion de turiști au străbătut în lung și-n lat țara noastră, despre care străinii care o cunosc spun că este printre cele mai favorizate din lume pentru dezvoltarea turismului. Și numărul iubitorilor de drumeție este, precum se știe, în permanentă creștere.

Ada BIRSEANU

Căldura pământului; din
Cheile Bicazului spre Lacul
Roșu

Foto: M. I. PASCU

M A R E A N E A G R Ă

**Se
NASTE
pământ**

Din strămoșeasca noastră glie, moșia cea mai dinspre soare-răsare, apropiată de hrjoana valurilor și fără nici o pavăză în goana vântului, este delta Dunării.

Așezarea ei în imediata vecinătate a brazdelor tremurânde ale mării, la care se adaugă aspectul mlăștinos al deltei, ne îngăduie să înțelegem mai ușor că avem de-a face cu cel mai nou pământ al țării, care se formează și astăzi sub privirile noastre.

Peste suprafața acestui nou uscat, care reprezintă și cea mai joasă treaptă a Cîmpiei Române — deasupra mării doar cu 0,46 m — Dunărea își croiește ultima parte a cursului său.

După 2787 km, prin cele trei binecunoscute brațe — Chilia, Sulina și Sfîntu Gheorghe — fluviul își duce pe ultimii 70 km, socotiți în linie dreaptă, tributul anual alcătuit din 280 miliarde m³ de apă și 78 milioane tone de aluviuni, visteriei de necuprins a mării.

Brațul cel mai dinspre miazăzi este Sfîntu Gheorghe. Treptat, treptat, vigurozitatea apelor ajunge aici la 550 metri lățime și, uneori, la peste 6 metri adîncime. În locul unde mai are doar 5 km de drumetie pînă la întâlnirea cu marea, brațul Sf. Gheorghe își trunchiază apele în două. Cea mai mare

parte a lor formează brațul principal Sf. Gheorghe sau Catrileț (Kedrilles), care descriind o ușoară arcuire spre nord își păstrează direcția generală. Cealaltă parte, mai mică, a apelor, alcătuiește Brațul de Mijloc sau Olinca, de proporții reduse, care se îndreaptă dintr-o dată către miazăzi. Apele lui se despletesc, la rîndu-le, în mai multe ramuri — gîrle, între al căror păienjeniş se întind insulele Ostrovul Mare ori Olinca de Sus, Ostrovul Mic sau Olinca de Jos, Ostrovățul și, spre est, încă o insulă în formare, ce nu are încă nume. Tot acest desîș de gîrle își duce apele către mare printr-o lagună lungă de 11 km și lată de 1,9 km cu adîncimi între 0,58 m și 1,20 m numită după graiul localnicilor „mileaua” Sahalin, ori Baia Sahalin sau Baia Olinca.

Între Mileaua Sahalin și apele mării înspicate mai totdeauna de brazdele albe ale valurilor, se află insula Sahalin.

Privită dinspre gura brațului Sf. Gheorghe, și se arată ca o geană de culoare închisă abia ridicată peste linia zbuciumată a mării. Privită de sus, din văzduh, insula Sahalin îți apare în culori de un cafeniu deschis și verde, ca o omidă uriașă întinsă pe frunza apelor mării, peste care, asemeni jocului petalelor, se ridică ori se lasă și dispar, cîndurile de înaripate.

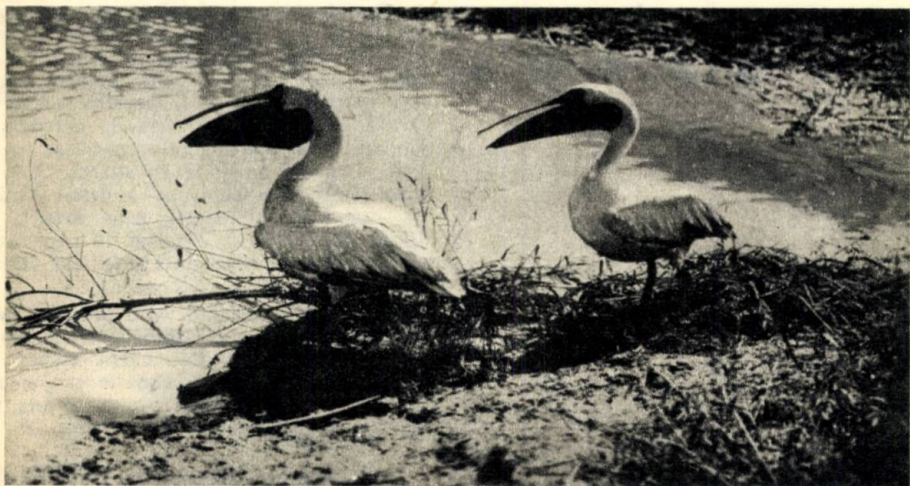
Fișia aceasta de pămînt insular întins ca o solie a deltei spre răsărit, se întinde de la 1,3 kilometri sud-est de gura principală

a brațului Sf. Gheorghe și pînă aproape de punctul Ciotic, pe o lungime de 13 kilometri și o lățime ce variază de la 70—400 metri.

Cum a apărut acest pămînt?

În primăvara anului 1879, pe timpul unor mari viituri, s-au ridicat, cu puțin peste fruntea apelor mării, două insule — Sacalinul Mare și Sacalinul Mic, avînd o depărtare de 100 metri între ele, legate printr-o coamă de nisip. Datorită sedimentării, pe măsura trecerii timpului, depărtarea dintre cele două insule s-a micșorat foarte mult — de ordinul a cîțiva zeci de metri — căpătînd înfățișarea unui singur uscat căruia în mod obișnuit i se spune insula Sahalin.

Învirea acestui pămînt insular se datorește aluviunilor fluviale. Orientarea perpendiculară a insulei față de direcția de scurgere și vărsare a brațului Sf. Gheorghe, denotă și contribuția Mării Negre la formarea ei, prin existența unui curent de suprafață. Acesta se îndreaptă dinspre nord către sud, cărăușind materialul aluvionar — în cazul de față adus de brațul Sf. Gheorghe — laolaltă cu nisipul marin și resturile de cochilii, pe care-l depune la sud de gura brațului amintit, sub forma unor benzi înguste de nisip (cordoane litorale). La formarea lor, contribuie și valurile care duc nisipul la țarm, pe care la retragere nu-l mai pot transporta înapoi decît în parte.

...și se arată ca o geană de culoare închisă, abia ridicată peste linia zbuciumată a mării..."

Toți acești factori, în condițiile existenței unei cîmpii litorale submarine, cu o pantă domoală, au dus la formarea unor întinse bancuri submarine și insule. Astfel a apărut și a evoluat, în aproape 70 de ani, insula Sahalin. Datorită sedimentării, insula a continuat și continuă să crească și în prezent. Astfel, în 1931, ajunsese la 10,6 km lungime și o lățime de la 60—250 metri, iar în prezent măsoară 13 kilometri în lungime și de la 70 la 400 metri în lățime.

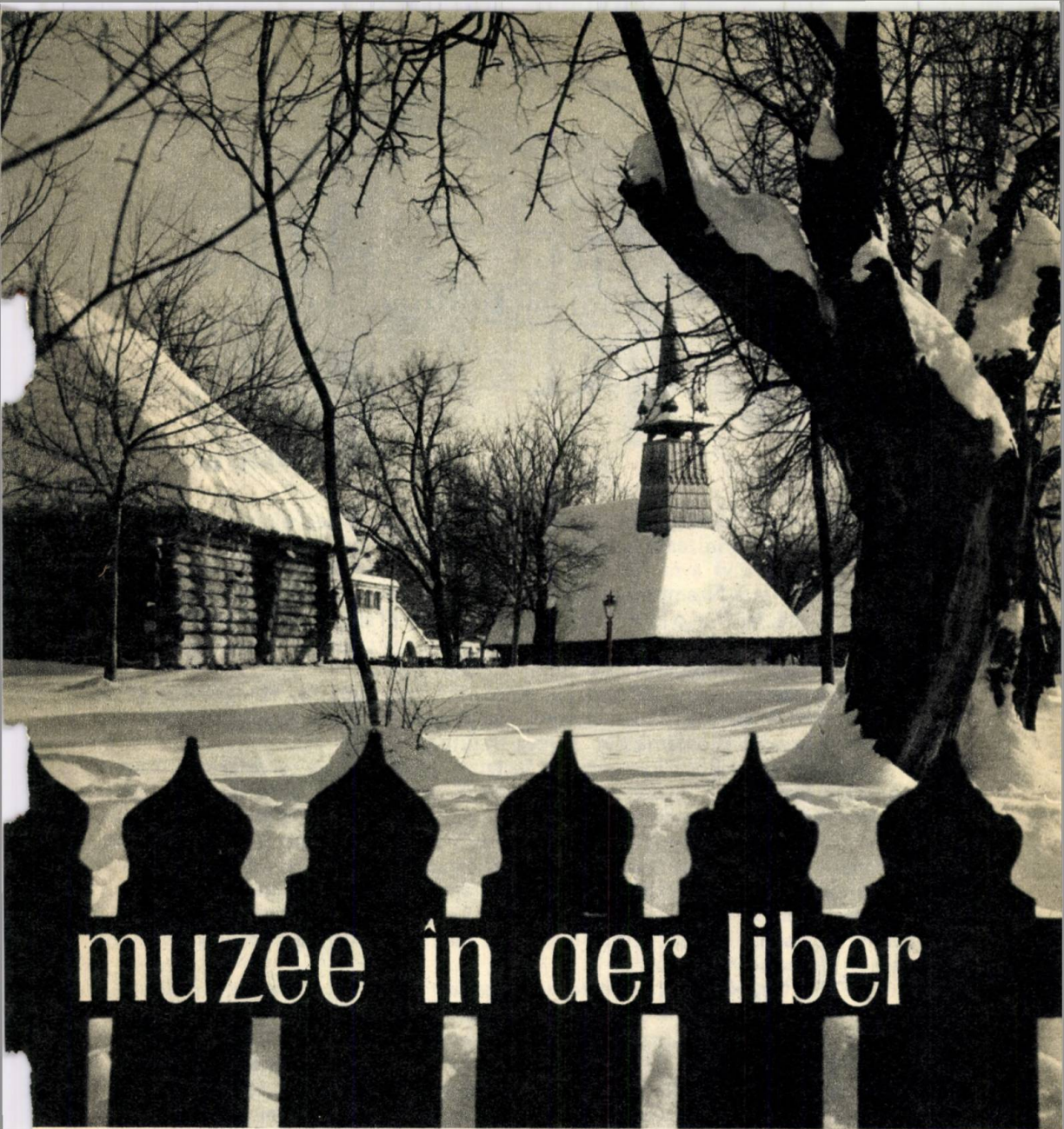
În condițiile unui sol sărat și a climei oferite de litoral, pe insulă crește o vegetație închircită, alcătuită în marea ei majoritate de ierbacee. Așa sînt Colțul babei (o plantă tîrîtoare, pitică), Ciulinul de baltă sau Corneci (ale cărui fructe comestibile, de culoare neagră și dimensiuni reduse, după ce se coc stau împrăștiate pe nisipul din jurul tufelor), rogozul și cîteva desigur de papură, stuf, pipirig. Arbuștii sînt slab reprezentați prin mici pîlcuri de cătină albă și cătină roșie — una din plantele cele mai bogate în vitamine.

În privința faunei, pe bună dreptate se spune că delta Dunării reprezintă „paradisul păsărilor”. Dacă-i așa, apoi insula și mileaua Sahalin este „perla” acestui „paradis”. Datorită faptului că insula este liniștită, omul călcînd arareori și pentru scurtă vreme pe aici, mii de păsări, în tot timpul anului, dar mai ales pe vremea pasajelor de primăvară și de toamnă, sînt oaspeții acestui nou pămînt insular al țării noastre. Multe specii de păsări de interes economic-vînatorec și științific, al căror drum de migrație trece de-a lungul coastelor vestice ale Mării Negre, găsesc pe insula Sahalin un bun loc pentru popas. Totodată insula constituie unul din punctele de unde primăvara începe împrăștierea, iar toamna adunarea stolurilor...

Cît privește frecvența păsărilor din insula și mileaua Sahalin, pe durata unui an de zile au fost observate și înregistrate aproximativ 40 de specii, dintre care unele migratoare de pasaj, altele oaspeți de iarnă; în acest sezon, întîlnim în număr mare rața moțată, rața pitică, fereastrășul mic, cărora se alătură cormoranii, corcodeii, fundacii, apoi foarte multe specii de limicole — păsări înrudite cu sitarul. Dintre toate rezervațiile faunistice ale deltei Dunării, cea mai aglomerată este rezervația Sfîntu Gheorghe — Zătoane, în cuprinsul căreia Sahalinul reprezintă unul din punctele cu cele mai mari concentrări.

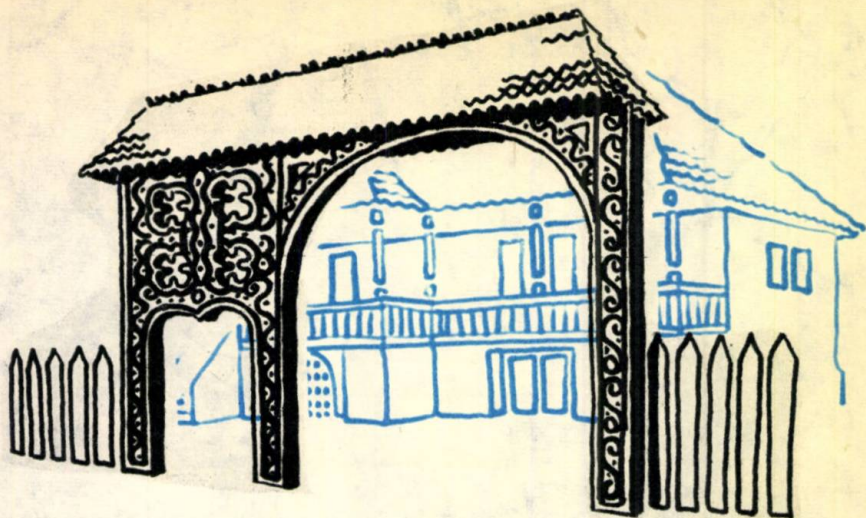
Data fiind importanța ce o prezintă sub raport cinegetic și ornitologic, cît și pentru urmărirea evoluției părții sudice a deltei, interesul pentru cunoașterea gurilor brațului Sf. Gheorghe, pentru insula și mileaua Sahalin, crește necontenit.

Lector univ. Constantin NICULESCU

muzee în aer liber

Încă din anul 1880, Gheorghe Barițiu enunța, pentru prima dată la noi, ideea organizării la București a unui sector muzeal în aer liber. Intenția era cu atât mai valoroasă cu cât și pe plan internațional ideea se afla într-un stadiu embrionar. De atunci, în România s-au făcut multe în această privință. În zilele noastre există la București un muzeu al satului românesc în aer liber, iar la Bran și la Sf. Gheorghe câte un sector cu profil etnografic. La Sibiu s-a inaugurat de curînd un muzeu al tehnicilor țărănești. La Golești, nu departe de Pitești, se află muzeul

viticulturii și al pomiculturii. Complexul acesta va fi dezvoltat pînă în anul 1968, cînd se preconizează a fi prezentat participanților la Congresul Mondial al Vinurilor, care va avea loc în România. La Tulcea se organizează muzeul pescuitului. La Piatra Neamț muzeul pădurii, la Rîmnicul Vlcea un muzeu al arhitecturii locale, iar într-o localitate nedefinită încă, cel al agriculturii tradiționale. Se discută și alte proiecte, printre care cel al unui muzeu al mineritului, pentru care candidează cunoscutul oraș minier Baia Mare.

Toate acestea demonstrează cu prisosință preocupările etnografilor și a altor oameni de știință români în acest domeniu de activitate și sprijinul de care se bucură această problemă din partea statului.

Muzeele în aer liber vor constitui desigur o bază reală de cercetare a culturii populare românești și economiei naționale, avînd în același timp valoarea unor importante obiective de interes turistic. Legat de prezența acestor muzee, amintim și faptul că între 7—15 septembrie 1966 s-a ținut la București un simpozion național — „Organizarea muzeului etnografic în aer liber, principii și metode” — cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la înființarea Muzeului Satului din București. La această importantă manifestare științifică au participat alături de specialiștii români, personalități științifice din 21 de țări. Iată cîteva din impresiile unor oaspeți de peste hotare:

PETER MICHELSEN, directorul Muzeului etnografic în aer liber Copenhaga — „Eu vin pentru a doua oară în România și totuși sînt uimit. Ritmul în care se dezvoltă știința etnografică românească este uluitor. Muzeul pe care îl conduc a fost întemeiat cu mult înaintea celor mai vechi muzee etnografice din România, dar a rămas, din punct de vedere al organizării după criteriile moderne, în urma acestora. Am aflat de la colegii români lucruri extrem de utile”.

Dr. ABDEL KADER MOKHTAR, arhitect și conducătorul unui institut de etnografie din Cairo — „Monumentele de arhitectură vizitate sînt magnifice. Ele vorbesc despre un popor înzestrat cu un deosebit simț al armoniei. Arhitecții, în căutare de stiluri și forme noi, originale, trebuie neapărat să le vadă, să le studieze. Ceea ce m-a impresionat în mod cu totul deosebit este organizarea științifică a muzeelor românești, faptul că în fiecare loc am găsit ceva nou, surprinzător. Muzeele etnografice din România pot constitui puncte de mare atracție turistică”.

Prof. IVAN KOEV, de la Universitatea din Sofia — „Pot spune că am participat nu la un simpozion, ci la un congres internațional de mare prestigiu, care va avea, fără îndoială, un larg ecou. Muzeele etnografice vizitate mi-au lăsat impresia că am străbătut de fapt întreaga țară. România se poate mîndri cu o mare școală de etnografie”.

PENTRU AUTOMOBILUL DUMNEAVOASTRĂ

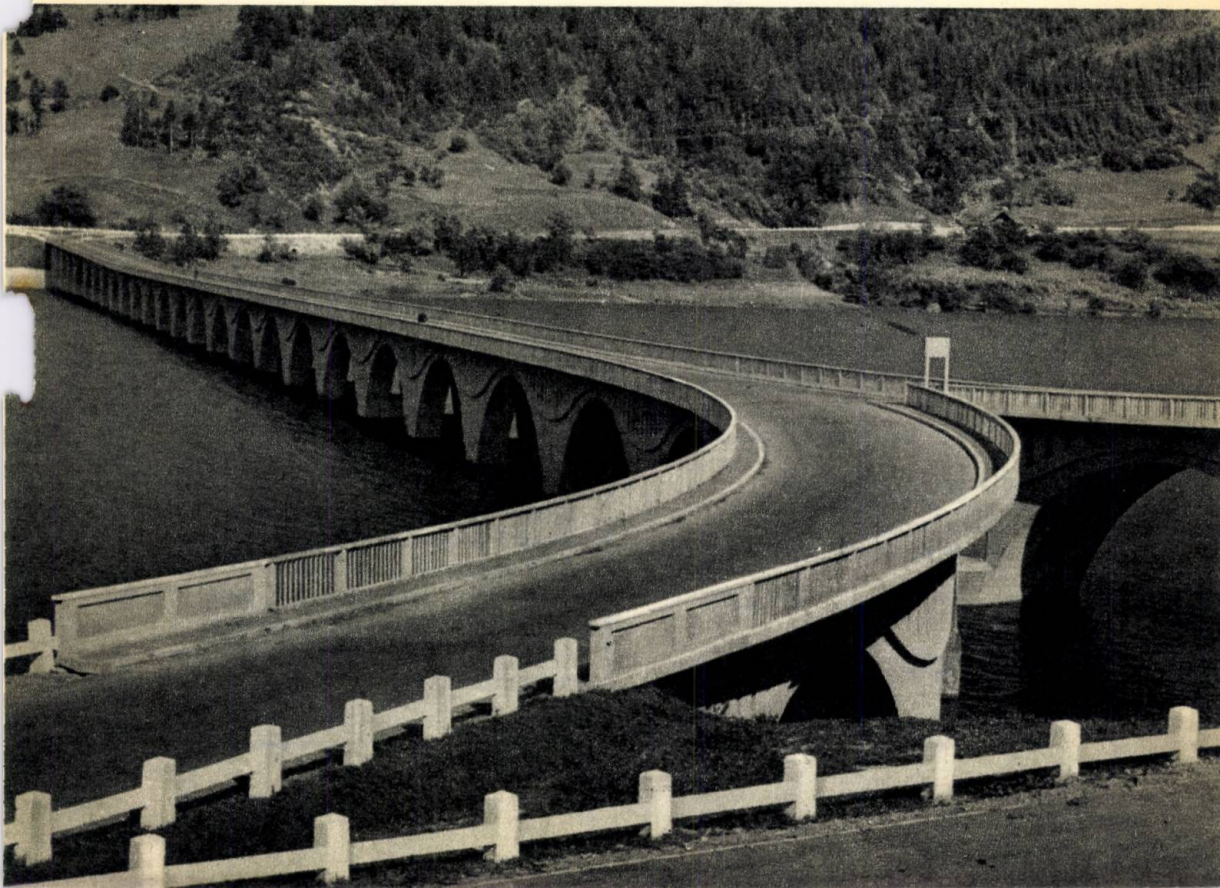
● La automobilele cu care plecați în călătorie — încărcate sau, mai totdeauna, supra încărcate — este foarte important ca presiunea aerului din pneuri să fie cu 0,2—0,3 atmosfere mai mare decât cea normală. Se obține astfel o stabilitate mai bună a mașinii și reducerea pericolului de pană de cauciuc. Presiunea se va măsura când pneurile sînt reci, cu un manometru de formă tubulară (e cel mai indicat) pe care e bine să-l aveți întotdeauna la dv.

● Nu este recomandabilă fixarea bagajelor pe acoperiș, deoarece:

— mașina devine instabilă (pericol de accident, mai ales la rafalele de vînt lateral);

— crește consumul de benzină;

Peste „marea” Bicazului...

- Nu acoperiți geamul din spate al mașinii cu bagaje. Anularea serviciilor oglinzii retrovizoare poate duce la accidente grave. Un conducător cu experiență privește prin oglinda retrovizoare cel puțin 10% din timpul cât conduce. Nu considerați oglinda un ornament.
- Alimentați-vă cu benzină din timp, evitați penele provocate de lipsa carburanților sau lubrefianților. Sînt cele mai greu de rezolvat.
- Schimbați uleiul înainte de plecare și controlați cât mai des nivelul lichidului din baie.
- Nu supuneți motorul la eforturi mari, îndelungate; opriți-vă în special după urcarea unor pante lungi și grele.
- Nu vă îmbrăcați prea gros în mașină; pe lângă faptul că vă veți încălzi repede, îmbrăcăminte va reduce din mobilitatea mișcărilor.
- Dacă vă simțiți obosit în timpul conducerii, opriți-vă și faceți, cîteva minute, exerciții de gimnastică.
- Respectați regulile de circulație prin țările în care călătoriți. Indicatoarele rutiere sînt internaționale.
- În localități, respectați trecerile de pietoni; gîndiți-vă că și dv. sînteți, uneori, pieton...
- În afara localităților semnalizați schimbările de direcție, iar la depășiri semnalizați și revenirea pe firul normal de circulație.
- În timpul nopții protejați pe cei ce vin din sens opus, schimbînd luminile pe faza scurtă (de încrucișare). Dacă cel care vine din sensul opus nu respectă această prevedere, mai bine trageți cât mai pe dreapta sau, eventual, opriți-vă.
- Este recomandabil să vă încheiați asigurări, cel puțin în perioada călătoriei, atît pentru despăgubiri civile, cît și pentru avarii. La drum puteți avea uneori neplăceri, deseori nu din vina dv., a căror înlăturare va costa — în cazul asigurării — sume derizorii.

Petre CRISTEA
Alexandru TEODORESCU

opinii despre concediu

Un contabil

*E-o scurtă perioadă-n care
Mai uit de actele bancare;
Deci zile care, din acest motiv,
Pot fi trecute-n contul meu... pasiv.*

Un certat cu planul

*Fiind codaș, în consecință,
Are doar o preferință:
Să colinde, singuratic,
Tot la vale, ca în grafic.*

O casieră

*Cînd ți primesc, e-o desfătare,
Vă spun în mod onest;
E unica împrejurare
Cînd iau și nu dau rest.*

Pulu VIDA

PRIMUL ROMÂN PE MATTERHORN

În ziua de 29 august 1929 — deci acum 37 de ani — muntele Matterhorn (4482 m) din Alpii Elveției a fost urcat pentru întîia dată de către un român, anume, Dr. V. D. Steopoe, avînd ghid pe Otto Furrer, care era pe atunci o celebritate mondială în alpinism și ski. Am socotit potrivit să însemnăm aci această ascensiune, pentru a învedera prezența unui român în lista celor ce au avut curajul și puterea de a urca celebrul pisc, considerat — la propriu — „piatra de încercare” a alpiniștilor.

Noapte de septembrie liniștită, senină, fără lună. Tulcea. Dincolo de neonul portului, bezna. Te invită parcă semnul de întrebare al acestei lumi necunoscute, din care uneori se aud semnale sau se ivesc cu mers ciudat de calm remorchere, șlepuri.

Coborîm în șalupă. Pornim. Douăzeci-treizeci de minute rămînem cu privirile ațintite la luminile rămase în urmă, acum parcă unica legătură cu o lume sigură, în care există certitudini și cu ale cărei coordonate sîntem familiari. Dar, pe nesimțite, luminile se împuținează, strîngîndu-se laolaltă, pălesc, dispar. Ochiul nostru de ne-marinar nu mai distinge nimic în afara superbului cer de septembrie, cel de sus și cel de jos, răsturnat simetric și tremurător. Mișcarea nu o percepem; plutind astfel în fluidul cu stele simțim nevoia acută a unui „sistem de referință”. Sau poate gustăm tocmai senzația că așa, cu ochii deschiși, cu toate simțurile ascuțite, conștienți și treji nu putem sesiza mișcarea. Frumusețea clipei e atît de deosebită încît pare a se învecina cu neliniștea.

Delta Dunării

Maliuc

clipocitul apei, cu gustul borșului de pește și al gîtului de băutură tare, străbătînd alternanța nesfîrșită de canale și lacuri cu apă uimitor de limpede. Amurgul ne găsește pe brațul Sf. Gheorghe, sinuos și sălbatic. Soarele dă apei culoarea bronzului, iar zumzetul motorului se adîncește în tihna înserării.

* * *

Drumețule care ai bătut hățășurile dure ale muntelui, care ai străbătut păduri, și ai gustat aerul aspru al înălțimilor sau parfumul cîmpiei încinse în amiază, îndreaptă-te spre frumusețile Deltei.

Vei putea pătrunde aici fie cu excursiile organizate de O.N.T., în condiții deosebit de confortabile, fie călătorind pe apă

În cabina șalupei, unde somnul s-a și obișnuit cu sgomotul surd al motorului, ne trezește neastîmpărul lăuntric al călătorului. Zorile. Este ceva solemn în liniștea văzduhului, în covorul de ceață lipit de fața apei, în glasul păsărilor. Zîmbetul soarelui, care scapără după sălcii, umple nu numai natura, dar și sufletele noastre. Iar focul său orbitor dă viață apei înscriind fulgere neastîmpărate.

Pe fluviu se încrucișează vapoarele. Inițiativele anilor din urmă au adăugat pitorescului natural ritmul vieții moderne, în care specialiști, oameni prietenoși și robuști, conducînd mașini de mare randament, au inclus Delta în circuitul intensei producții de bunuri materiale. Sîntem la Maliuc, „capitala stufului” — o realitate și un simbol.

* * *

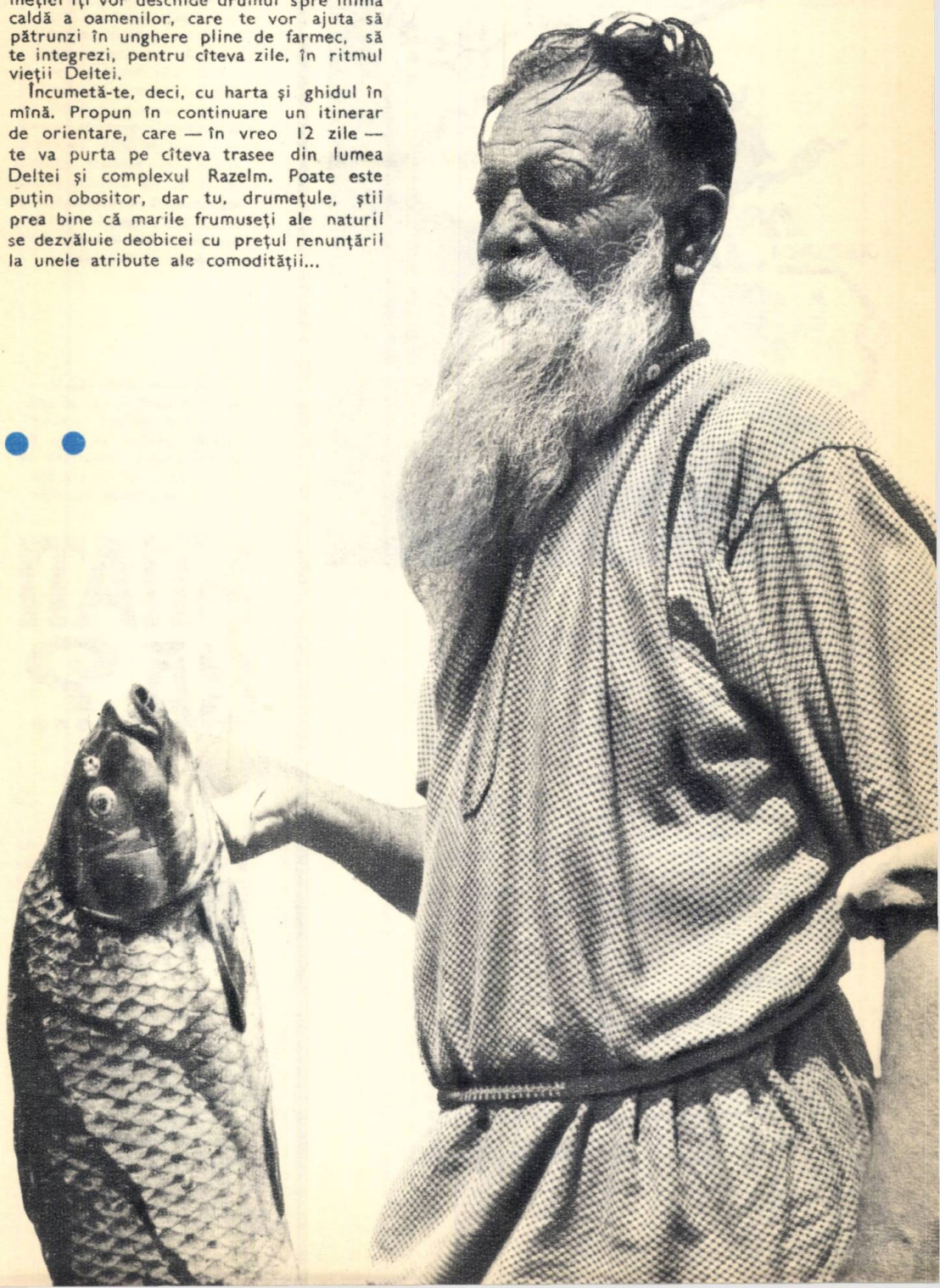
Ne strecurăm pe canale înguste, unde ne întîmpină plecăciunile sălciilor. Printre nuferi, reflexul soarelui risipește diamante; păsări speriate țîșnesc cu țipăt, desvăluind o lume a sălbăticiiei în care nu putem pătrunde fără a rupe vraja. Ziua se consumă în universul verde, sub cerul limpede, în

Cupele Deltei

după un plan propriu. Te vei folosi — pornind în acest ținut de la poarta deltei, Tulcea — de cursele Navrom-ului pentru brațele principale. Pentru rest, omenia ta și regulile nescrise dar puternice ale drumeției îți vor deschide drumul spre inima caldă a oamenilor, care te vor ajuta să pătrunzi în unghere pline de farmec, să te integrezi, pentru câteva zile, în ritmul vieții Deltei.

Încumetă-te, deci, cu harta și ghidul în mână. Propun în continuare un itinerar de orientare, care — în vreo 12 zile — te va purta pe câteva trasee din lumea Deltei și complexul Razelm. Poate este puțin obositor, dar tu, drumețule, știi prea bine că marile frumuseți ale naturii se dezvăluie deobicei cu prețul renunțării la unele atribute ale comodității...

1. Tulcea — Maliuc — Crisân.
2. Crisân — Mila 23 — Lacul Matița — Crisân.
3. Crisân — Caraorman — Canalul Litcov — Roșia.
4. Roșia — Gîrla Impuțită — Sulina.
5. Sulina — Letea — Periprava (drum pe uscat)
6. Periprava — Tulcea.
7. Tulcea — Dranov sau Dunavăț.
8. Dranov sau Dunavăț — L. Razelm — Jurilovca sau Portița.
9. Drum între Jurilovca — Portița și retur, sau invers.
10. Jurilovca — Istria sau Tariverdi — Cetatea Istria (drum pe uscat).

NOTA:

Etapă 5 poate fi sărită, în care caz ne întoarcem pe traseul Sulina-Tulcea.

Fiecare etapă durează, în general, o zi. În caz că unele legături ne vor obliga să întârziem 1—2 zile în același loc, vom folosi acest răgaz pentru a face plimbări cu barca în împrejurimi.

Dr. Valentin ABUREL

...primele prospecte pentru turiști au apărut în secolul al VIII-lea? Este epoca în care regele Carol cel Mare al Franței a stabilit legături de prietenie cu Harun-al-Rașid, califul din Bagdad, și au început primele călătorii — atunci încă destul de rare — ale curtenților francezi în diverse țări din Asia Mică. De atunci datează și primele ghiduri turistice. Cît privește primii organizatori ai turismului internațional, aceștia au fost negustorii din Genova, Pisa, Augsburg și Nürnberg.

... în unele orașe din Europa, în timpul verii, străzile sînt stropite cu apă de mare! Aceasta, pentru că apa de mare se evaporă mai greu și întîrzie procesul de putrefacție a substanțelor organice.

ȘTIATI CĂ ? ..

În trecut, în unele regiuni ale Germaniei, distanțele se măsurau după numărul de lulele fumate pe drum de călătorii? Astfel, de exemplu, se spunea că un sat se afla la două pipe depărtare de altul.

...În Cuba, pe timpuri, distanța se măsura după „cîntatul cocoșilor”? Ca unitate de măsură era luată distanța maximă de unde se auzea cîntecul cocoșului.

oamenii de știință și muntele

Încă din antichitate, interesul pentru munți i-a făcut și pe oamenii de știință să urce înălțimile.

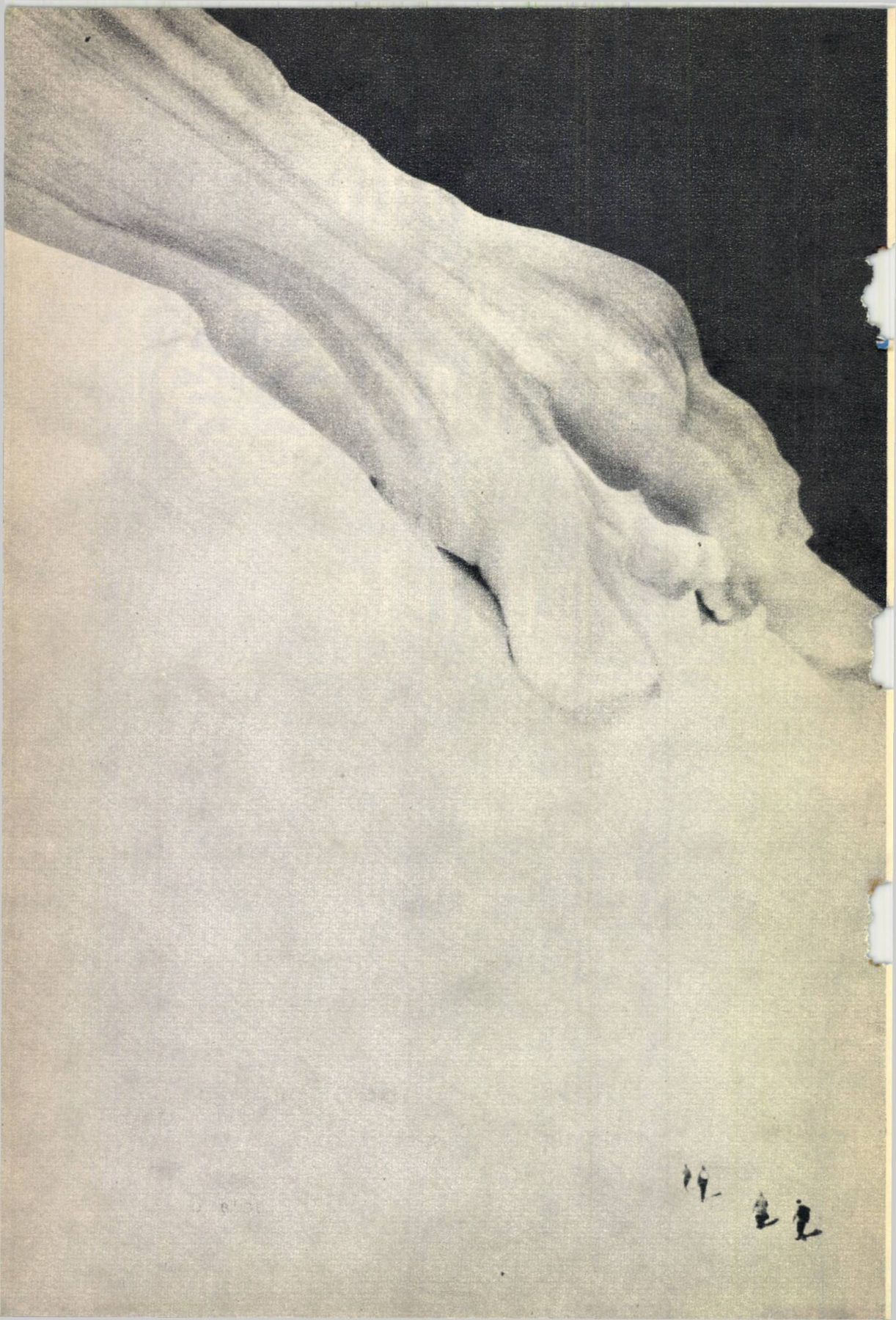
Una din cele mai vechi mărturii ale pasiunii științifice pentru munte amintește istoria descoperirilor geografice, prezentându-l pe curajosul și rezistentul Cian-Tian. El străbate, începând din anul 138 î.e.n. munții Nanșan, dincolo de zidul chinezesc. Prins de huni, este ținut zece ani printre ei. Se căsătorește cu fiica unui nobil, dar cuprins de dorul de țară fuge. Din nou străbate stepe și munți; de astădată povârnișurile Tianșanului de răsărit și Tianșanului central, pînă în valea Pergana.

Rugat de cîrmuitorii țării Davan să stabilească relații comerciale cu leucizii din Amu-Daria, pornește iar la drum. Se reîntoarce prin valea Altai, din preajma munților Pamir, pe care li numește Tunlin (munții cepei).

Prins din nou de huni, mai stă un an la ei, ca apoi, după treisprezece ani de peregrinări (138—126 î.e.n.), după ce străbătuse 25.000 de li, adică 15.000 de km, să se înapoeze pentru totdeauna în patrie. De la el ne-au rămas cele dintîi mărturii geografice despre munții și apele Asiei Centrale, despre Tianșan, Pamir, Str-Daria și Amu-Daria.

Herodot, se știe, a fost părintele istoriei și precursor al geografiei. Dar, cel dintîi istoric și geograf care ne vorbește amănunțit despre munții Greciei și despre Alpi este Polibius (130 î.e.n.). El cunoaște granițele munților Alpi, cei mai mari din Europa și le întrezărește înălțimile. Amintește lacurile Elveției, apele Ronului și cele patru drumuri ale Alpilor, dintre care unul este cunoscut lumii din expediția lui Hanibal asupra Romei.

Istoria amintește de cei doi Pliniu, cel tînăr și cel bătrîn. Cel al cărui nume se leagă de munte, este Pliniu cel Bătrîn (23—79 e.n.), autorul scrierii enciclopedice „Istoria naturală”, alcătuită din 37 de cărți, dintre care aproape jumătate cu elemente de botanică, zoologie și mineralogie. Curiozitatea lui științifică îl va urca pe Vezuviu (1277 m) și-l va face să scrie pagini interesante. Un curios destin: Pliniu cel Bătrîn va muri în anul 79, în timpul erupției aceluiași munte, nepotolitul Vezuviu.

La răscruce de epoci istorice, apare întâia carte tipărită despre munți, lucrarea în limba latină a elvețianului Aegidius Tschudi: „De prima ac vera Alpina Rhaetia” (1538).

Dar adevărata procesiune spre munți, spre cunoașterea lor, începe cu Horace Bénédict de Saussure, care este de altfel și autorul unei cărți celebre, tradusă în nenumărate țări: „Călătorie în Alpi” (1796). Două zeci și șapte de ani o așteptat el, tenace și încrezător, ziua în care va urca pe Mont Blanc. A mers mereu spre el, an de an, a privit muntele inaccesibil de mii de ori, a inițiat un premiu pentru cucerirea piscului cel mai înalt și până la urmă și-a împlinit visul, în 3 august 1787. Însemnările sale de călătorie cuprind considerații asupra ghețurilor, dar și pagini de poezie alpină, despre frumusețea peisajelor și măreția muntelui.

Asemeni lui Saussure a fost istoricul Jules Michelet. Și el a iubit din toată inima munții Alpi. Și el i-a cunoscut, le-a pătruns tainele, a scris despre lumea lor de stlnci, ghețuri, păduri și ape. Volumul său „La montagne” (1867), este cartea unui om de știință, dar și a unui filozof și scriitor.

Un mare geograf și naturalist al lumii, cunosător al continentelor și al munților rămîne Alexandru von Humboldt (1769—1859). A suit Alpii, de nenumărate ori, a cercetat timp de un an munții vulcanici Cotopaxi (5897 m) și Chimborazo (6310 m), urcînd pe ultimul scotit pe atunci, pe la 1800, cel mai înalt munte din lume, pînă la 5785 m, performanță cu totul deosebită. A cunoscut Mexico, Ecuador și Peru, chiar și Lima, capitala statului Peru, situată la neobișnuita altitudine de 4816 m. La șizeci de ani traversează Uralii și ajunge pînă la granița Chinei. Rodul anilor de călătorie și studii este binecunoscuta sa lucrare „Kosmos”, în 30 de volume, căreia i-a consacrat două zeci de ani de muncă.

Încă din tinerețe Charles Darwin făcea excursii, pescuia, vîna, urca munții. Călătoria sa pe „Beagle”, timp de șase ani, l-a purtat și în America de Sud, unde, în martie 1835, face o curajoasă traversare a Anzilor, de la Santiago de Chile la Mendoza. Această ascensiune, Darwin o descrie pitoresc în capitolul XV al cărții sale „Călătoria unui naturalist în jurul lumii”.

Exploratori și oameni de știință, descoperitori de tărîmuri necunoscute, de numele lui Piotr Semionov, Nicolai Sverțov și Alexei Fedcenko se leagă cele dintîi cercetări și cunoașteri științifice despre munții Tianșan și Pamir-Altai. Dintre aceștia, numele cel mai legat de munte este Fedcenko. El urcă pentru întâia oară munții de dincolo de Altai, le măsoară înălțimile, studiază ghețarii din Turkestan și flora munților Asiei Centrale. Marele ghețar din Pamir de 77 km lungime și 1350 km² îi poartă numele. Setea sa de cunoaștere l-a unit pentru totdeauna cu muntele, el murind, foarte tînăr, la 29 de ani, într-o ascensiune pe Mont Blanc (1873).

Nu trebuie uitat nici Nikolai Prjevalski, care în aproape două zeci de ani de expediții a parcurs de-a lungul Asiei peste 30.000 de km, făcînd importante descoperiri despre relief, floră și faună. Descoperă lanțuri noi de munți, cu înălțimi de peste 5.000 de metri și este întîiul european care se avîntă spre înălțimile necunoscute ale Tibetului de nord, pînă la trei sute de kilometri de Lhasa, capitala în care intrarea oricărui străin era interzisă. În amintirea cercetătorului și exploratorului Prjevalski, lanțul de munți de 700 km, cu un vîrf de 7.720 m și trecători la 5.800 m, din nordul Tibetului, îi poartă pentru totdeauna numele.

Pe urmele lui Prjevalski pășeste în Pamir și Tibet exploratorul suedez Sven Hedin care ajunge pînă la Pekin și urcă în 1894 pe Mustagh-Ata din Pamir (7546 m), dar numai pînă spre șase mii de metri.

Doi exploratori polari, norvegianul Fridjof Nansen și românul Emil Racoviță au întîlnit în călătoriile lor nu numai ghețuri și ape, ci și munți. Nansen a înfruntat în Groenlanda friguri de —50° și munți înalți de 2700 m, iar Racoviță a cercetat peste 1400 de peșteri și a rămas copleșit de frumusețea și măreția icebergurilor.

Speologii de azi, care continuă drumul deschis de Emil Racoviță sînt și ei niște oameni ai îndrăzneții și ai muntelui. Cărțile lui Norbert Casteret („Aventuri sub pămînt”) și Michel Siffre („În afara timpului”), ne poartă în lumea necunoscută, subterană, plină de taine, a peșterilor.

În sfîrșit, un nume, o nouă știință și din nou, munții: Haroun Tazieff și studiul vulcanilor. Poate, dintre oamenii de știință, nimeni mai mult ca vulcanologii nu înfruntă atît de permanent și curajos, în ascensiunile lor științifice, dar și de performanță alpină totodată, moartea.

Sînt în lume șase sute de mari vulcani, înalți de la o sută de metri la aproape șapte mii, ca vulcanul Ojos del Salado din Anzi (6885 m), fără a mai socoti vulcanii submarini încă necercetați de îndrăzneala și curiozitatea omenească.

Așadar, muntele nu a fost și nu este numai pasiunea alpiștilor, a poezilor, a artiștilor, ci și a oamenilor de știință. Datorită lor, pasiunii lor științifice, omenească și ștersă atîtea pete albe de pe harta pămîntului și a pătruns numeroase nepătrunse taine ale naturii.

TRATAMENT BALNEAR ÎN EXTRASEZON

LA EFORIE NORD

- cazare în vile moderne (camere cu două paturi, încălzire centrală, baie)
- pensuni complete și tratamente
- tarife avantajoase:

categoria A — 41 lei

categoria I-a — 35 lei

categoria II-a — 30 lei

- reduceri de prețuri pentru copiii până la 14 ani.
- 50% reducere pe C.F.R.

INSTALAȚII ȘI APARATURĂ MODERNĂ PENTRU TRATAREA AFECȚIUNILOR REUMATISMALE, DE CIRCULAȚIE, GINECOLOGICE, ALE CĂILOR RESPIRATORII ȘI SISTEMULUI NERVOS.

ÎN STAȚIUNE — cinematograf, radio, televizor, jocuri distractive, biblioteci;

LA CONSTANȚA — spectacole de teatru, operă, operetă, revistă (transportul gratuit)

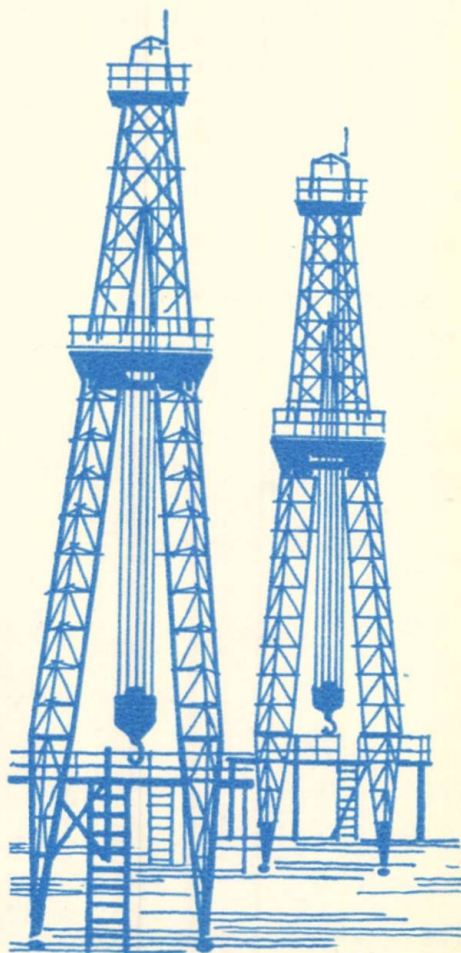
**INFORMAȚII ȘI ÎNSCRIERI LA AGENȚIILE ȘI FILIALELE O.N.T.
DIN ÎNTREAGA ȚARĂ**

TIRGOVIȘTE

Tirgoviște, acest oraș cîntat de poeți, își trăiește astăzi plenitudinea maturității sale istorice. Atmosfera lîncedă și apăsătoare, cu tot izul sordid al provinciei de odinioară, și-a încheiat sorocul. Un sfert de veac de prefaceri revoluționare au transformat vechea capitală a Țării Românești, care mai trăia doar din amintiri glorioase, într-un oraș înfloritor. Pentru a-l cunoaște, trebuie să ne întoarcem gîndurile spre vremurile de demult ale cetății de scaun a vulturilor Basarabi, întemeietori de țară.

În reședința lor voievodală, Mircea cel Bătrîn, Vlad Țepeș, Neagoe Basarab și alți străbuni au scris pagini de istorie care ne umplu de mîndrie, pe noi, urmașii lor. Radu cel Mare a înălțat pe dealul din vecinătatea Tirgoviștei un lăcaș pentru odihnă de veci, cunoscut sub numele de minăstirea Dealului. Aci sînt groznițele lui Radu cel Mare, a surorii și a fratelui său, alături de Pătrașcu Vodă și Mihai Movilă. Capul lui Mihai Viteazul, ucis mișelește pe Cîmpia Turzii, a fost adus tot la minăstirea Dealului. Petru Cercel, domn de rară distincție pentru evul mediu, zidește la Tirgoviște biserica Domnească și transformă vechea reședință voievodală într-un palat de toată măreția. Peste ani și ani, Turnul Chindiei, înfipt în inima Tirgoviștei, stă drept, vajnică mărturie pentru vitejia și fala înaintașilor noștri.

Cu trei veacuri în urmă cetatea Tirgoviștei devine leagănul culturii românești. Matei Basarab aduce tiparnițe,

dieci și tipografi. Coresi învață cu Dumitru Liubovici, venit din Serbia, meșteșugul tipăritului. Tirgoviște devenise o cetate vestită la curțile europene. Solii Răsăritului și ai Apusului erau primiți la curtea Tirgoviștei cu cinstea cuvenită rangului lor. Neguțătorii se opreau în cetate să vândă mirodenii orientale și brocarturi venețiene și să ducă cu ei rivnitele bogății ale Valahiei. În această vreme se înalță și alte monumente care înfrumusețează cetatea, printre care biserica Stelea, zidită de Vasile Lupu, domnul Moldovei, ca semn al împăcării cu Matei Basarab, încheind astfel îndelungata lor vrajbă.

Există la Tirgoviște și amintirea sărăcimii care năvălea pe prispele palatelor, cu topoare și securi, atunci când jalbele nu găseau dezlegare la voievozi hapsini și boieri lacomi de strălucirea banului.

Odată cu dărîmarea zidurilor cetății, pe la 1660, din porunca vizirului Küprülü, Tirgoviște își pierde încetul

cu încetul faima și puterea. Iar cînd capitala Țării Românești este mutată la București, rar se mai vorbea de vechea cetate de scaun, devenită un biet tîrg feudal. Ruina se așterne peste măreția și fastul de odinioară, fără nici o speranță de nicăieri. Primii noștri poeți — Vasile Cîrlova, Grigore Alexandrescu, Ion Eliade Rădulescu — au cîntat în versuri nostalgice ruinele și deznădejdea Tirgoviștei, preamărind gloria apusă.

Norodul căuta însă prefaceri în tîrgul sortit unei morți lente și necrutătoare. El se ridică cînd este ucis Tudor Vladimirescu; se alătură guvernului revoluționar provizoriu de la 1848, iar cînd acesta este răsturnat, îi oferă refugiu și pavază.

„Acum Tirgoviște e un oraș de amintiri. Zidurile cetății s-au năruit. Șanțurile s-au astupat. Pe unde se întindeau palatele și edecurile mitropolitane astăzi e obor de vite, iar curțile domnești, ruinele curții de pe malul Ialomiței, înlăuntrul căreia s-a ur-

Tirgoviște — ruinele cetății

zit o parte așa de însemnată din istoria patriei noastre, au rămas părăginite, un morman de ruine înecate în bălării, bolți surpate, grămezi de moloz sprâjinind câteva ziduri afumate“. Așa deplîngea cîntărețul „României pitorești“, Alexandru Vlahuță, destinele orașului, gloria ferecată în lanțurile ocîrmuirii burgheze. Orașul care rezistase eroic prin vremi, care a ars pînă în temelie de opt ori, dar de fiecare dată a renăscut, părea acum că nu va mai renaște niciodată.

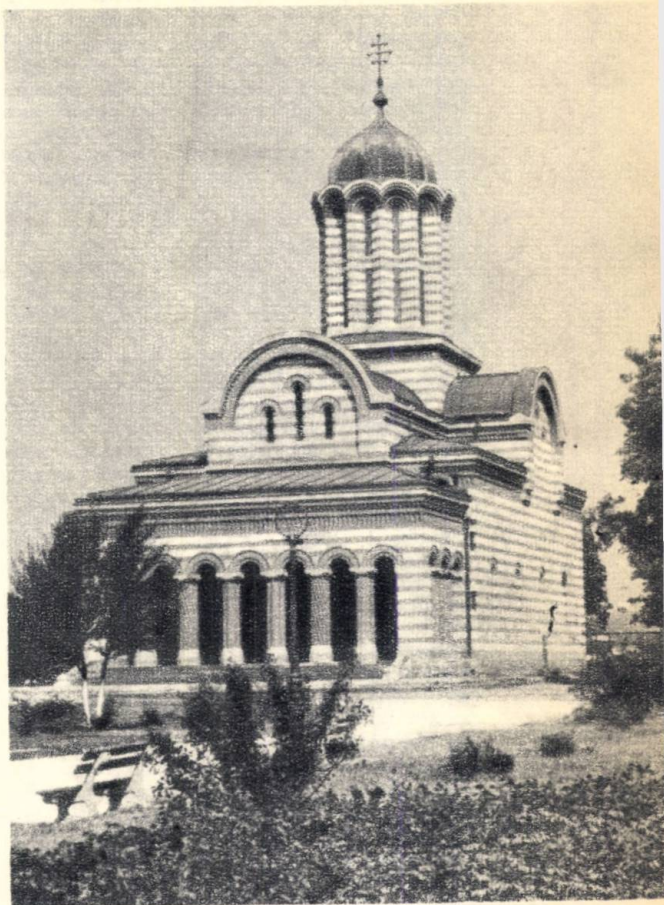
Un centru comercial, un cartier al „societății bune“ cu negustori de vază, moșieri și magnați ai petrolului. În rest, decorul orașului de provincie a acelei vremi, cartiere ale muncitorilor, în cruntă mizerie. Din turnul Chindiei, care, ca vai de el, rezistase veacurilor, se puteau zări de jur împrejur schelele sondelor petrolifere. Unele zvirlind țîței și umplînd batalurile săpate în jur, altele abandonate de către societăți, atunci cînd profiturile nu mai erau rentabile.

Abia în zilele noastre au fost înlăturate, treptat, nefastele consecințe ale nepăsării. Existența inertă a orașului, secondată de haos și deprimare, a fost adînc revoluționată de universul uman descătușat în destinele sale. Oamenii unesc la Tîrgoviște tumultul febrilității industriale și a creației spirituale cu propria lor viață, pe care o trăiesc intens.

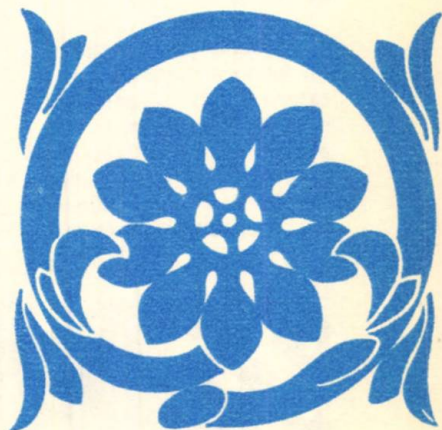
Cei care trec astăzi prin orașul de pe Ialomița, nu mai întîlnesc privilegii care să trezescă regrete. Tîrgoviștea nouă, orașul socialist, se recomandă în pasteluri policrome de beton și sticlă, iar sondele din împrejurimi aduc imaginea pădurilor de argint și a pădurilor de aramă din basme. Aici, în preajma turnului Chindiei, se întinde pe o mare suprafață o nouă cetate metalurgică; altele își înalță siluetele în vecinătate.

Vizitatorul nu mai este atras la Tîrgoviște numai de relicvele trecutului, ci și de realizările contemporane, care se traduc tot prin dragoste de țară, exprimată însă în forme noi. Aceasta nu înseamnă că noua Tîrgoviște nu respectă ce a rămas din cea străbună. Vestigiile veacurilor au devenit monumente istorice. Famosul Turn al Chindiei și biserica domnească au fost restaurate, iar ruinele curții domnești au fost consolidate. Mărturiile luminoase ale trecutului au căpătat străluciri noi, la lumina candelabrelor electrice.

Mircea ANDRIEȘANU

Tîrgoviște — biserica vechii mitropolii

Veche așezare dacică, Clujul — Napoca, cum era numit în antichitate — cunoaște de-a lungul veacurilor o existență frământată. A fost întemeiat de daci, colonizat de romani, distrus de goți, refăcut de populația autohtonă, cucerit de maghiari. Veacul al XV-lea marchează fortificarea Clujului, care ia aspectul unei cetăți; aflat în secolul următor sub suzeranitate otomană, este eliberat pentru scurtă vreme de Mihai Viteazul. În 1691 Diploma Leopoldină consacră schimbarea jugului „de lemn, turcesc” cu un jug și mai greu — cel habsburgic. Cunosând din 1867 dominația Ungariei, Clujul se integrează statului național român abia în 1918, odată cu întreaga Transilvanie. Mărturii ale dezvoltării economice și culturale, ale frământărilor politice și sociale, precum și ale talentului breslelor de meșteșugari, stau astăzi monumentele Clujului. Turnul croitorilor, biserica Sf. Mihail, Mănăstirea franciscanilor, frumoasa casă în stil gotic a lui Matei Corvin, biserica reformată, biserica ortodoxă, Palatul Bánffy etc., sînt slove pe care citim istoria acestui vechi oraș, începînd cu secolul al XIII-lea.

Astăzi, Clujul, alături de frumusețea vestigiilor istorice prezintă vizitatorilor săi coordonate noi de dezvoltare. Important centru cultural și industrial al țării, orașul de la poalele Felea-cului numără printre min-

drile sale Uzinele „Carbochim”, Universitatea Babeș-Bolyai, Institutul de speologie Em. Racoviță, Uzinele de pielărie și încălțăminte, orașelul studentesc și Grădina botanică, Muzeul de artă și Muzeul etnografic al Transilvaniei.

* * *

Situat în str. 30 Decembrie nr. 21, în clădirea „Redutei”, construită la începutul secolului al XIX-lea, Muzeul etnografic al Transilvaniei se prezintă cu o carte de vizită impresionantă — peste 26 000 de piese originale, rod al muncii și gândirii artistice a poporului român din această parte a țării.

În legătură indisolubilă cu viața, arta populară oglindește condițiile economice, sociale și culturale din diferite epoci, inventivitatea și geniul artistic al creatorilor ei. Cuprinzînd în aria de reprezentare satele Transilvaniei, din Maramureș pînă în Țara Oltului, din Carpații Orientali pînă în Cîmpia Aradului, colecțiile Muzeului Etnografic din Cluj prilejuiesc vizitatorilor o reconstituire a vieții, a preocupărilor și obiceiurilor de pe aceste meleaguri în decursul dezvoltării lor istorice.

Coșurile de scoarță de copac folosite pentru culesul fructelor, stupii pentru albine scobiți în butuci groși, cursele și lațurile simple pentru vînat, uneltele tradiționale folosite la pescuit, dintre care se remarcă barca monoxilă din Cîm-

pia Transilvaniei, toate sînt mărturii ale ocupațiilor de început de civilizație.

În Țara Moților și în Țara Zarandului, în Depresiunea Beiușului și în multe alte zone muntoase ale Transilvaniei, meșteșugurile țărănești au tradiții îndelungate. Prelucrarea lemnului și a pieilor, extragerea și prelucrarea rocilor și metalelor ca și modelarea argilei sînt cele mai vechi și importante meșteșuguri care au constituit în trecut ocupații de bază. În expoziția muzeului ele sînt reprezentate, printre altele, de uneltele dulgherilor din Bedeciu, de uneltele și produsele moților din Munții Apuseni, de uneltele vestiților pietrari din Ciceu și ale fierarilor de la Vărzari și Rimetea.

Folosind lemnul, oferit din belșug de pădurile din împrejurimi, meșterul popular a dovedit în construcțiile lui un deosebit simț al proporțiilor și echilibrului. Cele câteva piese arhitecturale din colecția Muzeului etnografic al Transilvaniei sînt completate de realizări valoroase aflate la Hoia, în cadrul secției în aer liber a aceluiași muzeu. Casa din Berbești, de la 1795, expusă aici, ca și biserica din Chiraleș, constituie pentru un pasionat iubitor de frumos, un îndemn de a vizita satele din pitoreasca Țară a Lăpușului, unde se impun monumentalele biserici de lemn din Rogoz și Plopiș, și satele maramureșene Sirbi, Ieud, Călinești, Budești, Berbești

ETNOGRAFIE

„...că oșanu-i oșan de mic fătuș...”

(Foto — S. MENDREA)

TRANSILVANIA

Biserica de lemn din Chiraleș

— în care eleganța liniei ansamblurilor arhitecturale din lemn, vigoarea și bogăția decorației lor, fac corp comun cu o natură încântătoare.

În prelucrarea lemnului, înclinația meșterului popular pentru latura estetică a lucrurilor a dus la o continuă împletire a utilului cu frumosul. Astfel, au luat naștere dulăpioarele împodobite prin horjare, lăzi de zestre bogat ornate, blidare, furci de tors, a căror ornamentație se aseamănă adesea cu finețea dantelei.

Un interesant și valoros document, care permite reconstituirea muncii grele a spălătorilor de aur din satele înșirate în lungul Arieșului, Ampoiiului etc., este o instalație foarte veche compusă din toate piesele necesare acestui meșteșug. O instalație asemănătoare nu se mai găsește decât în cadrul Muzeului etnografic din Lupșa, pe valea Arieșului.

Încă din timpuri străvechi, ceramica a ocupat un loc important în viața oamenilor, vasele de ceramică fiind folosite la prepararea, păstrarea și transportarea alimentelor. Produsele ceramice din colecția Muzeului etnografic al Transilvaniei se disting printr-o mare diversitate de forme, printr-o rafinată armonie cromatică, printr-o bogată ornamentație. Ele ilustrează formele tradiționale ale centrului din Lelești, prezente și în creațiile actuale ale meșterilor localnici, variatele compoziții ornamentale ale vaselor din Zărand, ale centrului de olari din Leheceeni, unde se mai lucrează și azi, și luciul discret de pe ceramica neagră din Josenii Birgăului.

Ceramica vechiului centru de olari din Vama-Oaș, alături de ceramica

de pe Valea Izei, rețin atenția nu numai prin deosebita lor frumusețe decorativă, ci și prin păstrarea unor elemente bizantine în modul de ornare. Decorația sgrafită și cromatică compusă din îmbinarea pe un fundal deschis a culorilor galben și verde sînt indicii ale vechimii pieselor ceramice din aceste două centre din nordul Transilvaniei.

Cea mai bogată secție a muzeului rămîne însă cea a textilelor și îmbrăcămintei. Pănura pentru hainele groase, pinza pentru albituri, țesăturile pentru uz gospodăresc ca și cele decorative sînt rezultatul muncii de zi cu zi a țărăncilor române. Ele uimesc prin știința cu care țesătura a alăturat culorii neașteptate, transformînd contrastele în armonii. Și în Transilvania țesăturile contribuie alături de ceramică la înfrumusețarea locuinței. Viociunea și armonia cromatică a textilelor decorative, ingenioasele și originale lor compoziții ornamentale asaltează pe vizitatorul muzeului, dezvăluindu-i una din cauzele acelei calde și primitoare atmosfere cu care te întîmpină gospodăriile țărănești din Țara Oltului, din Ținutul Chioarului, din Mărginimea Sibiului.

Rod al unei bogate imaginații și al artei execuției obținută după ani de aplicații, covorul ocupă un loc deosebit în ansamblul decorativ al interiorului. Dintre covoarele din Transilvania, cele maramureșene încintă privirea prin culorile lor odihnitoare, prin inspirata îmbinare a elementelor geometrice cu reprezentări antropomorfe, a căror puternică stilizare deslușește vizitatorului viziunea plastică

cu care a privit țesătorea lumea ce o înconjoară.

Ultima sală a muzeului întâmpină cu o explozie de culori, cu risipă de talent și măiestrie. Este sala rezervată portului popular. Îndrăzneala și puterea de creație a țărăncii române este exprimată de broderia bogată a pieptarelor din Țara Oltului, de distinsa decorare în alb-negru a costumului din Mărginimea Sibiului, de finețea cu care sînt lucrate opregele bănățene, de vesela cromatică a costumelor oșene. Costumul femeiesc din zona Pădurenilor impresionează prin vigoarea ce se degajă din broderia plină a pieptarului și a cămășii, din podoaabele metalice a căror strălucire este accentuată de negrul intens al fotei.

Vechile piese de costum printre care se numără sumanele albe bihorene, cu aplicații de postav și cusături multicolore, sari-cile și bubourile păroase din sudul Transilvaniei, gubele mițoase maramureșene, aflate în colecțiile muzeului, ne dau posibilitatea urmăririi în timp a evoluției portului în zonele pe care le reprezintă.

Dacă se întâmplă să te găsești pe meleagurile oșene cînd se încheagă o nouă familie, ai ocazia să-ți întregеști imaginea asupra fanteziei ce a însoțit poporul român în toate creațiile sale. În asemenea împrejurări frumusețea costumului este sporită de o bogată găteală a capului, în componența căreia îi revine un loc deosebit coafurii, realizată cu migală și măiestrie. Muzeul etnografic din Cluj este posesorul unei prețioase colecții specifice găteli capului din diferite zone ale Transilvaniei. Finețea țesăturilor, nuanțele colo-

ristice ca și compoziția ornamentală sînt noi pri-lejuri de admirație pentru inepuizabilul talent al creatorului popular.

Păstrător al neprețuite-lor comori ale artei popu-lare, Muzeul etnografic din Cluj, a cărui vizitare atrage după sine cunoaș-terea sensurilor adînci și complexe ale frumosului în viața țaranului din Transilvania — este o carte deschisă la îndemî-na celui dornic să înțe-leagă sufletul și năzuin-țele poporului român.

Clujul este punctul de plecare a mai multor trasee turistice care dau posibilitatea călătorului să cunoască mai înde-aproape leagăne ale dife-ritelor stiluri de creație artistică — Țara Lăpu-șului, Țara Oașului, Ma-ramureșul, împrejurimile Sibiului, zona Păduren-iilor — și, implicit, să ad-mire frumusețile naturale ale plaiurilor transilvă-nene.

Marla CORDONEANU

Interiorul muzeului

● Munții Himalaia, cu cele 1600 de piscuri și culmi ce depășesc altitudinea de 6000 de metri și cei mai bine de 70 de giganti de piatră ce se înalță în văzduh la peste 7200 de metri, au ascuns omului multă vreme adevăratele lor altitudini. În adevăr, povârnișurile lor se recomandau cercetărilor când mai joase, când mai înalte decât erau în realitate. Care erau cauzele? Pe de o parte, lichidul nivelor din aparatele teodolitelor, suferea o atracție misterioasă a Himalaiei, în direcția axei centrale a masivului, astfel încât unghiul de observație spre ținta aleasă din stația de observație se micșora cu o valoare apreciabilă. Pe de altă parte, un alt fenomen, datorat de data aceasta refracției atmosferei, a sporit ero-

groasă de numai 0,40 m — 1 m, plaurul se dovedește a fi suficient de rezistent. La „construcția” suprafeței plutitoare și-au dat contribuția rădăcinile de rogoz ori pipirig, cele de papură, rămășițele de otrăgel, cele de castane de baltă, de nufăr ori de broscăriță, florile vestejite de nuferi, lintița, mătasea broaștei și stînjenei, în sfîrșit, planta numită „săgeata apelor”, strînse laolaltă într-o împletitură puternică și suficient de ușoară.

● Sprintarul pește al apelor noastre de munte, păstrăvul, poate atinge o viteză de 31 km pe oră. Dacă ne-am imagina un concurs de viteză desfășurat de-a lungul unui coridor acvatic întins pe 31 km, lat de 2 m și adînc de 0,50 m,

nual cea mai mare cantitate de icre dintre toți peștii (23,5% în raport cu greutatea corpului).

● Pe locurile unde se dezvoltă astăzi portul Sulina, se aciuiaseră acum vreo două sute de ani două grupuri de piraiți: unul din insula Malta și altul din Peloponez. Era pe vremea ocîrmuirii otomane. Pe grindul pustiu al brațului Sulina, piraiții instalaseră niște „capcane” menite să împotmolească vasele comerciale în trecere. „Capcanele” nu erau altceva decât niște vite cornute, avînd atîrnate de coarne felinare cu feștile aprinse. Vitele erau îndreptate, la înserare, spre capătul grindului. Navigatorii, induși în eroare de scînteierea luminilor apărute în zare,

* curiozități *

rile observatorilor, povârnișurile înfățișîndu-se mai înălțate decât erau de fapt. Aceasta din pricină că raza de lumină, care se presupunea că unea vizorul teodolitului cu piscul, prezintă nu o linie dreaptă cum s-ar crede, ci o curbă cu concavitatea îndreptată spre sol. Drept consecință, ochiul percepea piscul mai sus decât era de fapt. Cele două fenomene amintite, au impus și impun încă observatorilor corecțiunile necesare în ceea ce privește determinarea precisă a marilor altitudini himalaie.

● În „împărăția apelor”, care este delta Dunării, viețuiesc și mamifere mari, ca mistreți, vidre, vulpi, lupi, uneori chiar pe acel „pămînt” al deltei numit plaur. Deși nu-i decât o pătură plutitoare

cu prezența la start a unor știuci, păstrăvi, crap, lini, șalăi și mreze, rezultatul întrecerii ar fi următorul: pe primul loc, păstrăvul — media orară 31 km; pe locul al 2-lea s-ar situa știucile — cu 25 km pe oră; locul al 3-lea ar fi ocupat de mreze, cu performanța de 16 km pe oră, pe locul al 4-lea ar fi crapii, sosiți în grup compact — media orară 13 km; locul al 5-lea ar fi ocupat de șalăi — medie orară 11 km, iar pe ultimul loc linul — media orară 10 km. Păstrăvul, campion la înot-viteză, poate fi socotit deopotrivă și campion la sărituri libere în înălțime, el putînd depăși obstacole (cascade-cascade) ce ating înălțimi pînă la 0,60 m. Păstrăvița deține, la rîndul ei, și un titlu de înțietate în ce privește înmulțirea: ea depune a-

se credeau în fața unui port pescăresc și își îndreptau vasul într-acolo — mai ales cînd bîntuiau furtunile — dar eșuau pe bancurile de nisip.

● Raportul de greutate între puii de urs și ursoaica din Carpați, indică cea mai uimitoare proporție. În vreme ce puii tuturor celorlalte mamifere indigene cresc în cursul vieții lor cu aproximativ de 20—40 de ori greutatea avută la naștere (ca și la om de altfel), puii de urs vor trebui să crească și să atingă de 600 de ori greutatea pe care au avut-o cînd au venit pe lume. Născîndu-se la sfîrșitul perioadei de hibernare a mamei, ei au atunci abia forma unor ghemușoare de lînă, în greutate de numai 300—400 grame.

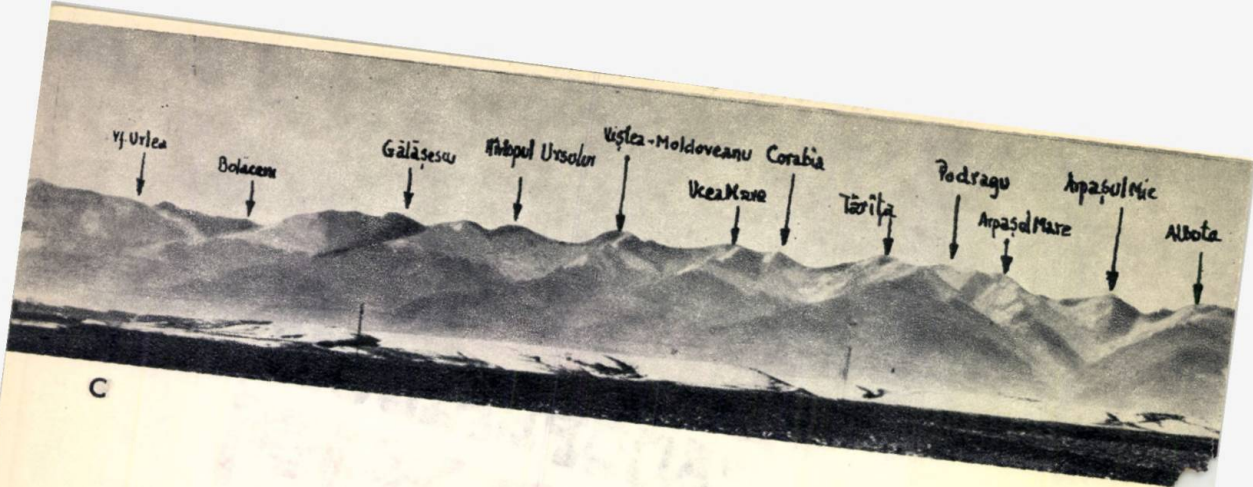
* PE * "ACOPERIȘUL" ROMÂNIEI

Cînd după un viscol puternic, ceață și frig, se așterne liniștea pe vîrfurile munților, crestele și piscurile sînt înveșmîntate de sărbătoare. Pătura imaculată a zăpezilor este orbitoare, liniile aspre ale stîncilor sînt îndulcite, dar acest voal înșelător ascunde tot felul de surprize, gata să prindă în capcană pe oricine cutează să deseneze cu schiurile, sau să puncteze cu pioletul netezimea zăpezii.

Creasta Viștea-Moldoveanu domină înălțimile Făgărașului. Din Vinătoarea lui Buteanu (foto A) sau, mai jos, de la Acul Revolverului (foto B), ba chiar și din Gălăeșcu, ea domină toate celelalte vîrfuri. Din „Țara Făgărașului” (foto C), de pe șosea, sau de pe calea ferată, din noianul de piscuri și creste, Viștea reprezintă cu strălucire pe fratele său Moldoveanu, ascuns după coamă.

Cabana Podragu (foto I), atît de des vizitată în timpul sezonului estival, devine iarna un punct terminus pentru mulți turiști. Totuși, puritatea liniilor crestei, broderiile gheței și a cornișelor, te fac să-ți birui reținerea, să te antrenezi și în cele din urmă să urci pe creastă. Ieșirea în șaua Podragului, va fi un mic botez al alpinismului de iarnă, care odată trecut ne introduce în atmosfera deosebită, a înălțimilor imaculate. Primul obstacol, vîrfurile Tărlîța, ne lasă posibilitatea să-l ocolim, ca și vara, luptîndu-ne doar cu feluritele straturi de zăpadă, cînd tari, cînd afunde și șubrede.

C

B

Cerul e senin. Vântul abia adie, dar i se simte pe obraz suflarea rece. Soarele vesel, pe care-l suportăm la început cu mare plăcere, ne învâluie neîncetat cu razele sale, devenind periculos pentru vedere și pentru ce mai rămîne afară de sub gluga hanoracului. La înapoiere, nasurile și urechile noastre ne vor fi roșii pară, cu tot „bronzul” căpătat dinainte. Acolo, sus, pe creste, soarele numai bronzază; el prăjește, uscă, orbește. Și totuși, trebuie să privești, fie și prin fumuriul ochelarilor, la defilarea celor mai frumoase priveliști din țară. Iată, aci, aproape, se adîncește ca un arc șaua Corăbiei, netedă pe o parte, cu zdrențe de cornișe și prăpăstii de cealaltă parte. Totul cade însă pe plan secundar, atunci cînd deasupra tuturor se înalță trapezul Viștea-Moldoveanu, de care trebuie să ne apropiem (foto 2.)

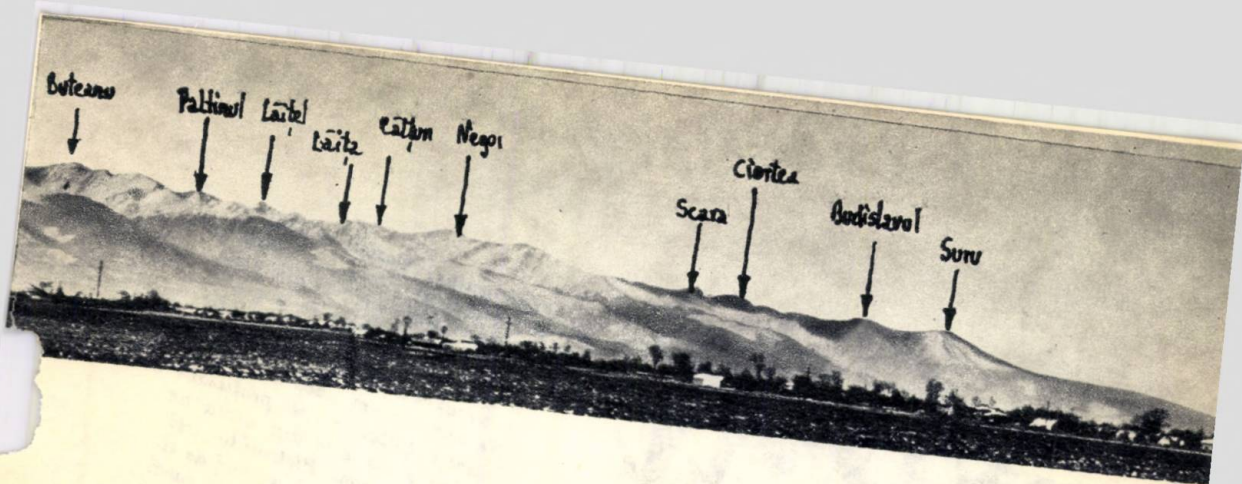
În trecut, aruncăm o privire înapoi, pe urma pașilor înșirați cu mare precauție. Cușmele Podragului și Arpașului Mare te recheamă, oferindu-și ostentativ frumusețea (foto 3).

Atracția Moldoveanului însă e mai puternică. Lași în spatele vîrfului Corabia priveliștea amăgitoare și uroi cu febrilitate Ucea Mare; de aci calea e liberă. Va trebui însă cucerită, metru cu metru, toată întinderea albă din preajma vîrfului Ucișoara. Ne

* PIE *

"ACOPERIȘUL"

ROMÂNIEI

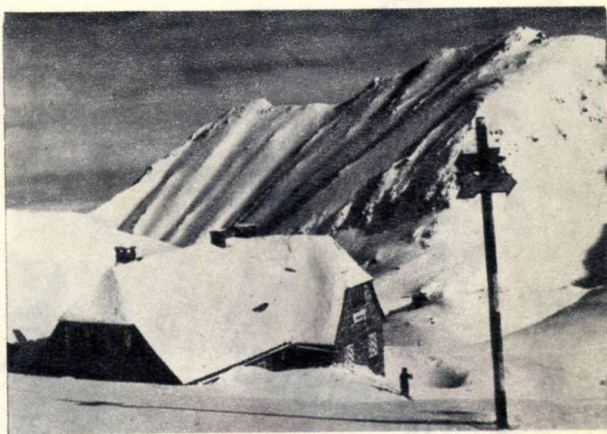

sfătuim pe unde e mai bine să coborâm, să evităm cornișele, fără să „supărăm” zăpada expusă a-avalanșelor pe partea sudică (foto 4). Dincolo de șa, abia scăpați de vârful stincos care ne strică colțarii, ieșim din nou la pante primitoare. Capre negre, încurajate de vremea bună, desgroapă de sub straturile subțiri de gheață firicele de iarbă gălbuiată (foto 5). Când ne apropiem de ele, se sperie și pornesc iute spre vârful Ucișoarei, dispărând dincolo de cornișe, în locuri mai ferite. Doar două din ele se răzlețesc și apucă spre Viștea, urcând pante leneșe, care de aci, de la noi, par adevărați pereți.

Departe de cutezanța și viteza lor, atacăm și noi panta lucie de gheață a Viștei urcând direct spre colțul nordic al acoperișului. Aflându-ne la 2527 de metri, Moldoveanu este prea aproape ca să nu ne bucurăm. Dincolo de el, doar Scărișoara mai ține capul semeț, la aproape 2500 de metri. Încolo, totul este sub nivelul nostru. Bucuria ne este întreruptă de traversarea crestei spre vîrf, care nu ne mai dă prilej de glume. Ascuțișul gheții e maxim, mai ales în spintecătura Moldoveanului (foto 6).

În sfîrșit, 2544 de metri. Jos se află pămîntul României, deasupra numai cerul ei. Privirile zburdă departe spre Iezer și Bucegi, spre crestele depărtate ale

1

2

3

Făgăraşului, Coziei, Căpăţinii
şi Paringului (foto 7). Carpa-
ţii Răsăriteni se ridică din picla
podişului transilvean ca o geană
albă de zăpadă, la orizont. De
necrezut ce departe se poate vedea!
Ne contrazicem dacă dincolo de
munţii Călimani se profilează
Rodna şi în cele din urmă ne
convingem: zona Pietrosului sclî-
peşte şi ea în soare alături de li-
nia celuilalt Pietros. O zi rară,
un dar magnific al Moldovea-
nului. Efortul nostru şi-a găsit
răsplata din plin!

Soarele ne arde, deşi tempera-
tura aerului este de -15° . În

* PIE *

"ACOPERIŞUL"

ROMÂNIEI

4

7

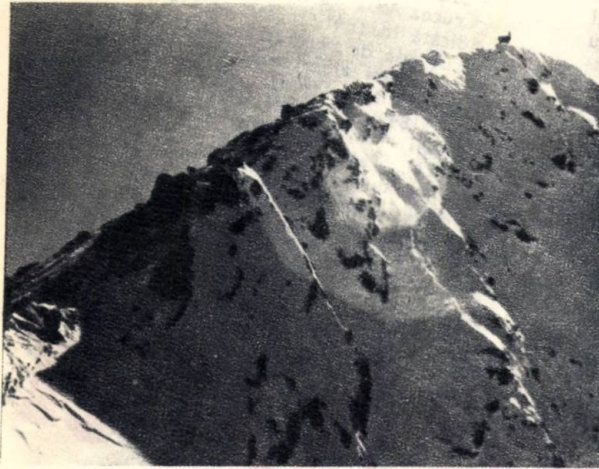
C.R. 5280

VT. MOLDOVEANU

2544 m.

5

* PE *

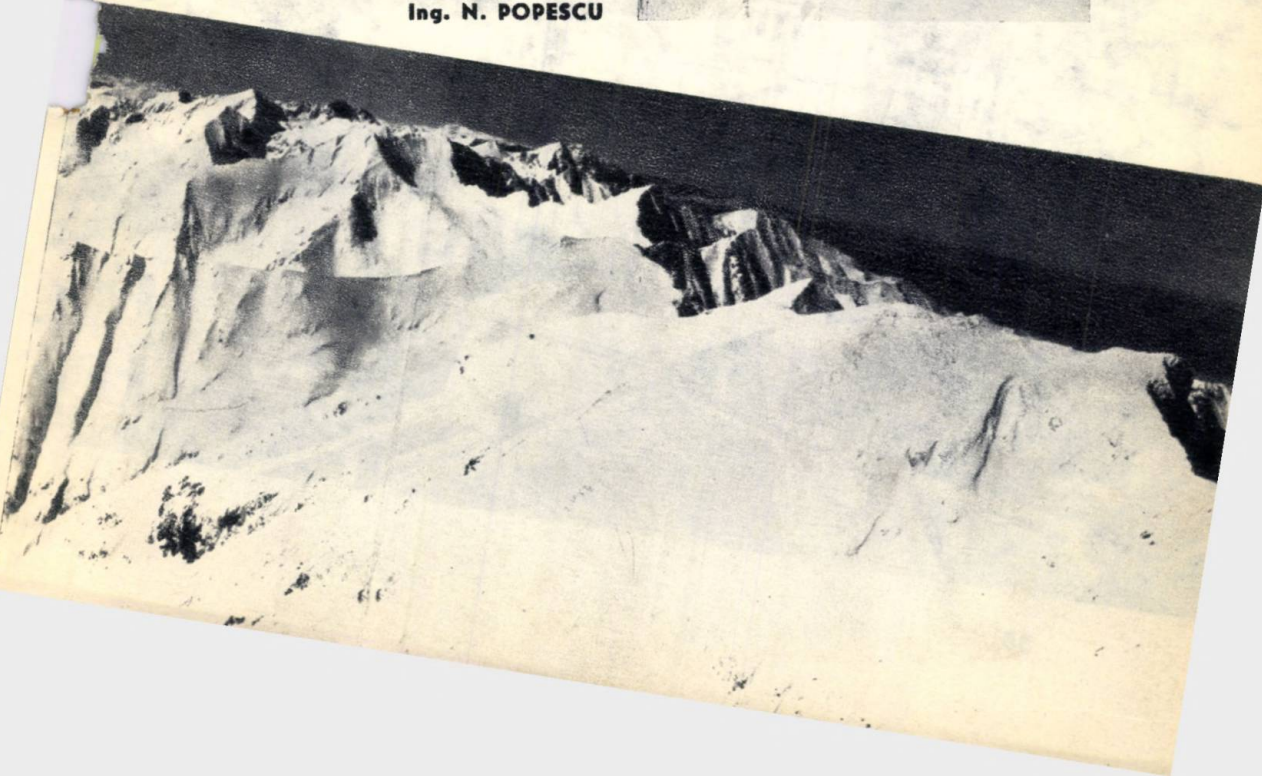
"ACOPERISUL"

ROMÂNIEI

față, hanoracul e încins de do-
goare, în spate e... înghețat tun.
Trebuie să ne reîntoarcem la
cabană; cu mare părere de rău
coborim de pe vârful Moldovea-
nu, părăsind priveliștile uimitoa-
re; trebuie să ne mulțumim cu
alte panorame mai restrinse, mai
de amănunt. Clipele scurte pe-
trecute sus, nu s-au pierdut în za-
dar; simțim fericiți că ne-a rămas
în suflet și pe peliculă imaginea
copleșitoare a unuia din cele mai
impresionante spectacole pe care
ni le poate oferi natura patriei
noastre.

Ing. N. POPESCU

6

Călătorul care poposește pentru puține zile la Arad, are toate motivele să fie în dilemă atunci când încearcă să-și întocmească un program. Și asta nu pentru că orașul de pe Mureș se desfășoară pe o suprafață întinsă, ci pentru că obiectivelor de interes turistic pe care le cuprinde li se aplică foarte potrivit zicala „non multa, sed multum”. Așa dar, ce să vizităm mai întâi la Arad?

În primul rând bulevardul Republicii, străjuit de o parte și de alta de zidurile unor vechi clădiri monumentale, alături de care s-au aliniat în ultimii ani coșetele blocuri de locuințe, cu magazine

elegante la parter și cu puzderie de antene pe acoperișuri. Pe bulevardul acesta se află clădirea fostului hotel „Crucea Albă” (astăzi hotel „Ardealul”), ridicată în 1841, în stil neoclasic, în a cărui sală de recepții au dat concerte mari figuri ale muzicii universale, ca Franz Liszt (1846), Johann Strauss-fiul (1847), Johannes Brahms și Johann Joachi (1879), Bronislav Huberman (1911), Pablo Casals (1912). Tot pe bulevardul Republicii, chiar în fața hotelului „Ardealul”, reține atenția impozanta clădire a Teatrului de stat, ridicată în anul 1874.

POPASURI

Arad — vedere generală

Hotelul „Ardealul”

ARĂDENE

La numai câteva sute de metri depărtare, pe strada Gh. Lazăr, vizitatorului îi apare în față o altă clădire de interesante aduceri aminte. Ridicată în 1817, clădirea aceasta a adăpostit cel dintâi teatru arădean — și unul din primele din țară — pe scena căruia au cules aplauze și Matei Millo și Mihail Pascaly cu trupa lui, în care se afla, ca sufleur, Mihail Eminescu. În 1907, sala a devenit sediul primului cinematograf permanent din țară, sub denumirea de „Urania”, și ea continuă pînă astăzi să stea în slujba celei de a șaptea artă. În sfîrșit, rețin atenția vizitatorului Catedrala

ortodoxă, monument în stil baroc, construită în 1698 și biserica ortodoxă sîrbă (1698), pictată în secolul trecut de pictorul sîrb Alexici.

Dacă centrul reprezintă din punct de vedere turistic oglinda Aradului din alte vremuri, cartierul fabricilor, care se deschide din dreptul gării, de-a lungul căii Aurel Vlaicu, aduce pregnantă imaginea profilului nou, de centru industrial, al orașului. Aici se află uriașele hale ale Uzinelor de vagoane, marea Uzină de strunguri, modernă Fabrică de mobilă, precum și Uzinele textile „30 Decembrie”, din al căror complex

social-cultural face parte stadionul cunoscutelor echipe de fotbal U.T.A. Orașul în care la 1870 lua ființă o „Asociație generală a muncitorilor”, ce-și propunea să organizeze proletariatul arădean în vederea luptei pentru o viață mai bună și unde în 1891 apărea primul ziar socialist din Transilvania, se mîndrește, astăzi, pe bună dreptate, cu produsele industriei sale socialiste, dezvoltată multilateral în anii puterii populare.

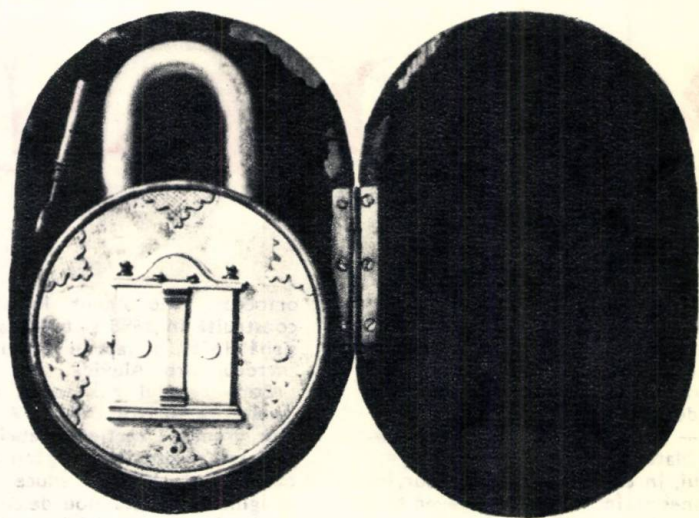
Agreabilă și reconfortantă este plimbarea pe malul Mureșului. Bătrînul „fluviu”, pe care Herodot îl citează sub numele de Maris, nu numai că aduce o notă în plus de pitoresc peisajului local, dar a și determinat amenajarea unor locuri de agrement și distracții. Pe malul Mureșului se află numeroase amenajări sportive, debarcadere și parcuri, precum și un teatru-cinematograf în aer liber. Pe malul drept al râului poate fi văzută și vechea cetate a Aradului, construită din ordinul împărătesei Maria Thereza, între anii 1762—1783, în sistemul de fortificații Vauban. Cetatea aceasta a fost martora unor sîngeroase evenimente în timpul revoluției de la 1848, cînd, în urma înfrîngerii armatelor revoluționare, mii de luptători pentru libertate au fost încarcerați aci. O mărturie impresionantă a acelor zile eroice aduce, între altele, un tablou lucrat cu

multă măiestrie, din solzi de pește, de către un deținut din cetate, tablou expus astăzi într-una din sălile Muzeului regional.

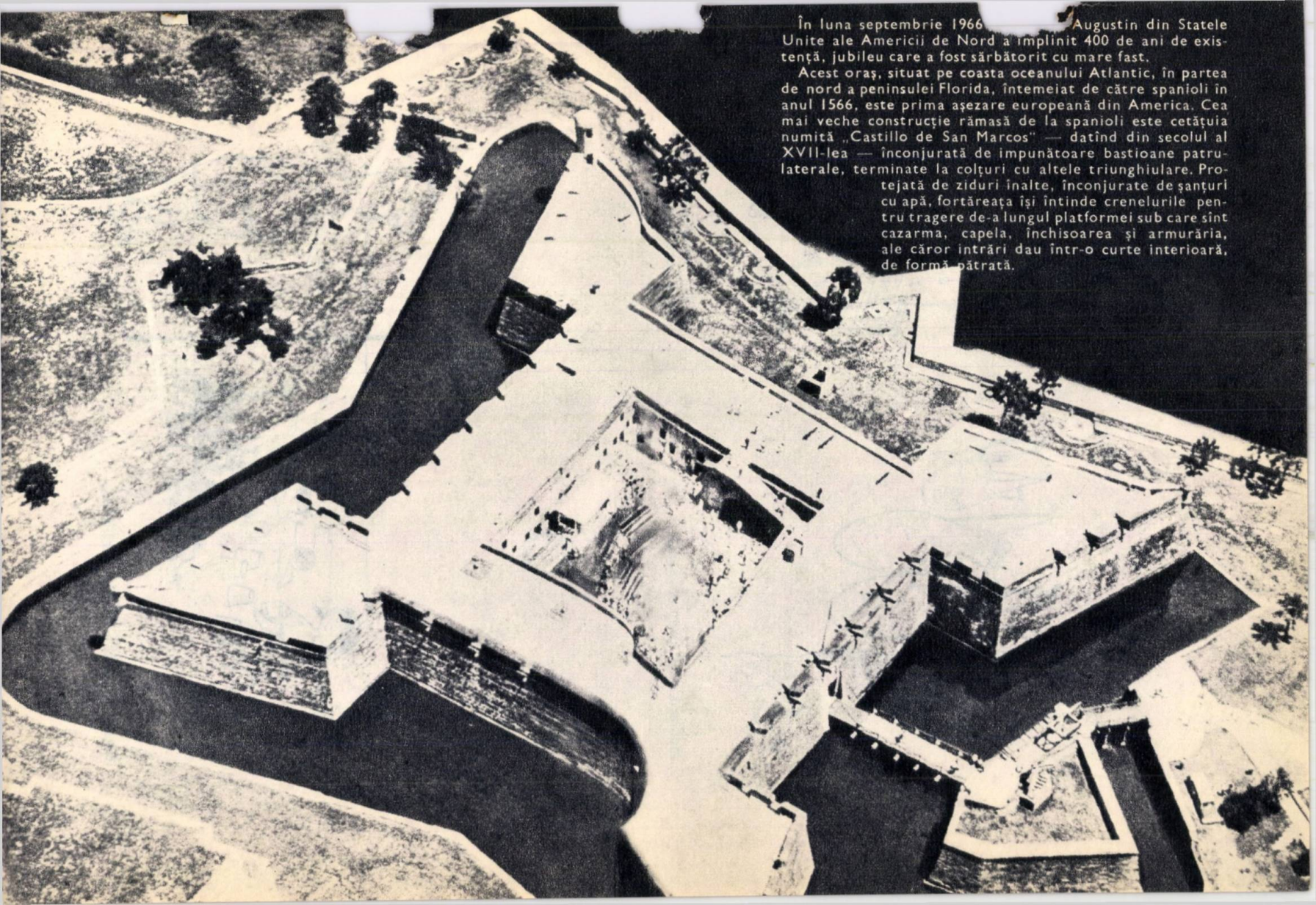
După vizitarea Muzeului revoluției (1848—1849), cu numeroase documente originale, un ultim popas arădean, dar nu și cel din urmă în ce privește însemnătatea, se poate face la Palatul Cultural, construcție monumentală situată foarte aproape de centru. Trei instituții culturale își au sediul în această clădire, cu trei fațade, fiecare în alt stil arhitectonic. Muzeul regional, Biblioteca centrală raională care cuprinde, printre altele, colecția personală a istoricului A.D. Xenopol și Filarmonica, a cărei elegantă sală de concert și-a adus și-a aduce din plin contribuția la promovarea tradiției muzicale a orașului, marcată în repetate rînduri de prezența lui George Enescu. Marele muzician a fost proclamat, de altfel, cetățean de onoare al Aradului, cu ocazia împlinirii vîrstei de 50 de ani. Trei așezăminte de cultură, trei porți deschise spre istorie, spre literatură, spre artă.

Oraș cu numeroase atracții turistice, localitate cu frumuseți, în general, puțin cunoscute, care încap cu greu în imaginile cărților poștale ilustrate — acesta este Aradul.

Constantin DARIE

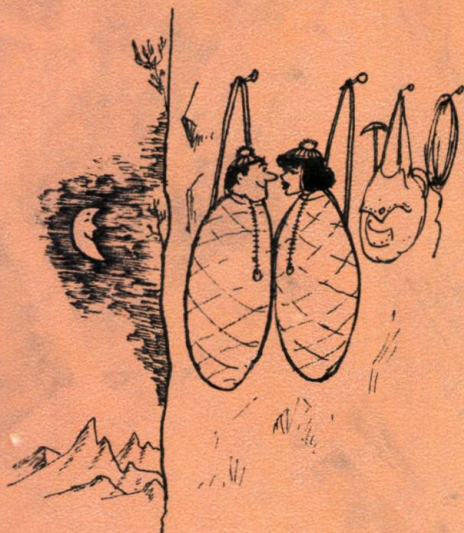
Lacăt produs de breasla lăcătușilor
(sec. XIX)—Muzeul raional

În luna septembrie 1966 Augustin din Statele Unite ale Americii de Nord a împlinit 400 de ani de existență, jubileu care a fost sărbătorit cu mare fast.

Acest oraș, situat pe coasta oceanului Atlantic, în partea de nord a peninsulei Florida, întemeiat de către spanioli în anul 1566, este prima așezare europeană din America. Cea mai veche construcție rămasă de la spanioli este cetățuia numită „Castillo de San Marcos” — datînd din secolul al XVII-lea — înconjurată de impunătoare bastioane patru-laterale, terminate la colțuri cu altele triunghiulare. Protejată de ziduri înalte, înconjurată de șanțuri cu apă, fortăreața își întinde crenelurile pentru tragere de-a lungul platformei sub care sînt cazarma, capela, închisoarea și armuraria, ale căror intrări dau într-o curte interioară, de formă pătrată.

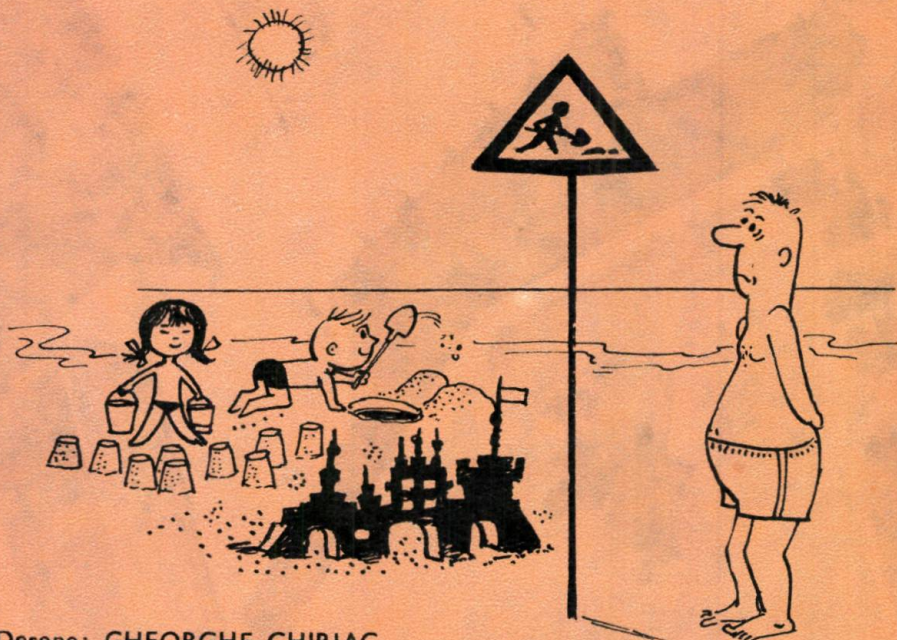
UMOR

Alpiștiții... În voiaj de nuntă

— Ah, v-am călcat pe picior!
— Nu face nimic...

Desene: GHEORGHE CHIRIAC

Brno

Prin R. S. Cehoslovacă

Odată ajunși pe pământul cehoslovac, facem cunoștință cu... renumita bere, care ne este servită la prînz în vagonul restaurat. Trecem prin Bratislava. Este un oraș frumos, construit în stil modern, pe ale cărui clădiri se zărește o imensă pădure de antene de televizoare. Drumul se continuă în tempo-ul veseliei, curiozității, al tipăreții...

BRNO, orașul industriei și al tirgului demostre. Brno, un oraș a cărui istorie pierde în negura vremii, cu turnuri și castele semețe, cu fabrici și uzine de mare productivitate, are 320 000 locuitori și se întinde pe o suprafață de 136 km², la o altitudine de 180 de metri. De jur împrejur, orașul este înconjurat de dealuri și păduri. O frumoasă privilegie o poți avea din cetatea Spilberg (altitudine 292 m), construită în secolul al 13-lea de marcgrafii moraviei. Între anii 1234—1277 fortăreață, ea a fost apoi transformată în închi-

*Insemnări
de călător*

soare, iar acum este declarată muzeu. Prin vechea închisoare au trecut mulți deținuți: iacobini unguri, socialiști austrieci, revoluționari polonezi. Tot aici a fost închis și Silvio Pellico, binecunoscut scriitor italian, care și-a notat amintirile în lucrarea sa „Inchisorile mele”. Ocupată de fasciști între anii 1939 — 1940, încetatea Spilberg au fost deținuți peste 80 000 de oameni. Sfârșitul anului 1940 găsește închisoarea mutată în „Lagărul de sub castel”, azi numit cartierul Tabor.

În panorama oferită de sus, întinsești și minunata construcție a marelui hotel „Internațional”, cu o capacitate de 670 de paturi.

Bine cunoscut prin renumitele-i „tîrguri de mostre”, Brno pune la dispoziție o suprafață de expunere de 54 de hectare. Primul pavilion — „A” — a fost construit în anul 1928; ultimul construit — „Z” — cel mai modern, este cu 2 mp mai mic decît acela al Expoziției naționale a Republicii Socialiste România.

mării din Brno a fost construit de arhitectul Pilgram, care a cerut pentru aceasta suma de 200 de galbeni, dar cînd a fost aproape de sfîrșitul construcției nu i s-au plătit decît 150 de galbeni. Pentru aceasta, el a făcut turnul înclinat, spunînd: „Atunci să se îndrepte turnul, cînd în oraș va domni dreptatea”.

În piața „Verdeții”, unde se vînd numai flori, fructe și zarzavaturi, am admirat frumoasa construcție a fîntîinii „Parnas”, care reprezintă cele 4 continente (din construcție lipsește al 5-lea, Australia, care nu era încă descoperit). Fîntîna a fost terminată în anul 1695.

PEȘTERA MACOCHA, un *tezaur subteran*. La 80 de kilometri de Brno, se află peștera Macocha, cu o vechime de cca. 350 milioane de ani, descoperită în anul 1909. Peștera are o lungime de aproape 2 kilometri; jocurile de lumini, ingenioase, te invită într-o lume nebănuită, de siluete ciudate, de forme și culori neasemuite. Stalacmite și sta-

Prin R. S. Cehoslovacă

Neclintită și astăzi, stă vechea primărie a orașului Brno. Aici a fost atîrnat sub portal, în anul 1608, un crocodil despre care legenda spune că trăia în cele trei ape ale orașului: Zvratka, Panatka și Zmíatka. Crocodilul făcea mari pagube orașului. Atunci s-a apelat la deținuții din Cetea Spilberg, promițîndu-i-se aceleia ce va scăpa orașul de urîșă reptilă, libertatea. S-a găsit un deținut care, printr-un șiretlic — a tăiat un miel, l-a umplut cu var nestins și l-a pus în drumul crocodilului — a reușit să înlăture „spaima orașului”. Mai apropiat de adevăr este că acest crocodil ar fi fost donat de turci, în anul 1608, unui marcgraf moravian. În anul 1636, aici, a fost așezată și o roată de căruță despre care se spune că a fost construită cu prilejul unui pariu. Un rotar, pe nume Jiri Birg, a pretins că într-o singură zi el va tăia lemnul din pădure, va confecționa o roată și o va rostogoli 40 km. Într-adevăr a reușit, cîștigînd pariul. Turnul vechii pri-

lactite, cascade împietrite, draperii, candelabre, sînt lucruri pe care cu greu le poți descrie, dar la fel de greu le poți uita. După ce parcurgi în peșteră o mie de metri, se ivește undeva, sus de tot, lumina zilei. Legenda spune că nu departe de aici a trăit cîndva un bărbat căruia i-a murit soția, rămînîndu-i un copil. Omul s-a recăsătorit cu o femeie care la rîndul ei avea un băiat. Îmbolnăvindu-i-se copilul, femeia s-a dus la un vrăjitor, care a sfătuit-o să arunce băiatul bărbatului în abisul peșterii, pentru a-și salva propriul copil. Femeia a procedat întocmai, dar băiatul s-a agățat, în cădere, într-un copac. Țipetele lui au fost auzite de tăietorii de lemne din apropiere care l-au salvat și l-au răzbunat aruncînd în fundul peșterii pe mama vitregă. Acolo unde a căzut femeia, s-a format lacul subteran, spune legenda...

La debarcaderul lacului, bărcile cu motor așteaptă turiștii. Pornim prin „Coridorul morții” (denumire dată de muncitorii care au lucrat aici în

Karlovy Vary

Prin R. S. Cehoslovacă

condiții extrem de grele în anul 1933). Ne strecurăm cu mare precauțiune pe canalele înguste unde apa verde (din din cauza mineralelor ce le conține și a reflectoarelor așezate sub apă) crează un cadru fantastic. Înaintăm pe sub „Capul vînătorului” (aici apa are 40 de metri adîncime) pînă la cea mai frumoasă peșteră din Moravia, „Casa de basm”, descoperită în anul 1920. Pe ultima parte a lacului subteran admirăm în toată mărișoarea lor numeroase „sculpturi” naturale de toată frumusețea.

LIDICE, amintiri dureroase. Vechiul sat, locuit de mineri, a fost completamente distrus de fasciștii nemți. Bărbații, în majoritate mineri, au fost adunați în casa Horak și împușcați, în timp ce femeile și copiii au fost gazați. Aminteste de crima fasciștilor mormintele celor executați și un muzeu în care se păstrează fotografii, acte și documente ale dispăruților. Pe teritoriul vechiului Lidice se ridică astăzi un minunat parc cu

trandafiri oferți de numeroase popoare ale lumii. În prezent, orașelul Lidice este complet reconstruit, cu aportul tinerilor din mai multe țări prietene.

KARLOVY VARY. Privită în ansamblu, stațiunea balneo-climaterică Karlovy Vary se aseamănă mult cu băile Herculane. Legenda spune că așezarea a fost înființată de Carol IV, care fiind la o vînătoare, s-a poticnit cu calul și a căzut. Acolo unde s-au prăbușit calul și călărețul, a izvorit apă caldă. Pe locul acesta s-au întemeiat băile minerale. Frumoasă este călătoria cu telefericul spre cabana „Diana” (438 m altitudine), de unde împrejurimile apar într-o imagine de neuitat. Sînt remarcabile hotelurile așezate deoparte și de alta a riului ce străbate orașul, sălile în care au loc întîlnirile mondiale ale cineștilor, precum și magazinele foarte variat aprovizionate.

Mihai SUSAN

Ceahlăul.

Curiozități ale florei alpine și acvatice

● Mica plantă cu floarea de culoare purpuriu-negricioasă, atât de iubită de cunoscătorii munților, pe care poporul a numit-o „floarea singelui” (*Nigritella nigra*—monument al naturii), prevestește într-un fel starea vremii. Privită cu o lupă, floarea se „preface” într-un buchețel compus de fapt din 60—70 de părți, adunate laolaltă sub forma unui con sau inimioară alungită pe vârful unui firicel, care răspîndește un minunat parfum de vanilie. Cînd vremea e închisă și ploioasă, petalele florii se strîng, căpătînd aspectul unor mici solzișori, al unui știulete miniatural. Atunci, răspîndirea parfumului de vanilie încetează. Puternicul miros de vanilie e semn că cerul va rămîne senin. În preajmă, îmbucurătorul „buletin meteorologic” e preluat și prevestit mai departe de cîntețoi, cojoaice de munte și mierle de codru, prin neîntreprupte ciripituri.

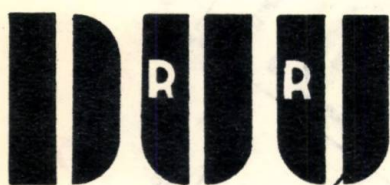
● Candelabre în miniatură, pe care le aprind vîpăile aurorii în calea vizitatorilor deltei, răsfrîngînd un colorit purpuriu pe marginea ochiurilor de apă... Sînt plantele numite „Săgeata apelor” (*Sagittaria sagittaefolia*), cu frunze de formă diferită: unele lungi, cu vîrfuri de săgeată, plutesc la suprafața apei, altele rămîn sub apă, lipsite de „săgeata” de la care și-au luat numele. Florile, cu petale mari, dispuse în grupulețe de cîte trei, au periferic culoarea albă a zăpezii, în vreme ce în mijloc petalele împrumută coloritul aurorii. În luna august, candelabrele deltei se aprind în chip miraculos...

● În locuri umede, prin gropișuri cu apă stătătoare din zonele împădurite subalpine, crește discretă (aparîție rară) o mică plantă, ce poartă în lunile iulie și august floricele albe în vîrfurile unei tulpinițe. Poporul a numit-o „Roua Cerului” (*Drosera rotundifolia*), fiind mereu stropită cu „boabe de rouă”. Dar „roua” nu este altceva decît rezultatul secrețiunii perișorilor care acoperă în mare număr frunzele. Gîzele, atrase de strălucirea boabelor lucitoare, se apropie, dar rămîn captive. Căutînd să se elibereze musculițele ating alți perișori, care se apleacă și le cuprind ca-ntr-o cupă. Substanța conținînd acid formic, captivile sînt „digerate” de planta carnivoră, apoi resorbite de celulele frunzelor.

Jocuri distractive

MONOVERB ÎN BUCEGI (4-6)

MONOVERB (4-5)

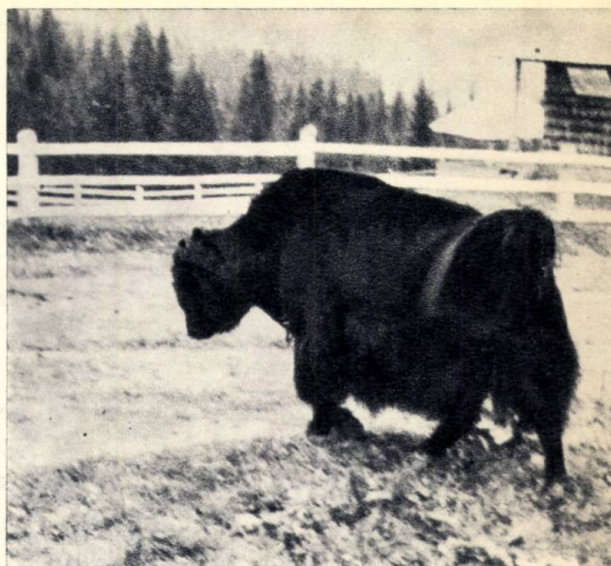

CRİPTOGRAFIE 2, 6, 1, 4, 4, 4, 7

CRİPTOGRAFIE ÎN STAȚIUNE
2, 5, 4, 2, 5, 2, 4

I. BÎRZAN
Comănești

Yaci în... bucegi!

La poalele muntelui Nucetu (1864 m altitudine) în masivul Bucegilor, pe pajiști domoale, într-o secție a gospodăriei agrozootehnice Moroleni, sînt adăpostiți patru Yaci — un fel de boi sălbatic, cu cozi de cal și păr lung pe burtă și picioare — aduși pentru acclimatizare aici, din munții Asiei centrale, locul lor de origine.

La prima vedere, după talia lor mijlocie, nu ne-am dat bine seama dacă sînt bivoli sau vaci negre, dar la apropierea masculului, cu părul său negru-castaniu, coama mărunț ondulată și coada de cal, i-am identificat.

Yacii trăiesc pe o față a muntelui și vin la grajd doar pentru a-și primi rația de grăunțe, cu care prilej îngrijitorul lor le verifică zilnic greutatea.

Se pare că animalele s-au obișnuit cu această operație, ca și cu noua lor „locuință”.

Gh. MANIU

• BĂI • APE MINERALE • TRATAMENT • BĂI • APE MINERALE • B

- izvoare cu ape minerale hipertonicе, izotonice, hipotonice, oligometalice
- climat de cruțare

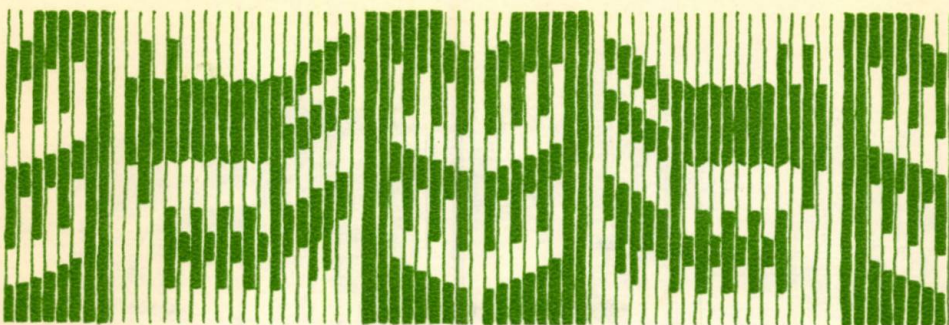
OLANESTI

INDICAȚII

- afecțiuni ale tubului digestiv și ale glandelor anexe
- afecțiuni ale rinichiului și căilor urinare
- boli de nutriție
- afecțiuni ale pielii
- boli profesionale cronice

Stațiune permanentă,
la 18 km de Râmnicu-Vâlcea

Cînd aud telefonul la răsăritul soarelui, sînt sigur că e prietenul meu Mihai.

— Azi avem timp frumos. Fii gata pentru ora... Și fără multă vorbă hotărîm plecarea într-una din plimbările noastre în jurul capitalei.

Dar iată că într-o frumoasă zi a lunii august trecut, Mihai al meu fixează: peste trei zile plecăm în Maramureș, urcăm Pietrosul.

— Cum? Urcăm Pietrosul?

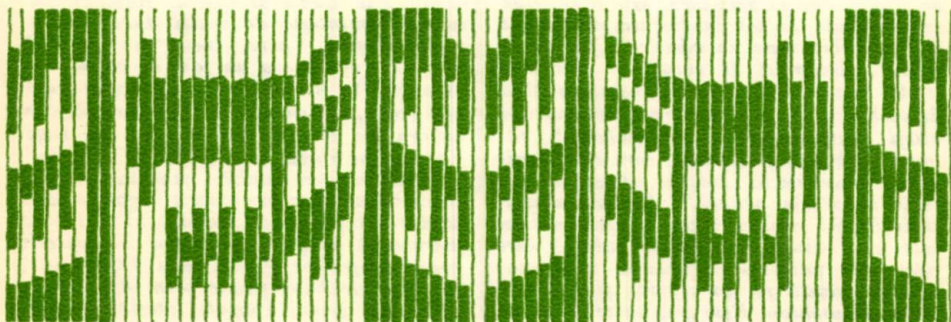
— Ce te miri? Hillary a cucerit Everestul și a călcat cu piciorul 2 000 de kilometri urcînd munții din Antartica. Pe noi să ne sperie 2305 metri?

Mihai este un drumeț neobosit, însă unul din aceia care nu urmăresc recorduri, ci aerul, lumina, frumosul. Cine îl vede pentru prima oară, cu cele 110 kilograme ale lui, la care se mai adaugă ranița cu cele 20—30 kg, plus bastonul „cap de rătoi“, poate că nu i-ar recunoaște aptitudinile unui turist de calitate. Dar Mihai este bine cunoscut în lumea drumeților care iubesc florile, pădurile înviorătoare și munții noștri fermecători.

Și iată că, fără multă deliberare, în trei zile sîntem pe drumul virfului Pietrosul, înarmați cu toate cele necesare.

Înfloritoarea comună Borșa — unde am ajuns cu trenul — ne permite o adevărată

prin tara RO BOM BA NI LOR

reconfortare, deși adăpost pentru noapte abia am putut găsi la un localnic. Ziua următoare, luminoasă, ne dă curaj. Ne prindem sacii în spinare și pornim. După ce trecem apa Vișeuului, copil zburdalnic și gălăgios al locului, începem direct urcșul. După trei sferturi de oră trecem prin satul Pietroasa, componentă a localității Borșa. Mai sus, mai sub poalele muntelui, printre brazi, în poienișele luminate de soare se răsfață câteva căsuțe, toate în stilul tradițional românesc, cu cerdacul-tindă în față: este cătunul Gîrlea. E prea frumos aici, să nu te oprești la pragul unei case. Măriuca, fetiță de cinci ani, ne sare repede în întîmpinare și ne poartă la o chiseliță. Băutura aceasta din zeamă de fructe, rece și acrișoară, este exact ceea ce ne trebuie. În tot ținutul acesta minunat limba vorbită este un adevărat „fagure de miere”, document de curată și frumoasă limbă românească. Simți o încîntare stînd de vorbă cu acești bravi urmași ai marilor viteji maramureșeni, „Robombanii” rămași în basme și legende, care au cucerit aceste locuri de la „zmei și uriași, ajutați fiind de zinele pădurii”. Fenomenul unității limbii noastre între hotarele patriei este unul dintre faptele de cultură care adevărește unitatea perfectă a neamului, unitate bazată pe un viguros și străvechi element autohton. Este greu să te desprinzi

de oamenii aceștia frumoși, isteți, calzi și apropiați. Cu un ochi mai scrutător descoperi în firea și ființa lor acel puternic, neînfrint elan al vieții, energia neslăbită, care de milenii i-a ținut dîrzi pe pămîntul lor, în stare să înlăture cu tact pericolul sau la trebuință să zdrobească obstacolele ieșite în cale. Se vede în ochii lor mindria de urmași ai atîtor viteji din trecutul maramureșan, ai atîtor voievozi și cneji, care cu cetele lor de luptători au colindat pămîntul în lung și-n lat. Găsim în istoria locurilor un urmaș al lui Dragoș, anume Ștefan, dăruit cu multe moșii de regii poloni, ajuns întemeietorul mării familii „de Ryboticze”. Un „Magister equitum”, valahul Giurgiu, primește de asemenea moșii de la ducele de Opeln. Răbojul trecutului amintește de mulți duci, valahi maramureșeni, care încă din secolul al X-lea conduceau un lanț de voievodate autonome în nordul țării, organizate după acel vechi „Jus valahicus”. Nu mai stăruim asupra lui Bogdan din familia lui Iuga Vodă de pe Vișeu, acel „infidelis notorius” — după părerea nobililor maghiari — care trecînd munții înspre răsărit, organizează o țară nouă și liberă. Secolul al XIV-lea marchează apogeul victoriilor și puterii maramureșenilor. Hirtii vechi, îngălbenite, hrisoave străbune ținute prin lăzi bătrîne sau după grînzi afumate, atestă o noblețe

Marea de piatră a Robombanilor (Pietrosul)

ce-și are originea în trecutul îndepărtat. Iuga Vodă se luptă cu vitejii săi prin Bosnia; cneazul Dragomir moare în luptă la Vidin, iar un fiu al său, Tatomir, cade în răzmerițele feudale din Polonia. În timpuri mai noi aflăm de Nicolae Dunca, care luptă în rindul carbonarilor lui Garibaldi¹.

Ei, dar iată că badea Vasile Vergil, cu călușul său, apare miraculos dintre brazi ce-i adăpostesc casa bătrână, făcută din birne grele de stejar.

— D-apoi, domnilor, e greu urcușul pe Pietrosul aista la vârsta domniilor voastre. Opriți puțin, că vom pune sacii pe spina-rea murgului meu și veți putea merge mai ușurel.

Sintem încântați. Să urci 2305 metri cu minile la spate, într-o zi însoțită și cu un tovarăș de drum cum este maramureșanul Vergil!

— Nu-i așa domnișorule că o-am ieșit la timp în cale? Il atacă el pe prietenul Mihai. Tot merg eu să cobor niște trunchiuri de brad din munte. De ce nu o-ăș face și d-voastră un bine? Văd că suflați cam greu. Motorul e cam obosit. Și zîmbește pe sub mustăți.

¹) Ioan N. Tuțuțanu, „Maramureșul Voevodă”, Partea istorică p.p. 15—35, București 1942.

— Ehei, prietene, suta asta de chilograme am cărat-o pe toți munții fărăi, cu sacul ăsta învechii în spate, că se mirau tinerii, care rămîneau la piciorul muntelui, văzînd cum urcam potecile cele mai prăpăstioase.

— Apoi văd eu că d-voastră sînteți dintre cei nărași, care umblați peste tot locul și notați în caietele lucrurile bune pentru jînere de minte. Aici la noi aveți multe de văzut și de aflat, căci neamul aista al nostru este un neam de faină viță!

Și, astfel, pînă sub vîrfurile Pietrosul, binefăcătorul nostru ne încîntă cu toate poveștile locului și ne arată tot ce este nou și se impune ochiului. Deasupra minei Borșa reținem vîrfurile Piciorul Caprei, mai departe este vîrfurile Gardinii și mai în fund vîrfurile Măgurii. Pe măsură ce urcăm, în partea opusă a Pietrosului ni se arată cariera Toroiaga, deasupra minelor Baia Borșa. Urcușul drept și pietros ne reduce la tăcere o bucată de timp, ca după patru ore de urcat să ne apară în față o căsuță la care încă se lucra.

— Iată, domnilor, pînă aici o-am adus, la cabana meteorologică. Rămîneți cu bine și mulțum de vorbă bună. Hai căluș la lucrul nostru... Și Vasile Vergil se pierde

cu murgul său în hățișurile din vale, fluierând a bucurie și voie bună.

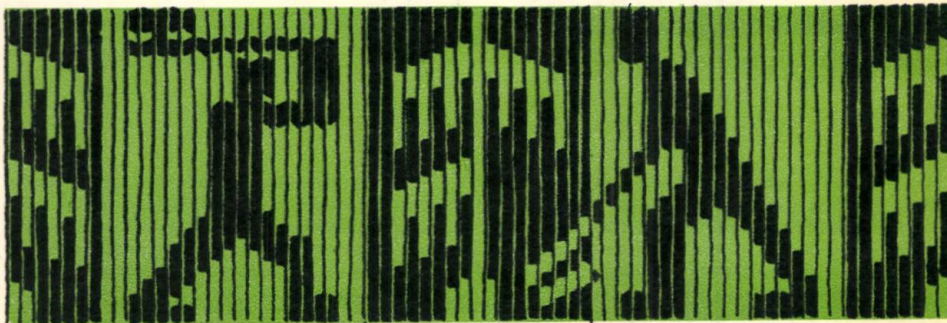
La cabana meteorologică, sintem primiți prietenește. Seara, sub pulberea de argint a razelor de lună, fermecați ascultăm simfonia gravă, wagneriană, a brazilor și ne cufundăm în trecut, în lumea acelor mari Robombani, nobili legendari, care în dansul suprem al vieții antrenau și zinele pădurii, simbolizare sugestivă a frumosului pământ și popor maramureșan.

În dimineața însorită care urmează, atacăm cei 3 kilometri, urcuș aproape abrupt, spre vîrfurile Pietrosul. Mă amuz amintindu-i prietenului meu cîteva versuri:

„Drumetrie, drumetrie,
Cît de dragă-mi ești tu mie
Cînd mă porți pe cărările
Pînă-n vîrfurile muntelui”,

Dar natura, scrie G. Vilsan, „nu este numai frumoasă și sentimentală. Înjosim natura, presupunîndu-i această mărginire. Natura e inteligentă și cere să fie admirată, dar și descifrată în gîndirile adînci și subtile pe care adesea le ascunde în aspectele sale” („Pămîntul românesc și frumusețile lui”).

În zare se vede ghirlanda de munți care închide perfect „cetatea” Maramureșului. O horă de vîrfuri, turnuri de pază, încheagă pitorescul zid muntos acoperit de păduri de brad și adăpostitor de minereuri, hrană pentru noua și puternica noastră industrie. Departe, înspre răsărit, se ridică Inăul (2380 m altitudine), iar înspre nord-vest, în largă zare, peste Vișeu, se estompează peisajul Sighetului și înălțimile Gutliului, urmate mai înspre sud de cele ale Tîbleșului,

la care Mihai, nădușit și oftînd, improvizază:

„Drumetrie, drumetrie
Cît de mult îmi doresc mie
Ca dintr-un helicopter
Să cobor pe munticele...”

Sus, la cota 2305, pe vîrfurile Pietrosul, admirăm largile vetre de văpăi roșii ce ne înconjoară, — rododendronul înflorit a doua oară. De jur împrejur, o largă și clară perspectivă. Sub farmecul miraculos al locului, Mihai rupe tăcerea cu o voce ce pare o semnificativă oficiere închinată frumosului:

— Am reținut dintr-o lectură că „cei mai înzestrați vor eșua totuși întotdeauna în încercarea de a da o idee exactă a splendorii muntelui”.

de unde privirea ne duce pînă spre Salva-Năsăudului, spre sud. Mai aproape, peste Borșa, la adăpostul înălțimilor Toroiaga (1930 m altitudine), sclipesc în soare noile blocuri în care locuiesc muncitorii din minele Băii Borșa.

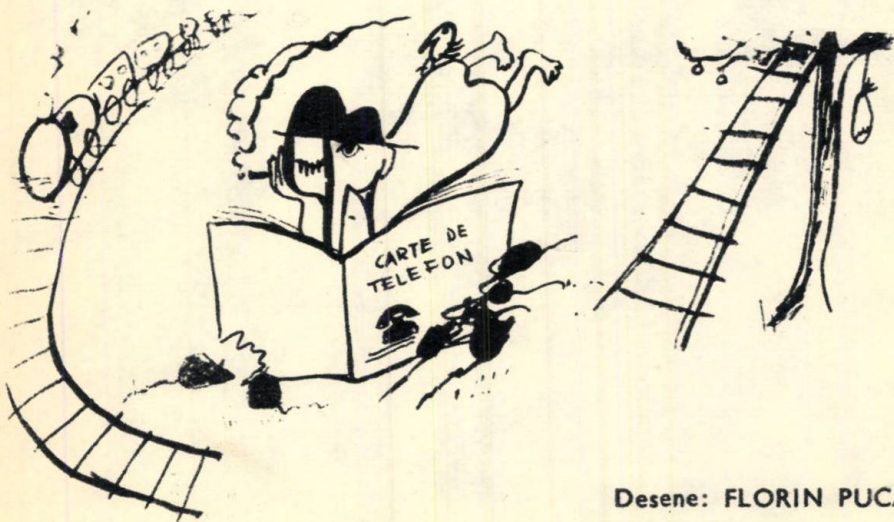
În elegantul complex de cabane Borșa, din restrînsa și pitoreasca așezare Gura Fintînii — o continuare a mării comune Borșa — ne oprim pentru cîteva zile de odihnă și orînduire a atîtor și atîtor impresii și imagini din încîntătoarea noastră drumetrie. Uităm iute eforturile și facem planuri, alte planuri, cumpănind între a mai trece prin locuri umblate ori a căuta izvoarele unor alte frumuseți.

N. VLAD

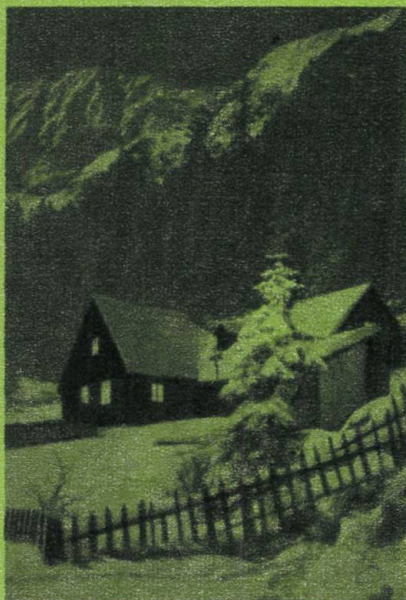

La guvizi

Amintiri din concediu.

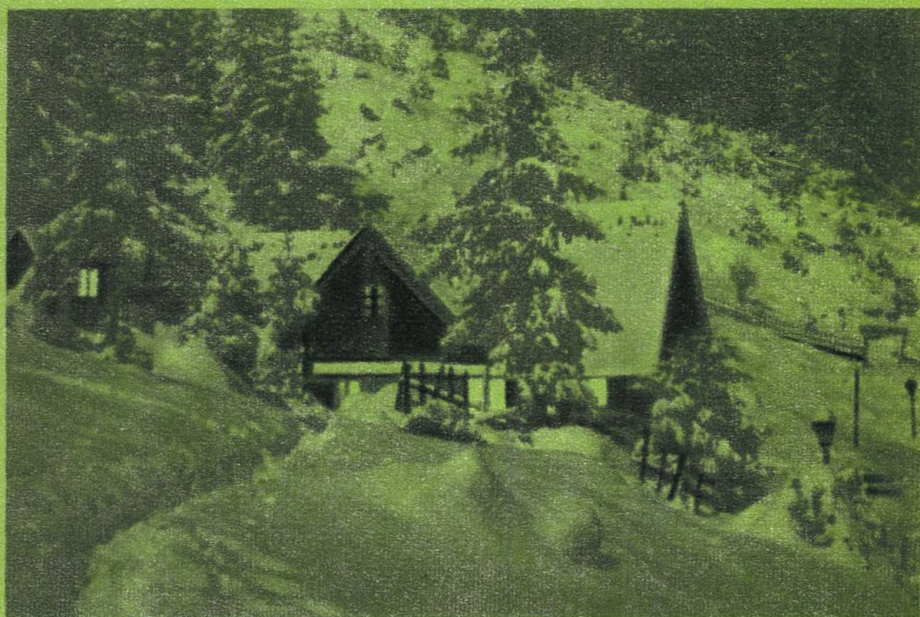
Desene: FLORIN PUCĂ

La majoritatea fotoamatorilor, odată cu apusul soarelui, obiectivul aparatului fotografic rămâne inactiv. Și totuși, noaptea se poate fotografia — rezultatele depășind de cele mai multe ori așteptările.

Ideea de a fotografia fără soare mi-a venit într-una din acele superbe nopți de iarnă, cu lună plină, petrecute în munți. Doream mult să prind în obiectivul aparatului meu ceva din atmosfera feerică și iată-mă, în ciuda privirilor ironice ale turiștilor din cabană, pornit să fac o primă încercare. Am făcut o serie de fotografii, expunând de la un minut până la zece minute. Pătruns de frig, cu mâinile și picioarele înghețate, m-am înapoiat la cabană târziu, când nu mai era nimeni să ridă de mine; toți dormeau... M-am întors acasă nerăbdător. Imediat am dezvoltat filmul; spre satisfacția mea, experiența reușise. Mai mult, am constatat uimit că multe detalii pe care nu le putusem distinge cu ochiu liber, erau acum bine conturate pe fotografie.

fotografie nocturnă

Acesta a fost începutul. De atunci n-am scăpat nici o ocazie și nu m-am limitat numai la fotografiieri în mediul alpin. Și urbanistica oferă sute și sute de motive care merită a fi fotografiate.

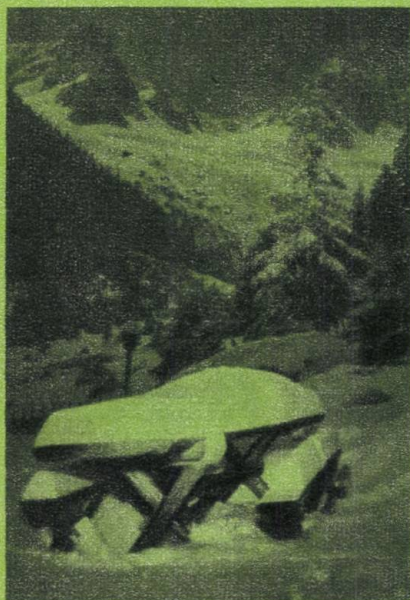
Între timp, am câștigat experiență și astăzi, dacă fotografiez pe timpul nopții, cred în reușita acestei întreprinderi și nu mă las descurajat de scepticismul unor trecători.

Pentru asemenea fotografiieri va fi necesar să ne mărim, însă, inventarul tehnic. În afara aparatului fotografic, înzestrat cu „T” sau cel puțin „B”, un stativ, un declanșator-sîrmă și un ceas; este recomandabil a se avea la îndemînă și o lanternă electrică, utilă în pregătirea operației de fotografiere, ca și pe parcursul ei.

Ilustrez aceste cîteva rînduri cu o serie de fotografii făcute recent în valea Sîmbetel, într-o noapte cu (semi-)lună. Timpul de expunere a fost 2—5 minute, diafragma 2.8. La fotografia nr. 3, masa din primul plan a fost iluminată cîteva secunde cu lanternă electrică; efectul obținut este vizibil.

Dieter MOYER

— de ce nu?

MUZEUL BANATULUI

Situat în centrul Timișoarei, Castelul Huniade, complet renovat în anii din urmă, adăpostește bogatele colecții ale muzeului regional bănățean. Construit de Carol Robert, regele Ungariei (învingătorul lui Basarab la Posada), castelul a fost reconstruit și mărit de Iancu de Hunedoara. În urma războaielor de mai târziu dintre turci și austrieci, castelul a avut mult de suferit, așa cum s-a întâmplat și în focul revoluției de la 1848, în timpul asediului trupelor generalului Bem. Reconstruit în 1856 în forma pe care o are astăzi, castelul Huniade este unul dintre monumentele istorice cele mai însemnate ale orașului.

Intrarea monumentală este străjuită de două tăcute armuri medievale.

Amenajate după stricte criterii științifice, vastele săli ale muzeului, prin sobrietatea lor, îndeamnă la reculegere atunci cînd prin fața ochilor istoria ne întoarce pînă la îndepărtatul paleolitic. Bogata colecție arheologică, adunată în urma săpăturilor din ultimii ani, cuprinde valoroase piese de ceramică, arme, unelte și podoabe ale unor culturi de demult.

Secția arheologică cuprinde și o interesantă expoziție permanentă,

„Dezvoltarea orașului Timișoara”, în care se pot urmări planul vechii cetăți, mărturii scrise despre oraș, arme turcești, însemne ale vechilor bresle, stampe ce reușesc să sugereze zbuciumata istorie a Timișoarei, care a implinit de curind 600 de ani de existență documentară.

O valoroasă colecție de artă ocupă un întreg etaj al castelului, precum și vasta sală a cavalerilor. Pe lângă tablouri aparținând școlii italiene, întâlnim pânze ale unor pictori bănățeni din secolul

al XIX-lea, ca Nicolae Popescu, Constantin Daniel, Ion Zaicu, precum și tablouri ale lui Nicolae Grigorescu și altor pictori români clasici și contemporani.

Muzeul posedă o valoroasă colecție ornitologică, una dintre cele mai bogate din țară, înființată în 1937, îmbogățită și dezvoltată în ultimii ani. În vitrine (diorame) de dimensiuni foarte mari, sint reproduse colțuri din natura regiunii Banat, în care se pot vedea cele mai reprezentative specii de animale și păsări.

Și celor îndrăgostiți de frumoasa noastră artă populară, muzeul le rezervă satisfacții, prin secția sa etnografică, care completează imaginea asupra bogățiilor regiunii Banat. Policromia costumelor populare îți dispune ochiul, iar frumusețea țesăturilor și broderiilor te încântă.

Părăsim sălile muzeului, cu o imagine în plus despre orașul de pe malurile Begăi, cu dorința de a-l cunoaște amănunțit, așa cum o merită.

Alexandru METEA

Cercetat în ultimii ani de un număr tot mai mare de drumeți care vin să-i cunoască frumusețile, masivul Siriolui a rămas încă un subiect netratat de literatura turistică. În cele ce urmează, ne propunem a prezenta cititorilor almanahului informațiile strict necesare vizitării acestei frumoase regiuni a patriei.

Masivul Siriolui face parte din grupa munților de curbură, fiind cuprins între văile adânci ale Buzăului și afluenților săi, pârâiele Crasna și Siriu. În mare, el se compune dintr-o culme principală orientată pe direcția S.V.-N.E., de-a lungul căreia întâlnim înălțimile maxime în vîrfurile Mălaia sau Mălia (1663 m) și Bocîrnea sau Siriu (1559 m.) Din aceasta se desprind în toate direcțiile o serie de ramificații, dintre care cea dirijată spre nord-vest se leagă prin plaiurile și vîrfurile Tătarului, Tabla Buții, Albiilor și Curmătura Crasnei de masivul Ciucaș-Zăgan.

Dintre elementele care alcătuiesc atracția turistică a acestor locuri amintim pitoreasca vale a Siriolui, frumosul și enigmaticul lac al Vulturilor, traseul culmii principale Mălia — Bocîrnea și drumul de legătură Siriu-Ciucaș.

Ca puncte de plecare se pot folosi localitățile: Siriu, Siriu-Băi și Crasna, toate aflate pe drumul național Buzău-Brașov. De asemenea, masivul poate fi accesibil turiștilor ce pornesc de la cabanele din Ciucaș.

a). Crasna — Valea Crasnei — Stîna „La Fundul Muntelui” — Vf. Bocîrnea (Timp necesar: 4 ore).

Traseul pornește din satul Crasna, urmînd cale de aproape o oră șoseaua forestieră pe Valea Crasnei pînă la capătul ei unde există și cabane forestiere, care pot oferi adăpost la caz de nevoie. În continuare se merge pe poteca ce urcă pe versantul stîng, prin pădure, timp de 2 ore, ieșind „la gol” lîngă stîna de la Fundul Muntelui, unde se pot obține indicații și adăpost. Mai departe, avînd în fața noastră perspectiva deschisă, se urcă timp de încă o oră în Virful Bocîrnea, urmîndu-se în serpentine „Drumul Tunurilor”, relicvă din timpul primului război mondial. De pe Vf. Bocîrnea avem prima vedere de ansamblu asupra întregului masiv și asupra regiunilor înconjurătoare; putem continua drumul pe unul din traseele descrise la punctele d) sau e).

b). Băile Siriu — Valea Neagră — Stîna „La Fundul Muntelui” (Timp necesar: 5 ore)

Traseul pornește din stațiunea Băile Siriu și urmează în sus șoseaua națională Buzău-Brașov cca. 30 de minute pînă la confluența cu Pîrîul Negru. De aici,

Culmea principală a masivului Siriu

de-a lungul a 4 kilometri, se parcurge șoseaua forestieră pe Valea Neagră, la capătul căreia întîlnim o colonie de cabane forestiere. Urcăm mai departe prin pădure, cale de 3 ore, pe o potecă ce intersectează în cîteva puncte traseul unui funicular și trecem prin cîteva poieni ce ne lasă liberă vederea spre stînga, asupra abruptului pe care masivul îl prezintă în această regiune. Ajungem în final la golul alpin în dreptul stînei cunoscute deja de la punctul a).

c). Siriu — Valea Siriuului — Stearpa — Piciorul Blojii — Lacul Vulturilor (Timp necesar: 5 ore)

Pornim din satul Siriu urmînd cale de 10 km frumoasa și sălbatica vale a Siriuului, călătoria putînd fi efectuată în această primă etapă și cu trenul forestier care circulă zilnic și care ne reduce timpul necesar de mers cu mai bine de o oră. După străbaterea defileului îngust de la Piatra Bisericii (km 4) valea se deschide în regiunea Molidu — Stearpa, o depresiune largă, străjuită de piramida împădurită a virfului Gilma. Trecem peste apa Siriuului și urcăm pe un drum de care ce se ridică în serpentine domoale printr-o fermecătoare fineață de munte, presărată cu

mesteceni. După aproape o oră drumul pătrunde în pădure, urmînd curba de nivel pe Piciorul Blojii și după încă o oră de mers ne scoate la marginea golului alpin. De aici sînt posibile două variante și anume:

- urcarea directă pe culme și parcurgerea acesteia — traseu ce se descrie la punctul d);
- angajarea pe poteca ce urmărește prin pădure poalele culmii principale a masivului și care ne conduce în cca. 40 de minute la Lacul Vulturilor, unde semnalăm și prezența unei stînci ce se poate folosi ca adăpost. Lacul se află situat sub Vf. Măltia, într-o poziție de o frumusețe rar întîlnită. De aici putem urca în cca. 3/4 de oră în șeaua Poarta Vîntului (vezi pct. d), de unde, în cam tot atîta timp, sîntem în Vf. Bocîrnea,

d) *Drumul de culme Vf. Măltia — Șeaua Poarta Vîntului — Vf. Bocîrnea (Timp necesar: 3 ore)*

Intrăm în traseu urmînd prima variantă precizată la punctul c). Parcurgerea culmii principale a masivului se face avînd tot timpul în stînga noastră perspectiva pereților stîncoși ai Zăganului, iar în dreapta ansamblul munților Vrancei, domi-

1. Intrarea în traseul culmii principale
2. Traseul pe la baza culmii
3. Colții Măltiei
4. Brîna spre Lacul Vulturilor
5. Vf. Măltia (1663 m altitudine)
6. Lacul Vulturilor
7. Șaua Poarta Vîntului
8. Vf. Siriu (Bocîrnea, 1559 m alt.)

nați de piramida semeață a Penteleului. Poteca urmărește marginea versantului sudic al culmii, care se prezintă abrupt, brăzdat de o succesiune de jghiaburi și șurloaie ce formează obîrșia văii Milei. Trecem pe la Colții Măltiei, interesantă formațiune stîncoasă și ajungem sub Vf. Măltia, unde vom începe să urcăm din greu, lăsînd în dreapta noastră intrarea pe un brîneag ce coboară de-a lungul abruptului, ducînd în circa 45 de minute la Lacul Vulturilor. Ajunși la baliza de pe vf. Măltiei vom face un scurt popas pentru a admira magnifica panoramă cese desfășoară în jurul nostru. Culmea continuă pe o bună distanță aproape orizontal; apoi începe să coboare brusc în Șaua Poarta Vîntului, largă despicătură amintind de Curmătura Bucurei din Retezat. Coboriți în șa ne vom putea îndrepta fie spre Lacul Vulturilor (vezi punctul c), fie vom continua parcurgerea culmii urcînd încă o oră spre vf. Bocîrnea, unde ne întîlnim cu traseele descrise la punctele a) și b).

e) *Drumul de legătură Siriu — Zăgan — Ciucaș. (Timp necesar: 8 ore)*

Parcurgerea drumului se face în două etape, din cauza lungimii sale. Vom căuta deci să ajungem în masiv pe una din căile descrise mai sus, înopțînd la una din

cele două stîni citate: la lac sau la Fundul Muntelui. Ziua următoare vom porni pe poteca de pe plaiul Tătărușului și Tătarului Mare. Lîngă vf. Tătarul Mare vom găsi o stîină ce ne poate servi de adăpost și orientare.

Traseul străbate locuri foarte frumoase dezvăluind privirii, la fiecare pas, tot mai multe detalii și forme nebănuite ale țăncurilor Zăganului. După circa 5 ore de mers, ne vom afla în trecătoarea de la Tabla Buții, străjuită de cimitirul eroilor căzuți în primul război mondial.

Mai departe făcînd un ultim ocol și urcînd pe culmea Albiilor, vom intra în regiunea Ciucaș-Zăgan, încheind, după circa 8 ore de mers, un frumos itinerar, în fața micuței cabane de pe muntele Chirușca, la poalele Tigărilor.

Ne oprim aici cu prezentarea itinerarelor din Munții Siriului, recomandîndu-le cu căldură tuturor aceloră care iubesc munții și frumusețile lor nebănuite.

Ing. Valentin GEORGIAN

Lacul Vulturilor

**UN MARE IUBITOR
ȘI ORGANIZATOR
AL TURISMULUI ROMÂNESC**

Mihai Haret

În zilele acestea, când prefaceri adînci s-au înfăptuit în patria noastră, când turismul a ajuns la o dezvoltare nebănuită, cu rezultate minunate, atît educative cît și economice, ne aducem cu respect aminte de aceia care au pus bazele turismului național, îndemnînd, prin întreaga lor activitate, la practicarea uneia din cele mai complete și mai plăcute forme de instruire, cunoaștere și destindere — drumeția. Printre cele mai remarcabile figuri de pionieri ai turismului românesc se află, la loc de frunte, Mihai Haret. Încă de la vîrsta de 15 ani a fost cuprins de pasiunea excursiilor în munți, la care s-a adăugat dragostea pentru bogata lor faună și floră. Înzestrat cu darul de a fi un mobilizator de energii, el și-a consacrat întreaga viață propagării și organizării turismului, ideal pe care l-a servit prin numeroase publicații și o prodigioasă activitate de specialitate. Strădanii care au dus la unele rezultate concrete, din păcate nu la înălțimea entuziasmului său, în primul rînd din cauza

indiferenței administrației de stat din acea vreme, neinteresată în dezvoltarea turismului de mase, iar în al doilea rînd, din cauza slabelor mijloace materiale de care dispunea.

Mihai Haret, trecînd peste toate acestea, și-a propus ca prim țel să înființeze o asociație turistică puternică, și a reușit să pună bazele celei de a doua asociații turistice românești — „Hanul Drumeților” — transformată mai tîrziu în „Turing clubul României” (prima asociație de acest fel, „Societatea Turisților Români”, avusese ca secretar general tot pe Mihai Haret).

„Turing clubul României” a ajuns, în bună măsură datorită străduințelor și meritelor lui Mihai Haret, la o dezvoltare apreciabilă, — ținînd seama de mijloacele modeste de care dispunea. Spre anul 1930 Asociația avea 3500 de membri și secțiuni în mai toate regiunile pitorești ale țării. Prin alegere, Mihai Haret devine președinte al asociației. În această calitate funcționează pînă în anul 1937. Trei ani

mai târziu, la 5 aprilie 1940, încă tânăr, moare răpus fulgerător de un atac de cord.

Înzestrat cu multe calități, avînd o inepuizabilă putere fizică și intelectuală și o cultură vastă, Mihai Haret a desfășurat, ca naturalist, o amplă activitate științifică, fiind membru al Societății Române de Geografie, al Societății de Geografie din Paris, membru corespondent al Academiei de Științe din România (Institutul de Științe) și al Comisiei Monumentelor Naturii, remarcîndu-se și ca unul din inițiatorii acțiunii de protecție a monumentelor naturii. Era membru al Clubului alpin francez și al Clubului alpin italian.

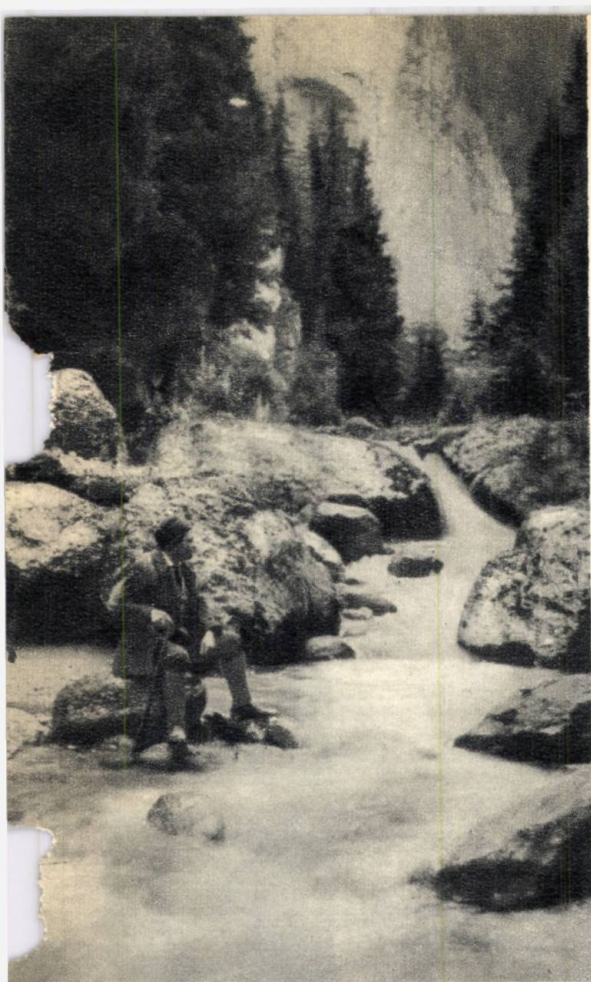
După moartea lui, în „Enciclopedia Turistică Românească”, apărută în anul 1941, Gheorghe Morțun, membru al T.C.R., scria: „Încă mai înainte de război (războiul din 1916 — n.n.) ca membru al vechii Societăți a turiștilor români, el face o intensă propagandă prin viu grai și prin scris pentru cunoașterea munților

țării noastre. După război întemeiază, împreună cu câțiva turiști pasionați, îndrăgostiți de munte, „Hanul drumeților”, transformat apoi în „Turing clubul României”, pe care l-a condus pînă în anii din urmă. El și colaboratorii săi, reușesc în răstimp de 10 ani să creeze cea mai puternică asociație turistică românească. Prin „Turing clubul României” se țin în țară peste 200 de conferințe, se publică numeroase articole, cărți și hărți turistice, se construiesc mai multe case de adăpost, se deschid și se marchează drumuri de peste 1000 de kilometri lungime. Calendarul de față este de asemenea înființat de Mihai Haret”.

Activitatea acestui înaintaș în turismul românesc a fost susținută și printr-o intensă publicistică; în toate Calendarele turistice (publicate sub titlul „Enciclopedia Turistică Românească”), începînd din anul 1934 și pînă în 1940, nu a lipsit „Cuvîntul înainte” semnat de el și un articol sau două cu caracter turistic sau științific, ilustrate cu fotografii originale

Pe nesfîrșitele drumuri de munte

 În mijlocul naturii.

(a lăsat câteva mii de diapozitive, aflate azi în patrimoniul Academiei Republicii Socialiste România).

Militînd permanent pentru creșterea bazei materiale a turismului, Mihai Haret, ca președinte al T.C.R., a reușit să obțină construirea a cincisprezece case de adăpost (cabane) în Carpați, printre care „Peștera”, „Piscul clinelui”, „Cristianul Mare”, „Surul” și cabana „Omu” care i-a purtat, vreme îndelungată, numele.

I. G. HARET

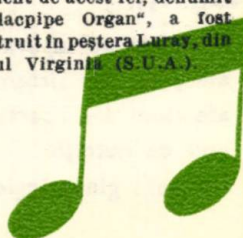

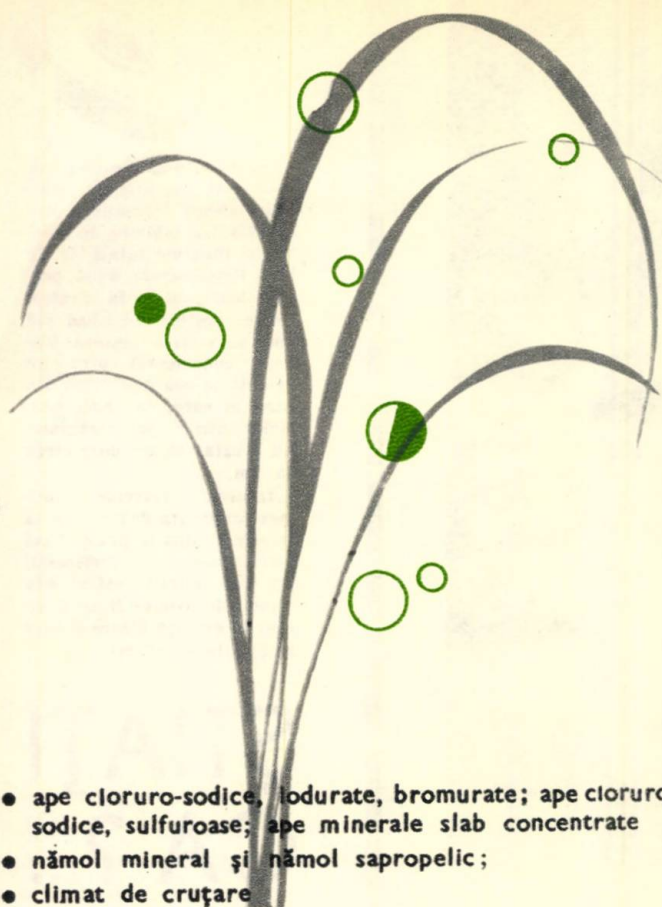
Cea mai lungă peșteră din lume este așa numita „Hölloch” (Gura Infernului) din Elveția, un labirint de galeerii în lungime totală de 78 km. Următoarele două peșteri mari, sînt în Statele Unite: peștera Carlsbad (53 km) și vestita peșteră Mamut, considerată pîpă nu demult ca cea mai mare din lume și care, în urma ultimelor măsurători efectuate, s-a constatat că are doar circa 45 km.

În ceea ce privește adîncimea (diferența de nivel de la intrare și pînă în punctul cel mai adînc, pe verticală), cea mai adîncă peșteră din lume este avenul Berger, situat la granița dintre Franța și Spania (1122 m).

ȘTIAȚI CA ?...

„A 8-a minune a lumii” — după speologi — o constituie așa numita „orgă speologică”. Se știa încă de mult că prin lovirea ușoară a unor stalactite și stalagmite din peșteri, se obțin sunete deosebite, foarte plăcute, de diferite tonuri — în funcție de structura și grosimea concrețiunii atinse. Niște speologi americani au avut ideea să construiască o orgă, în stare să redea sunetul plăcut al stalactitelor, prin intermediul unor tije confecționate dintr-un aliaj special de nichel. Primul instrument de acest fel, denumit „Stalacpipe Organ”, a fost construit în peștera Luray, din statul Virginia (S.U.A.).

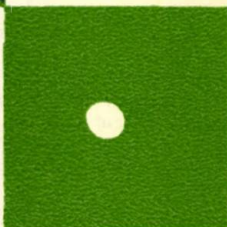
- ape cloruro-sodice, iodurate, bromurate; ape cloruro-sodice, sulfuroase; ape minerale slab concentrate
- nămol mineral și nămol sapropelic;
- climat de cruțare

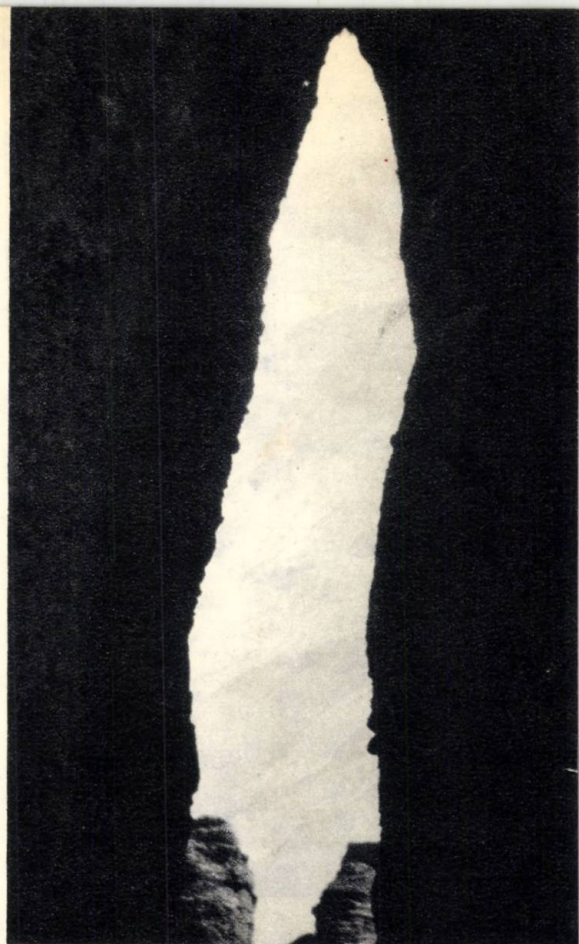
STAȚIUNE
PERMANENTĂ,
PE VALEA
OLTULUI

INDICAȚII

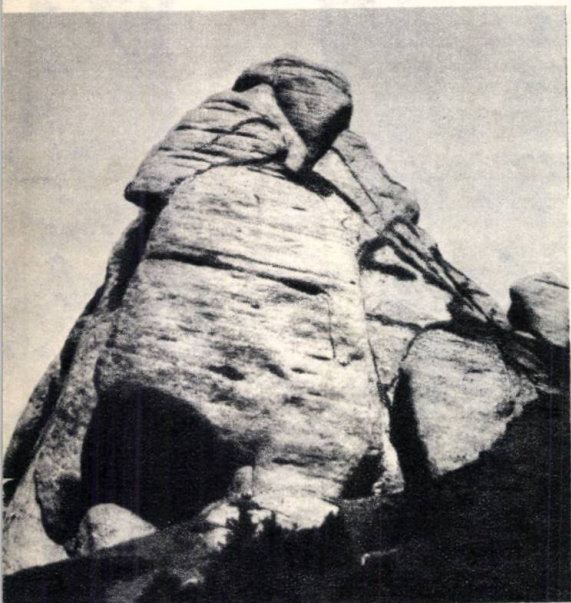
- afecțiuni ale aparatului locomotor
- afecțiuni ale sistemului nervos periferic
- afecțiuni ale aparatului respirator
- boli de nutriție
- afecțiuni ginecologice

"CETATEA" TIGARILOR MARI

Deseori privită de departe și fugar admirată de drumeții numeroși care urcă spre Virful Ciucașului (1959 m), trecînd doar pe la poalele ei înierbate, „cetatea” Tigărilor Mari vădește o arhitectură de grandioase proporții, desfășurate aerian, reliefind seculare drame ale naturii montane. Poteci o în-cing de jur împrejur. Rareori iscoditorii au pătruns însă dincolo ce meterezele ce-o în-conjoară. În labirintul celor mai bine de 35 de „fortărețe” ale naturii, întărite de stînci calcaroase, omul se confruntă emoționant cu istoria munților Ciucaș. Uriase cupole întărite, cazemate și bastioane dominate de turnuri de veghe, și-au ro-tunjit zidurile și parapetele, în lupta vajnică împotriva năvăli-rilor milenare ale furtunilor și intemperțiilor, rezistînd trecerii implacabile a vremii.

...Cînd lumina cea dintîi a aurorii revărsată peste culmile crenelate ale muntelui Zăganul te recheamă — după odihna înviorătoare a unei nopți liniștite de vară — afară din cabana Ciucaș (1550 metri altitudine), merită să dăruiești cetății Tigărilor Mari răgazul unei zile întregi. De la cabană, o potecă se-ndreaptă în direcția vest-nord-vest, pe mareașul cruce roșie. Drumul e plăcut, perspectivele panoramice „fură” privirile spre toate punctele cardinale. În față, conul trunchiat al Tigărilor Mari, înfipt în cetatea de stînci masive, se înfățișează mult apropiat. Bun reper de orientare pe vreme închisă sau cu vizibilitate redusă, această turelă alpină ghidează pe toți turiștii aflați pe diferitele poteci din zonele centrale ale masivului. Peisajul alpin se completează din acest loc spre dreapta (nord) cu vîrfurile Ciucașului, conturat pe ecranul

văzduhului de o scurtă dar impunătoare creastă crenelată. Cărarea se desfășoară în fir întins, întrerupt cînd și cînd de vreo cotitură, trece pe lângă borna nr 156 R și începe apoi să urce domol platourile înverzite, acoperite de bogate pășuni (eliberate în anii din urmă de numeroasele insule de tufișuri de jenepeni pitici) ale muntelui Chirușca. Stilpi metalici de orientare, chibzuit așezați la distanțe potrivite unul de altul, jalonează direcția către țintă. Și iată-ne după numai 15 minute de urcuș ușor, la poalele Tigărilor Mari. În acest loc, la bifurcația potecilor, un stilp metalic purtînd săgeata orientatoare, indică următoarele: a) spre vf. Ciucaș, bandă albastră, 0,45 ore; b) spre șoseaua Satulung, prin muntele Tesla, 3,30 ore.

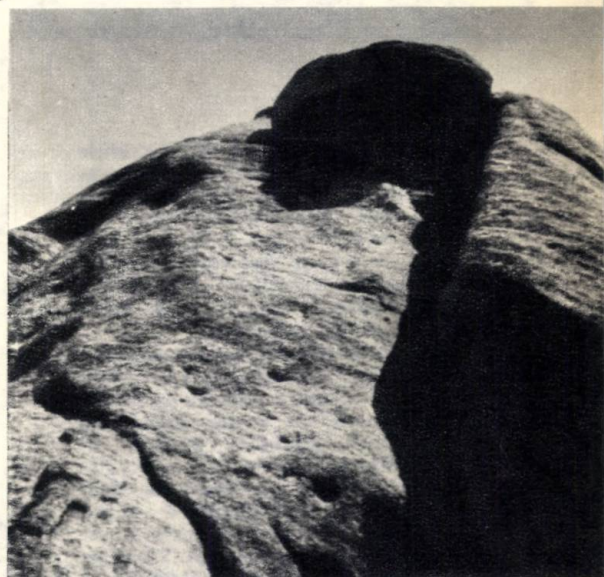
Urcăm direct spre cea dintîi țintă, în direcția nord-nord-vest. Dar ținta nu este un

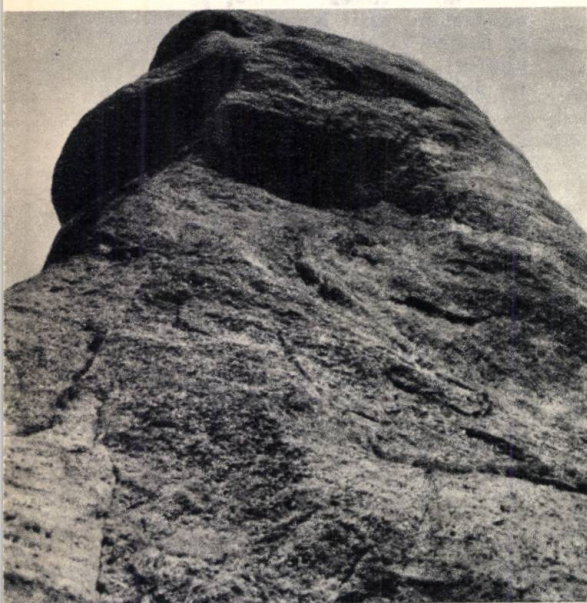

centură a formațiunilor stincoase. Nu e greu, nici primejdios. Spre sud, privirea domină firul cărării ce duce departe spre Valea Tirlungului, precum și frunțile albicioase ale Tigărilor Mici, prelungite cu spinarea muntelui Bratocea. Curind, pe neașteptate, pașii iscoditori ne-au condus în preajma unei despicături ciudate, dăltuită între doi pereți uriași de stincă. O surprinzătoare performanță a acțiunii apei și a vântului. Despicătura este înaltă, de mărime și formă neobișnuită; e greu s-o numești trecătoare, deși poate fi, după cum e greu să-i spui fereastră... deși privești prin ea cerul albastru (foto 1). Ciobanii bătrini o numesc „vișitoarea” sau „vrăjitoarea”, fiindcă atunci când „îpă” vântul prin ea, se strică vremea. Mai departe, urmind briul înierbat către vest-nord-vest, după un mic ocol, descoperim un coridor îndreptat spre inima

punct fix, ci o introducere în centura exterioară a cetății naturale. Ureșul e înlesnit de pătura de verdeță ce înconjoară bazele „cazematelor” alpine, căci clima munților Ciucas a înlesnit în anotimpul cald dezvoltarea unei flore variate. Cinci minute, un răgaz de câteva clipe, alte cinci minute, poate nici atât — și iată-ne în fața unei „porți” perfect simetrică, cu o largă deschizătură spre nord. Dincolo de aceasta, „cetatea” e neconjurată de puzderie de forturi și cupole, apărute de metereze mai abrupte. Turnul conic, reper al masivului, a rămas în dreapta noastră, dar grandioasa lui perspectivă a dispărut în mare măsură. Nu trecem mai departe către rupturile de pantă și ruinele străvechilor ziduri de conglomerate, ci ne-ndreptăm spre vest, dînd ocol barajului de fortificații mari și mici, menținându-ne mereu pe sub linia de

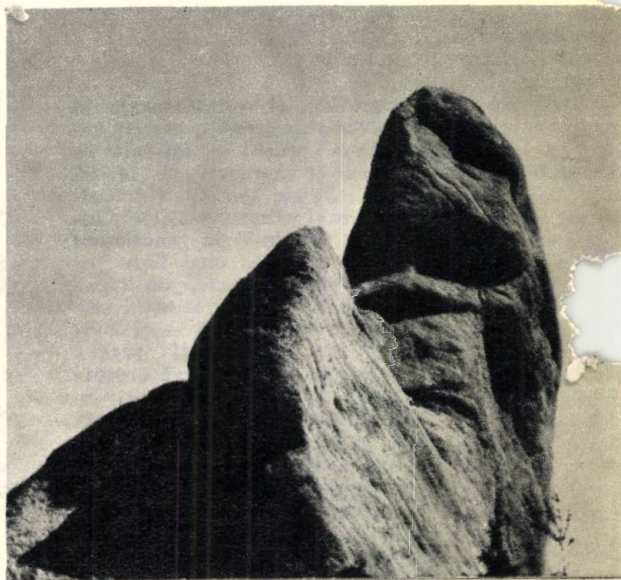

cetății, unde ni se dezvăluie unul din pînțenii cei mai țîșniți în văzduh din regiune: e „Acul Diavolului“ (foto 2). De-acum orice înaintare spre nord-vest și vest-nord-vest, descoperă drumetului noi și noi bastioane, rămase încă neînfrînte de intemperii.

Dela stîncile încremenite (foto 3), către stînga, spre nord-vest, se-nalță hotarul de baraje al unui alt sector întărit cu cuirase gigantice, purtînd învelitori înălbite de ploi. Pătrunzînd în continuare în locurile cele mai lăuntrice ale cetății, drumetul e surprins de „Marele Păianjen“ al Tîgărilor Mari (foto 4). Te oprești îndelungă vreme cercetător: aparentele tentacule ale păianjenului, alburii și zdrobite, îți indică fenomenul carstic de la suprafața reliefului, cu infiltrațiile apei în osatura grea a muntelui. De aceea, aici lipsește izvoarele. Cetatea își pre-

lungeste fortificațiile către vest, și iată-ne în vecinătatea a două redute: „Gemelele Tîgărilor“. Ele se lasă admirate îndeaproape, dacă șerpuiești dibaci pe firul unui vîlcel îngust, puternic flacant într-o parte și alta de umeri masivi de piatră (foto 5). Rezistența cupolelor acoperitoare, miraculos șlefuite de nisipurile fine năpustite de vijelii dinspre nord, e măsurată în sute de milenii (foto 6 și 7). Redutele se succed mereu, pe o înclinare de pantă orientată de la est la vest, dar enumerarea lor ia sfîrșit aici... A trecut o zi, petrecută pe înălțimi deosebit de frumoase, învăluite de liniște desăvîrșită. Drumetul privește în zarea asfințitului. Apusul e jăruit încă și radiațiile lui îmbracă în purpură silueta ultimei piramide de stîncă. Turnurile ei (foto 8) par faruri protectoare ale Ciucașului.

Ovidiu MANIȚIU

Jocuri distractive

ARITMOGRIF TURISTIC

A—B: Frumoasă stațiune de la poalele Postăvarului.

Orizontal: Cîteva din ospitalierele cabane din munții noștri.

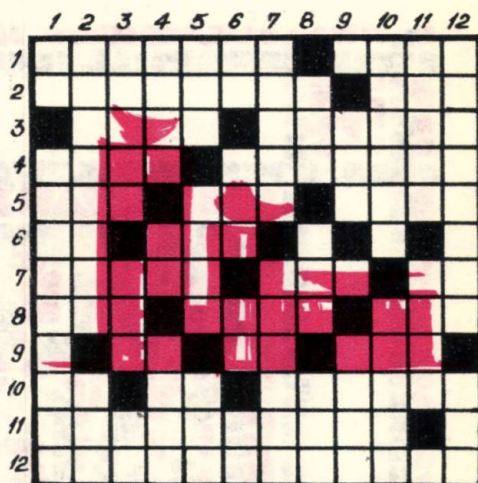
Felicia DUCA

A

3	9	4	15	2	7	1
5	7	11	4	9	13	2
12	3	16	9	4	6	9
14	1	17	1	6	1	12
18	13	6	5	9	3	1
15	6	7	1	19	8	1
11	9	6	8	4	10	1
15	4	17	6	1	11	13
5	13	18	1	6	13	2
15	6	9	12	2	4	15
20	1	5	4	1	11	1
11	9	13	10	1	2	1

B

București

ORIZONTAL:

1. Citadele ale confortului, schimbă permanent fața orașului — Stil de înot;
2. București, pentru patria noastră — Cel de triumf se ridică impunător la șosea;
3. Arbori de foc — Edificiu bucureștean de cultură;
4. Herăstrău, Libertății, Tonola etc (sing.) — Atît cea botanică cît și cea zoologică atrag în timpul sezonului pe bucureșteni;
5. Astfel — Nume feminin — În atmosferă;
6. Negafie — Pentru acest sport este amenajat modernul poligon Tunari;
7. București, Brașov, Constanța etc — Așezare rurală într-un vestit muzeu bucureștean — Sere;
8. Dimbovița — Oferite — Lună a primăverii;
9. Soare — Sodiu — Localitate în Nigeria;
10. Apelativ popular — Radu Vula — „S-a înnoptat în Cîșmigiu“;
11. Ministere sau alte organizații centrale (sing.);
12. Remarcabilă realizare în domeniul culturii, ce se întinde pe o suprafață de 136.000 m.p. în vecinătatea lacului Herăstrău (2 cuv.).

VERTICAL:

1. Bec! — Ecranul cinematografului „Patria“;
2. Edificii de cultură ale orașului — Nume feminin;
3. Cunoscut teatru bucureștean, construit în amplitudine populară — Metal prețios — Sandu Sticlaru;
4. Modernă construcție în parcul Tonola — Tudor Sava — Îl este destinat un mare muzeu în Palatul Republicii;
5. Chemare pentru rațe — Compoziție muzicală lirică — Dorință;
6. Soare — Garanție — 1966 — În mătca;
7. Provoacă risul (fem.) — Împodobesc spațiile verzi ale orașului;
8. Fler — Paradis — Imagine toracică normală (abr.);
9. Orășel în Olanda — Drept (regionalism);
10. Rușac;
11. Situate în parcul Libertății, găzduiesc diferite spectacole estivale — Cea a palatului, constituie o mare realizare arhitectonică (pl.);
12. Numeroasele grădini de proporții reduse, existente la tot pasul în București — A lega.

Nu sînt, evident, în măsură a întreprinde o analiză a cărții în care tînărul arheolog Hadrian Daicoviciu sintetizează rezultatele cercetărilor vechi și noi asupra dacilor, completate cu descoperiri și ipoteze proprii. Aprecierile pozitive date de specialiști confirmă impresia cititorului de a se găsi în fața unei scrieri temeinic elaborate. Cartea umple un gol ce devenise penibil. După monументala „Getica” a lui Pîrvan, mai greu accesibilă nespecialiștilor și pe care chiar specialiștii din generațiile mai noi și-o procură anevoie (a apărut în 1926), nu știu să se mai fi publicat — în afară, firește, de cele două capitole din „Istoria României”, vol. I — vreo sinteză de acest fel. Iată de ce „Dacii”

de H. Daicoviciu, prin caracterul său dublu: de popularizare și științific, e o lucrare menită să ne ușureze simțitor cunoașterea de noi înșine. Căci, cunoscîndu-ne străbunii, descoperim în această oglindă depărtată măcar cîteva frînturi ale chipului nostru constant, așa cum în trăsăturile fixate fotografic, ale copiilor care am fost, recunoaștem unele permanente ale înfățișării noastre.

Să încerc dar a detașa din datele mai mult sau mai puțin compacte despre daci, adunate în cartea menționată, cîteva linii care să alcătuiască o aproximativă schiță de portret sufletesc. O fărîmă de frază a lui Herodot îi înfățișează pe geto-daci ca fiind „cei mai viteji și mai drepți

dintre traci". Marele neam tracic, a cărui stăpânire ajungea în sud pînă la hotarele Greciei, iar în nord urca peste Istru, în necunoscut, se bucura de stima vechilor elini. Din Tracia coborîse cîntărețul divin Orfeu, întemeietorul de noi legi și datini. Iargeții au fost, dintre toate semîințele trace, „cei mai viteji și mai drepti". Grecii îi mai stimau pe strămoșii noștri, cu care întrețineau vii legături comerciale și pentru cultura lor spirituală. Credința geto-dacilor în nemurirea sufletului era pentru heleni un semn de mare distincție și Herodot, vrînd să-i găsească neapărat o explicație, acreditează legenda după care Zamolxe, înainte de a fi zeificat, și-ar fi primit învățătura „în contact cu grecii și încă cu unul din cei mai însemnați dintre filosofi elini, cu Pitagora".

Pe ce se întemeia considerația de care dacii se bucurau în ochii poporului care a creat în antichitate cea mai măreață cultură? Vestigiile descoperite pînă acum ale prezenței dacilor, din timpuri imemorabile, pe întregul teritoriu al țării noastre — din munții Apuseni pînă la Mare — nu sînt, desigur, suficiente pentru o reconstituire completă a cadrului de existență materială și a climatului spiritual geto-dac, dar atestă îndeajuns gradul înaintat de civilizație și rafinament sufletească care ajunsese poporul lui Burebista și Decebal. Într-un capitol al cărții sale, H. Daicoviciu, „călătorind prin inima Daciei" de la începutul erei creștine, ne descrie cetăți, sate, sanctuare, case, stîni, obiecte — o diversitate de așezări purtînd amprenta hărniciei, seriozității și ingeniozității unui popor nu numai de războinici temuți, ci și de vrednici constructori și gospodari. Cetățile dace au fost de multe feluri. Unele, precum acelea ale căror urme se păstrează la Piatra Roșie și Blidaru, cu puternice fortificații de piatră și turnuri, aveau un caracter strict militar. Altele, ca de exemplu cea de la Costești, aveau în jurul sau la poalele lor așezări civile. O mare așezare fortificată, de la Poiana pe Siret,

era înconjurată de sate neîntărite. În aceeași situație vor fi fost numeroase alte cetăți. Numai în munții Orăștie s-au găsit urmele a vreo sută de așezări dacice. Țara întreagă era împinzită de fortificații, unele întărite cu valuri de pămînt și cite un șanț în față, altele străjuite de solide ziduri de piatră. Așezările se întindeau uneori pe mai multe hectare, cea mai vastă dintre toate fiind Sarmizegetusa, cea cu atît de tragic sfîrșit, cetate de refugiu, ce ocupa aproximativ 3 ha pe dealul Grădiștei.

Foarte interesante lucruri aflăm despre locuințele dacilor. La Costești, în munții Orăștiei și aiurea, s-au descoperit resturi ale unor clădiri impozante, turnuri-locuințe, spre care urcau monumentale scări de piatră, prevăzute cu jghiaburi pentru scurgerea apei. Însă, de obicei, casele dacilor erau de lemn (cu temelii, adesea, de piatră), avînd forme diverse: patrulatere, rotunde, ovale, poligonale; „în planul lor, în dispozițiile încăperilor, în felul de a ridica pereții și de a așeza acoperișul — scrie H. Daicoviciu — priceperea și fantezia constructorilor și-au dat friu liber". Pe lîngă case se săpau gropi pentru provizii. Acestea aveau pereți arși, pentru mai buna păstrare a cerealelor. Proviziile mai erau conservate și în hambare de lemn sau în chiupuri ce se îngropau în pămînt. N-au lipsit în societatea dacă nici preocupările de igienă publică și în genere de urbanistică. S-a stabilit existența unor conducte de apă din tuburi de lut ars, a unui complex sistem de canalizare. Nu mai vorbim de meșteșugul dacilor de a construi fintini și cișmele. Obiecte de metal ajunse pînă la noi învederează priceperea dacilor de a prelucra fierul, bronzul, argintul, aurul. Cu aurul transportat din Dacia, Traian a construit la Roma forul ce-i poartă numele.

Era normal ca un popor care zidea — într-o tehnică proprie și în condițiile de acum două mii de ani din munții Transilvaniei — cetăți, tur-

nuri și sanctuare, să aibă și o cultură spirituală remarcabilă.

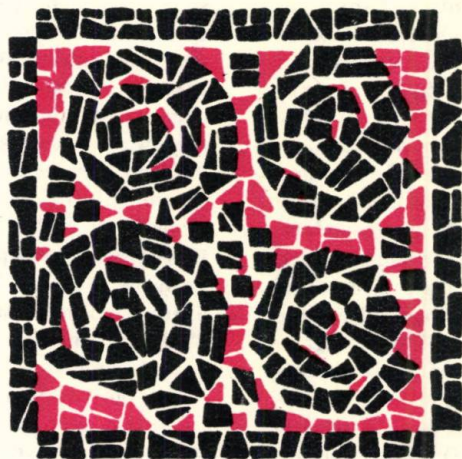
Dovezi concludente se aduc de către H. Daicoviciu privitor la știința de carte a dacilor. Inscripția descoperită pe un vas de cult găsit la Sarmizegetusa („Decebalus per Scorilo“ = Decebal fiul lui Scorilo), ca și relatările lui Dio Cassius despre două mesaje ale lui Decebal către Domițian și respectiv Traian (al doilea scris pe o... ciupercă) ne înlătură orice dubiu în această privință. Un cronicar din secolul al VI-lea al e.n., Iordanes, susține chiar că marele preot Deceneu i-ar fi inițiat pe daci „în toate ramurile filosofiei“ în fizică, în logică, în astronomie, în botanică, în toate științele. Evident, Iordanes exagerează mult. Însă și alte izvoare, demne de crezare, certifică existența în lumea dacă a unor cunoștințe și practici medicale cu bogată tradiție, a unei inițieri în astronomie, într-un cuvânt, a unei activități științifice. Ornamentația de pe vasele rămase de la daci ne pune în fața unei picturi și gravuri îndrăznețe, vădind o consecventă tendință către stilizare, o accentuată preferință pentru desenul geometric. Tendință atât de proprie și artei populare românești. Nici muzica dacică nu va fi fost mai prejos. Doar

din neamul trac s-a ridicat Orfeu, cântărețul divin!

Pe temeiul unor asemenea date, H. Daicoviciu conchide pe bună dreptate că poporul dac, viteaz și drept, a fost și un popor creator de civilizație și cultură. Strămoșii noștri și-au creat o cultură materială și spirituală profund originală, în cuprinsul căreia au ținut „să topească împreună elementele civilizațiilor străine, să le toarne în tipare noi, specifice numai lor, să și le însușească“. „În Grecia — scrie tânărul istoric — au existat cetăți mai puternice, mai frumoase, mai mari, dar nu așa, nu ca ale dacilor; în felul său, complexul din munții Orăștiei e unic în lume.“

Iată cum, poporul ivit pe aceste meleaguri din primele epoci ale omenirii și-a afirmat din vremuri de demult puterea de creație într-o cultură care, asimilîndu-și neîncetat valori din afară, le încheagă în sinteze nebănuite, surprinzătoare, comunicînd eternității, peste adversități și tragedii istorice, vibrația unei spiritualități de neconfundat. A asimila creator, a crea original — iată destinul culturii românești, iată mîndria noastră.

Dumitru MICU

Ateneul Român

BUCUREȘTI, CAPITALA ARTEI ȘI CULTURII ROMÂNEȘTI,
ORAȘUL UNOR BOGATE VESTIGII, SIMBOL AL MARILOR
REALIZĂRI CONTEMPORANE – UN OBIECTIV TURISTIC
DE PRIM ORDIN

BISERICA DIN DENSUȘ — UNUL DIN
CELE MAI VECHI MONUMENTE DE ARHITEC-
TURĂ DIN ȚARA NOASTRĂ (SEC. XIII).
CONSTRUCȚIE IMPRESIONANTĂ PRIN ORI-
GINALITATE ȘI ECHILIBRU ARHITECTURAL

Un
impresionant
dialog
al
omului
cu
natura

Vechi steamp pe Roșia

Roșia Montană

Gri. Griul stincii. Vinăt pe alocuri de loviturile vremii. Mohorlă de bătrînețe, lustruită de periile vîntului, roca își rememorează tinerețea geologică îndemnată de generozitatea periodică a firii. Verde, verde tare și gri, gri dur. Dar nu numai atît. Aici e mai mult. Aici mai e și roșu, roșul care-ți rămîne în palmă de pe piatra culeasă din drum, roșul apei din albia piriului podit cu piatră roșie, roșul plins în izvoare de inima munților acestora istoviți în lupta cu omul. Poate roșul jertfelor cerute generațiilor care au trecut... Poate. Chimisti spun că nu-i mai mult decît produsul spălării unor anume

roci de munte. Și fiindcă roșul e aici neașteptat și surprinzător, așa se cheamă locurile: pîrtul Roșia, baia Roșia, ori, mai pedant, în graiul hărților și al ghidurilor, Roșia Montană.

E la 11 kilometri de Abrud, spre Cîmpeni, în „țara” de aur a Apusenilor, „țara” moșilor, a stîncoșilor Horia, Cloșca și Crișan, „țara” iubită și apărută de viteaza semînție strînsă cîndva, cu mic cu mare, la luptă dreaptă, sub steagul Iancului — Crai al munților.

E un orașel, astăzi, cu toate însemnele secolului XX și ale deceniilor de desăvîrșire socialistă. Zic astăzi și subliniez anume

pentru a afla că aici există și un ieri, un ieri mai viu și mai dureros în mințile și sufletele celor care-l cunosc, decît prin alte nenumărate locuri,

„Arrrdeee!...”

Baia Roșie este leagă-nul celei mai vechi exploatare aurifere din Europa. În prima jumătate a mileniului I înaintea erei noastre, Herodot creiona în cîteva linii profilul populației locale: „Agatyrșii sînt oameni înstăriți și poartă mult aur. Locuiesc împreună ca frații și nu se invidiază între ei. În ce privește celelalte obiceiuri, se aseamănă cu tracii” („Istoriile”, cartea

IV-a). Romanii au urmat agatyrșilor, au găsit aici o exploatare auriferă cu vechime, au numit-o Alburnus-major și au lăsat mărturii scrise pe table cerate (unde este semnalată și existența viței de vie pe aceste meleaguri). Despre metodele de muncă folosite de ei amintește și Pliniu cel tînăr (secolul I e.n.) și istoricul Tit Liviu.

După romani au venit alții și alții... Dinamita a născut o epocă nouă, epoca acelui prelung și înfiorător „Arrrdeee!...”, semnalul seriilor de pușcături menite să răscolească măruntaiele munților, chemarea de tunet pe care omul o strigă aurului.

Dacă Munții Apuseni sînt „țară” de piatră și de aur, atunci Roșia înseamnă Munții Apuseni. Pînă nu veți vedea Roșia, să nu plecați de aici; pînă nu veți asculta Roșia, să nu coboriți muntele; pînă nu veți înțelege Roșia, să nu vorbiți de Apuseni. Glasul ei e prelung ca o tînguire, e vibrant ca o chemare la luptă, e adînc și nemilos ca o sentință. „Arrrdeee!...” — vine clocotind de minie sufletul adîncurilor, răcnit prin două sute de guri, zbătut din munte în munte, roșu de singele jertfiților, improspătat de speranțele viilor. „Arrrdeee!...” — strigă omul de pe cel mai înalt munte,

trimișînd vestea cerului. Asta înseamnă aur, aur... Așa e de zeci, de sute de ani Aur, aur... Și oamenii?

„Munții noștri aur poartă, Noi cerșim din poartă-n poartă”.

„În viața noastră nu e cer, C-așa-l viața de miner”.

„În fund de munți noi des intrăm,
Cu bun noroc ne salutăm
Și cînd eșim din fundul lor
Noi toți noroc strigăm în cor”.

„Cot la cot cu catastrofa față de care minerii n-au căpătat de o sută de ani nici un nou mijloc să o stăpînească sau să o evite — scria cu vreo 30 de ani în urmă, despre aces-

Între munți de aur (Roșia Montană)

te locuri, Geo Bogza — viața lor a rămas ca în veacurile trecute“. Și adăuga: „Viața din acest sat de pe vârful unor munți din Ardeal, seamănă cu viața din satele de pescari de pe malul mării, din țările apusene și catolice. Aceeași religiozitate, candelă aprinsă la toate răspintiile, serbări și slujbe în cinstea sfintei Barbara, patroana minerilor... Minele toate sînt botezate cu nume de sfinți. La intrarea lor, o cruce enormă sau un christ“.

Pe valea Băii Roșii există trei sute de șteampuri și șasezeci de făgădaie. De acasă în mină, din mînă la crîsmă, de aici acasă. Asta era viața minerului. Pînă în ziua cînd totul se sfîrșea, sub minia muntelui răscolit empiric și brutal.

Astăzi în Roșia Montană siluetele blocurilor noului cartier cu locuințe muncitorești au devenit familiare; școli, un impozant club, magazine — sînt alte câteva din existențele poarte nesperate cu ani în urmă. Mecanizarea lucrărilor a ușurat munca în subteran, iar măsurile de securitate au înlăturat accidentele. „Șoarecii pămîntului“, „viermii stîncilor“ — cum erau numiți pe aici minerii — și-au căpătat, în sfîrșit, dreptul de a fi oameni.

„Noroc bun!“

„Noroc bun“, salutul tradițional al minerilor, a rămas pînă astăzi forma preferată de binețe. Adresat oricui de schimb ori oaspetelui, el nu mai e o invocare disperată a duhurilor bune, ci un cald salut de plăcută vedere. Vedere plăcută, căci minerii Roșiei sînt bucuroși de oaspeți, prietenoși și ospitalieri, așa cum ți arată tradiția. Îndatoritori, gata să-ți vorbească ore în șir despre meleagurile aces- tea, despre istoria vechi și

cea nouă a vieții lor, băiașii de pe Roșia nu uită nicio dată să te-ndemne:

— Apoi, de-ați venit pe aici, vedeți și frumusețile locurilor noastre, că nu-s puține...

Și, adevărat, nu sînt puține. Iar dintre toate, mai semeață frumusețe, la propriu și la figurat, este Cetatea.

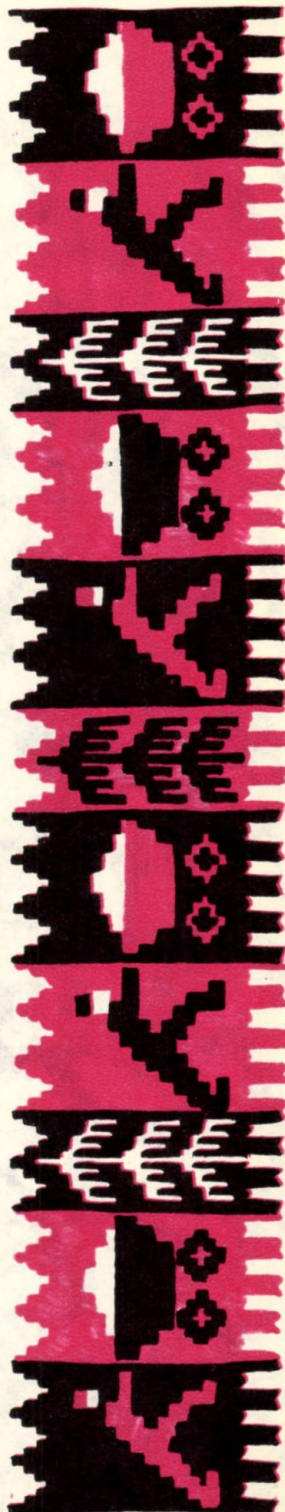
Fostă exploatare auriferă romană, prăbușită ulterior în urma slăbirii terenului, cetatea apare ca o secțiune verticală în munte, secvență halucinantă a unui cataclism, în care urmărești cu înfrigurare urmele unei munci titanice — pușuri, galerii și chiar amprenta focului cu care romanii încingeau stîncă pentru ca apoi s-o sfarme inundînd-o cu apă și oțet. Edificiul acesta, produs al îndelungatului și durerosului dialog dintre om și natură

— azi, monument istoric

— are o „poartă“ și numeroase „curți“ interioare, de unde hăuri imense se cascadează spre adîncimi încă neafiate ale pămîntului.

Mulți dintre vizitatorii străini ai acestui muzeu în aer liber al strădaniei și perseverenței umane, au lăsat mărturie elocvente. Călătorul englez Boner, scria pe la mijlocul secolului trecut: „Priveliștea a făcut o adîncă impresie asupra mea. Grandioarea sălbatică a scenei, icoana de o putere supranaturală ce ne-a lăsat lucrarea acestor bărbați cutezători în lupta cu natura, au deșteptat în mine sentimente pe care cu greu le-am putut stăpîni“. Iar germanul Bergner nota cam în aceeași epocă: „Sîntem surprinși și tăcuți, stăpîniți de farmecul curioasei priveliști. Oare ne aflăm în vreun crater de vulcan stîns, sau ne-am rătăcit în interiorul unei cetăți?“.

Privim la rîndul nostru și amplificăm: în dreapta și în stînga, în față, în spate, sub noi, sute, mii de galerii și pușuri. Mun-

ții sint perforați, un imens, un uluitor fagure, cel mai frumos monument pe care omul a fost în stare să-l ridice hărniciei omului...

Am urcat aici, din orășel, pe una din numeroasele poteci strecurate prin pădurea de brazi și pini care îmbracă versantul muntelui. E sfârșit de iulie, vremea când fragii se desfată în voie, lăsându-se culeși chiar și de cei mai puțin obișnuiți să descopere delicatele fructe ale pământului. Coborim pe o altă potecă, spre capătul de sus al localității, unde se mai păstrează câteva din vechile steamuri (instalații primitive de spălare a minereului aurifer), acționate de apele Roșiei. În continuare, după circa 6 kilometri, peste munte, putem ajunge la poalele Detunatelor, monumente ale naturii. Sint două virfuri de munte, Detunata goală (1169 m altitudine), lipsită de vegetație și Detunata flocoasă (1265 m altitudine), bogat investimintată, resturi ale unor vulcani neogeni, alcătuite din bazalturi solidificate în formă de coloane prismatice, impresionante prin ineditul disciplinei lor verticale ca și prin... legendele care le însoțeste biografia.

Părăsim Roșia Montană pe drumul de pe malul aceluiași pîrîu cu ape roșii.

Retrospectînd, mi se pare că vîrsta omului nu este altceva decît hotarul dintre tot ce-am cules de-a lungul unei existențe și tot ce-am dat, suflet din sufletul nostru, unor oameni și unor locuri de nemărginită frumusețe; o imagine a sensibilității noastre.

M. I. PASCU

(Din volumul „Impresurimile Munților Apuseni“, în curs de apariție)

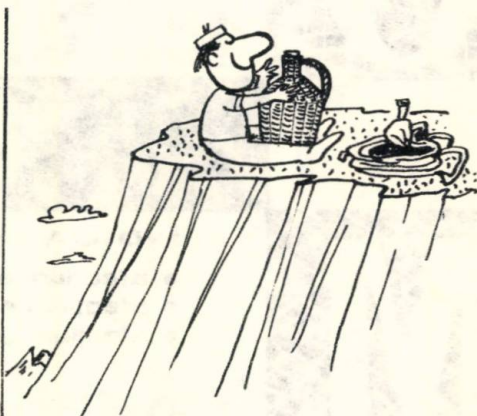
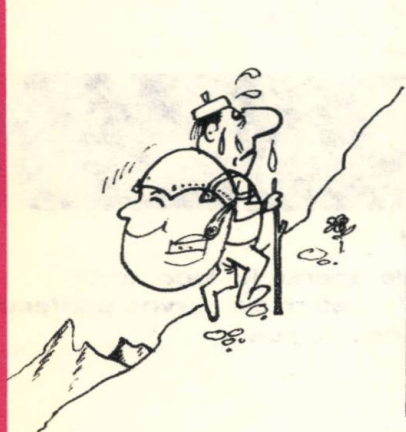
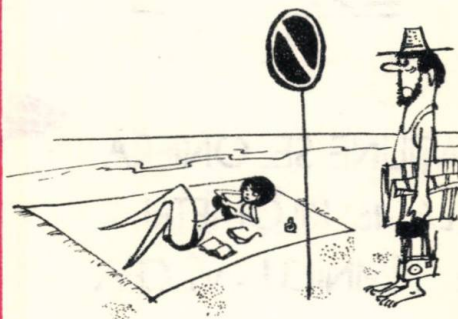
„...Stînci, impresionante prin disciplina lor verticală...” (Detunata)

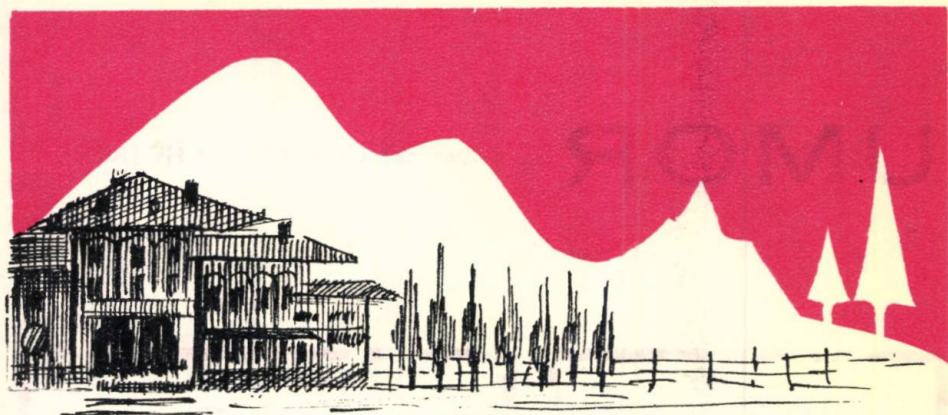
UMOR

Desene: GHEORGHE CHIRIAC

— Nicule, tu n-ai apucat
să vezi rochița mea nouă...

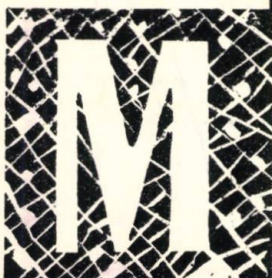

STAȚIUNE SEZONIERĂ,
LA 15 KILOMETRI
DE RÎMNICU - VÎLCEA

- Lac helioterm, cu o mare concentrație de săruri
- Nămol sapropelio fosil
- Climat de crușare

cnele

INDICAȚII

- afecțiuni ale aparatului locomotor
- afecțiuni ale sistemului nervos periferic
- afecțiuni ginecologice

ari

DIN ISTORIE

„Ocolul Vrancea“ exista încă înaltea „Descălecării“, ca un ținut de organizație veche țărănească. Locuitorii ocolului trăiau o viață liberă de munte, călăuzindu-se după anumite legi proprii, tradiționale, având judecătorii lor, fără să primească amestecul altora din afară. După cum ne arată Dimitrie Cantemir în cartea sa „Descrierea Moldovei“, vrâncenii „plătesc Domnului în fiecare an un anumit tribut fix și atît poruncile cît și pe judecătorii Domnului îi disprețuiesc în chip absolut“.

Pe la începutul veacului al XIX-lea, Vrancea pierde vremelnic libertatea de care se bucura și se trezește peste noapte sub robia boierească a vistiernicului Iordache Ruset-Roznovanu, care, pe baza unui hrisov de danie făcut prin violență de către voevodul Constantin A. Ipsilante, a pus stăpînire în mod samavolnic pe întreaga moșie a Vrancei, cu munții și sate. Dar vrâncenii nu au fost deposedați de moșia lor în folosul exclusiv al vistiernicului Ruset. După cum s-a descoperit în urmă prin acte scoase la iveală, el a fost doar o unealtă a doi domni fanarioți — Constantin Ipsilante și Alexandru Moruzi — cu care a schimbat scrisori ascunse. Dirzenia băștinașilor s-a do-

vedit însă de nezdruccinat. Ei nu s-au lăsat îngruncheați și — uniți pînă la unu! — au pornit procesul de dezrobire, care a durat ani de-a rîndul, ani grei de robie și de luptă pentru redobîndirea libertăților pierdute. Procesul a avut un mare răsunet, terminîndu-se cu anaforaia divanului din decembrie 1813 prin care, în sfîrșit, Obșteasca Adunare recunoaște dreptul de stăpînire al vrâncenilor asupra moșiei lor.

În vremea stăpînirii burghezo-moșierești, Vrancea a fost ignorată și lăsată în părăsire, izolată, fără drumuri, în întunericul neștiinței de carte. Analfabetismul atingea un procent de 80%, iar singura bogăție — pădurile seculare — a fost furată și devastată în chip sălbatec.

După instaurarea regimului democrat-popular, „Țara Vrancei“ începe să-și schimbe înfățișarea. În primul rînd s-a dus o luptă susținută pentru lichidarea analfabetismului; s-au construit cămine culturale, s-au înființat cinematografe, s-au radiofocat numeroase comune. Pădurile nu mai sînt brăcuite și arse ca în trecut. Se face o exploatare forestieră metodică și rațională, iar acțiunea de reimpădurire, dusă cu simț de răspundere de oamenii muncii,

*ȚARA VRANCEI*ȚARA VRANCEI*

a făcut ca pe cuprinsul munților despoiați și pîrjolîți să se ridice acum brădetul tînăr, care constituie o bogăție de viitor a țării — aurul verde. De asemenea, s-au construit și se construiesc șosele frumos pietruite și poduri de beton, pe care le străbat zilnic autobuzele ce fac legătura satelor Vrancei cu reședința raionului — Focșani — și cen-

trele industriale. Drumuri forestiere se aștern mereu pe toate văile, pînă sus în creierul munților, să facă mai ușoară munca la pădure și să înlesnească accesul turiștilor spre una din cele mai pitorești regiuni ale țării, spre Vrancea legendelor și a ineditului.

Simion HÎRNEA

drumuri spre vrancea

Așezați la cotul uriașului lanț carpatic, Munții Vrancei adăpostesc la poalele lor, într-o largă depresiune, legendarul și pitorescul ținut cu același nume. Orografia complexă a regiunii, lipsa totală a marcajelor care să ușureze orientarea în puzderia de poteci ciobănești, lipsa cabanelor și mai ales dificultățile de acces din cele mai multe direcții, au fost motivele ce-au ținut pe turiști departe de frumusețile acestor locuri. Și nu-s puține! La fiecare pas întâlnești cele mai neașteptate și variate imagini ce-ți desfată ochiul și-ți încîntă sufletul.

Cu toate că nu depășesc decît arareori 1 700 m și niciodată 1 800 m, Munții Vrancei prezintă un relief deosebit de frămîntat. Crestele lor girbove, împădurite sau pleșuve, acoperite cu pajîști ori, din contră, avîntate, golașe și aspre, sînt brăzdate de văi adînci și strîmte, uneori adevărate canioane, greu practicabile, prin care apa răzbate cu multă trudă, clocotind, frămîntîndu-se și sărînd uneori peste praguri destul de înalte. Dacă n-am aminti

decît de Vl. Coza și Pietrosul, de cheile Tișitei — întrecute în frumusețe doar de ale Bicazului — și Căldările Zăbalei, de treapta de 30 de metri a cascadei Putnei ori de panorama care ni se oferă de pe Lăcăuț, și încă ar fi suficiente obiective care să atragă pe amatorii de turism, dornici să guste din plin senzația ineditului. Dar nu este numai atît. La intrarea sau la ieșirea din regiunea muntoasă a Vrancei, vom străbate ținutul ce poartă în legende amintirea lui Ștefan cel Mare, vom putea admira pitorescul port și străvechile obiceiuri ale localnicilor, vom rămîne uimiți de frumusețea sălbatecă a satelor pitite în fundul ulucului înconjurat de culmi, sau animate de pantele împădurite, vom fi întîmpinați de ospitalitatea spontană și atmosfera intimă ce domnește pretutindeni.

Azi, toate aceste locuri pot fi vizitate cu ușurință, căci autobuzele I.R.T.A. circulă acum pînă-n cele mai depărtate așezări, iar de aci, șoselele forestiere pe care este transportată marea bogăție a

* ȚARA VRANCEI * ȚARA VRANCEI *

Legendă

- a. Sfîna Cernatîu
- b. Vf. Lîlieci
- c. Sfîna Bălescu
- d. Sfîna Giurgiu
- e. Pir. Argintariei
- f. Crucea lui Marîac
- g. Sfîna Goru
- h. Fost Șiclău
- ♣ Sfîne
- Șosele forestiere
- Pateci
- Drumul de creastă
- Șiclăul
- +++ c.f. forestieră

MUNȚII ȘI ȚINUTUL VRANCEI

Scara

1 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Km

De pe Lăcăuț spre Pietrosul Vrancei

regiunii — lemnul — conduc rapid și cu minimum de efort pe crestele munților. Adăugind la aceasta cabanele construite provizoriu pentru muncitorii de la drumuri, sau cele definitive pentru muncitorii forestieri, amplasate în inima zonei muntoase, unde turiștii pot găsi cazare pentru o noapte și chiar unele alimente, ne dăm seama că Vrancea și-a deschis larg porțile pentru amatorii de drumetrie.

În cele ce urmează vom încerca să dăm o mână de ajutor celor interesați, indicându-le cele mai simple drumuri de acces în Munții Vrancei, pentru a înlocui, pe cât posibil, temporara lipsă a ghidului turistic al regiunii. Ajunși pe plaiurile întinse ale munților — acolo unde s-a zămislit faimoasa „Mioriță” — vom întâlni numeroase turme de oi, cu paznici binevoitori, gata să ne dea toate indicații-

le cerute, să ne însoțească, chiar, o bucată de drum, ușurându-ne de cele mai multe ori și de bagajul dus în spate.

De la început trebuie precizat că întreaga rețea de poteci ce brăzdează plaiurile și văile masivului, converg în final spre nodul său orografic — Vf. Lăcăuț — unde o recentă și modernă stație meteorologică poate asigura cazarea unui grup mai mic de excursioniști.

Deși sînt mai multe puncte de acces către creasta principală a munților, vom indica numai pe cele mai ușor accesibile.

1. *La Soveja* — stațiune balneo-climaterică cunoscută, se poate ajunge cu autobuzul I.R.T.A. ce străbate frumoasa vale a Sușiței, pornind de la Panciu (vezi pe hartă pct 1). De aci, pe șoseaua forestieră ce iese din oraș trecînd pe lângă mauzoleul ridicat în memoria eroilor căzuți

*ȚARA VRANCEI*ȚARA VRANCEI*

în primul război mondial, se poate ajunge pînă la poalele împăduritului masiv al Sboinei Negre. Mai departe, sau urmăm poteca ce urcă prin pădure spre vîrf (1b), iar de aci prin Sboina Verde și Clăbuc mergem spre creasta principală, sau coborîm pe un vechi drum strategic (1c), ori prin poienițe în valea Lepșei, în Vrancea.

2. În comuna Oituz ajungem cu autobuzele IRTA ce străbat pasul Oituz, de la orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej spre Brețcu-Brașov (2). Din comună se poate urca direct în creasta principală a munților Vrancei, la Vf. Stînișoara (1269 m; 2b).

3. Cunoscuta stațiune balneo-climaterică Covașna este un alt punct de acces spre Vf. Lăcăuț. Din gară pînă la ieșirea din oraș sînt circa 6 kilometri, care pot fi străbătuți fie cu camioane de ocazie, fie cu trenul forestier ce-și are punctul termi-

nus la Șiclău, în extremitatea estică a orașului. Originalul mijloc de transport care este planul înclinat de aci (șiclăul), te duce comod și fără efort peste cumpăna apelor pînă în Vf. Bîsca Mare, la Comandău, cea mai înaltă așezare forestieră din țara noastră. De aici, cu camioanele ocazionale care circulă pe șoseaua forestieră de-a lungul Bîscăi (3a), se ajunge la punctul de lucru numit Răcădău. Tot acolo se poate ajunge și pe varianta ce se desprinde spre stînga (3b), la km 8 din șoseaua forestieră care merge de la Șiclău în sus (circa 1 $\frac{1}{2}$ oră, din șosea la Răcădău). De la Răcădău, un drum amenajat pentru transportul materialelor de construcție ale stației de la Lăcăuț, ne conduce pînă la aceasta într-un urcuș continuu de circa 3 $\frac{1}{2}$ ore pe malul drept al Văii Hoghimaș.

În „Țara” Vrîncioalei

* ȚARA VRANCEI * ȚARA VRANCEI *

4. Pitorești căi de acces spre munții Vrancei sînt cele ce pornesc de la *Nehoiș*, important centru forestier pe Valea Buzăului. De aci — cu unul din trenurile forestiere zilnice care pleacă dimineața între 4 și 7 spre munte — se poate merge în inima masivului. Pînă la Vîrlam, unde se întîlnesc Bisca Mare cu Bisca Mică, toate trenurile au un singur drum (4). Mai departe, ele se despart: unele spre stînga pe Bisca Mare (4a), pe la poalele Pentelului spre Comandău; altele, la dreapta, pe Bisca Mică, pe la Brebu (4b), ajungînd cu una din ramificațiile finale pînă la poalele Lăcăuțului (4c). De acolo un alt drum construit pentru transportul materialelor la stația meteorologică, conduce la aceasta în circa 3 ore.

5. Dintre toate drumurile de acces, cel mai interesant pare a fi acela care pornește din orașelul *Vidra*, supranumit și „Poarta Vrancei”. De aici, se traversează arhaicul ținut al Vrancei, care după cum am arătat, trebuie neapărat vizitat. Pînă la Vidra se ajunge fie cu trenul de linie îngustă Odobești — Burca (la 1,5 km de Vidra), fie cu autobuzele IRTA ce trec prin comună în 3 curse zilnice, plecînd de la Focșani (5) spre cele mai depărtate comune din Vrancea (două la Năruja — Herestrău și una la Tulnici). Ajunși în aceste sate, se pot folosi mai departe noile șosele forestiere construite sau în curs de construcție.

De la Năruja (5a) se pot alege două variante de drum. Una pe valea Zăbalei prin comunele Paltinu, Spulber și Nerejul — cea mai izolată și deci cea mai interesantă cale de acces din punct de vedere etnografic (5c), iar de aci pe la „căldări”, fie pe pîrîul Argintăriei (5c') spre Vf. Giurgiu și apoi pe Valea Hirbăcoi spre Bisca Mică (drum în construcție încă), fie pe drumul pe Zăbală în sus (5c'') pe la cabana forestieră de la „Pieptul Ursului” și de aci pînă la izvoare, sub Lăcăuț (de asemenea în construcție, însă cu posibilități de acces pe jos). Cealaltă variantă merge pe Valea Nărujei prin comuna Herestrău (5d'), iar de aici fie pe sub muntele Verdele (5d), fie pe sub Pietrosul (5d'') — cu o viitoare legătură prin Curmătură, cu varianta din Valea Zăbalei — unde se găsesc de asemenea cabane forestiere și poteci spre virfurile menționate și spre Sboina Frumoasă. Din Vf. Pietrosul, pe creasta de legătură ce duce prin Pășelele și Arișoaia (5e), se poate ajunge la Vf. Lăcăuț (circa 6 ore).

De la Tulnici (5b), prin satul Coza, se poate face o frumoasă excursie pe Vf. Coza (5f), ce prilejuiește o panoramă de neuitat, iar de aci se continuă drumul fie pe creastă, pe la Vf. Seciului — Dealul Negru — Pășeua — Arișoaia, spre Vf. Lăcăuț (7—8 ore), fie prin sălbaticile chei ale Tișitei în satul Lepșa. Aici se poate ajunge și direct de la Tulnici (5g), folosind unul din camioanele ce merg spre exploatarea forestiere de pe valea superioară a Putnei și care, ocolind impracticabilele chei ale acesteia, urcă coasta pe drumul forestier ce deschide o perspectivă impresionantă asupra șesului Tulnicilor. Traversînd culmea printr-un tunel de șosea, drumul coboară din nou spre vale, ajungînd la nivelul ei, în dreptul spectaculoasei cascade a Putnei, de unde mai departe, prin Lepșa, se îndreaptă spre Greșu, Pîrîul Țiganului și izvoarele Putnei, sub Lăcăuț.

De pe terasa stației meteorologice din Vf. Lăcăuț (1 777 m alt.), se poate face un tur de orizont complet, ce dezvăluie întreaga panoramă a Munților Vrancei, din care ies în evidență prin masivitatea lor Vf. Goru (1785 m — cel mai înalt) spre sud, Vf. Pietrosul Vrancei (1658 m alt.) puțin în stînga lui, precum și Vf. Coza (1633 m alt.). De asemenea, la extremitatea sudică a masivului își înalță virful proeminent Pentelul (1775 m alt.), în dreapta căruia se ghicesc în ultimul plan Siriul și Ciucașul. Spre nord se văd Hășmașul, Harghita și chiar Ceahlăul, iar spre vest, dincolo de culoarul Ciucului, sînt munții Bodoc — Baraolt și depresiunea Bîrsei, din care răsare Măgura Codlei pe fundalul Făgărașilor, ce-și dezvăluie crestele pînă spre Moldoveanu. Între ei și Piatra Craiului, dincolo de prim planul format de Postăvaru — Piatra Mare, descoperim Vf. Păpușa și Iezerul; în sfîrșit, spre sud-vest, Bucegii.

Cînd s-a înnoptat, luminile orașelor ne dezvăluie Brașovul, Sf. Gheorghe, Tîrgul Secuiesc, orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej și Focșanii.

În sfîrșit, sfătuim pe drumeții ajunși aici să-și sacrifice o oră din somnul de dimineață pentru a putea admira strălucitorul răsărit de soare care dă Cozei (din spatele căreia apare) aspectul unui vulcan în flăcări.

Ing. Șt. MIHĂILESCU

*ȚARA VRANCEI*ȚARA VRANCEI*

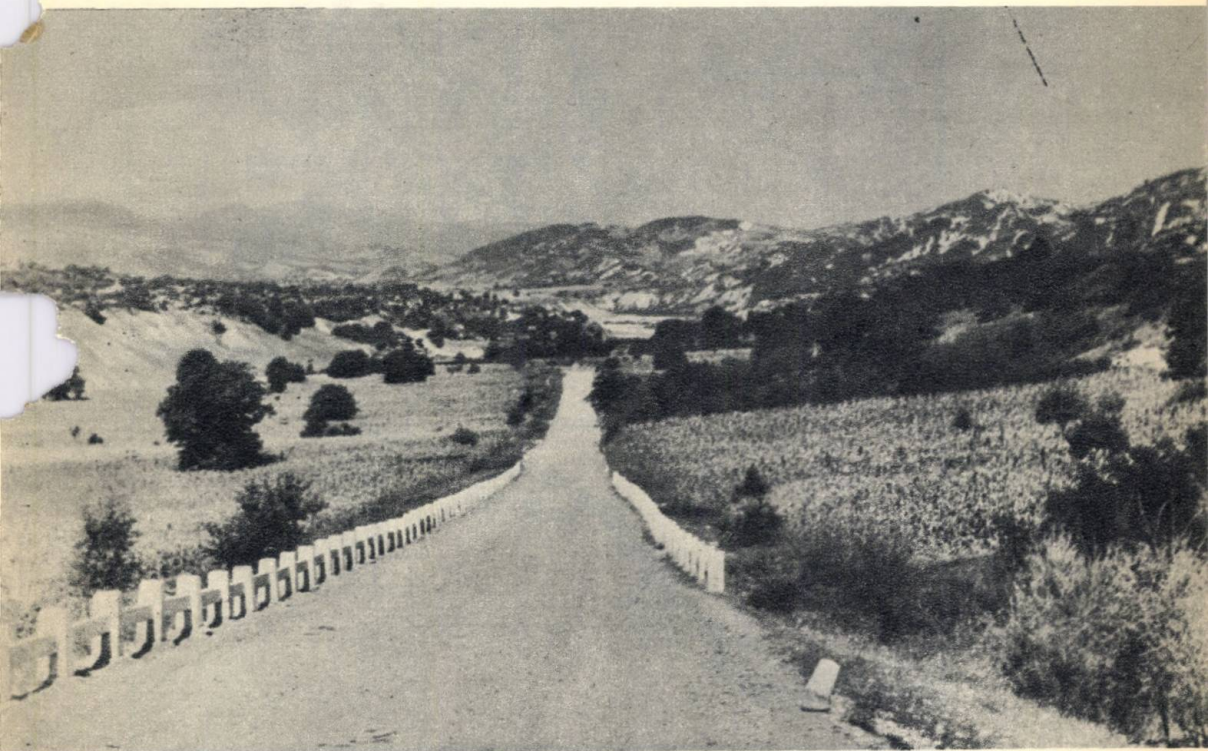
Turistul dornic de peisaje inedite nu va porni către izvoarele Putnei de la confluența cu Siretul și nici de la Răstoaca, unde Putna se întâlnește cu Milcovul, fiindcă terenul plat și vegetația mică — doar lanuri și hățișuri — vor interesa mai mult pe vânătorii unor anumite categorii de vânat, decât pe drumeji.

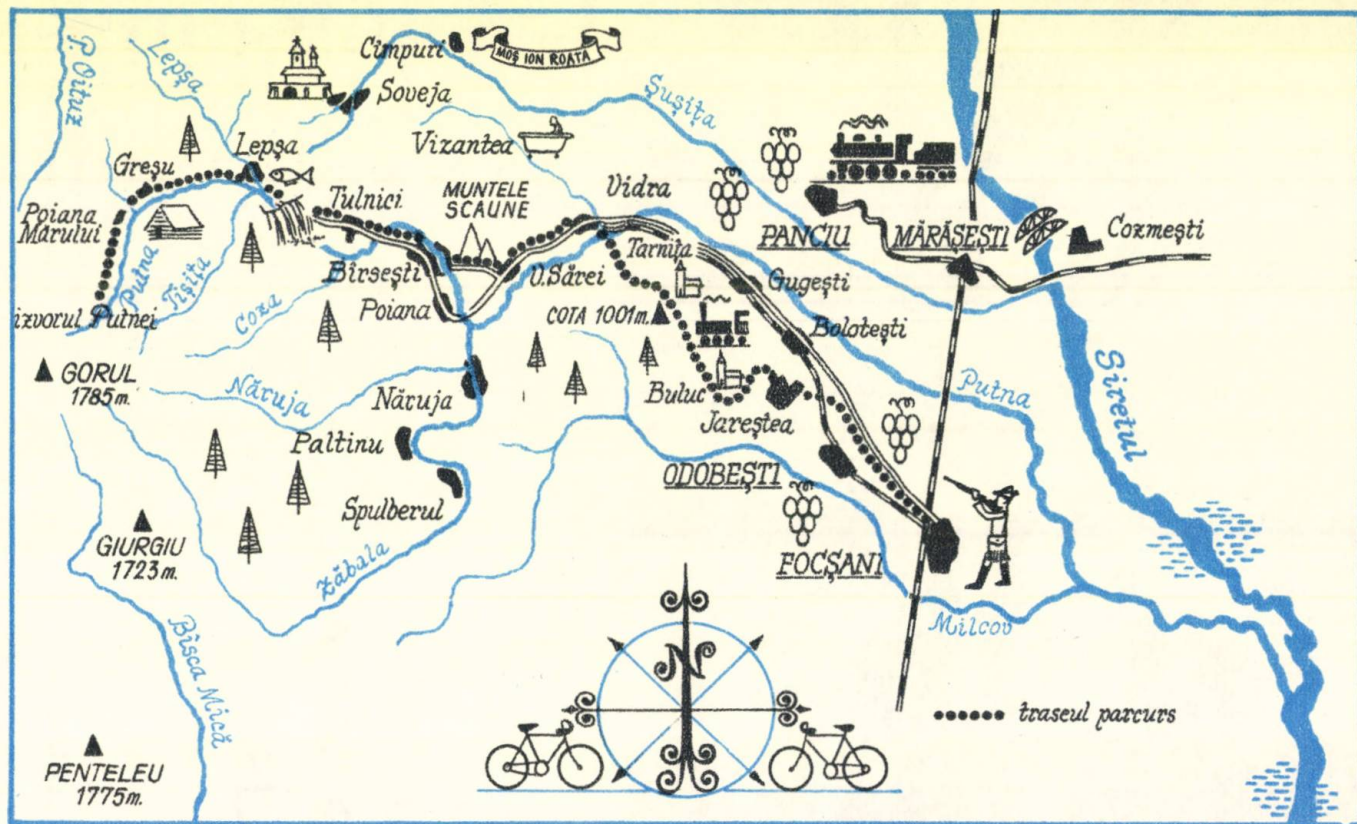
Pleci spre izvoarele Putnei de la Focșani, fie cu autobuzul spre Vidra — Valea Sării — Tulnici, fie cu trenul Focșani — Odobești — Burca pînă lingă Vidra. Sau, mai bine, în zorii zilei, cu bicicleta, așa cum am plecat noi.

cicloturism

spre
izvoarele
putnei

Spre Vrancea

Adunași la „bariera” Vrancei, așteptam pe câțiva mai puțin punctuali. Peste Siret, primele săgeși aurii străpungeau orizontul și risipeau întunericul vestind ziua apropiată.

În față, Măgura Odobeștilor, investită în verdele pădurilor, își trecea din somn creasta ei semeață și virful — cunoscută cotă 1001 — punctată cu lumina pe care o împrumută de la astrul zilei. În spatele măgurii se ghicea Vrancea — ținta excursiei noastre.

Pornim. De la stînga, unde începură de la o vreme să sclipească acoperișurile din Odobești și pînă către Jariștea — Boloțești, verdele deschis al oșilor era întrerupt de petele albe ale caselor răspîndite pe coastă. Printre oii, venea trudind și făcînd fum mult, o amintire din tinerețea căilor ferate, mocănița cu bușteni de la Cucușii de sub Măgura. Bătrîna dar simpatică, chiuind tinerește la vederea șirului de bicicliști care se întreceau cu ea, trăgea vagoanele mici care aduceau mocanii la tirg la Odobești.

Pe un drumeag urcăm spre schitul Buluc și mai apoi la schitul Tarnița. De sus, de la cota 1001, de unde Kaizerul și-a privit oastea înfrîntă la Mărășești, un prieten face turul de orizont. Se disting mai lesne Panciul oșilor vestite și Mărășeștii, azi marcat de fumul locomotivelor, iar în trecut prin una din cele mai frumoase pagini de viteză românească. În depărtarea aburită, panglica argintie a Siretului, cu dantela podului de la Cosmești, ne ajută să identificăm Doaga, locul unde eroii din regimentul 32 Mircea, luptînd în cămăși, au pus pe fugă oștile crotopitoare.

Coborîm spre Putna, pe care o trecem pe un pod lung. Pe un tăpșan înalt, în stînga apei — Vidra. Valea s-a mai îngustat. Zgomotul apei alunecînd pe prund și înserarea care se lasă, cu răcoarea atât de mult dorită după căldura din timpul zilei, ne trag la odihnă. Aflăm adăpost la casele din marginea localității. Gospodarii ne primesc cu bunăvoință, dornici să schimbe o vorbă cu oameni din alte locuri și să povestească de-ale lor.

Din Vidra, pe un drum de oreo 10 kilometri, se ajunge la Vizantea, localitate balneară ale cărei băi sulfuroase erau mult vizitate în trecut și mai sînt folosite și astăzi. N-avem timp, din păcate, să ne abatem într-acolo și nici să vedem satul Cîmpuri din valea Sușiței, unde a trăit Moș Ion Roată, vajnicul român din vremea Unirii.

Plecăm din Vidra odată cu zorile, prin Tichiriș și Colacu spre Valea Sării, căci vrem să facem popasul următor la Birsești. Pe malul stîng al Putnei, ni se spusese a-seară la Vidra, este o salină la zi; exploatarea din timpuri străvechi.

De altfel, Valea Sării, unde ajungem înainte de amiază, este un sat cu nume semnificativ. De aici drumul se bifurcă: cel din dreapta trece peste muntele Scaune și scurtează mult itinerarul; drumul din stînga urmărește riul de la o înălțime amețitoare, pe malul stîng. În prăpastia peste care este construit Podul Chiliilor, geologul expediției, care era în elementul lui, ne arată niște straturi de argilă hieroglifică, fenomen rar, încă nelămurit. Plăcile de argilă care formează straturile, au pe fețele lor interioare niște semne curioase care au fost numite de geologi hieroglife, după scrierea cu care s-ar asemăna.

În continuare, pădurea, de curînd sădită, colorează cu verde deschis locurile pustiite de lăcomia foștilor exploatare de păduri. Către mieznoapte, satul Poiana, pe un platou cu margini ripoase spre albia Putnei, apare ca o cetate. Este o așezare frumoasă, cu case bine gospodărite, înconjurate de livezi. Pe platou, mai departe, întîlnim pe înserate satul Birsești și pe tovarășii noștri care, de la Valea Sării, veniseră pe drumul din muntele Scaune. Ei nu sînt deloc mulțumiți de locurile aride, stîncoase, prin care au trecut, deși drumul este mai bun ca al nostru. Seara, cu aer tare, răcoros și cu uet de ape, o petrecem înconjurați de harnicii gospodari din Birsești, care ne îmbie cu legenda Tudorii Vrîncioaia, și cu alte întîmplări despre locurile pe care urmează să le vedem în zilele următoare.

Zorile ne ajung din urmă pe drumul spre Tulnici, localitate pitorească de pe malul stîng al Putnei, așezată pe o coastă însoțită, parcă destinată să deoind o frumoasă stațiune climaterică. Peste Putna, aproape unit cu Tulnici, satul Coza. De acolo pătrunzi în munții împăduriți și prea puțin cunoscuți de turiști, ori pe valea Cozei, afluentul Putnei, pînă către muntele Gorul. Patru inși se detașează din grupul nostru plecînd pe aici cu gîndul să ne reîntîlnească sus, la izvoare.

Spre mieznoapte, peste dealul din spațele Tulnicilor ajungi la Soveja, sat mare și frumos, stațiune climaterică. La mîndșirea Soveja, zidită de Matei Basarab la împăcarea sa cu Vasile Lupu, a fost sur-

*ȚARA VRANCEI*ȚARA VRANCEI*

ghiunit Alecu Russo — poetul care a scris „Cîntarea României” — pentru participare la revoluția din 1848 în Moldova.

Urmăm drumul nou, pe deasupra Tulnicilor, prin tunelul Mociarului, la cascada Putnei. Tunelul de șosea este unul din puținele de acest fel din țara noastră. Ajungem, în sfîrșit, la Cascadă, o „săritoare” cum îi mai spun localnicii, lată de 8-10 metri și înaltă de 30 de metri, un uluc de piatră tare, cu mai multe trepte, pe unde Putna se aruncă spumegînd în abis. Jos, un lac mic și adînc este loc de desfătare al păstrăvilor. Scelipirile lor argintii ne rețin privirile și aproape că uităm să plecăm mai departe. Dar miine trebuie să fim la izvoarele Putnei!...

Mîncăm de amiază la Gura Lepșei. Alintat de foșnetul arborilor, înfrățit cu mur-

murul Putnei, care-i acum un pîriu zglobiu, te crezi într-un ținut de poveste. Ne oprim la crescătoria de pește de la confluența pîriului Lepșa cu Putna. În 20 de bazine mari — niște acvarii de dimensiuni neobișnuite — lucrătorii de la păstrăvărie obțin rezultate frumoase în strădania lor de a crește puietul necesar repopulării apelor de munte. În liniștea munților se aude clopotul singuratec de la schitul Lepșa.

Drumeagul anevoios ne duce, prin Greșu, la Poiana Mărului, unde facem ultimul popas înainte de țință. Spre apus muntele Mușat, de 1500 de metri înălțime, ne desparte de cîmpia unde se află Tîrgul Secuiesc.

La Poiana Mărului dormim într-o casă încheiată numai din birne de lemn înnegrite de ploii și crăpate de soare. Seara s-a lă-

Comuna și șesul Tulnicilor

* ȚARA VRANCEI * ȚARA VRANCEI *

sat repede, îndată ce soarele s-a ascuns după munte. În zorii zilei următoare, cerul, ca de smolă, ne îndispune. Nu întrevădem o vreme prea favorabilă finalului excursiei, tocmai acum când am ajuns în locurile cele mai grele, când drumul nu-i decât o închipuire de potecă șerpuind printre bolovanii colțuroși, răscoliți de ploți, din coasta muntelui.

De la Poiana Mărului apucăm spre miazăzi unde, în muntele Arieșoia — o ramură a Gorului — sînt izvoarele Putnei. Un pădurar, care merge la Goru, rezolvă problema călăuzii. Ne facem loc de trecere prin tufele de afine care au cotropit poteca; ne zgîrîiem prin smeurișul dintr-o tăietură, căutînd să alegem exemplarele cele mai mari și cele mai aromate. Cîte un șipot curgînd pe un jghiab învechit, acoperit de mușchi, ne amintește să ne umplem bidoanele cu apă proaspătă, rece de-ți taie răsufierea. La amiază răzbatem sus, pe Goru. Sîntem primiți de chioțele tovarășilor, sosiți acolo înaintea noastră. Lătratul ciinilor de la o stîină din apropiere, întărită de zgomot, le ține isonul. Rămînem peste noapte la un adăpost primitiv, un bordei acoperit cu cetină de brad, unde — civilizație, de! — un aparat de radio cu tranzistori ne aducea ultimele știri.

Pe plaiuri descoperite, pornim de dimineață, prin tăieturi, pe văi, peste dealuri. Mergem numai la vale, să luăm trenul de la Covasna, pe drumul de înapoiere.

În cele cinci zile cît a durat excursia ne-am bucurat din plin de aer curat, soare și de priveliștile deosebite de frumoase. Fiecare și-a aflat obiectul pasiunii sale: geologii au adunat pietre și minerale; botaniștii au colectat admirabile exemplare de plante și flori; unii au notat poezii, alții cîntece aflate de la localnici, iar alții au făcut fotografii.

Bicicletele ne-au fost de mare folos, deși în unele locuri a trebuit să le purtăm noi pe ele. Din cei aproape 150 de kilometri, cît am făcut de la Focșani la Covasna, doar vreo 25 n-am putut merge pe bicicletă și vreo 12 din aceștia am purtat bicicleta în spate, alături de rucsac. Cel mai greu traseu a fost prin Valea Cozei, iar cel mai ușor pe Valea Putnei.

Oameni din Vrancea, întîlniți spre izvoarele Putnei, ne-au îndemnat din toată inima să mai venim. Desigur, o vom face cît de curînd.

Vasile GORĂNESCU

Cascada Putnei

În muzeul memorial „Iosif Vulcan”, inaugurat în 1964 la Oradea, s-au valorificat cu înțelegere mărturiile rămase de la neobositul animator cultural. În însăși casa ce a locuit-o, pe malul Crișului, unde funcționa și redacția, obiectele — mobilă, cărți, portrete, manuscrise, corespondență, stampe și tablouri — reînvie cadrul și parcă atmosfera vieții și însuflețirii de la „Familia”.

Să pornim împreună prin cuprinsul acestor încăperi... Un vast peisaj, în ulei, înfățișând Oradea acum un veac, ne situează pare-se aevea, în epocă. Alături, o statueta a lui Iosif Vulcan, adolescent. Privirea, nebuloasă încă a celui ce a debutat prin a fi poet, ne îndeamnă să-i citim, într-o vitrină, versurile ce sînt, totodată, spovedanie și principiu:

„Poetu-n astă lume nu este pentru sine.

El este dat națiunii: apostol și profet”.

Iar nu departe, pe un panou, o altă însemnare, ca o mărturisire de credință: „Lumina e principiul de viață al unui popor! Vai de acea literatură care se rupe de popor”.

Un alt ungher de cameră evocă colaborările lui Eminescu la Familia. Din 1866, anul de debut (cu poezia „De-ași avea”), i se publică, pînă în decembrie 1883, douăzeci și două de poezii. Amintim cîteva: „Amorul unei marmure”, „Junii corupți”, „S-a dus amorul”, „Pe lîngă plopii fără soț...”. Ciclul se încheie cu: „Iar cînd voi fi pămînt”, o variantă a lui „Mai am un singur dor”.

E locul aici să reamintim cîteva triste rînduri dintr-o scrisoare trimisă de Mihai Eminescu lui Iosif Vulcan:

„Mulțumesc pentru onorarul trimis, cel dintîi pentru lucrări literare ce l-am primit vreodată în viață. În România domnește demagogia, în politică și în literatură. Precum omul onest rămîne necunoscut în viața publică, astfel talentul adevărat e înecat de buruiana rea a mediocrităților, a acelei școale care crede a putea înlocui talentul prin impertinență și prin admirație reciprocă.

Iartă-mi, stimate amice, acest ton polemic, dar te asigur că a fost pentru mine o rară mîngiere de a mă vedea remunerat dintr-un colț atît de îndepărtat al românimii...”.

★

În același cadru se cuvine a reproduce o scenă văzută și auzită, pe viu. Printre vizitatori, un pionier își zorea bunicul: „Hai, tată bătrîn, să-ți arăt masa pe care a scris

Eminescu...". „Dar nu se poate, nepoate, că Eminescu a fost moldovan...". „Ba, vino, tată bătrîn, să-ți arăt...". Custodele sălii a limpezit disputa: era vorba de masa de lucru a lui Iosif Vulcan! Copilul îngemănase, în mintea lui, pe marele poet cu cel ce-i dăduse cea dintîi satisfacție a publicării...

Interesantă, din alt punct de vedere, este „Harta peregrinărilor" lui Iosif Vulcan pe care, organizatorii Casei memoriale, o prezintă grafic. Se notează aici ceea ce credea călătorul atunci... Pornind într-o lungă călătorie, se destăinuiește romantic. Și începe cu însăși localitatea unde a trăit și a muncit:

„Datori sîntem să ne ocupăm în locul acesta de lăudabila stăruință a tinereții române din Oradea Mare. Ea a prezentat limba și muzica românească la un nivel ce ne face cinste".

Debarcînd din vaporul ce-l adusese pe Dunăre, observă: „Giurgiu — e un oraș interesant. Întrunește în sine viața socială și comercială, cultura și datinile..." Iar cînd ajunge pe litoral, la Constanța, este de-a dreptul uluit:

„...Nu știm unde să ne uităm mai întîi: la oraș, sau la mare! Să privim străzile ori să admirăm nesfîrșita mare?..."

Capitala înaripează patriotismul lui Vulcan.

„București, București exclamă el. Tu nu posezi grandoarea orașelor din apus și, totuși, în ochii mei apar admirabil. Tu nu ai splendoarea lor și, totuși, mi-e-mi strălucеști mai luminos, mai încîntător. Pentru ce? Pentru că ești capitala României".

★

Toți scriitorii români de seamă au colaborat la Familia. Amintim doar pe Bolintineanu, Chendi, Dulfu, Goga, Hașdeu, Iosif, Macedonsky, Duiliu Zamfirescu, Vlahuță... Iar ca amănunt, cităm o precizare a lui Vulcan:

„...S-a ivit un nou talent, la început timid și sfios, sub pseudonimul Boșcu. În scurt timp, talentul acesta luă un drum înalt, deveni mare poet, fondatorul unei noi școli poetice române: era George Coșbuc".

Iar în aceeași linie de crainic al oamenilor și evenimentelor de răscruce, adăugăm că, în 1871, comentînd Comuna din Paris, Iosif Vulcan scrie primul articol ce a apărut în limba română despre Karl Marx!

Am insistat și asupra unei alte preocupări a lui Vulcan, lupta pentru ridicarea femeii. Revista avea o rubrică permanentă: „Convorbiri cu cititoarele". Aici, bizuit pe informațiile culese din presa țării unde afirmarea femeii era avansată, cearcă a promova acest spirit și la noi. Îndeamnă pe cititoare la studii. Dă sfaturi utile și practice femeilor: cum să-și crească și să-și educe copiii, cum să asigure igiena căminului, armonia familială. Încurajează, stăruitor, talentele feminine. Și e cazul a pomeni acum de Lucretia Suciu — tînră colaboratoare la „Familia" — care, în 1897, a scos un volum de versuri despre care Titu Maiorescu afirmă, între altele: „Merită a fi semnalat ca primul simptom al renașterii..."

Din carnetul de vizitatori al Casei memoriale de la Oradea, transcriu aici și cîteva opinii, mai vechi, asupra Familiei și inițiatorului ei:

„...Această revistă — care se chiamă bine FAMILIA — ține seamă de nevoia de a citi a oamenilor fără pretenții și fără mofturi, care înțeleg de atîtea ori mai drept și simt mai adînc decît ceilalți". (N. Iorga, 1904)

„Familia" rămîne biletul de intrare permanentă a lui Iosif Vulcan în istoaia literaturii noastre. Scriitorii din toate părțile își trimiteau aici, contribuția lor. Eminescu și-a publicat, în paginile ei, primele înfrigurări de patimi și stele". (Octavian Goga, 1904).

„Iosif Vulcan și-a marcat locul în istoria literelor transilvane, grație unor virtuți de ordin practic și unui devotament pentru cultura națională, cu atît mai meritorii și mai demne de reținut, cu cît se înfîlînesc mai rar și cu cît rezultatele lor sînt mai impunătoare". (Perpessicius, 1937).

Vulcan a fost și un entuziast iubitor al teatrului românesc, în Ardeal. A și scris în acest gen. Lucrarea o aflăm într-o vitrină și-i citim pe copertă titlul: „Sărăcie lucie, comedie populară cu cîntece, într-un act. Piesa a fost reprezentată pentru prima oară la Arad, în 6/18 iunie 1894, de tinerimea de meseriași română, sub conducerea învățătorului Nicolae Ștefan, în sala din pădurița orașului".

În ultima vreme, la Oradea se editează o nouă serie a revistei „Familia". Astfel, exemplul lui Vulcan se dovedește roditor și de folos, chiar la mai bine de un veac distanță de ziua apariției primului număr al revistei căreia el i-a consacrat întreaga viață.

Horia OPRESCU

Situată la 18 km de orașul Tg. Ocna, într-o regiune deosebit de pitorească, pe valea râului Slănic, la o altitudine de 530 m, stațiunea Slănic — perla Moldovei, cum i se mai spune — cunoaște o mare afluență de vizitatori veniți să-și petreacă vacanțele și să-și îngrijească sănătatea.

Slănicul atrage prin reputele sale izvoare, prin animația sa, prin confortul vilelor, prin frumusețea și liniștea acestor locuri. Localitatea este mărginită de culmi înalte (1400—1600m), la poalele Carpaților Răsăriteni, unde bradul și fagul aștern covoare verzi. Temperatura medie anuală în stațiune este de 7,1 C°, clima caracterizându-se prin ierni relativ calde și veri răcoroase. Solul stațiunii, format din depozite de gresie de Kliva și șisturi disodice, păstrează intacte numeroase relicve, printre care schelete și solzi de pește. Apele meteorice, circulând prin aceste depozite se mineralizează.

Primele izvoare de ape minerale au fost descoperite aici pe la anul 1800, de un vânător. Cu timpul locurile acestea situate în plin codru se populează, iar izvoarele devin din ce în ce mai cunoscute și mai căutate de bolnavi. Primele analize chimice din anul 1832 relevă valoarea curativă a apelor sărate.

Slănicul se dezvoltă treptat, bolnavi de pretutindenă venind aici să-și aline suferințele; dar lucrări de amploare, menite să ridice stațiunea la nivelul unui centru modern de tratament științific, hidromineral, s-au efectuat abia în anii ultimelor două decenii.

În prezent se exploatează 13 izvoare, folosite în cură internă, iar unele în cura externă (băi, inhalatii, irigații). Izvorul I bis, supranumit „aurul stațiunii” face adevărate minuni pentru suferinzi. Iz-

voarele au, în general, ape minerale carbogazoase, clorurobicarbonatate, sodice, feroase, sulfuroase, magnezice, cu concentrații variate. Izvoare necaptate încă, dar care se folosesc experimental cu prețioase rezultate mai sînt: „300 scări” cu apă oligometalică, „Cascada”, experimentată în aerosolizare, „Butul Cheșcheșului”, experimentat în hiperaciditate.

Apele Izvoarelor I bis, 3 și 8, îmbuteliolate de către centrul local de îmbuteliere, pot fi procurate din comerț pentru cura la domiciliu.

Acțiunea izvoarelor, diferent de modul de administrare, este în strînsă legătură cu concentrația și conținutul apelor în anumiți ioni, cu temperatura la care se ingeră apa, cu felul și stadiul clinic al bolii. În general, efectele terapeutice cele mai bune se obțin în afecțiunile tubului digestiv și anexele sale (gastritele cu hipo și hiper aciditate, boala ulcerosoasă), precum și în afecțiunile căilor respiratorii (rinitele, rinofaringitele cronice, bronșitele cronice cu hipersecreție, enfizemul pulmonar).

Dacă altădată în vîile stațiunii un număr restrîns de vizitatori își puteau permite luxul unui tratament adecvat, astăzi stațiunea a devenit un loc de recreere și îngrijire la îndemîna oricui. În 1960 stațiunea a găzduit 16.000 oameni ai muncii; în 1963 peste 24.000, iar în 1965 aproape 30.000. Cifrele cunosc o ascendență continuă.

În ce privește condițiile de tratament și odihnă, stațiunea Slănic este înzestrată cu instalații și aparatură medicală modernă care permit aplicarea unor eficiente proceduri terapeutice; exigența personalului medical și grija față de bolnavi, precum și eleganța și confortul interioarelor, impresionează pe toți cei ce vin la Slănic. La toate acestea se adaugă mijloace de distracție pentru toate gusturile: biblioteci, săli de spectacole, terenuri de sport, restaurante, parcuri atrăgătoare. Dealurile și munții înconjurători sînt o permanentă invitație la plimbare și drumeție.

Amatorii de excursii se îndreaptă de obicei spre

„Cascada Slănicului”, unde există și un foarte căutat restaurant, spre chioșcul din partea de sus a celor „Trei sute de scări”, spre bazinele cu păstrăvi și instalații pentru colectarea icrelor de păstrăvi, pe valea Slănicelului, la izvoarele Pufului și pe virful Puf, de unde se deschid admirabile vederi spre munții Șandru și Păltiniș.

Ispititoare itinerarii oferă Slănicul la muntele Șandru (1639 m; timp necesar 4 ore), la fermecătoarea trecătoare montană Ghimeș-Palanca, pe Valea Troțușului, la salina Tg. Ocna, Mînăstirea Cașin și noile orașe industriale Gheorghe Gheorghiu-Dej și Borzești.

În afara frumuseților naturale, Slănicul și împrejurimile sale înlesnesc cunoașterea unor așezări omenești cu vechi tradiții, interesante prin felul de a fi al oamenilor, armonia construcțiilor de lemn, frumusețea portului, a dansului și cîntecului popular de o rară măiestrie și originalitate.

A. MIRCEA

SLĂNIC MOLDOVA

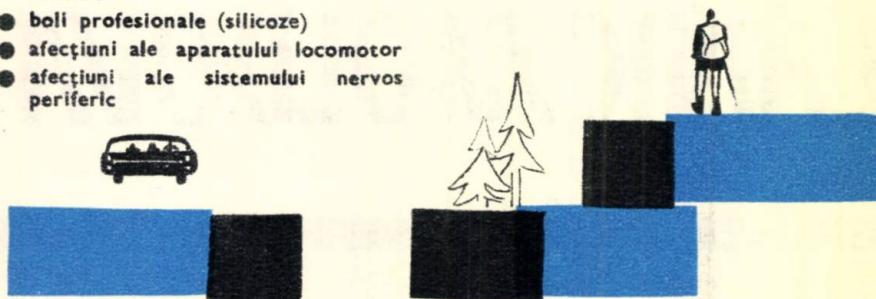
căciulata

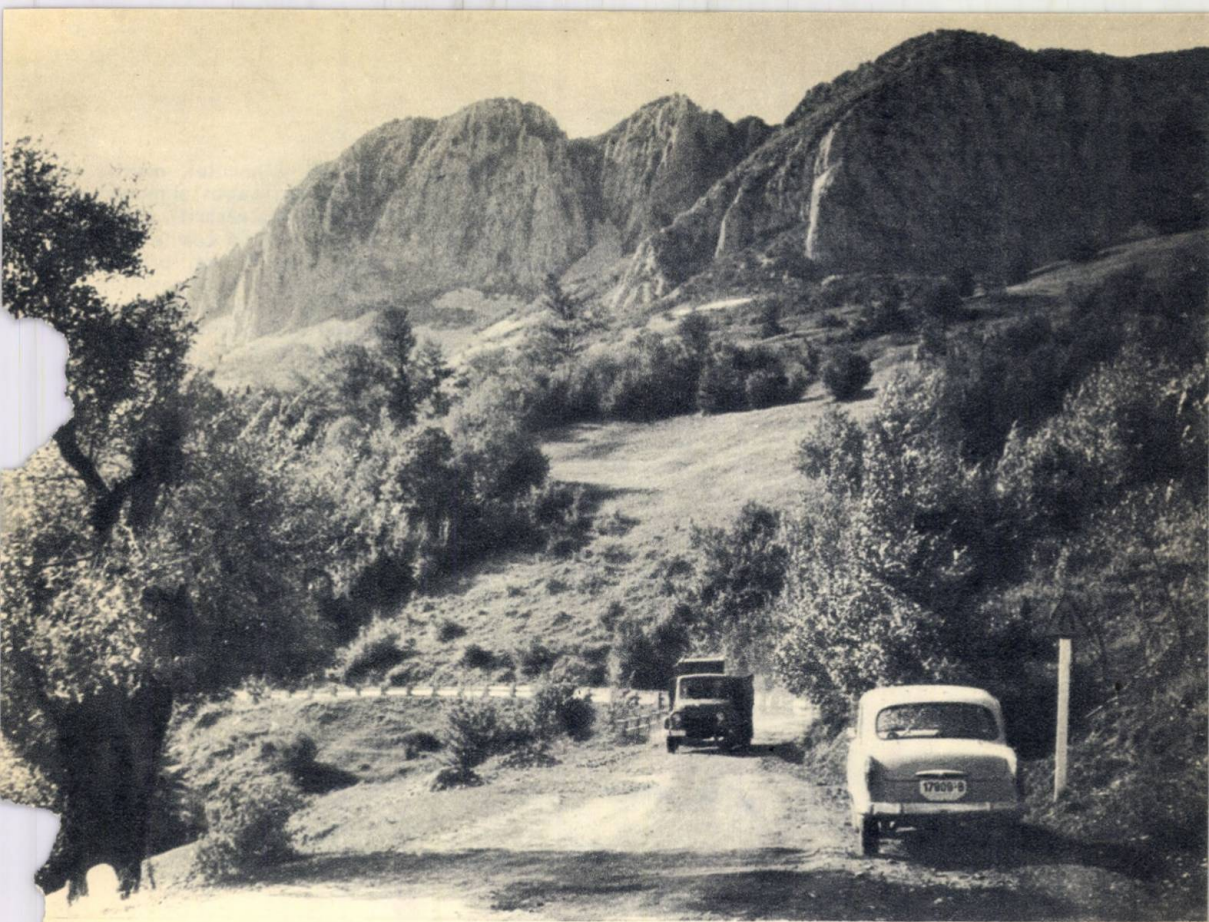
Stațiune permanentă,
pe valea Oltului

- izvoare cu ape sulfuroase, cloruro-sodice, calcice, magneziene
- climat de crușare

INDICAȚII

- afecțiuni ale tubu'ui digestiv și ale glandelor anexe
- afecțiuni ale rinichiului și căilor urinare
- boli profesionale (silicoze)
- afecțiuni ale aparatului locomotor
- afecțiuni ale sistemului nervos periferic

Pasul Vulcan

pe magistralele „TĂRII DE AUT”

Itinerarul pe care vi-l propun include, dacă veți dori, și circuite de drumeție „cu piciorul”, având deci un caracter mai complex. Deși nu constituie o condiție obligatorie, este preferabil a fi independenți din punct de vedere al dormitului (cort sau mașină cu scaune rabatabile) și alimentației, ceea ce, printre altele, ne va prilejui popasuri de neuitat. Rîndurile de față descriu numai schema unui traseu care include un foarte mare număr de

obiective turistice. Pentru date detaliate asupra acestora, cititorul trebuie însă să se adreseze literaturii turistice. În sfîrșit, un sfat pentru cei care își iubesc mașina: nu o supraîncărcați, fiind preferabil ca greutatea persoanelor și bagajelor să fie sub cea permisă de fabrică. În aceste condiții și conducînd corect, vehiculul nu se va resimți deloc după această călătorie.

Itinerarul pornește din Alba Iulia, unde trebuie să

fim înainte de amiază. Facem plinul de benzină, luînd și rezervă.

1. Alba Iulia — Șasa (Detunată); circa 84 de kilometri.

Urmăm drumul spre A-brud. Urcînd pe Valea Ampoiului, străbatem o străveche și renumită regiune auriferă. După ce trecem prin Metes, Feneș, Zlatna, Izvorul Ampoiului, urcăm Munții Metaliferi, trecînd în bazinul Arieșului. De la Bucium, o luăm la dreapta pe drumul local,

care, prin Bucium-Sat și Izbita ne duce, după 7 kilometri, la Șasa. Îndrumați de localnici vizităm în aceeași zi Detunata (cca 2 $\frac{1}{2}$ ore), pusă mult în valoare de lumina apusului. Înnoptăm la Șasa.

2. Șasa (Detunata) — Scărișoara; circa 87 de kilometri.

Porning cît mai de dimineată ne întoarcem la Bucium și continuăm drumul spre Abrud și Gura Roșiei. De aici, urcăm la dreapta pe drumul local la Roșia Montană. Ne oprim în piață. Vizităm celebrul deal Cetatea — străveche

exploatare de minereu aurifer (cca 2 ore). Ne întoarcem cu mașina la Gura Roșiei și continuăm drumul coborînd pe Valea Abrudului. Atingem Arieșul la Cîmpeni. Intrăm astfel pe DN 75 și urcăm pe Valea Arieșului, străbătînd un peisaj pitoresc în plină țară a Moților. Ajungem la Albac (satul de baștină al lui Horia), după circa 50 de kilometri de la locul de plecare. În centrul satului trecem peste riul Albac și intrăm la dreapta pe DN 73 (Albac-Huedin). Acesta străbate Apusenii de la sud la nord, printre

munții Bihorului, munții Vlădeasa (la apus) și munții Gilăului (la răsărit). După Arada, urcînd coaste acoperite cu fînețe, printre sate risipite, ni se deschide un peisaj vast. Ajungem astfel la Cantonul Ursoaia (24 km de la Albac). Chiar din fața casei se desparte la stînga drumul spre Scărișoara, străbătînd o regiune de podiș cu ondulări domoale și păduri bătrîne. După circa 12 kilometri de la Ursoaia, drumul se termină în poiana din imediata apropiere a peșterii și cabanei, unde putem înnopta.

itinerar auto

Repaos... fierbinte

3. Scărișoara — Poiana Izbucului (Padiș); circa 92 de kilometri.

Dimineața vizităm peștera Scărișoara (1—1 $\frac{1}{2}$ ore). Parcurgem apoi în sens invers drumul Scărișoara — Ursoaia, revenind în DN 73, pe care o luăm la stînga, în continuarea șoselei urmată în ziua precedentă. Coborînd pe văile Apa Caldă și Belîș, afluenți ai Someșului Cald, ne întîmpină sate pitorești (Poiana Horia) și peisaje neașteptat de spectaculoase (Belîș). Trecem în bazinul Crișului Repede și coborîm la Călățele, apoi Călata (pînă aici, circa 52 de kilometri). Chiar la intrarea în sat ne angajăm, la stînga, pe drumul local care traversează calea ferată și trece, în continuare, prin Buteni, Mărgău, Răchițele. De aici, o admirabilă șosea forestieră ne readuce în bazinul Someșului Cald și urcă pe pîrîul Bătrîna. În apropierea unui canton forestier, drumul se bifurcă; o luăm la dreapta pe Valea Izbucului, trecem pe lîngă ochiul limpede al lacului de baraj de la

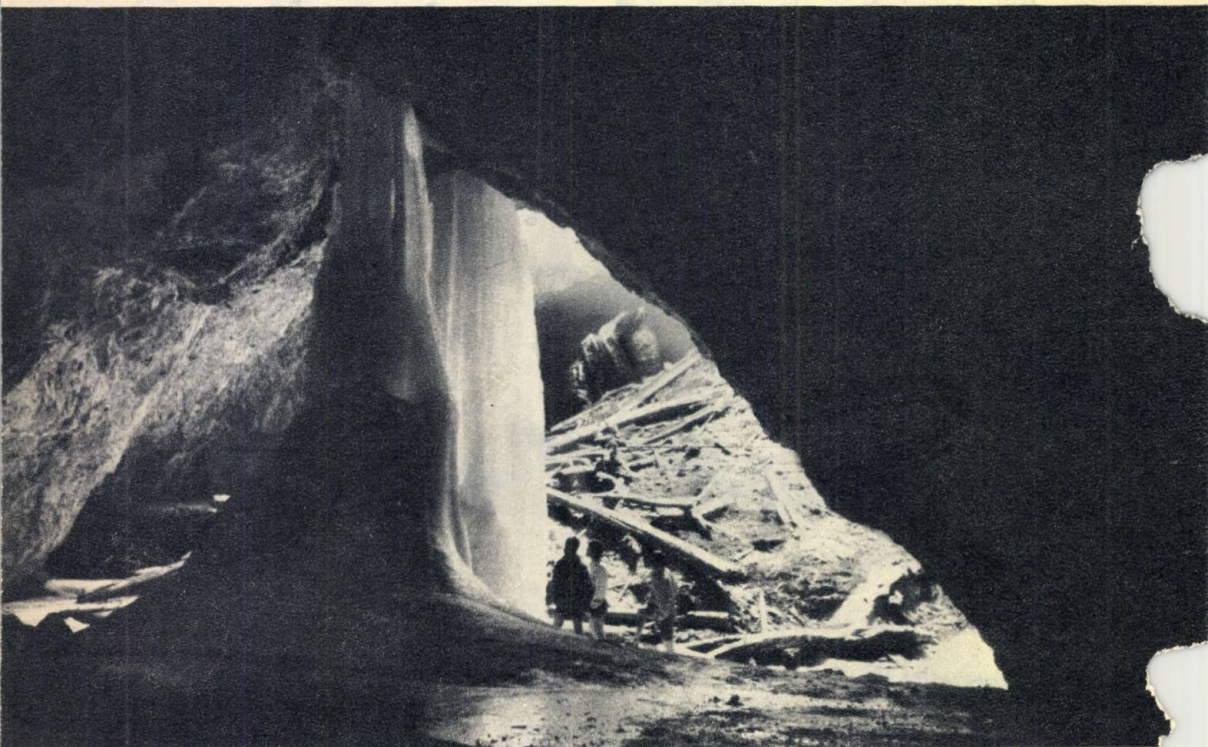
Ponor și ajungem în sfîrșit la capătul drumului: largă Poiană a Izbucului (Călata — Poiana Izbucului, circa 39 de kilometri), unde parcăm mașina. Deși dacă am urca pe lîngă rampa de bușteni am putea ajunge în 30 de minute la Cabana Padiș, este incomparabil mai frumos să organizăm un camping în poiană.

4, 5, 6, 7. Trecem la drumeția „cu piciorul” (decî etape neobligatorii), străbătînd cele trei circuite clasice ale Padișului (circuitul Galbenei, Cetățile Ponorului, Izvoarele Someșului Cald), permițîndu-ne și o zi de odihnă.

8. Poiana Izbucului (Padiș) — Stîna de Vale; circa 110 kilometri. Plecăm dis-de-dimineață și, pe răcoare, revenim la Călata. De aici luînd-o la stînga pe DN 73, ajungem la Huedin unde, obligator, facem plinul de benzină (pînă aici, circa 48 de kilometri). Intrînd pe DN 1 ne îndreptăm spre apus. După un scurt popas la Ciucea, străbatem trecătoarea dintre munții Mezeș și munții Pădurea Cra-

ului. La Bucea părăsim DN 1, pornind pe drumul care, paralel cu calea ferată, ne duce la halta Stîna de Vale, unde atîngem un afluent al Crișului Repede: Valea Iadului. Urcăm prin Bulz, Remeți și, după 44 de kilometri de la Bucea, ajungem la Stîna de Vale, după un drum care, mai ales în partea lui finală, ne va lăsa amintiri de neuitat. Aici, eventual, ne putem permite o zi de repaus.

9. Stîna de Vale — Peștera Meziad; circa 47 de kilometri. Chiar la extremitatea vestică a stațiunii ne angajăm. La stînga, pe drumul care, coborînd, ne scoate după 25 de kilometri la Beiuș. (Atenție: din cauza pantei mari nu este recomandabilă străbateră drumului în sens invers, mai ales pe timp ploios!). Odată ajuși în centrul orașului, o luăm la dreapta, pe lîngă biserica, pe drumul care prin Delani, Petreasa, Remetea, ne duce la satul și apoi la peștera Meziad. (Atenție: drumul între sat și cabana de lîngă peșteră

În fața... „Focului viu”

poate fi, mai ales în partea lui finală, impracticabil pentru mașinile joase). Vizităm peștera (2—4 ore) și înnoptăm la cabană sau în sat.

10. Meziad — Deva; circa 204 kilometri.

Etapă lungă și foarte variată. Ne întoarcem la Beiuș și de aici urmăm, pe asfaltul șoselei, Crișul Negru, trecând prin orașul Dr. Petru Groza (aici ne vom aproviziona cu benzină), comunele Nucet și Băița. Urcăm munții Bihorului și coborâm în Valea Arieșului, încheind marea buclă a itinerarului la Cîmpeni. Întregul traseu este deosebit de frumos, sălbăticia naturii îmbinându-se armonios cu grația capricioasă a satelor moșteni (în mod cu totul special: Arieșeni). De la

Cîmpeni reluăm drumul pînă la Abrud unde intrăm, la dreapta, pe drumul spre Brad. Urcăm pe sub muntele Vulcan, al cărui calcar strălucește în lumina apusului, apoi coborâm prin Buceș, Crișcior, de-a lungul Crișului Alb, și ajungem la Brad, important centru aurifer. De aici, pe asfalt, drumul pînă la Deva este o adevărată destindere.

Călătoria noastră în munții Apuseni a luat, astfel, sfârșit. În încheiere, propun celor care, pentru întoarcere, trebuie să traverseze Carpații de miazăzi să o facă de o manieră „turistică”: Deva — Sebeș — drumul de pe valea Sebeșului (Șugag) — Cabana Obîrșia Lotrului; ziua următoare: Obîrșia Lo-

trului — Muntele Ștefanu — drumul de pe valea Latorița — Malaia (Valea Lotrului) — Brezoi — Rm. Vilcii — Pitești — București. Se poate alege de asemenea varianta: Obîrșia Lotrului — muntele Ștefanu — Pasul Urdele — Cabana Rîncea — Novaci — Tg. Jiu, ceea ce pentru bucureșteni înseamnă însă o zi în plus de drum. Atragem atenția că acest ultim itinerar și în special etapa „alpină” de dincolo de Obîrșia Lotrului este dificilă, necesitînd vreme bună, un autoturism destul de înalt și un foarte experimentat conducător. În schimb, vom fi pe deplin răsplătiți de vastele perspective montane și de varietatea peisajului.

Dr. Valentin ABUREL

Iubită
cu gene prelungi picurate de rouă,
cu ace de aur solar prinse-n bucele verzi,
strigăt concentrînd vertical
circulare ecouri albastre,
inaccessibilă
dragoste de adolescentă,
ciudată,
atrăgîndu-ne,
respingîndu-ne,
rechemîndu-ne.

Stinca

Dan Pichlu VIFOR

Piatra Crainului

Jungherul dimineții se-nfîșe-n stînci prin ceață...
Cum gîlgîie lumina pe Lanțuril Se agată
În brazi mari păsări albe. Pe piscu-nalt și sur,
Te simți, pășind prin soare, mai generos, mai pur.

Enesciene-acorduri, din orgi eoliene,
Înflorează iarba prelungilor poiene.
Mai sus, pe zimții crestei, în zona alb-polară,
Pîndește Veșnicia — contur de căprioară.

Constantin CUZA

● Așa numiții „țîri” își schimbă silueta și numele în decursul unui singur an. Ei vin în Marea Neagră din marea Marmara și gonesc odată cu sosirea primăverii în cînduri compacte spre țărmurile din vecinătatea Deltei. Cine îi ademenește? Apele Dunării, ape dulci, bogate în elemente nutritive organice și minerale. La înapoiere, țîrii sînt scrumbii grase și albastre. Ele se întorc în locurile de adevărată obîrșie, unde își depun icrele pe fundul mării, la adîncimi de 600 de metri, deoarece în marea Neagră apele sînt toxice la o asemenea adîncime și neprielnice vieții.

● În munții Făgărașului, în regiunea Urlea, se înalță amețitoare culmea unui munte pe care ciobanii și băștinaii au botezat-o ciudat „Țancul Somnului”. În diminețile limpezi, cînd dinspre răsărit cad suluri de lumină peste rupturile creștelor ce se prelungesc în jos pe lespezile din adîncul prăpăstiilor, drumetul aflat în depresiu-

nea glaciară e martorul unui fenomen al naturii de o rară frumusețe. Sulurile de lumină par că formează coloane marmoreene de grandioase porțiuni și dau impresia că sprijină arhitectural înțregul frontispiciu al uriașei piramide de piatră (2387 m.)

● „Puntea Iadului” din masivul Cozia, aflată în apropierea sălbaticii cascade a „Foarfecii” de sub piscul cu același nume, este un îngust braț stîncos de legătură (doar cîțiva centimetri lățime, dar lung de mai mulți metri), care domină impresionant marea prăpastie „Scoaca Ursului”. Această bătrînă „sprinceană a muntelui”, sculptată de intemperii în stîncă masivă, este legată de legenda haiducului Scortaru — legendă care-l înfățișează pe erou ca un binefăcător al săracilor din cătunul Păușa, cărora le împărțea vestminte și alimente luate de la bogătași și care atunci cînd era urmărit de putere, își găsea refugiu într-o peșteră, trecînd pe „Puntea Iadului”.

DE PREȚUT ÎN DENI

MÎNĂSTIREA PUTNA

Inițiativa plecată de la înaltul for internațional de educație, știință și cultură — UNESCO — privind comemorarea în anul 1966, în întreaga lume, a împlinirii unei jumătăți de mileniu de la întemeierea mînăstirii Putna, a venit să reafirme însemnătatea acestui așezămînt ca reprezentant de seamă al unei perioade de mare înflorire a culturii medievale românești.

Situată în ținutul de miazănoapte al Moldovei — în Țara de Sus — la o depărtare de 30 km de orașul Rădăuți, mînăstirea Putna nu este singura operă a puterii creatoare a poporului român aflat în acest colț de țară, restrîns ca suprafață, dar bogat în monumente. Aci se află un sir întreg de opere arhitecturale de mare valoare, printre care și vestitele biserici pictate, care au făcut obiectul unui bogat album publicat în 1962 în colecția UNESCO de artă mondială. În unduirile molcome ale peisajului local de deal și bogăția de culoare a pașiștilor de la poalele pădurilor seculare, aceste giuvăeruri ale arhitecturii medievale moldovenești adăpostesc măiestrite împliniri de artă, și fiecare dintre ele amintește un moment important de viață, un episod din zbuciumata istorie a Moldovei.

Între toate acestea, mînăstirea Putna

a ocupat în memoria și inima poporului român locul cel mai de seamă.

Este ctitoria dintîi a vestitului voievod Ștefan cel Mare (1457—1504), cel care a înfruntat și biruit pe dușmani cel care, pentru faptele sale vitejești și lupta neînfîcîtată dusă împotriva dușmanului de atunci al întregii creștinătăți a fost numit de Papa Sixt al IV-lea „soldatul lui Hristos”.

Construirea bisericii, menită de ctitor să-i fie loc de veșnică odihnă lui și membrilor familiei sale, a început în vara anului 1466. Piatra fundamentală a fost pusă în acel an, în ziua de 4 iunie. Potrivit unei vechi tradiții, consemnată în cronica lui Ion Neculce, altarul noului lăcaș a fost așezat pe locul fixat de însuși mîna voievodului, anume în punctul unde se înfîpșese în pămînt săgeata trasă din arcu său de pe înălțimea cea mai apropiată. Terminată în anul 1469, biserica a suferit o primă refăcere, în urma unui incendiu, în anul 1484. Între timp însă, fuseseră construite și anexele mînăstirești (în anul 1481): zidurile înconjurătoare, cu drumuri de strajă și metereze, turnul intrării și alte edicule și fortificații.

În decursul vremii, întregul ansamblu mînăstiresc a suferit însă multe și importante transformări.

După refacerea din 1484, biserica a suferit încă trei modificări, din care una, între 1655 și 1662, aproape radicală, iar clădirile mănăstirești și zidurile incintei au fost transformate și în întregime refăcute în veacul al XVIII-lea. Toate acestea n-au știrbit însă faima mănăstirii și nici valoarea ei ca document istoric.

În înfățișarea de azi, biserica se prezintă sub forma unei clădiri impunătoare, de plan tradițional trilobat, cuprinzând un exonartex, un pronaos (încăpere destinată în distribuția lăcașului de cult ortodox femeilor), o grozniță (încăpere a mormintelor) și un naos cu trei abside, dintre care, cea dinspre răsărit, mai mare, destinată altarului. Fiecare încăpere este boltită diferit: exonartexul cu două bolți în cruce cu muchiile teșite, pronaosul cu o boltă stelată, naosul cu o turlă ridicată pe sistemul specific de arce în consolă moldovenești, iar absidele cu semicalate.

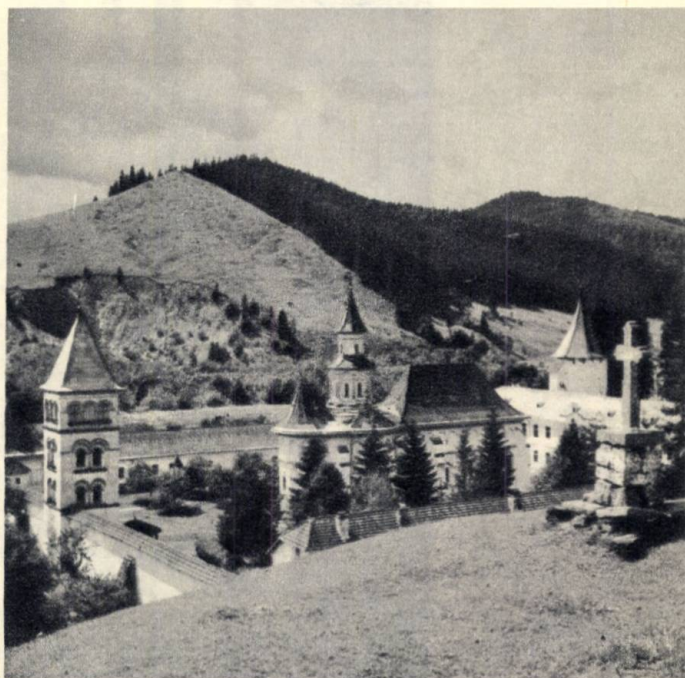
Refacerile care au afectat biserica, în urma cărora s-a pierdut și pictura originală, au transformat cu totul aspectul ei exterior. Astfel, atât arcaturile ce decorează cele două registre ale fațadelor, cât și brul care le separă sînt rezultatul modificărilor aduse de meșterii celei de a doua jumătăți a veacului al XVII-lea, tocmiți de voievozii Gheorghe Ștefan (1653—1658) și Eustațiu Dabija (1661—1665).

De asemeni, primul tambur al turlei, împodobit cu colonete și arcaturi de stil baroc, datează din a doua jumătate a veacului al XVIII-lea, iar turnulețul cu care se încheie este opera din 1902 a restauratorului austriac K.A. Romstörfer, după planurile cărui a fost refăcut și învelitoarea de țiglă smălțuită.

Din construcțiile originale ale veacului al XV-lea se păstrează doar cîteva fragmente din zidul incintei și, pe latura dinspre apus, turnul numit „al tezaurului”. Cu ziduri groase de peste un metru, avînd la bază o formă pătrată, iar de la nivelul etajului I în sus transformîndu-se într-o prismă octogonală, turnul tezaurului cuprinde patru caturi, formate fiecare din cîte o singură încăpere boltită. Camera de la parter comunică direct cu incinta, iar camerele de la etaje (adevăratele tezaure) au acces dintr-un turnuleț cu o scară în formă de melc, la care se ajungea de pe drumul de strajă.

În afară de faptul că a fost necropolă a familiei domnitorului — al cărui mormînt a fost timp de veacuri loc de pelerinaj — mănăstirea Putna a jucat și un însemnat rol în cultura moldovenească medievală.

Tezaurul său, rod al feluritelor meșteșuguri ce s-au dezvoltat în cadrul mănăstirii, completat și cu alte opere de artă, aduse din alte părți, este expus astăzi în muzeul propriu. Prin valoarea lu

Mănăstirea Putna

deosebită, acest tezaur este un bun cultural, o mândrie a întregii țări.

Intrînd în muzeu satisfacțiile intelectuale și estetice cresc de la o vitrină la alta, pe măsură ce — admirînd obiectele din secolele XV și XVI — ghidul îți prezintă competent un sugestiv tablou al vieții cotidiene din acele timpuri, cînd meșteșugul se împletea strîns cu arta.

Este desigur greu a prezenta în cadrul unui restrîns articol toate bogățiile acestui muzeu, dar trebuie spus că aici se află una din cele mai valoroase colecții de broderii medievale din lumea bizantină, multe din piesele de aci participînd la expoziții internaționale de la Paris, Atena, Londra și din alte părți.

Frumusețea acestor broderii — este vorba de epitafe, epitrahile și alte piese necesare serviciilor religioase — nu se datorește numai somptuozității materialului folosit, a firului de aur și argint, înbinat cu fir de mătase colorată, a perfecțiunii execuției, ci și calităților artistice deosebite a fiecărei piese în parte. Sînt de admirat echilibrul perfect al compoziției, ritmul amănuntelor, proporția figurilor. Acestea din urmă sînt uneori adevărate portrete. Astfel, bunăoară la un epitaf din 1490, lucrat în roșu

vișiniu pe fond albastru, sînt de remarcate figurile îndurerate ale Fecioarei și ale Mariei de Mangop de pe acoperămîntul său de mormînt din 1477, precum și cele care reprezintă pe Ștefan cel Mare, pe mai multe piese expuse în muzeu.

Mai trebuie amintit și tezaurul de orfvrărie de o excepțională valoare. Ferecături de manuscrise — amintim Tetraevanghelul din 1488 sau cel din 1504 — cădelnița din 1470, nenumărate cruci ferecate și încrustate cu pietre prețioase, sînt doar cîteva exemple.

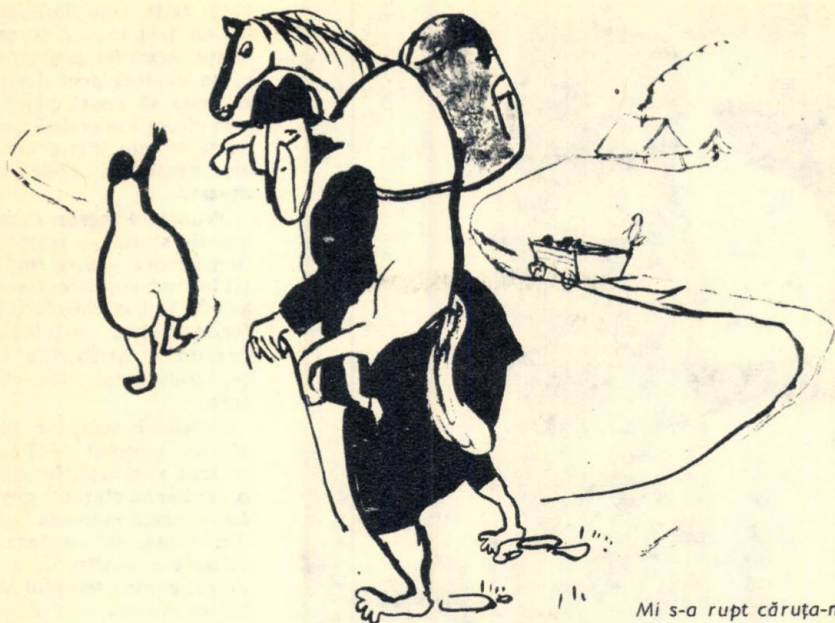
Dar această foarte sumară prezentare a bogățiilor acestui muzeu ar fi incompletă dacă nu am aminti colecția de manuscrise miniata, ale căror desene și colorit stîrnesc întotdeauna admirația tuturor, pentru munca păstrată peste secole a copiştilor și migala cu care au executat frontispiciile, literele de început și paginile cu miniaturi.

Valoarea istorică și frumusețea tuturor acestor obiecte a determinat pe numeroși savanți să le consacre studii, dar orice descriere a lor nu poate echivala cu plăcerea de a le vedea în realitate și a simți astfel ceva din atmosfera culturală a vremii în care au fost create.

O. VELESCU

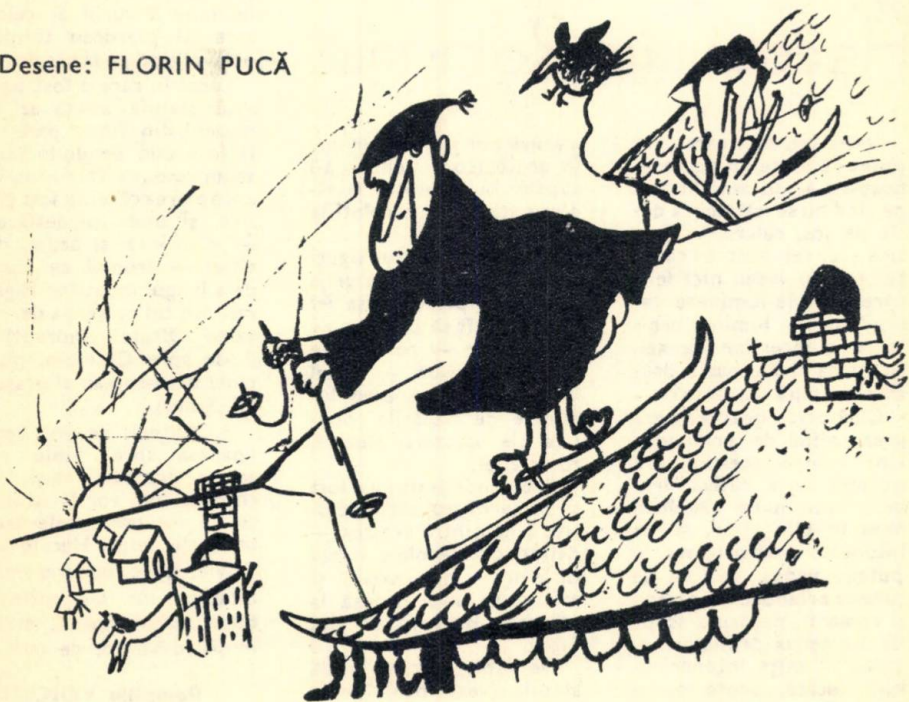

Mormîntul lui
Ștefan cel Mare

Mi s-a rupt căruța-n drum

Desene: FLORIN PUCĂ

Hecate în România

V-ați întrebat cam cum putea să arate un drum — noaptea — în antichitate, pe când nu se călătorea decât pe jos, călare, în lexică sau, cel mult, în căruțe care nu aveau nici felinare ca să le lumineze calea, necum lumina orbitoare a farurilor de azi, ce fac să strălucească drumurile pînă departe?

Călătoria noaptea era grea, plină de primejdii. Una dintre acestea era puțința de a rătăci drumul, căci multe răspîntii erau în plin cîmp, și pe întuneric călătorii nu le puteau vedea, sau nu se puteau orienta bine. Grecii și romanii, pentru a scăpa de asemenea primejdii, apelau la zeița întunericului, Hecate, protectoarea

marinarilor și a călătorilor. În acest scop, pentru a-i căpăta bunăvoința, îi ridicau statui la răspîntiile drumurilor.

Dar, ca să fie mai siguri de ajutorul ei, aveau grija ca să-i sculpteze în așa fel mîinile încît să poată pune în ele facle — pe care le aprindeau seara — astfel încît răspîntiile erau luminate de flăcările roșiatice ale acestora pînă în zorii zilei.

Asemenea statui au fost și pe teritoriul țării noastre. Una dintre acestea — datînd din secolele II sau III e.n. — mai există și azi, și se află expusă la „Muzeul Brukenthal” din Sibiu.

De fapt, este o triplă statuie (vezi foto), deoa-

rece zeița este înfățișată aci cu trei capete și șase brațe. Acest fel de sculptură se explică prin dorința ca zeița să poată privi în trei direcții în același timp, adică la cele trei drumuri ale răspîntiei unde era așezată.

Trunchiul acestei excepționale statui — sculptată în marmoră — este împărțit în cinci registre, fiecare avînd, în basorelieful, diferite scene mitologice, precum și attributele zeiței: cîini, șerpi, bice, chei, corzi.

Celebrul sculptor grec Myron (secolul V î.e.n.) a făcut și dînsul, în lemn, o asemenea statuie, care a fost așezată în insula Egina din Elada, iar sculptorul Alcamene o alta, de marmură, pentru templul Victoriei Aptere din Atena.

Romanii numeau în chip obișnuit această zeiță „Trivia”, de la cuvintele „tri” și „via”, care înseamnă „trei drumuri”, adică o răspîntie. Tot din aceste cuvinte vine și expresia „trivial”, pornind de la felul de a vorbi al celor care își pierdeau timpul pălăvrăgind pe la răspîntii.

Locul în care a fost așezată statuia aflată azi la muzeul din Sibiu, pare să fi fost cam pe unde este acum comuna Tălmăciu, în apropierea căreia a fost găsită, și unde se desfășe — atunci ca și acum, de altfel — drumul ce duce de-a lungul munților Făgăraș, din cel ce venea de pe valea Oltului, îndreptîndu-se spre Cibinum, (numele daco-roman al orașului Sibiu).

...Călătorii ce vor veni noaptea spre Sibiu pe aceste drumuri, să-și închipuie cum vor fi strălucit în întuneric cele trei facle ale zeiței Hecate — Trivia, spre bucuria înaintașilor lor din antichitatea daco-romană, strămoșii românilor de azi!

Pompiliu VOICULEȚ

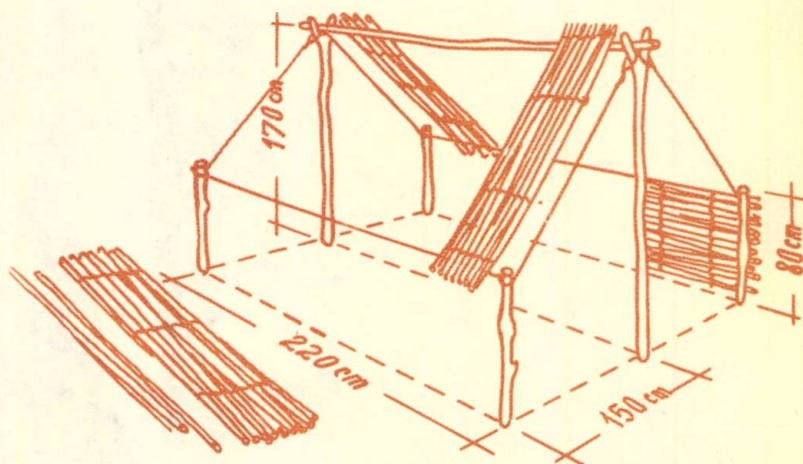
Vîrful Triglav (Alpii Jugoslavi)

Foto TINA VĂTĂȘAN

Practicarea turismului în regiuni unde nu există cabane iar drumșii nu doresc să transporte cu dinșii corturi confecționate, este în general mai ușoară decât ne-o închipuim. Se pot lua în considerare două împrejurări distincte, în care turiștii își pot desfășura pe teren aptitudinile lor practice în mijlocul naturii dorite și anume: a) atunci când bivouacul a fost ales într-un ținut acvatic; b) când bivouacul urmează a fi ridicat în regiuni împădurite (subalpine sau la șes).

campir

În primul caz: materialul de bază ce poate fi folosit este stuful, uscat sau verde, eventual și cocenii de porumb.

Adăpostul turistic va fi ridicat în felul următor: doi pari de grosimea brațului, lungi de aproximativ 2,20 m și terminați la unul din capete printr-o crăcană, vor fi înfipți în

Pentru o echipă de 4-5 turiști, vor fi aduse cu ușurință pe teren următoarele materiale: $1\frac{1}{2}$ kg sîrmă moale foarte subțire, $\frac{1}{2}$ kg cuie de mărimea 8—10 cm, două ghețe de sfoară groasă. De asemenea, drumeții vor purta repartizate în rucsaci, o toporișcă, două lopățele (tip camping), un fierăstrău mic de mînă, un ciocan potrivit, un foarfece de grădină.

pămînt, la adîncimea de 0,50 m și la o distanță de 2—2,20 m unul de altul. O creangă lungă, suficient de rezistentă, va fi sprijinită pe furcile parilor-pivoți, formînd suportul adăpostului. Însfîrșit, la o distanță de 1,50 m de o parte și de alta a acestor pivoți, se vor fixa patru stîlpi secundari bine înfipți la rîndul lor în pămînt, avînd însă înălțimea deasupra solului de numai 0,80 m. Scheletul adăpostului astfel alcătuit, va putea fi întărit după cerințe, prin legături de sfoară sau frînghii, ancorate de țărîși. Acoperișul se va confecționa din mănunchiuri de stuf legate cu sîrmă și așezate astfel încît să formeze o pătură groasă de 15—25 cm; el se va rezema și lega de axa superioară și de sîrmele ce vor uni cei patru pivoți laterali. Pereții se pot „prefabrica” pe loc, din mănunchiurile de stuf ajustate după dimensiunile cerute, împletite unele de altele prin sîrmuțe.

...fără... corturi

În al doilea caz: adăposturile vor fi ridicate la marginea unei păduri, pe un mic platou înscorit, ori într-o poeniță, avînd întotdeauna în preajmă un pîrîu sau izvor.

Scheletul adăposturilor va avea aceeași formă și dimensiune ca și cel descris mai înainte, cu deosebirea că grosimea pivoților va fi aleasă astfel încît să poată susține greutatea acoperișului. Crengi tinere, pline de frunziș îndesit, legate mănunchiuri cu sîrmuțe, se vor așeza astfel ca să formeze o pătură de protecție suficientă în caz de ploaie. Golurile vor fi umplute bine cu mușchi, în vreme ce confectionarea „pereților” va fi asigurată după aceeași metodă. Adesea, în marginea codrului, poziția potrivită a doi arbori poate oferi de-a gata pivoții principali pentru construirea adăpostului. În toate cazurile, captușirea cu mușchi a tuturor goluri-

lor este de absolută necesitate. Odată lucrul terminat (uneori nu durează mai mult de o oră — o oră și jumătate), se va podi adăpostul cu cetină proaspătă și mușchi uscat, peste care o pătură-două de drumeție vor asigura „confortul” pastoral.

O.M.

Ca materiale de construcții, se vor lua: 1/2 kg sîrmă moale ceva mai groasă, precum și 1 kg cuie de dimensiunea 10—15 cm (înțelese pentru fiecare adăpost). Unelte vor fi aceleași ca cele precizate în primul caz.

BALEA

SÎMBRA OILOR

Sîmbra se numește în regiunea Maramureș și în-deosebi în Țara Oașului, întovărășirea sătenilor în vederea lucrării pămîntului sau alcătuirii unei stîni.

„Sîmbra Oilor” este cea mai mare serbare cîmpenească din acest ținut, intrată de mult în tradiția oșenilor, care, cu acest prilej, se întrunesc — pe la începutul lunii mai — la stînele de oi, unde au loc mai întîi „număratul oilor la strungă” și „măsuratul la cupă” al laptelui din prima mulsoare a oilor, urmate de mese comune întinse „pe două rînduri”, pe iarba cîte unei poiene sau pajiști.

Mesele sînt îmbelșugate, avînd ca bucate miel prăjit și umplut, sarmale (numite de oșeni „boace”), colaci mari și dulciuri, vin și palincă de Oaș, precum și cîte nu caș de mărime neobișnuită, care este purtat pe umeri de cîțiva tineri.

După masă, tineri și vîrstnici se prind cu toții în hore, fluturînd largile lor straie oșenești — lucrate cu multă artă și migală de oșence — în sunetul tulinicelor (aici, „trîmbițe”) din care se cîntă „hora oilor”, dăntuitorii spunînd strigături, numite de dîșii „țipurituri”.

Asemenea reuniuni sărbătorești au loc în capitala raionului, Negrești, în comunele Certeze, Moiseiu, Voinești și în multe alte sate oșene.

Cabana și lacul Bîlea (Foto — NAE POPESCU)

EXCURSII ÎN CARPAȚI PRIN O.N.T.

CĂLĂNĂLEȘTI

•STRAȚIUNE•PERMANENTĂ•PE•VALEA•OLTULUI

- izvoare cu ape sulfuroase, cloruro-sodice, calcice, magneziene
- climat de crușare

INDICAȚII

- afecțiuni ale tubului digestiv și ale glandelor anexe
- afecțiuni ale rinichiului și căilor urinare
- boli profesionale (silicoze)
- afecțiuni ale aparatului locomotor
- afecțiuni ale sistemului nervos periferic

TUR NU SE VE RIN

De îndată ce te apropii de Turnu Severin, din goana trenului îți apar ruinele podului lui Traian, construit acum aproape două milenii de Apolodor din Damasc, construcție fără seamăn în acea vreme, considerată uneori ca cea de a opta minune a antichității. Peste vremi și vremi, din faimosul pod ce îmbrățișa Dunărea n-au mai rămas decât culeele sale, una pe malul românesc, alta pe cel sîrbesc al fluviului.

Iubitorii de drumeție care se opresc în Turnu-Severin, în căutarea vestigiilor de odinioară, trec mai întîi pe la complexul de ruine ale Drubetei. O cetate romană pe o străveche așezare dacică. Urmele vieții omenești pe aceste meleaguri se pierd de fapt în negura timpului. Înfrățirea anticei Drubete ne este sugerată atît de puternicele sale ziduri de apărare, cît și de clădirile publice, mai cu seamă monumentele sacre și luxoasele băi care, ca și cele de la Sarmizegetusa, Apulum și Romula, rivalizau prin frumusețea și dotarea lor cu cele similare construite la Roma

sau în alte mari orașe ale imperiului roman.

De trecutul Drubetei se leagă numele împăraților Traian, Adrian, Constantin cel Mare. Pustiită în mai multe rînduri, Drubeta continuă să viețuiască. Justinian al Bizanțului construiește în veacul al VI-lea un turn de pază, care primește numele Teodorei, soția sa.

Străduința arheologilor în aflarea Drubetei a dat la iveală numeroase documente, care se află expuse în incinta muzeului din Turnu Severin.

Ruinele cetății Severinului se găsesc în partea centrală a orașului, pe terasa superioară a Dunării. Ziduri profilate pe valurile învolburate ale fluviului, ziduri seculare construite cu truda a mii și mii de țărani din împrejurimi spre a le servi de adăpost în vremuri de restriște. Vestigii antice și ziduri medievale alături de întreprinderi moderne — aceasta este fizionomia orașului Turnu Severin de astăzi.

Cetatea Severinului a fost fără nici un temei cunoscută multă vreme sub numele de „Turnul lui Sever”, ca aparținând acestuia; deci de origine romană. Dar n-a existat niciodată un „turn al lui Sever”. Cercetările au stabilit fără tăgadă că avem de-a face cu o cetate medievală din epoca formării Țării Românești, construită în mare parte prin folosirea materialului rezultat din edificiile romane sau a bastioanelor înălțate ulterior, în cea de a doua jumătate a mileniului întâi, cetate care se află pomenită în acte, pentru prima oară, în anul 1233.

Din porunca cui s-a construit? S-au emis mai multe păreri. Se știe că la un moment dat ea aparținea bulgarilor. Pe la 1260, bulgarii părăsesc Banatul Severinului. Doi-trei ani mai târziu, ungurii înfrâng definitiv pe bulgari, iar prizonierii sînt spînzurați chiar în această cetate. Probabil că inițiativa construirii fortificației au avut-o

cavalerii ioaniți — care sînt amintiți de asemenea în veacul al XIII-lea — din însărcinarea coroanei ungare, așa precum și cavalerii teutoni, prin înțelegere cu regii unguri, au construit și au stăpînit unele cetăți din sudul Transilvaniei. Foarte posibil ca cetatea să fi fost ridicată anterior întemeierii voevodatului Basarabilor, de către cnejiile locale. Nu s-au dat docamdată la iveală documente care să ateste cu certitudine pe făuritorii cetății.

Basarab Voievod o cucerește de la Unguri în anul 1327. Timp de două veacuri ea va trece cînd în stăpînirea coroanei ungare, cînd în cea a domnilor munteni. Atît unii cît și alții o folosesc ca pe o fortăreață de seamă în calea atacurilor tot mai stăruitoare ale turcilor.

Timp de cîteva veacuri, localnicii, cu arma în mînă, urcați pe metereze, au ripostat oricărui atac dușman. În vîrfurile turnurilor fluturau banierile feudale, iar în timpul

Panoramic... roman (Drubeta). Foto M.I. PASCU

asediilor, de la crenelurile și barbacanele cetății împroscau sînețele, curgeau uncropul și smoala topită, erau doborîți bolovanii, sulițele erau înfipte în piepturile vrăjmașe ce cutezau să escaladeze zidurile. Nenumărate pagini de viteză s-au înscris în cetatea dunăreană. Acei care ne încălcau țara, adeseori au trebuit să dea îndărăt. În anul 1524 o asediază pașa Balibeg. Apărătorii rezistă eroic mai mult timp, dar cetatea suferind stricăciuni, otomanii reușesc să pătrundă înăuntru. Mulți dintre temerarii ei apărători au fost măcelăriți atunci de către ienicerii turci.

Cetatea a fost însă refăcută curînd, cu ajutorul banilor primiți de la breslași din Sibiu. Se vede bine că cetatea Severinului constituia un avantpost însemnat pentru apărarea Transilvaniei.

În veacurile următoare, turcii, îngenunchind popoarele care le stăteau în față, ajung sub porțile Vienei. Cetățile nu mai aveau nici rolul de altădată, nici puterea de

a opune rezistență. În împrejurări obscure, cetatea Severinului este părăsită, ori distrusă și lăsată să se ruineze. Puternica fortăreață de pe insula Ada-Kaleh își asumă rolul de apărătoare în fața poftelor cotropitorilor străini.

În 1833, cînd din predlojenia generalului Kiseleff se naște orașul Turnu Severin, cetatea Severinului — de la care orașul își primește numele — mai trăia doar prin vestigiile sale. Nepăsarea stăpînirii burgheze contribuie la o mai vertiginoasă distrugere decît aceea pe care a determinat-o însăși istoria.

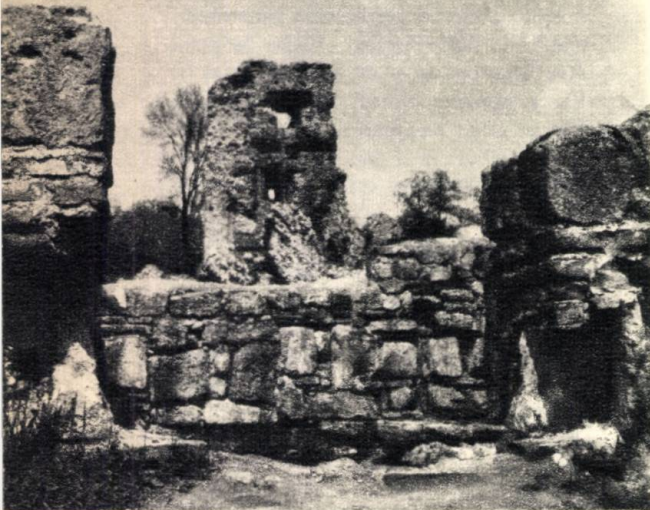
Unul din marii poeți elegiaci sîrbi, Voislav Illici, pribeag prin Turnu Severin, cînta astfel ruinile cetății:

*„La rînd căzură toate: țară, iubire, prieteni
Și văpaia dorinței, credința ca și visul,
Iar eu am rămas singur. Cîntați cîntarea
durerii !*

*Mort e trupul meu distrus, gol și-n ruină
turn“.*

Turnu Severin — vestigii ale evului mediu

Să ne oprim cu privirea asupra urmelor ce ne trezesc răscolitoare emoții... Două cingători de ziduri, cu rînduri alternative din piatră și cărămidă; unul de aproape trei metri grosime, celălalt și mai gros. Înalte au fost de șapte metri; acum s-au redus la jumătate. Aceste ziduri au împrejmuît cetatea. În fața lor s-au poticnit vrăjmașii, privind neputincioși spre cele șapte turnuri de apărare. Patru dintre ele se situau la colțurile cetății, unul apăra latura de apus, altul cea de răsărit, iar ultimul — al șaptelea — de formă semicirculară și cel mai înalt din toate, constituia donjonul cetății. Aici era poarta principală. În fața lui se afla podul suspendat, care putea fi ridicat sau coborît deasupra șanțului adînc, plin cu apă, ce înconjura fortificația. S-a păstrat cel mai bine turnul din colțul nord-estic al fortificației.

Complexul arheologic al Severinului prezintă un deosebit interes pentru cercetătorii trecutului nostru de luptă, pentru aceia care știu să respecte strădaniile străbunilor iubitori de țară. Pentru aceștia, orașul de astăzi își ocrotește monumentele sale istorice, capitole vii ale istoriei patriei noastre.

Mircea ANDRIEȘANU

iarna, SEZONUL LUI alb împărat

Fiecare anotimp al anului are farmecul său, frumusețea și personalitatea proprie, după cum fiecare anotimp are și culoarea sa dominantă. Toamna, cu paleta ei caldă și bogată în nuanțe, reprezintă culmea cromatică a anului și poate tocmai de aceea este anotimpul preferat al pictorilor și poezilor. În contrast cu ea, iarna este anotimpul monocromatic. Cel puțin așa o vede ochiul nostru, deși am învățat la școală că în albul imaculat se topesc toate culorile spectrului solar.

Nu știu cu ce ochi privesc peisajul alb locuitorii ți-

Bucegii, văzuți de pe Cristianul Mare

naturilor veșnic înzăpezite. În România, iarna, anotimp de un trimestru, este primită însă cu bucurie, chiar dacă uneori viscoalele ei mai aduc și necazuri. O primesc cu bucurie și locuitorii șesului cărora covorul alb de nea le aduce promisiunea unui rod bogat, o primesc cu bucurie amatorii de sport și turism și cu chiote de veselie copiii, dezolați când pomul de iarnă nu are și podoaba de hermină tradițională.

De la o vreme, acest anotimp al geamurilor înflorite de ger și al poveștilor la gura sobei, mai are o atracție. Ea se numește schi și este cel mai bun „passe-partout”, al iernii. Această minunată invenție a oamenilor din ținuturile iernilor veșnice, coborâtă la latitudinea noastră, a devenit un simplu sport. Un sport ce a câștigat însă tot mai mulți adepți de la an la an și le-a

deschis porțile unei împărțiri despre care înainte se vorbea doar în basmele cu zâne și feți frumoși: împărțirea codrilor de-argint a lui Alb-Împărat. Hotarele ei sînt hotarele munților, ale Carpaților, care formează scheletul geografic al României, ocupînd o treime din suprafața ei. Porțile de intrare sînt numeroase, după cum sînt numeroase și palatele de cleștar care găzduiesc oaspeții lui Alb-Împărat. Cea principală a tăiat-o în piatra munților, chiar în mijlocul țării, apa Prahovei și prin ea se pătrunde în munții Bucegi și munții Bîrsei, leagănul turismului și schiului în România. Sinaia, Predeal și Brașov sînt cele trei localități în care sezonul alb cunoaște aceeași animație ca și sezonul verde; trei localități a căror faimă a trecut de mult peste granițele țării și în ale căror hoteluri răsună principalele limbi ale pămîntului. Mun-

ții Bucegi, Clăbucetul și Postăvarul sînt marile lor atracții și pe pantele fiecăruia lucesc cablurile de oțel ale telefericelor și schilifturilor, cărăușii iernii. Cu ajutorul lor, urcușurile spre piscuri au devenit o plăcere, ochiul avînd răgazul să guste din plin peisajul mereu altul, plin de superlative, al înălțimilor solemne sub haina de hermină. Doar plăcerea coborîrilor pe aripile de lemn ale schiurilor întrece plăcerea contemplației.

Dar Sinaia, Predealul și Brașovul nu sînt singurele capitale ale iernii românești. Sînt cele mai cunoscute și, datorită în special apropierii de București, cele mai animate. În fiecare colț al țării, însă, alte localități invită în lumea de basm a altor munți. În nord, crește continuu faima complexului turistic de la Borșa și a munților Rodnei; în munții dinspre apus, atrag cabanele de la Stîna de Vale, Vlădeasa și Băișoara. Banatul se mîn-

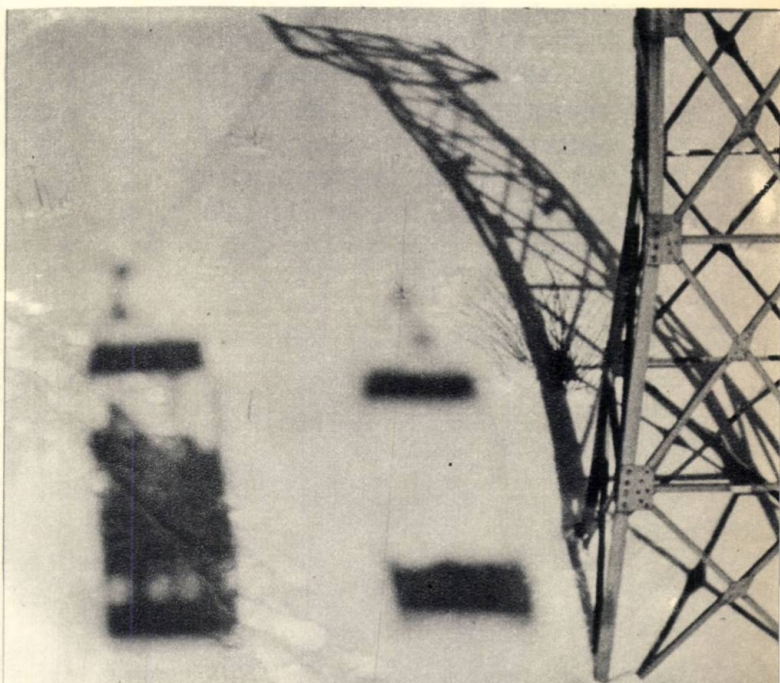

Profil de iarnă

drepte cu centrele de la Muntele Mic și Semenik, cu mijloace mecanice pentru urcat panta și cu pîrții variate; în munții Parîngului, deasupra cetății cărbunelui — Petroșani — și în munții Cibinului, la Păltiniș, sînt alte centre renumite, în timp ce în Carpații răsăriteni, la Lacul Roșu, Vatra Dornei și pe Rarău, se dezvoltă centre mai noi. Și, pentru a încheia enumerarea, trebuie să amintim de munții Făgăraș, „Alpii Transilvaniei” cum au fost supranumiți. Aici, pe Valea Bîlea, la Podragul și Sîmbăta, ca și în preajma cabanelor Negoiu și Surul, zăpada rămîne pînă tîrziu, luna aprilie mai oferind plăcerile cu totul excepționale ale schiului de primăvară, practicat și în Bucegi.

E lesne de înțeles de ce iarna oferă amatorilor de turism și schi posibilități practic nelimitate de a se bucura de frumusețile lumii lui Alb-Împărat.

Gh. EPURAN

Aproape de extremitatea răsăriteană a munților Rodnei ne atrage atenția, cu ascuțișul său vîrfurile Roșu (2115 m), numit așa după haina de bujori tradiționalei cu care se gătește în timpul verii.

1

Munții Rodnei, cei mai înalți din Carpații Răsăriteni, cheamă an de an, iarna și vara, pe iubitorii de drumeție, să le descopere sau să le redescopere comorile arhitecturale ale creștelor și văilor, la fel de impresionante ca cele ale fraților lor de miazăzi.

cu aparatul fotografic

PRIN MUNȚII

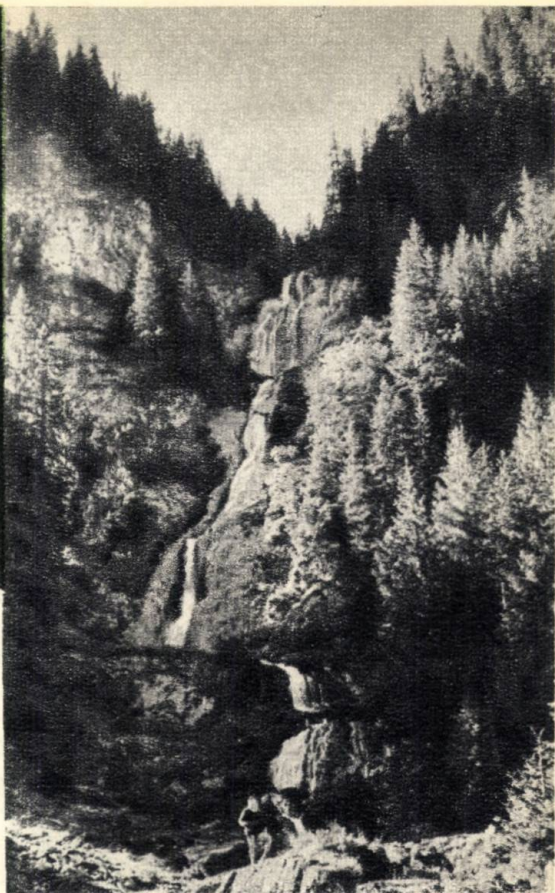
Odată trecut de creasta Cișia, urcușul spre vîrfurile Omul (1931 m) nu mai constituie o problemă. Îți rămîne timp să privești mai atent în jur: spre sud se ridică semeț un pîsc interesant, botezat cu numele pitoresc de Corongiș. Nu strică să te abaci pînă pe colțul albi și să privești în adîncă vale a izvorului Băilor, unde se ascunde mica dar frumoasă stațiune climaterică Valea Vinului.

2

La coborîrea de pe Gărgălău ai de ales între creastă sau panta foarte mare pînă la complexul turistic Borsă. Fie pe muntele Calului, fie pe vale, dacă alegem coborîrea spre Borsă, ne vom spri pur și simplu uimiți de o adevărată minune a naturii: cascada Cailor sau a Fintinii, care-și toarnă apele de sus, de pe platoul Pietrei Rele, poposește după un șir de salturi amețitoare la poalele muntelui, reluîndu-și drumul printre tăpșane cu iarbă, pe la umbra brazilor seculari.

3

RODNEI

Zona centrală a masivului este mai scundă, însă tot atît de interesantă. „La Cărți”, ieșim dintr-o zonă stîncoasă pe plaiuri ușor bombate, ocolînd vîrful Repedeș și Cormaia.

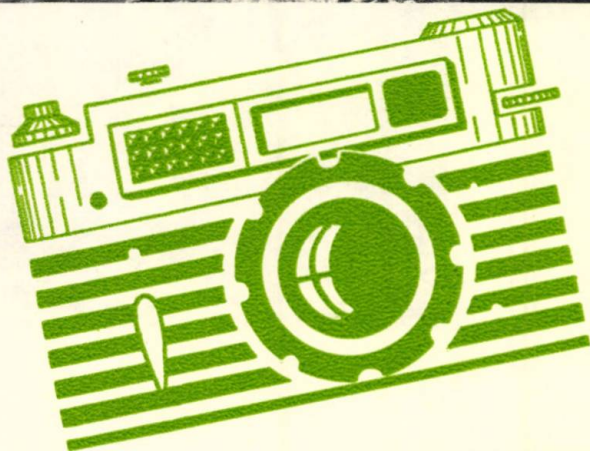
4

Sub vf. Rebra Mare, în cotloanele etajate ale unor mici zănoage, azurul citorva „ochiuri de mare” ne determină să coborâm din înaltul crestei. Izolat de freamătul circulației turistice de cel al păstorilor, Lacul Mare al Rebrei se încadrează de minune între povârnișul sud-estic al Pietrosului și depărtatul munte Puzdrele.

5

Sus, pe vf. Pietrosul (2305 m), atingem cota maximă a munților Rodnei. Totuși, vf. Rebra Mare, vecin și concurent de înălțime se ține... aproape. La un loc cu Pietrosul formează o frumoasă zonă alpină, cu pereți, colți, creste și grohotișuri, la poalele cărora se odihnesc apele limpezi ale iezelor.

Ing. P. NICOLAIE

6

Ghicitoare ciobănească

...M-abătui în strungă, trecui prin comarnic, ajunsei la fierbătoare, iscodii închegătoarea, aduļmecai hodorogul, drămuii tăbŕceaua şi veşca şi sbirnii zăvorul! Pe urmă rămase numărătoarea în odaia foilor... Ghici ce făcui??

LEGENDĂ:

- strungă = ȧrcul din faţa stînii unde se adună oile pentru muls;
- comarnicul = locul unde se mulg oile.
- fierbătoare şi închegătoarea = vasele pentru fiert şi închegat laptele;
- hodorogul = bucată de trunchi de brad scobit în care se aşează caşul;
- tăbŕceaua şi veşca = unelte gospodăreşti ale stînii.
- zăvorul = unealta care alege urda de zer;
- odaia foilor = odaia stînii (singura), podită cu prăjini de brad, în care se aşează „păpuşile” umplute cu brînză, caşurile şi caş-cavalurile.

DEZLEGARE: a pregătit BRÎNZA

Pentru uzul celor ce vor face excursii în frumoasa „ȧră” a Maramureşului, redăm mai jos înţelesul citorva regionalisme mai des întilnite prin această parte a României:

brăcinar	= cureaua pantalonilor
căput	= haină
ciurdă	= cireadă de vite
clop	= pălărie
coşarcă	= coş de nuiete
credeanţ	= scrin
crisnic	= paracliser
gaci	= izmene largi
ghînţură*)	= genţiană
hăpt amu	= chiar acum
liŕie	= crin
marhă (pl. mărhăi)	= vită cornută mare
oiagă	= sticlă
polcan	= şobolan
rudă	= oiştea de la car
tichirgeu	= derbedeu, om fără căpătii
tină*)	= noroi

*) Aceste două cuvinte nu sînt specifice Maramureşului. Ele au o largă circulaţie şi în alte regiuni ale ȧrii.

MIC GLOSAR MARAMUREŞAN

d

orința de a trece pragul casei, de a cunoaște melegurile mai apropiate ori mai depărtate, stăpânește pe cei mai mulți oameni încă din fragedă copilărie. Odată cu anii, cercul năzuințelor de cunoaștere se lărgeste, cuprinzând regiunea natală, țara întreagă, pentru ca în cele din urmă, nu puțini să pornească pînă pe tărîmurile cele mai îndepărtate.

Nenumărați oameni de seamă — care în majoritate au fost ei înșiși călători — ne-au lăsat mărturisiri interesante despre plăcerile ce le oferă drumeția. Poetul persan Saadi (1184—1291) spune în „Grădina florilor”:

*„Cît vei sta în cuști și-n colivii
Crudule, tu om n-ai să devii.
Pleacă-n lume, vîntur-o ferice
Mai înainte de-a pleca de-aice!”*

De altfel, poetul și-a adunat bogata experiență și profunda cunoaștere a vieții tocmai din timpul îndelungilor sale călătorii și pribegiri, cînd a întîlnit și a cunoscut îndeaproape cei mai feluriți oameni.

„Drumeția-ți dă foloase multe — spune poetul în paginile Golestanului. Vezi și-auzi minuni ne-închipuite; noi meleguri se perindă-n fața ochilor, legi prietenii, devii mai demn și deprinzi frumoasele purtări. Drumețind, agonisești averi, prieteni și cunoașteri — lumea!”

Mai desprindem din poezia „Lanțul singelui”, de același autor, încă o constatare:

*„Nu-i tovarăș pentru drumeție
Cin-te lasă-n urmă...”*

Publius Syrus, cunoscutul poet latin care a trăit în ultimul secol înaintea erei noastre, autor a numeroase maxime, spune: „Un tovarăș priceput la vorbă, ține — la drum — loc de căruță”.

Romancierul englez Walter Scott (1771—1832), susținea că nu călătorește niciodată în poștalion fără să învețe ceva nou de la tovarășii săi de drum, sau fără să descopere la ei o nouă trăsătură de caracter.

Un alt scriitor care vorbește nu o dată despre importanța și plăcerea turismului este romancierul Victor Hugo. În „Mizerabilii” găsim următoarea constatare: „Să călătorești, înseamnă să te naști și să mori în fiecare clipă”, iar Ursus, unul dintre personajele principale ale romanului său „Omul care ride”, spune, la un moment dat: „A rătăci înseamnă a te căli”.

Marele clasic universal Wolfgang von Goethe scrie în piesa „Torquato Tasso”:

*„Pentru cultura unui om de seamă
N-ajunge-un cerc restrîns, ci să-l inspire
Și țara lui și lumea” (act. I, scena 2).*

Totuși, așa cum bine arăta Jean Baptiste Say, economist francez (1767—1832), „experiența nu se rezumă la numărul de lucruri văzute, ci la lucrurile asupra cărora s-a reflectat. Cîți oameni, cu toate călătoriile mari și viața lungă, n-au avansat cu nimic!”

Desigur, „e mult mai ușor să călătorești decît să povestești o călătorie” spun primele pagini ale jurnalului lui David Livingstone, celebrul explorator englez. Cuvintele acestea sînt bine de adăugat la cele spuse de Al. Dumas, care zicea că „cea mai mare plăcere a călătorului este aceea de a povesti”...

Considerăm însă că pentru a putea reda frumusețile unei călătorii ajunge și dorința. Și atunci, nu ne vor ajunge ceasurile — ca în mărturisirea poetului nostru Șt. O. Iosif, în poezia sa „Cîntec” — pentru a vorbi despre frumusețile naturii:

*„Ah, de ce n-am zece vieți
Să te cînt natură!”*

Ing. C.V. ROSKE

OAMENI CELEBRI ÎNDEAMNĂ LA DRUMETIE

Șt. O. Iosif

călător în „țara de sus”

Dorind să evoce într-un poem figura domnitorului Ștefan, de la a cărui moarte se împlineau 400 de ani, poetul Șt. O. Iosif vizitează plaiuri sucevene în luna mai 1904. Mai trecuse el și înainte pe aici, după cum va veni și mai târziu de două ori, cu ocazia șezătorilor literare organizate de Societatea scriitorilor români.

După ce a vizitat la Pătrăuți ctitoria lui Ștefan cel Mare din 1487, el vine la Suceava. Cunoscuții i-au pus la îndemână — cum mărturisesc scrisorile lui — diferite cărți și documente, asupra cărora el s-a aplicat cu pietate, descifrînd din ele chipul voievodului iubit.

Descriind omenia celor de pe aceste meleaguri, „buni ca plinea caldă”, buna primire și ospitalitatea cetățenilor, Șt. O. Iosif, în scrisoarea datată 10 mai 1904, relatează Nataliei Negru, viitoarea sa soție, impresiile despre Suceava.

„Sînt acum de două zile la Suceava, am cercetat Muzeul, toate bisericile vechi, am fost și la Zamca, o cetățuie veche de pe timpul lui Ștefan cel Mare și am să mă duc la castelul marelui voevod, unde se fac săpături arheologice... Nu-mi pare rău că văd cu de-amănuntul tot ce e vrednic de văzut — și voi, multe mai sînt! Mai ales aici, în Suceava. Ba cutare biserică începută pe timpul lui Alexandru

Zamca — clopotnița

cel Bun, terminată de Ștefan, alta zidită de fiul său, alta de Petru Rareș — fiecare petec de pământ e o istorie. Am fost la Dragomirna, zidită din timpul domniei lui Ștefan Tomșa; la Zamca, unde a petrecut Sobieski. În cutare casă a locuit împăratul Iosif al II-lea etc., etc."

De la Suceava poetul pleacă la Rădăuți, Vicov, Straja și Putna. Pentru pastelul Iosif, pitorescul naturii din împrejurimile Putnei trezește un entuziast sentiment de admirație. „Priveliștea e o minune, un rai! — scrie el. Mănăstirea își înalță turnurile într-un brîu de dealuri acoperite cu brad și fag, care se prelungesc în păduri și poienițe, în care nu se sfîesc să coboare rătăcitorii cerbi și sperioasele căprioare".

Dar principala pasiune a poetului rămîne Suceava. În poemul istoric „Din zile mari", închinat sărbătoririi a 400 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare, poetul evocă orașul:

Bucură-te, tu, Suceavă!
Sune-ți clopotele-n slavă,
Falnică cetate sfîntă
A străbunului Mușat!

Ținutul Sucevei, bogat în frumuseți și istorie, îndrăgit de mulțimea mai bătrînilor călători, este astăzi întinerit și ridicat la viață nouă, un minunat loc de popas, tot mai des călcat de numeroșii iubitori de drumeție din țară și de peste hotare.

Groțlan JUCAN

campinguri și terenuri de campare

Răspîndirea din ce în ce mai mare a drumeției cu cortul a dus la înființarea unui număr de campinguri organizate, cu instalațiile trebuitoare (apă, lumină electrică, grupuri sanitare, bucătărie sau hotă pentru gătit), unde se pot închiria corturi, sau monta corturile proprii, precum și terenuri de campare lîngă diferite cabane ale căror servicii le pot folosi.

Dăm mai jos lista acestor campinguri și terenuri, cu arătarea drumurilor pe care se află.

DIN D.N. 1, LA:

BĂILE I MAI, lîngă vila nr. 9, la 10 km de Oradea, pe drumul spre Beiuș.

PE D.N. 1, LA:

PIATRA CRAIULUI, la km 569, între Ciucea (553 km) și Aleșd (594 km).

PĂDUREA FĂGET, cu bufet, la 4 km de Cluj și la 1 km de noua cabană Făget-Pădure, de unde este o întinsă vedere asupra orașului;

DUMBRAVA SIBIULUI, la circa 7 km de oraș, spre sud-vest, pe șoseaua spre Rășinari, în pădure, în suprafață de peste 2 ha, lîngă lac cu ambarcațiuni; muzeu etnografic în aer liber, în apropiere.

POIANA BRAȘOV, terenuri de campare lîngă cabanele Poiana Ursului și Vinătorului;

DÎMBUL MORII, pe valea Timișului, teren de campare în curtea complexului turistic de aci;

SNAGOV, unde sînt două campinguri: unul la Snagov-sat, lângă Complexul turistic, și altul la Snagov-parc.

BUCUREȘTI, în pădurea Băneasa, lângă restaurantul „Parcul Privilegiilor”;

ÎN ÎMPREJURIMILE CAPITALEI mai sînt terenuri de campare la: Cernica, prin D.N. 3, la 7 km pe șoseaua spre Tînganu, în dreptul insulei de pe lacul Cernica; Copăcenii, pe D.N. 5, la 16,1 km spre Giurgiu, lângă cabana ștrandului de pe râul Argeș; Buda, pe D.N. 6, la 16,5 km spre Alexandria, în zăvoiul râului Argeș, lângă restaurantul ștrandului de aci;

PE D.N. 2, LA:

BUZĂU, teren de campare într-o poiană din frumosul „Crîng” de la marginea orașului.

PE D.N. 6, LA:

TIMIȘOARA, în marginea parcului Pădurea Verde, în apropiere de ștrandul „Parc”, la 150 m de punctul de pe drumul spre București unde se află un atelier pentru reparațiuni și întreținere auto.

PE D.N. 7, ÎN:

STAȚIUNEA BALNEO-CLIMATERICĂ CĂCIULATA, un camping de căsuțe și corturi, cu unități comerciale, avînd alături un motel cu 80 de locuri.

DEFILEUL OLTULUI, la jumătatea drumului dintre Cîinenii — Turnu Roșu, camping de căsuțe și corturi, cu un grup comercial și sanitar.

PE D.N. 1 C, LA:

SATUL LUNG, la 15 km sud de Baia Mare.

PE D.N. 12, LA:

TUȘNAD-BĂI, pe malul Oltului;

LACUL SF. ANA, pe malul lacului;

DIN D.N. 12:

PE VÎRFUL MUNTELUI BUCIN, cam la 28 km de la Gheorghieni și la 30 km de la Sovata, într-o pădure de brad.

PE D.N. 15, LA:

BICAZ, lângă satul Potoci, înspre Poiana Teiului.

PE D.N. 17, LA:

CÎMPULUNG MOLDOVENESC, la circa 1500 metri de drumul național;

VATRA DORNEI, pe dealul Runc, la marginea pădurii, pe o suprafață de 1 ha, cu 200 locuri în căsuțe și corturi, avînd o largă vedere asupra orașului.

PE D.N. 2 A, LA:

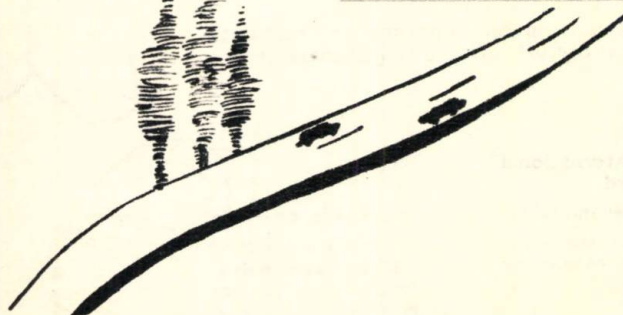
MAMAIA; a). lângă hotel „Internațional”;

b). Tabăra de Nord.

PE DUNĂRE, la jumătatea drumului dintre Galați și Brăila, pe insula Chiciu, este amenajat, într-o frumoasă așezare lângă pădurea de sălcii și în marginea plajei, un camping, în care se servește bucătărie pescărească, cu preparate la comandă; transportul pînă aci și la înapoiere se face cu modernele hidrobuze care circulă între cele două mari porturi dunărene.

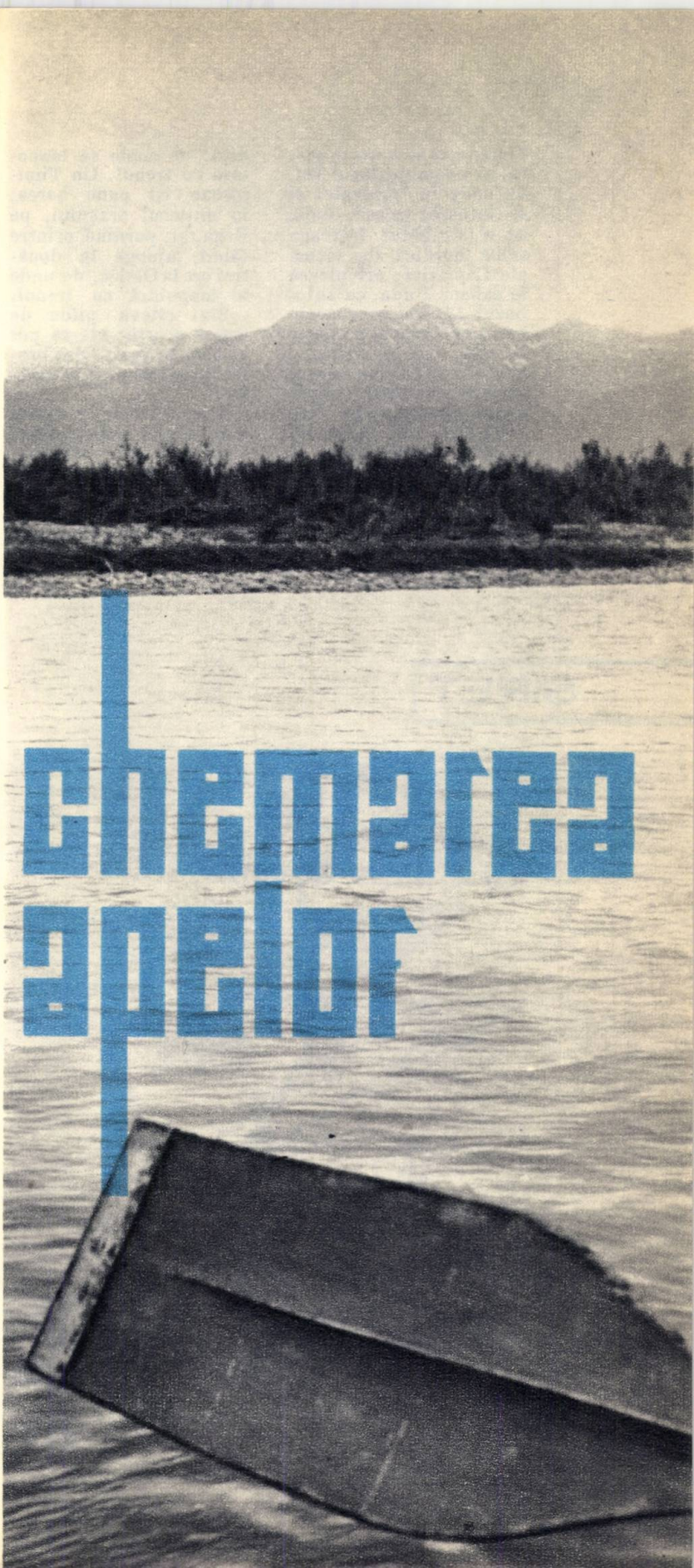
**T U R I S T I
UN POPAS AGREABIL
LA UNITATILE
COOPERATIVELOR
DE CONSUM**

Să fii doar drumeț al
uscăturii, vizitator al sta-
țiunilor climaterice ori
al plăjilor? Doar potecar
al munților, pribeag prin
văi și depresiuni, ori
numai vizitator de întâ-
rituri antice și medie-
vale? Nu, nu e destul!
Cînd, călătorind, ajun-
gem la un rîu și îl tra-
versăm, boarea curată și
proaspătă de pe firul apei
ne face să întîrziem; pe
crestele undelor am putea
aluneca mai ușor, cu mai
puțină osteneală... Și cîte
căi de apă nu sînt în
bogata și mult înzestrata
noastră țară! Am văzut
turiști nautici pe Bistrița
cea repede și involbu-
rată, pe Dunărea lată și
domoală, pe riuri mici
și mari, pe lacuri de mun-
te, de cîmpie ori de lito-
ral. Ambarcațiunile folo-
site erau și ele variate: de
la pluta simplă, alcătuită
din camere de automobil,
de la bărcile pneumatice
ori pliante, pînă la snai-
purile și yolele olimpice.

Turistul nautic se urcă
în tren ori în autobuz cu
bărcuța lui strînsă în
rucsac ori predată la ba-
gaje și coboară într-un
oraș sau sat oarecare,
neînsemnat poate pentru
cetățeanul neavizat, im-
portant „port” însă pentru
turistul nostru. Magazinul
de pe strada principală
devine baza de aprovi-
zionare a navigatorului,
iar malul ripos al rîului,
golf nimerit pentru lan-
sarea la apă a navei.

Unii cititori se vor în-
treba, poate, unde se
duce și ce vede un turist
nautic, în plus față de
unul obișnuit. După tim-
pul pe care îl are la
dispoziție, turistul nau-
tic își poate alege tra-
see mai scurte sau mai
lungi. Pentru un traseu
scurt, bucureșteanul poa-
te să-și pună barca, de
pildă, pe lacul Mogoșoaia,
unde ajunge în treizeci de
minute cu autobuzul 60
și, trecînd prin Colenti-
na, Băneasa, Herăstrău și

chemarea apelor

Floreasca, se oprește sea-
ra, să zicem, pe lacul Tei,
de unde ia tramvaiul și
se întoarce acasă, după
ce a străbătut întreaga
salbă nordică de lacuri
ale Capitalei; ori pleacă
la cabana Buda, cu auto-
buzul 57, își pune acolo
barca pe Argeș și pornește
la vale; dacă nu vislește,
ci se lasă dus de curent
printre malurile împă-
durite, ajunge după vreo
două-trei ore la podul
Copăcenii, unde poate să
coboare ca să se întoarcă
în oraș cu autobuzul 59,
ori poate pleca mai de-
parte să ajungă, după
două-trei zile, la Olte-

nița; de acolo se înapoi-
ază cu trenul. Un Timi-
șorean își pune barca,
în mijlocul orașului, pe
Bega, și, pornind printre
sâlcii, ajunge în două-
trei ore la Otelec, de unde
se înapoiază cu trenul.

Sînt cîteva pîlde de
trasee scurte; ele se pot
alcătui în multe din ora-
șele și satele patriei noas-
tre.

Traseele lungi necesită
mai multă experiență;
trebuie să știi cum reac-
ționează barca la curenți
mai rezezi, cum se trece
prin salt o cascadă, cum
străbați un vârtej sau ana-
for, cum te ajuți cu vela

cînd ai vînt prielnic, lu-
cruți care se învață în cî-
teva zile de practică. Cine
vrea să conducă o barcă
trebuie să meargă cu ea,
nu să se uite la alții.

Trasee lungi sînt des-
tule: pe cursul superior
al Bistriței, cu lacul de
acumulare Bicaz, pe Olt,
între Miercurea Ciuc și Sf.
Gheorghe ori Făgăraș și
Călimănești (restul e mo-
noton), pe Dunăre între
Călărași și Galați (cu
Borcea, lacurile margina-
șe și canalele de legătu-
ră), în Delta Dunării și
pe lacurile litoralului, pe
cursurile superioare ale
Siretului și Mureșului,

SIRET

Navigabil de la Pașcani.
Rîu cu debit potrivit, dar cu
variații mari primăvara și
toamna; apa are viteză mică
și multe meandre; pat bolo-
vănos; maluri dulci cu nume-
roase plaje.

Regiune de vale largă și
luncă, ideală pentru drume-
ție, camping și pescuit (apro-
vizionarea se face inițial).

Deplasarea cu 3-5 km/h
necesită ramarea în etape de
circa 30 km/zi.

Venea o... barcă,
pe Siret!

apoi pe Trotuș, Tazlău, Rîul Mare; pe Strei, pînă la Simeria, pe Vișeu, de la Gura Fîntînii pînă aproape de Sighet și pe alte multe cursuri de apă, după preferințele fiecăruia.

Turismul nautic poate merge mînă în mînă cu drumeția de munte; după ce ai făcut o tură prin creierii Bucegilor, de pildă, poți porni pe Ialomița la vale. Desigur, turistul nautic vizitează și localitățile pe care le întilnește în cale, cu monumentele lor istorice, muzee ori monumente ale

naturii. Turismul nautic înseamnă recreare, contemplare, imbinată cu un pic de geografie și de istorie.

Și acum un răspuns la o ultimă întrebare. E lucru complicat să-ți procuri o barcă? Nu. La magazinele de sport se găsesc bărci pneumatice, sistem de colac oval, care se umflă cu o pompă de picior. La Reghin se fabrică yole, snaipuri și staruri; pentru cei ce nu se hotărăsc nici pentru unele nici pentru altele, sportivii, plini de fantezie, au imaginat un sis-

tem de plută foarte ieftin: patru-cinci camere de automobil, umflate și legate între ele, acoperite cu o punte construită din crengi și cetină. Cînd termini călătoria, arunci „puntea” și-ți rămîne să transporti doar camerele. Sistemul a dat rezultate bune.

Lăsînd la o parte tradiționalismul și, poate, teama de necunoscut, nu ne rămîne decît să pornim să cunoaștem frumusețea drumurilor de apă, a căilor dintre cer și pămînt...

Șerban ANDRONESCU

BISTRITA

Dificultate de gr. I. Traseu de munte cu apă rece și debit mic, vară.

Excursie în 4 etape (circa 150 km lungime):

— Cîrlibaba — V. Dornei, 40 km. (se poate porni și de la Iacobeni). Etapă de vale largă;

— V. Dornei — Zugreni baraj, 30 km;

— Zugreni — Hangu, 60 km; etapă de vale adîncă de munte;

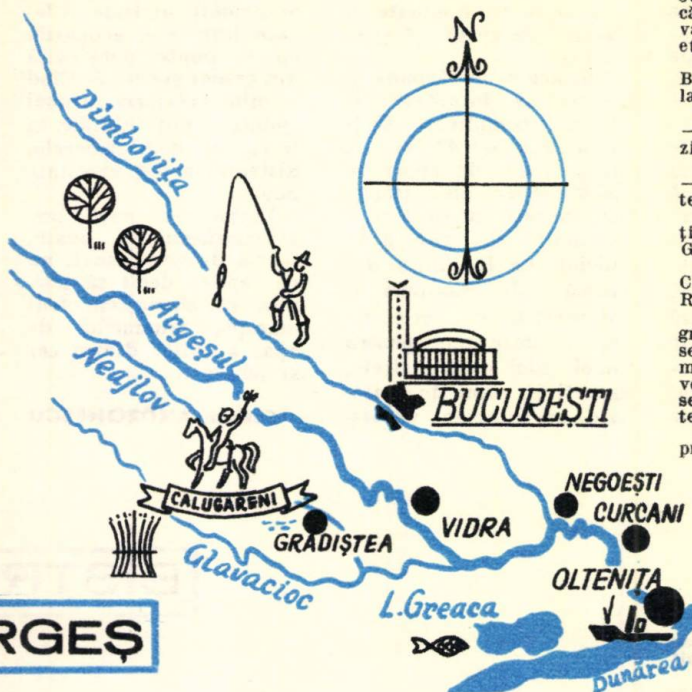
— Hangu — barajul lacului Bicaz, 20 km.

Căi de acces: gara C.F.R. Iacobeni, de unde cu mașina se ajunge la Cîrlibaba; se pot găsi adăpost și alimente la săteni.

Bistrița este un rîu cu pat pietros, cu multe grinduri joase. Baraje — la Iacobeni, Zugreni și Bicaz. Viteza apei, 10-15 km/h. Se ramează numai pentru direcție. Pescuit abundent; la Broșteni apare loștrita. Pe traseu se pornește după ora 8 1/2 sau la sosirea haltului. Atenție la plute; nu le depășii.

Ultimul popas se poate face la hotelul sau cabana din Bicaz. Punct de înopiere — stația C.F.R. Bicaz.

DELTA DUNĂRII

Riu de agrement fără dificultate. Traseu de șes, cu apă caldută și debit potrivit, vara. Excursie de 1,2 sau 3 etape.

Excursia I: Grădiștea — Budești (o zi, cu întoarcere la București, seara).

Excursia II: Grădinari — Grădiștea — Budești (două zile).

Excursia III — Grădinari — Grădiștea — Budești — Oltenița (trei zile).

Căi de acces la apă, stațiile C.F.R. Grădinari și Grădiștea.

Căi de înapoiere, stațiile C.F.R. Budești (2 km), V. Roșie (1 km) și Oltenița.

Rîul are un pat nisipos cu grinduri joase și nepericuloase. Viteza apei, 5 km/h. Se ramează continuu. Atenție la vechile picioare de pod, cînd se trece pe sub podurile existente.

Sînt necesare cortul și aprovizionarea cu alimente.

Căi de acces: stațiile C.F.R. Tulcea sau Galați (de unde se poate merge cu vaporul la Tulcea, eventual la Maliuc sau Crișan).

Traseu cu viteza apei sub 2-3 km/h, deci se ramează continuu (necesar un bun antrenament). Aprovizionarea se face la Tulcea. Este necesar cortul cu plase împotriva țîntarilor.

Trasee la alegerea dvs. sau cele indicate la pag. 20.

În Deltă (Maliuc)

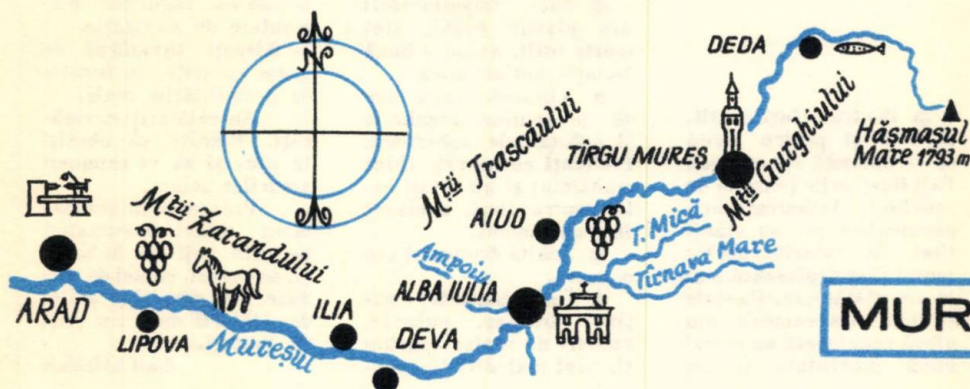

La malul Mureșului

Râu de dificultate mică, cu multe meandre și insule, cu pat nisipos și viteză redusă, trece printr-o regiune de mari atracții turistice, prin localități importante, cu suficientă posibilități de aprovizionare. Excelent pentru drumetrie și pescuit. Se poate campa pe maluri.

De la Alba Iulia, debitul apei se mărește. La alegere, etape de 25-30 km pe zi.

OLT

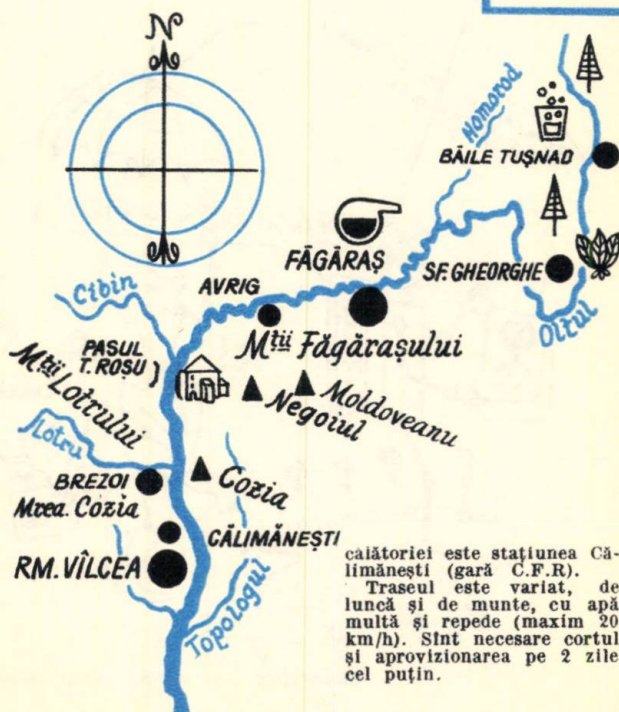
Râu cu trei aspecte diferite:

I. De la Feldioara, la nord de Brașov, de unde devine navigabil, pînă la Boița; râu de dificultate II, cu repezișuri și meandre lenese. Media de deplasare este de 5-8 km/h. Pînă la Făgăraș — dealuri mici, sate îndepărtate de râu, vegetație bogată pe maluri. Este nevoie de cort și alimente.

II. De la Boița la Rîmnicu-Vîlcea dificultățile cresc. Rîul se agită, firul apei este sinuos, apar grinduri bolovănoase și valuri agitate; apa se adîncește; insulele trebuiesc ocolite pe brațul cu debitul cel mai mare. Pe această porțiune a râului, localitățile sînt lîngă apă. La cariera de piatră de lîngă Turnu Roșu, porțiune cu stînci greu de trecut. Această etapă cere stăpînire perfectă a bărcii și experiență pe râu (viteză apei: 15 km/h).

III. De la Rm. Vîlcea la vărsarea în Dunăre, Oltul devine râu de șes cu viteză apei scăzută la 5-8 km/h, cu lunci întinse, insule și meandre (posibilități sporite de pescuit).

La Olt se poate ajunge de la oricare stație C.F.R. dintre Feldioara și Răcăș ori de la Făgăraș la Podul Oltului. Cel mai bun loc de întrerupere a

călătoriei este stațiunea Călimănești (gară C.F.R.).

Traseul este variat, de luncă și de munte, cu apă multă și repede (maxim 20 km/h). Sînt necesare cortul și aprovizionarea pe 2 zile cel puțin.

ECHIPAMENT

NECESAR

● Pentru riurile Olt, Bistrița și pentru Delta se recomandă canoa sau Falt Boat-urile (bărcile de cauciuc). Ambarcațiunile pneumatice nu au stabilitate la valurile apelor repezi și se deplasează lent la ape stătătoare. Cănoele și mai ales caiacele din pânză cauciucată au o mai bună mobilitate și un

pescaj minim la mare încărcare (250 kg, cu 2 oameni).

● Cortul, când este necesar (și este, căci nimic nu egalează farmecul campingului), trebuie să fie ușor, bine izolat și suficient de spațios. Dimensiunile lui optime sînt 1,30 m înălțime și 2 m lungime (pentru 3 persoane).

● Sacii impermeabili din plastic sudat, sînt foarte utili, avînd o bună izolație antiaevatică.

● Alimente, între care să predominie grăsimile și substanțele zaharoase. Preferați conservele (bine ambalate) și nu uitați oala pentru fier, necesară în campament.

● Schița drumului sau o hartă.

● Îmbrăcăminte puțină: trening, pulovăr, pantofi de tenis; bascheții sînt mai dificili, pen-

tru că odată udați (în cursul călătoriei) se usucă greu. Absolut necesare hainele de ploaie.

SFATURI PRACTICE

— Legați bine bagajele sub borduri, pentru a evita pierderile la o eventuală răsturnare.

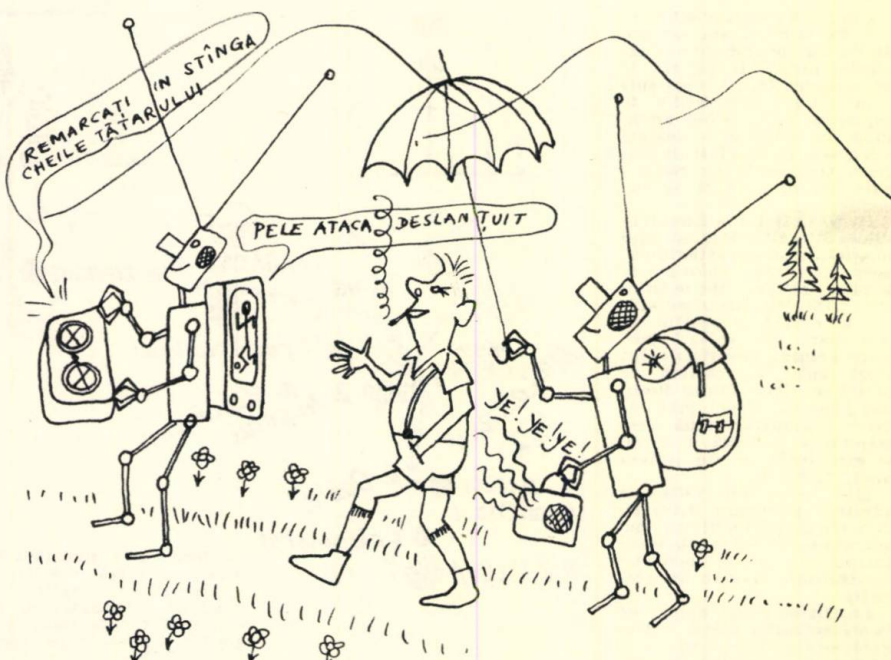
— Nu neglijați antrenamentul prealabil și cunoașterea regulilor elementare de navigație.

— Alegeți tovarășul de drum cu grije, în funcție de posibilitățile reale.

— Nu călătoriți dezbrăcați. Riscăți să obosiți în plus și să vă expuneți arsurilor solare.

— Prevedeți în echipament colaci pneumatici pe care veți sta în barcă și, eventual, colaci de salvare. Nu porniți în astfel de călătorii dacă nu știți să înotați.

Emil SÎRZEA

Cibernetica în serviciul turistului

„HOCHGEBIRGSSCHULE GLOCKNERGRUPPE“ — această inscripție se află pe frontispiciul cabanei MOOSER-BODEN, sediul școlii de alpinism din Alpii Hohe Tauern (Austria).

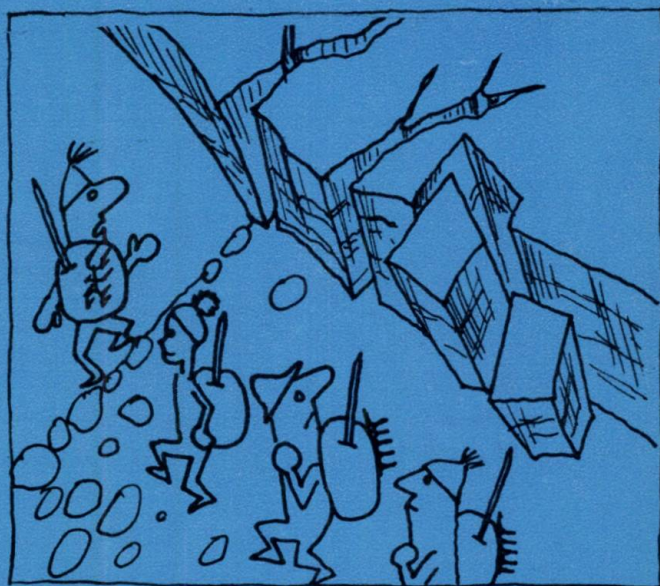
Deasupra inscripției, flutură drapelul țării din care provin elevii școlii — din Scandinavia și insulele britanice pînă la Mediterana, din Canada pînă în Argentina.

În sala de mese, fanioanele musafirilor stau la loc de cinste: fanionul roșu al asociației Spartak — Moscova, tricolorul Comisiei Centrale de Turism și Alpinism din România, adus de mine, un steguleț cehoslovac și altele.

La 4 dimineața ieșim în fața cabanei. Aici, la 2036 m, a plouat torențial timp de două zile, dar numai cu 100 m mai sus roca e acoperită de zăpadă proaspătă. Ultimele stele pălesc și dinspre răsărit lumina zilei escaladează un cer fără nori. În curînd pornim într-un lung monon. Traversăm barajul sub care scliștește oglinda verde a lacului de acumulare și urcăm hățașul ce se strecoară pe sub surplombe de rocă cristalină ale muntelui Klockerin. Brusc, hățișul dispăre în grohotișul instabil și foarte înclinat, morena ghețarului Bärenkopf. Traversăm plăci de stîncă șlefuite de ghețar, aco-

IN ALPII AUSTRIEI

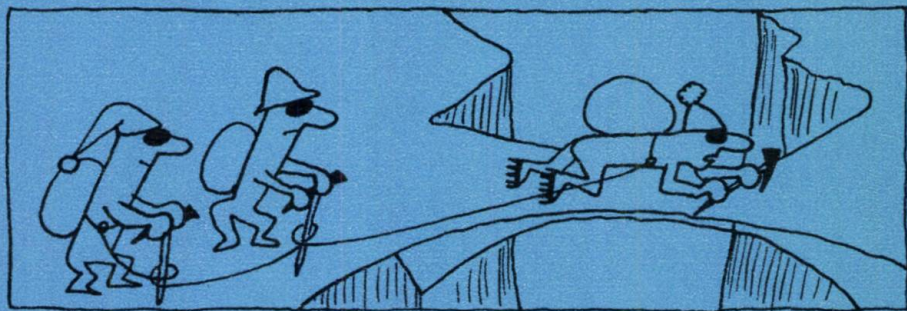
Pe sub pereții ghețarului suspendat.

Pe ghețarul Bärenkopf

perite cu nisip și mîzgă, pe sub pereții ce reprezintă limita inferioară a ghețarului suspendat deasupra noastră, din care odată se desprind cu sgomot de tunet felii uriașe de gheață. În sfîrșit pășim pe ghețar și ne legăm în coardă. Pe zăpada proaspătă ne căutăm un traseu în zig-zag prin labirintul de crevase.

Un pod fragil de zăpadă deasupra unei crevase fără fund îl trecem tirîndu-ne pe burtă, asigurați atent cu coarda în timp ce toți coechipierii stau la post cu pioleții bine înfiți. Între timp soarele a ieșit de după creastă și încinge aerul. Turnuri cu forme bizare străjuiesc drumul spre înălțimi. Radiația ultravioletă este insuportabilă fără ochelari. Zăpada e din ce în ce mai adîncă. Intrăm în umbra peretelui de gheață al muntelui GROSSER BÄRENKOPF pe care vrem să-l atacăm, un perete înclinat la 45° pînă la 50°, lucios ca oglinda. Din cauza înclinării sale, zăpada nu s-a depus ci a alunecat la bază, măturată de vînt și de avalanșe. E momentul să încălțăm colțarii. Un ultim instructaj cu elevii mei, care intră pentru prima oară într-un perete de gheață; distribuiesc rolurile, apoi plec în sus. Fără să-mi pierd vremea cu săpatul treptelor, urc înfigînd numai cei doi colți orizontali din vîrfurile colțarilor în gheața sticloasă, cu minile sprijinite pe ciocanul — piolet, cu coadă de numai 60 cm și cu partea lată transformată în ciocan pentru bătărea pitoanelor. Cînd coarda dintre mine și secund se întinde, mă opresc, sap o treaptă în gheață și fixează un piton de ghea-

Un pod fragil de zăpadă peste o crevasă fără fund

ță special în formă de tirbușon, pentru autoasigurare. Pitonul se înfige prin înșurubare, după ce în prealabil gheața spongioasă de la suprafață a fost îndepărtată. Asigurat în piton filez coarda pentru a-l duce pe secund. Ajuns lângă mine, acesta îmi ia locul și-l filează pe al treilea în timp ce eu plec mai departe.

Lungimile de coardă se succed.

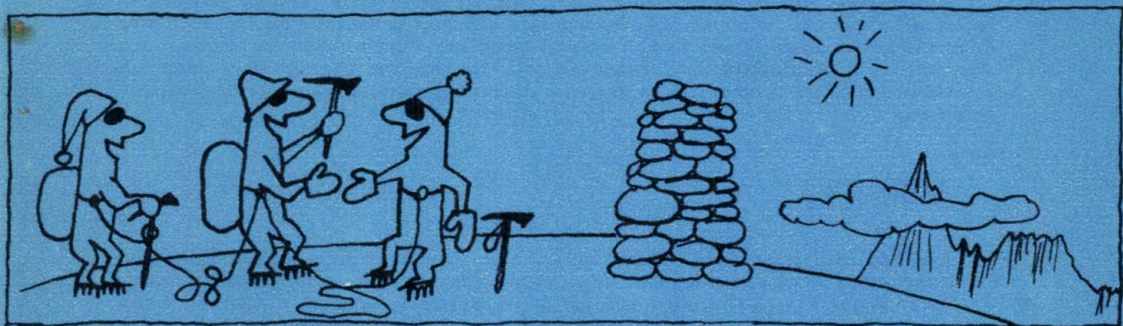
Cu toate că sintem în luna august, frigul se strecoară prin îmbrăcămintea groasă de lână, ciorapii și mănușile fiind muiate de zăpadă topită. La regrupări privesc cu jind spre vârful GROSSES WIESBACHHORN, a cărui calotă de gheață sclipește în bătaia soarelui. Dar totul are un sfârșit și pe nesimțite înclinația peretelui scade, zăpada ia treptat locul gheții, un ultim efort și ieșim la soare pe vârful GROSSER BÄRENKOPF (3402 m).

O piramidă de pietre marchează vârful. Ne așezăm în jurul ei pentru a mânca, în timp ce privirile noastre cuprind panorama fantastică a virfurilor înzăpezite, sute și sute de virfuri ce se pierd în picla albăstruie a depărtării, unde nu se mai cunoaște precis limita dintre munți și cerul de azur.

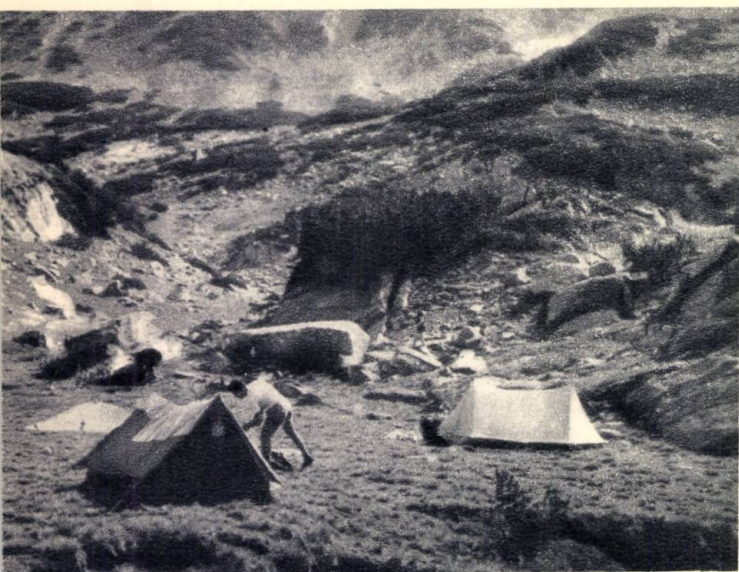
Linia estompată a orizontului nu este întreruptă decît de obeliscul fotogenic din stîncă neagră, vîrgată de canale de gheață, a GROSSGLOCKNER-ului, care ne domină cu înălțimea sa de 3798 de metri, punctul culminant al altitudinii munților austrieci.

W. KARGEL

Pe vîrf

O piramidă de pietre marchează vârful Grösser Bärenkopf-3401m.

Tabără,
la poalele Vihrenului

SECVENȚE

La sudul munților Balcani, aproape de fruntariile Bulgariei cu Elada, se ridică munți înalți, în culele cărora se ascund numeroase lacuri glaciare, care mai de care mai atrăgătoare. Ramificație importantă a Balcanilor, masivii Rilei, Pirinului și Rodopilor reprezintă pentru alpinisții și turiștii bulgari, ceea ce sînt pentru noi Retezatul, Făgărașul sau Paringul.

Într-o vară, alături de prietenii noștri vecini, ne-am încumetat să pătrundem în munții Pirinului, să cunoaștem îndeaproape cabanele și traseele alpine, cu nume de rezonanțe deosebite pentru noi, proaspeți musafiri: Vihren, Konceto, Demianița, Djengal, Strajite, Kamenița... Pentru cititorii Almanahului am ales doar două din secvențele drumeției noastre alpine din care ne-am înapoiat cu nenumărate amintiri frumoase.

VIHREN

Lăsasem în urmă cabana Vihren, care se mai zărea încă prin verdeața ultimilor brazi singuratici ai marilor înălțimi. De pe terasa cabanei, zeci de priviri scrutau depărtările spre vîrfurile Vihren (2914m.), uriașul de granit alb, strălucitor și neted ca prova unei corbii gigantice, înălțat covîrșitor pînă la cer. Cei mai îndrăzneți porniseră din zori de zi pe potecută, printre tufe de jneapăn, ca să iasă pe vîrf înaintea ceșurilor. Se zice că de acolo, de sus, se vede Olimpul... Am pornit grăbiți să recuperăm din timpul pierdut cu interminabilele pregătiri de dimineață la tabăra de la „lacul cu pești”. Povîrnișul muntelui se face tot mai aspru. Dincolo de adîncă vale a Bănderiței, un munte înalt ocupă toată zarea. E Todorin vrîh, vecin comod, care de abia atinge 2745

de metri. Într-un vîlcel sec ajungem din urmă un grup de turiști. Ei discută cu aprindere despre Vihren și ceață.

— Dobăr den! Bună ziua!

La început, o fată crede că sîntem cehi. Cineva din grup ne aude însă vorbind între noi și recunoaște limba romană. Ca de obicei, se înfiripă conversații foarte interesante și...lungi. De data aceasta, dăm bir cu fugiții.

Virful putea să se acopere din clipă în clipă cu ceață. Cam la 2500 m vîlcelul se termină într-o căldărușă ierboasă, presărată cu pietre albe, sclipitoare. Ai zice de la depărtare că e zăpadă. Virful e însă departe. Deocamdată ne preocupă un urcuș mai domol spre șaua Kabata, locul pe unde trebuie să ieșim în creastă. Odată ajunși sus, perspectiva se lărgeste brusc. Dacă spre nord Vihrenul ne stăvilește priveliștea, în alte direcții șiruri de munți se văluresc haotic: vf. Gheorghîța (2590 m) și vf. Sinanița (2516 m) împung cu ascuțișurile lor bolta cerului. La sud, un vîrf mai scund, Hvoinati, ne stînjenește puțin, dar la primele „trepte” spre cușma Vihrenului, el se dă la o parte și lasă liberă o creastă întortochiată și stîncoasă, care unește mai multe vîrfuri interesante. Unul din ele se ridică ascuțit și după ce atinge 2737 m, „cade” brusc printr-un perete într-o curmătură sălbatecă. Pe toată lungimea lui își dezgolește spre nord metereze prăpăstioase, limitînd căldarea glaciară Bänderița.

Cînd ajungem pe vf. Vihren, ca din senin apar cocoloașe de ceață, care înconjoară piscul, apoi îl învâluie pînă în creștet. Abia după o oră de așteptare ceața se destramă și putem cuprinde o priveliște unică. Spre nord, dincolo de pasul Predel se profilează înaltul masiv al Rilei, în care Mussala bate recordul balcanic de altitudine cu cei 2925m. La răsărit, peste valea Mesta, Rodopii cei mărunți (cca 2 000 m), apar de aci ca simple dealuri împădurite. La sud, dincolo de graniță, munții continuă rînduri-rînduri și undeva la orizont, vedem, sau ni se pare că vedem o geană înaltă, care domină totul. Poate să fie vf. Mitika (2918 m), cel mai înalt munte din Olimp.

ALPINE ÎN PIRINI

Vîrful Kutelo
(2908 m alt.)

Lacul
Valiaviski

Dacă tot sintem pe „acoperişul” Pirinului, nu putem pierde ocazia să atacăm şi vârful vecin Kutelo (2908m), pentru ca, în sfârşit, dincolo de acesta, să decoperim faimosul ascuţiş Konceto (Căluşul), unde zice-se că s-ar putea sta călare. Într-adevăr, muchia lui este tăiş de brici; pentru siguranţă are un cablu, care ajută pe turişti să iasă... basma curată în traversarea spre refugiul Baiubi Dupki şi cabana Javorov.

KAMENIŢA

Undeva, la extremitatea sudică a Pirinului, ni s-a spus că se ridică un vîrf înalt, stîncos, din creştetul căruia se ramifică creste alpine foarte frumoase. Cînd am stabilit ultima tabără la 2400 m, pe malul lacului Valiavişki, gîndul ni s-a îndreptat numai către Kamenîţa, ascunsă însă aci de o creastă înaltă de peste 2600 m. Curiozitatea ni s-a împărţit între această năluca a Kamenîţei, mereu îmbrobodită de ceţuri şi înveşmintată în plăpumi de zăpadă, şi faţa radioasă, dezvelită pînă la amănunt a minunatului Djengal (2730 m), oglindindu-şi colţii în apele limpezi ale imensului lac de la polele sale.

Djengalul „ne-a servit” o porţie de căţărare foarte antrenantă, dar şi o splendidă privelişte spre crestele întortochiate, stîlcoase, ale munţilor Momin-dvor şi Kralov-dvor, peste care stăpînea, de la înălţime, mult lăudata Kamenîţa...

...Am lăsat în urma noastră lacul Tevnoto (Mohorit) foarte interesant, aciuat la poalele muntelui Valiavişki, la cca 2500 m altitudine şi ne-am îndreptat spre hornurile şi culmoarele pe care trebuia să atacăm şaua Momin. Drept călăuze ne serveau alţi turişti, mari iubitori ai munţilor şi mai ales cunoscători: Ratka şi Kiril. Am urcat o pantă foarte înclinată întreruptă în două locuri de săritori, preludii ale piedicilor ce ni le va pune Kamenîţa. Deocamdată, între noi şi ea se interpunea un vîrf foarte „tare”, ceva mai scund (cca 2750 m), Smirnenski, sau Malka Kamenîţa. La cea mai înaltă cotă zărim un... stîlp de înaltă tensiune, dar numai unul singur pe tot muntele! Ce reprezintă oare? Abia cînd am ajuns sus, Kiril ne-a lămurit. Era un monument metalic, reprezentînd în miniatură un stîlp de înaltă tensiune. Fusesse adus aici de alpinişti bulgari, omagiu muncitorilor energeticieni.

În timpul micului popas, Kiril, în loc să se odihnească, scotoceşte sub lespezile vîrfului şi scoate la iveală radios... o cutie de tablă. Privim miraţi.

— Ce ascunde? întreabă Pia, mai curioasă.

Răspunsul vine de la Kiril, care scoate din cutie un registru păstrat în pungă de plastic.

— Aci trebuie să semneze toți alpinistii care ajung pe vîrf. Sînt mulți bulgari și cîțiva străini, dar pînă acum nici un român!

— Să facem noi începutul! — zic, bucuros de întîmplare.

Am scris cîteva rînduri de apreciere la adresa turiștilor bulgari și a munților țării lor și am rugat pe cititori să primească din partea Carpaților un salut frătesc. Toate acestea au fost apoi traduse în bulgărește de Ratka.

— La anul, cînd voi reveni pe aici, am să citesc cu plăcere ce-ați scris voi! — zise Kiril, așezînd registrul la locul lui, în cutie.

— Să sperăm că vom mai serie cîte ceva și în anii viitori, adăugă Pia, optimistă.

Privind din Malka Kamenîța spre fratele său mai mare, rămînem puțin descumpăniți: o creastă accidentată, cu numeroase urcușuri și coborîșuri se termina după un kilometru într-un pisc demn de cele mai frumoase cărți poștale ilustrate. Aducea înrucitva cu Negoitul, văzut din Călfun, numai că aci versantul sudic era mult mai înclinat, iar Strunga Dracului apărea în... mai multe exemplare! Nu voi mai descrie toate peripețiile traversării și urcușului final. Cînd am poposit însă pe vîrf, la 2822 de metri, prima impresie a fost la înălțimea speranțelor. O „mare” de munți se risipea de jur împrejur și mai în fiecare ungher străluceau ochiurile mari sau mici ale lacurilor glaciare. Dintre toate acestea Tevnoto-ezero se odihnea cel mai comod în gîvanul tapisat cu grohotiș al muntelui Valiavișki Ciucar, oglindind nori alburii, dinamizați de briza de vest.

Spre miază-zi, sub lumina puternică a soarelui, străluceau șerpuirile curioase ale unui riu, cu numeroși afluenți — Treta reka — care-și poartă apele năvalnice spre cabana Pirin, și mai departe, spre sudul mediteranean. Peste valurile împietrite, departe, spre nord-vest, două vîrfuri albe, strălucitoare, se luau la întrecere să străpungă azurul cerului. Le-am recunoscut imediat: erau Vihrenul și Kutelo, vechile noastre cunoștințe.

La coborîre, pe creasta nord-vestică a Kamenîței, un ciopor de capre negre ne dădu binețe, jucîndu-se într-o căldărușă ferită, pe pajiștea alpestră. Cînd ne-au simțit aproape, au fugit spre creastă, să se plimbe, sigure și elegante, ca adevărate stăpîne ale acestor meleaguri.

Ing. Nae POPESCU

Lacul
Tevnoto

LEGENDELE APUSENILOR

Poveștile, brodate pe canavaa întâmplărilor reale, capătă cu vremea haine noi, tot trecînd din gură-n gură, de la generație la generație. De ce ne place nouă, drumeților, să le aflăm, tăifăsuind cu localnicii pe te miri unde? În parte, fiindcă legendele spun deseori ce n-a reținut istoria. Și apoi, fiindcă ele sînt țesute din poezie, poezia unor anume locuri și întâmplări, poezie care dă relief și profil, face farmecul și misterul atîtor și atîtor meleaguri.

Așa și în Munții Apuseni, „țară” a moșilor și a aurului. Poate zeci, poate sute de povești sînt de auzit pe pămîntul acesta de milenii în luptă cu dalta și ciocanul omului. Poate zeci, poate sute... Despre belșugul adîncurilor, despre stăpînii mai vechi ori mai noi, povești de dragoste ori de haiducie.

Aurul Apusenilor a fost descoperit în felurite chipuri, și nu numai acum două mii de ani. În leatul 1746, de pildă, țăranul Ioan Ormindean, de fel de prin părțile Devei, fiind la cîmp cu plugul, a văzut într-o bună zi că fierul lasă-n urma brazdei nu pămînt negru, ci aur sclipitor. Amuțit o clipă de-o asemenea întâmplare, a prins apoi a fugi spre sat, către ai săi, cărora le-a strigat:

— Aur! Haideți să cărăm...

De aici — „Săcărlîmbu”, numele localității miniere aflată la 25 de kilometri de

Deva, socotită în secolele XVIII—XIX cel mai rentabil bazin aurifer din Europa.

Bogate sînt, însă și alte locuri din Apuseni. Să ne oprim o clipă în străvechea Baie de Criș de pe Valea Arieșului. Se spune că pe vremea cînd principe al Transilvaniei era românul Matei Corvin, cămărașul din Baia tocmai poruncise să i se facă 12 talere mari din aur pentru a i se pune sub tălpi, pe măsură ce mergea, ca nu cumva să atingă țărîna cu piciorul. Auzind una ca asta, lui Corvin nu-i veni a crede, așa că se îmbracă în haine țărănești și porni să vadă cu ochii lui, cum îi era obiceiul. La Baia nu-i trebui mult să se convingă că lucrurile așa stau. Plecînd din oraș, principele n-a făcut altceva decît să se iscălească pe peretele casei care-l adăpostise și să pună data. Cămărașul, chemat de grabă să deslege taina, a recunoscut ușor iscălitura și, știind ce-l așteaptă, s-a făcut îndată nevăzut, ducîndu-se spre cine știe ce părți ale lumii.

Dar nu numai Matei Corvin a fost oaspetele „țării” moșilor. Cu mult înainte, prin locurile Buciumului și ale Zlatnei, se zice că ar fi călcat împăratul roman Septimiu Sever. În cinstea lui au fost așezate străji de-a lungul întregului drum. Unul din ostași se afla postat tocmai lîngă un izvor, care de atunci se cheamă „Fîntîna Străjii”. Înetat,

împăratul s-a oprit și el la un alt izvor al cărui nume a rămas pînă în zilele noastre „Fîntîna Craiului”. În sfîrșit, ajuns la mine, din tava cu aur oferită în dar de gazde, Septimiu Sever a prins la pălăria fiecărui miner din preajmă, în semn de distincție, cîte un fir de aur curat. Din acest gest împărătesc se trage obiceiul cunoscut al buciumanilor și mocanilor de a purta șnur aurit la pălării...

Cît despre poveștile de dragoste...

La poalele unui deal din apropierea orașului Brad, se desfășura odată, de mult, o nedee. Prins în bucuria sărbătorii, un flăcău vînjos și îndrăzneț a pus rămășag cu soții săi că-și va duce fata, pe care o iubea mai mult decît orice în lume, pe brațe, tot într-o fugă, pînă sus, pe coama înălțimii. Zis și făcut. Numai că, odată ajuns pe culme, secăt de puteri, flăcăul s-a stins din viață. De atunci, dealului la poalele căruia se află satul Podele, i se spune „Dealul Fetei”.

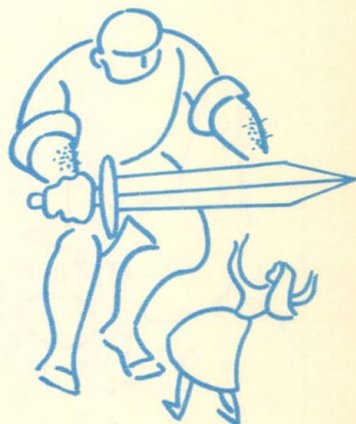
Se întîmplă însă, uneori, ca dușmanul dragostei să nu fie puterea măsurată, ci lipsa de înțelegere a semenilor. Atunci natura este un judecător drept. Era pe vremea cînd pe meleagurile buciumanilor, lîngă Abrud, se luptau pentru stăpînire uriașii cu zînele. Conducătorul uriașilor avea un fecior voinic, frumos și viteaz, a cărui singură plăcere erau luptele, dacă nu cu cei de-o seamă cu el, atunci cu urșii și bourii de prin păduri. Dar iată că, înnoptînd odată printre cetini, e trezit din somn de o voce caldă și suavă care îngîna un cîntec de jale. Era o zîină din cele cărora tatăl său le jurase moartea. Din acea clipă, feciorul uriașului se schimbă cu totul. Nimic nu-l mai împăca, singurul dor fiindu-i să plece în codru, să-și revadă iubita. Numai că într-o bună zi, tatăl, care cam bănuia ceva de la o vreme, îi urmă pașii voinicului și-l descoperi tocmai în brațele dragei sale. Strigînd de mînie, uriașul străpunse fata cu sabia. În clipa următoare căzu însă

și el, ucis de pumnalul fiului său, al cărui glas plin de durere răscolea toată ființa. Și, deodată, tunetele și trăsnetele cerului cuprinseseră munții și văile; pămîntul se despică și înghiți pe cei doi îndrăgostiți îmbrățișați pentru totdeauna, în timp ce limbile de foc trimise din adîncuri împietriră părintele ucigaș și pe ceilalți uriași, stane de piatră care se văd și astăzi, chemîndu-se Detunate (monumente ale naturii în apropierea Roșiei Montane).

Universală, permanentă, dragostea poartă în propria ființă durerea și, de cînd lumea, e izvor de nenumărate lacrimi amare.

Pe valea Poșagăi, ce se varșă în Arieș, dincolo de ultimele case ale satului care a luat numele văii, sînt două izvoare intermitente, dintre cele ce se găsesc deseori pe terenurile calcaroase. Unuia din ele, cu un bogat conținut de var, i se atribuie puteri curative, de unde și numele de „feredeu” (baie). O dată pe zi el izbucnește cu tărie, dînd o mare cantitate de apă. Celălalt, care dă apă la intervale de 10—20 de minute, cam cîte un sfert de oră, e însoțit de un urlet continuu, subteran. Legat de acesta se spune că...

... A fost o dată pe valea Poșagăi o păstorită foarte frumoasă, căreia norocul i-a ieșit în cale numai pe jumătate — un flăcău voinic și chipeș cum nu se mai afla, dar sărac de curgea sărăcia de pe el și se lua și la alții. A tunat și a fulgerat tatăl fetei auzind de măritiș, iar ciobănașul, gonit, a luat drumurile țării la umblat. Multă vreme a trecut pînă ce flăcăul, cu chiu cu vai, a adunat niscăi avuție. Multă, dar prea multă vreme, căci la venirea lui, fata zăcea sub țărîină, moartă de dor și durere, cu bradul la căpătîi, cum e pe aici datina. Cu mintea pierdută și sufletul golit a tăiat feciorul bradul, și-a cioplit din lemnul lui fluier cu glas de jale și a prins a doini de curgeau lacrimile întregii suflări, în pîraie. Asta pînă-ntr-o zi cînd, ne mai

suferind lumina veselă a soarelui, a rămas acolo unde era, stană de piatră. De atunci, cutremură locurile cu oftatul lui adînc, din timp în timp, și lasă să-i curgă lacrimile în șiroaie. Iar cine își spală fața cu apa aceasta din durere, în noaptea de Sînzienă, e sigur că nu va fi niciodată năpăstuit în dragoste...

Dincolo de valea Poșagăi, în sus pe Arieș, călătorul va fi tot mai aproape de inima „țării” moșești. Pe la Lupșa, ori prin împrejurimi, sînt drumuri bătute — cu nădejde, iar mai apoi cu durere — de lăncu, Buteanu și alți mari comandanții ai moșilor, în 1848, dar nu numai de ei. Sus, lîngă Neteda — cel mai de seamă pisc al Muntelui Mare — se află, din vechime, o lespede de piatră așezată pe stîlpi asemănători, înconjurată de bolovani. Este „masa lui Pintea”, făcută de șapte voinici de-ai haiducului, să fie loc de întîlnire și popas. La naștere, o babă vrăjitoare l-a moșit și l-a fermecat pe Pintea să nu poată fi ucis de glonț decît printr-un singur loc, anume prin partea din față a gîtului. A trăit multă vreme haiducul făcînd bine și dreptate, adăpostit de dragostea recunoscătoare a muntenilor. Și ar fi mai trăit vreme îndelungată dacă cel mai bun prieten al său nu i-ar fi aflat secretul. Tocmai acela, vîndut stăpînirii, l-a ucis pe Pintea în oraș la Oradea; numai că trădătorului, în loc de recompensă, i-a fost tras un glonț în cap...

În sfîrșit, Cîmpeni. Principal oraș al „țării” moșilor, pămînt cîstit de memoria lui Horia, Cloșca și Crișan, de întemeiata sfidare asvîrlită împăratului Frantz Iosef de „Craiu munților” — Avram lăncu; Cîmpeni, leagăn al unei legendare vitejii, al multor întîmplări intrate în legendă. Nu ne oprim, însă, aici. Ultimul popas îl facem pe muntele Găina, acolo unde, în fiecare an, se strîng moșii de pe Arieș și cei de pe Criș, oaspeți din țară și de peste hotare, la una din cele mai mari sărbători folclorice ale poporului român.

Se spune că pe vremea cînd în munții Bihariei se lucra pe băi, o găină de aur ieșea din mine, zbura și se așeza pe vîrfurile unui munte unde-și avea cuibul cu ouă de aur. Moșii au încercat de mai multe ori s-o prindă, însă ea le-a scăpat și, pînă la urmă, a zburat spre Roșia Montană. De atunci nu s-a mai găsit aur prin părțile acestea — găina fiind „vîlva” băilor — iar moșii, pedepsiți, au rămas să trăiască de pe urma tăierii lemnului din pădure. În timp ce muntele pe care-și avusese găina cuibul, a păstrat numele acesteia.

Sau...

Într-o vreme, de mult, vîrfurile muntelui erau împodobite cu un palat strălucitor al unei zîne bogate și frumoase. Avînd o găină de aur care-i făcea zilnic trei ouă, zîna dădea în dar fiecărei perechi de noi căsătoriți cîte un ou minunat. Însă, într-o zi, trei moși de prin împrejurimi s-au înțeleș să fure pasărea. Și au reușit, prin înșelătorie: îmbrăcîndu-se în costume femeiești, ei au intrat în palat, au luat găina, ba, pe deasupra, și un coș plin cu ouă de aur. Codcoddăcînd, pasărea a dat de veste paznicilor, care, suflînd în tulpă, au strîns îndată o ceată de călăreți. Numai că răpitorii n-au mai putut fi prinși. Atîta doar că unul din ei a scăpat coșul și ouăle s-au rostogolit de pe creasta muntelui pînă în apa Arieșului; de atunci, prundișul rîului poartă aur. Găina a fost închisă într-o peșteră și de aceea munții de pe aici ascund în dedesubturile lor aur. Iar flăcări și fetele, tot de atunci, urcă în fiecare an pe muntele numit Găina, cu toate că zîna, de mare supărare, a dăruit mat pînă la temelii palatul plecînd spre alte locuri, și nimeni nu mai împarte minunatele ouă de aur...

Nouă, însă, drumeților, Apusenii ne împart „ouăle de aur” ale unor nemăsurate frumuseți, în care legende își au locul lor, cu poezia care face farmecul și misterul atîtor și atîtor meleaguri.

Prof. T. SERGIU

Oglinzile Retezatului

LACURILE BUCUREI

În realizarea unei temeinice cercetări turistice a Retezatului, organizarea la Bucura a unei tabere de corturi este ceea ce considerăm că răspunde cu prisosință condițiilor specifice acestui masiv, unde cele mai interesante obiective se află grupate în jurul zonei sale centrale, în timp ce cabanele sînt situate la periferia muntelui; locul de campament cel mai indicat a fost stabilit pe țărmul vestic al lacului Bucura, la circa 2000 de metri altitudine.

Dintre toate posibilitățile de deplasare pe care le facilitează un astfel de campament, vom indica un itinerar care, străbătînd cele două vaste compartimente ale căldării Bucurei, conduce pe la aproape toate lacurile glaciare de aici și oferă largi perspective de cunoaștere a unei arii întinse din cetatea de granit a Retezatului.

Pornind de la locul de campament, urcăm pragul terasei vestice, sub care se adăpostește lacul Bucura și ieșim în cărarea marcată. De aici, cotim către stînga și, eurînd, întîlnim un stîlp de mareaș (2070 m altitudine), a cărui săgeată poartă indicația: „cruce albastră, spre lacul Zănoaga, peste Slăvei; 4 ore“. Continuuînd mersul în direcția arătată de săgeată, descoperim și celelalte două semne ce vristează traseul: triunghi roșu și punct galben. Este poteca marcată, care duce la cabana Gura Apei (peste Slăvei, pe la Crucea Trăsnitului și Lunca Berhină), la cabana Gura Zlata (peste Slăvei, pe la Tăul Zănoaga și cabana Gura Apei) sau, direct, la cabana Gura Zlata (peste Slăvei, la Tăul Zănoaga și apoi de-a lungul culmii și pîrîului Radeșului). Pentru stabilirea itinerarului propus (circuitul lacurilor Bucurei), vom părăsi acest mareaș atunci cînd vom ajunge în firul vîlcului Izvorul Bucura.

Surorile înălțimilor: Bucura și Ana (Foto: N. ANGHELIDE)

Între granit și ape

De lacul Florica (2080 m altitudine) ne mai desparte numai un prag stîncos, înalt de 20 m. Împrejurimile sînt înțesate cu bolovăniș colțuros de morenă și cu stieri ceva mai înalte. Printre ele, ici și colo, pîlcuri de jnepeni și tufe de iarbă domolesc asprimea peisajului.

Cea mai grea parte a circuitului lacurilor Bucurei urmează abia după ce părăsim malurile lacului Florica. Continuarea drumului este o adevărată luptă cu grohotișul de bolovani mari, cu muchie vie, ce împinzește pereții uriașilor din față — vf. Judele, Turnul Porții și Poarta Bucurei. Pe sub clinul Slăveului (în stînga, cum urcăm), nu este chip să ne strecurăm. Vom alege deci calea dinspre versantul estic al văii, coastă bolovănoasă și ea, dar înveselită de petecele mari de jnepeni ce îi îmbracă fața. Cîteva crîmpeie de hățașe ne ajută și în orientare, dar și la urcuș. Abătîndu-ne puțin către stînga, după ceva mai mult de trei sferturi de oră după plecarea de la lacul Florica, ieșim în poteca marcată cu punct roșu, pe buza pîlniei în care se află Tăul Agățat (2208 m altitudine).

Ramura marcajului aflată spre stînga noastră, trecînd peste șaua Judelui și pe sub vf. Șesele, conduce la Tăul Zănoaga. De deasupra Tăului Agățat, calea noastră se va desfășura pe același semn de marcaj, însă pe ramura dreaptă a potecii (spre nord).

De o gingășie remarcabilă, oglinda tăului aflat sub noi pare o jucărie tupilată în vîlmășagul haotic al blocurilor colțuroase de granit, pustiu de piatra cum rar se întîlnește chiar și în Retezat. În schimb, priveliștea ce ne înconjoară este de-a dreptul copleșitoare. Aproape întreaga căldare a Bucurei își desfășoară minunea ei de pitoresc, iar „ochiurile de mare“, înșiruite în lungul îgheabului prin care se zburcîmă vîna de apă ce zburdă dintr-un lac în altul, pare a fi o salbă de uriașe mîrgăritare, legate între ele cu panglică de argint. Înflorarea ce te stăpînește aici, sub pereții sălbaticiei cortine de piatră zdrențuită a custurii Judele—Bucura, nu-i întrecută decît de măreția largii panorame, țărnută către oceanul de azur al văzduhului de eleganta arcuire a Secerei Bucurei și de semeția Pelegii.

Desprinzându-ne cu greu din vraja priveliștei, pornim mai departe, pe marcajul punct roșu, către Tăul Porții, coborînd peste pietre. Lăsăm în stînga un mic tău, pitulat și el printre bolovani, și atingem curînd un punct de mai mică altitudine (2130) m. De aici, asaltăm ultimul pripor al drumului și, la 20 de minute după plecarea de la Tăul Agățat, poposim în furcă de marcaje, lingă Tăul Porții (2240 m altitudine). Dinspre stînga, trecînd prin adîncea curmătură a Porții Bucurei, coboară aici poteca, marcată cu bandă galbenă, ce vine dinspre vî. Retezat.

Pe marcajul dublu acum (punct roșu și bandă galbenă), ne continuăm drumul, pe malul drept al tăului, îi traversăm emisarul și, pe teren aproape plat, întîlnim un al doilea tău. De aci, coborîm vîrtos în lungul versantului nord-estic al umărului ce împarte în două uriașa căldare a Bucurei. Lăsăm în dreapta tăul Bucurelu (2070 m alt.), trecem pe lingă indicatorul de marcaj și, coborînd pieziș la dreapta, ajungem la campamentul de pe malul Bucurei, la 25 de minute după părăsirea locului în care se află Tăul Porții.

Pentru a străbate întregul circuit al lacurilor Bucurei, ne sînt necesare, fără să socotim popasurile, trei-patru ore de mers.

Emilian ILIESCU

» muzeul memorial « **I.L. CARAGIALE**

Printre orașele care se pot mîndri cu cetățenii lor, Ploieștiul ocupă un loc aparte, fiind organic legat de amintirea marelui Caragiale.

Ploieștenii nu l-au uitat pe autorul „Scrisorii Pierdute”; chipul lui este evocat de bustul din bronz ce te întîmpină pe largul bulevard al orașului, iar viața și opera de „Muzeul memorial Ion Luca Caragiale”.

Noile construcții care dau un contur modern, plin de prospețime fostului tîrg cu case așezate la întîmplare, au făcut ca lăcașul închinat

lui Caragiale — deși în plin centru — să fie mai greu accesibil turiștilor. El poate fi vizitat fie venind dinspre bulevardul Republicii, prin gangul Cinemascopului (unde se află o placă indicatoare), fie dinspre străzile laterale Grigorescu sau Kutuzov, din spatele blocurilor, unde există avantajul de a se putea asigura parcare autoturismelor.

În legătură cu „Muzeul memorial Ion Luca Caragiale” sînt de remarcat două aspecte importante.

Imobilul în care se află instalat, cunoscut sub numele de „Casa Dobrescu” este interesant monument

Casa Dobrescu

de arhitectură românească din secolul al XVIII-lea. Prisma împodobită cu stilpi sculptați în motive inspirate din frumoasa tradiție a arhitecturii brîncovenești și pereții purtînd stucaturi florale sau zoomorfe, îi dau un deosebit farmec.

Pășind în interiorul „Casei Dobrescu“, urmărim, pe etape, „filmul“ vieții lui Caragiale: părinții,

rudele, aspecte din satul său natal fost Haimanale, azi „I. L. Caragiale“, anii de școală, dascălii, activitatea, opera, prietenii și... mai puțin prietenii — toate evocate în mod sugestiv, cu ajutorul fotografiilor, reproducerilor, ațișelor, manuscriselor, panourilor.

Iată, de pildă, o inscripție scrisă cu litere majuscule: „Nimic nu arde

Ploiești—centrul orașului (din bd. Republicii, spre muzeu)

pe ticăloși mai mult ca risul". Ea dă profunzime nobilelor intenții ale scriitorului de a combate năravurile societății în mijlocul căreia trăia, folosind ironia, satira mușcătoare, risul, drept o puternică armă împotriva nedreptăților a celei vremi. Cuvintele sale rămân fără îndoială un motto la „O noapte furtunoasă”, „D-ale Carnavalului”, „O scrisoare pierdută”, „Conu Leonida față cu reacțiunea”, ale căror manuscrise, afișe de premieră, fotografii de scenă și ale actorilor ce le-au interpretat le întâlnim aici. Aristizza Romanescu, Ștefan Iulian, Ion Brezeanu, Elvira Godeanu, Radu Beligan, Marcel Anghelescu, Giugaru — sînt numai cîteva figuri proeminente ale scenei noastre care au dat viață, de-a lungul vremii, eroilor din operele lui Caragiale.

Iată și cîteva fotografii defamilie: soția scriitorului, Alexandrina Burelly care, din cîte se știe, era nepoata lui Lamartine; Caragiale împreună cu copii săi pe care îi adora. Greutățile materiale, necazurile, calomniile, plecarea sa la Berlin și moartea ce l-a surprins departe de patrie, sînt oglindite în scrisori, articole, documente.

Desigur, acestea sînt doar cîteva succinte notații, fără pretenția de a epuiza subiectul. Rămîne celor care vor vizita muzeul să încerce, întregi, satisfacțiile ineditului.

Eugen PANIGHIANT

VIENA

**NICOLAE
FILIMON**

Wiener-Walz-Express, din direcția București, înainte de a opri în gara de Vest, traversează cartiere cu grădini întinse și străzi înecate în verdeață. De la gară, pe Maria Hilferstrasse, stradă largă, cu clădiri masive, una din marile artere comerciale, ajungi, trecînd pe lângă Kunsthistorische-Museum, la Ring, principala nervură a orașului. Ringul înconjoară ca un inel (traducerea românească a numelui său), sau, mai exact, ca o potcoavă, vechea cetate a cezarilor austrieci, Viena propriu-zisă, înconjurată din timpuri vechi de un zid înalt cu contraforturi, care a apărut, la sfîrșitul secolului al XVII-lea, orașul de turci, lăsînd cele 32 de mahalale, azi cartiere ale capitalei, pradă invadatorilor. Zidul mai exista la 1858 cînd Filimon vizita Viena și-și însemna amănunțit impresiile în cartea sa „Excursiuni în Germania meridională”. De-a lungul zidului, în jurul Vienei, se întindea un parc imens cu „lostării” pentru petrecere, unde veneau deopotrivă locuitorii cetății ca și ai mahalalelor și care a făcut la 1824 încintarea lui Dinicu Golescu. Pe locul acestor parcuri ediliu orașului au construit Ringul, după dărîmarea zidurilor anacronice, în al șaselea deceniu al veacului trecut. Pe Ring se află multe din edificiile istorice sau cultural-artistice ale orașului; bulevardul desparte și leagă în același timp centrul capitalei (care păstrează înfățișarea orașului vechi, cu arhitectură specifică, cu străzi în genere înguste, așa cum le-a văzut și descris Dinicu Golescu, cu aproape un secol și jumătate în urmă și cum le arată gravurile epocii), de celelalte cartiere (cu străzi largi, modernizate în bună parte și omogenizate sub aspect arhitectonic).

**DINICU
GOLESCU**

Multe din monumentele orașului am sentimentul că le cunosc dinainte. Literatura de călătorii cu largi referiri la Viena, atît de bogată

în special în veacul trecut, m-a familiarizat cu ele. Îmi stăruie în minte mai cu seamă Dinicu Golescu, Codru-Drăgușanu, Nicolae Filimon, pe care natura profesiei m-a făcut să-i recitesc mereu. Primul dintre ei, mistuit de dorința de a contribui la înălțarea țării sale pe drumul propășirii și al civilizației, uimit în fața monumentelor de artă ale capitalei habsburgice, pe care, fire ingenuă și practică, le măsoară cu pasul și cu stinjenul, fără însă a poposi prea mult în fața lor, interesul său fiind solicitat mai cu seamă de aspectele economice și gospodărești ale orașului; al doilea, psiholog, atent la obiceiuri și moravuri, năzuind să schițeze portrete, să surprindă fizionomia specifică popoarelor pe care le vizitează; în sfârșit, Filimon, cronicar muzical și de teatru, om cu experiența răscolirii arhivelor, face incursiuni istorice, lungi descoperiri monumentelor de artă, cu aprecieri competente de om inițiat.

**CODRU
DRĂGUȘANU**

Pornesc spre Schönbrunn, dincolo de gara de Vest, aflat la începutul veacului trecut în afara capitalei, încât i-a trebuit lui Dinicu Golescu o oră de mers pe jos, de la marginea Vienei, ca să ajungă la el. Astăzi, cu tramvaiul sau cu taxiul faci de la Ring, de-a lungul străzii Maria Hilfer, un sfert de oră. Construit în etape (început în ultimii ani ai secolului XVII și încheiat în secolul următor de Maria Theresia), așezat în mijlocul unuia din cele mai frumoase cartiere, castelul e integrat capitalei care s-a întins mereu, acoperind spații goale, încorporând localități aflate altădată în afara orașului. Înfățișarea castelului și a clădirilor din jur, își păstrează aerul de epocă. Într-un colț al parcului, grădina zoologică, de care pomenesc, de asemenea, memorialiștii români în veacul trecut, doar ea, poate, s-a modernizat și și-a îmbogățit colecțiile de animale.

**GEORGE
ENESCU**

Într-un alt cartier, un nou punct de atracție pentru vizitatori: castelul Belvedere, ridicat la sfârșitul veacului al XVIII-lea de Eugeniu de Savoia; el este o imitație vădită după Versailles, de dimensiuni mai mici însă. Spre răsărit, peste cartierul celui de al treilea district, străbătut în lung de Landstrasser Hauptstrasse, arteră principală în această parte a orașului, se întinde, între Dunăre și canalul său, Praterul, parc imens, adevărat complex de distracții, cu roata-i uriașă lângă intrare, cu „tiribombe“ ca la Moși, cu chioșcuri și localuri populare de mâncat și băut, cu semințe și cocoșei de porumb.

Viena păstrează și urme importante pentru cultura românească. Pe Wiedner Hauptstrasse, stradă largă, care pornește de lângă Ring și urcă pînă la linia ferată, între gara de sud și gara Mödling, a locuit, în prima perioadă a studiilor vieneze, George Enescu, pe atunci în vîrstă de 7 ani. Ulterior, el s-a mutat în Nibelungengasse, alături de piața cu statuia lui Schiller, în preajma Operei. Nu departe, o stradă mică, Mühlgasse, unde a locuit, o vreme, studentul Ciprian Porumbescu. La capătul dinspre Ring al străzii Maria Hilfer a stat cu intermitențe, într-o cameră de hotel, Lucian Blaga, în epoca studiilor universitare. Poetul și-a avut apoi, se pare, un domiciliu mai statornic la o gazdă în apropiere, pe Kirchengasse. Poposea adesea la o cafenea, Museum, nu departe de Operă, cafenea care mai există și astăzi. Pe Favoritenstrasse, una din străzile cele mai lungi ale Vienei, pe unde mi-e de

**CIPRIAN
PORUMBESCU**

**LUCIAN
BLEGA**

obicei drumul, se afla Institutul Theresianum, unde a studiat, timp de șapte ani, Maiorescu. Clădire masivă, cu două etaje, lungă ca o cazarmă, în spate cu o grădină întinsă, care abia se bănuiește de după zidul înalt, care-o desparte în stînga de strada cu același nume, ea este astăzi academie diplomatică. Nu departe, la vreo sută cincizeci de metri, Schaumburggasse, o stradă care coboară în pantă, cu copaci bătrîni, care se înșiruie stufoși, cu clădiri de stiluri amestecate. Aici, într-o casă cu nr.5, cum ne atestă mărturii contemporane, a locuit, în ultima fază a studenției la Viena, Eminescu. S-o mai fi păstrînd oare casa? La nr.5, o clădire veche cu etaj, în care se intră pe sub o boltă sumbră, unde se vede o femeie trebăluind. Asta o fi fost intradevăr locuința poetului? Eminescu a locuit la început pe Porzelangasse, o stradă largă, în partea de nord a orașului, apoi s-a mutat în cartierul Landstrasse, mai liniștit, poate și pentru a fi aproape de universitate. Aici a schimbat des locuința, fără a părăsi, decît tirziu, cartierul. Dintre cele vreo cinci străzi, toate apropiate între ele, unde amintiri și documente de epocă indică adresa lui Eminescu, numai în una, Kollergasse, s-a putut identifica casa în care a locuit poetul. În rest, străzile au suferit schimbări, multe din clădirile vechi au dispărut, printre ele și cele în care a locuit temporar poetul. Cartierul păstrează totuși un aer patriarhal și, în genere, atmosfera de epocă. Pe Kollergasse, o stradă mică, cu clădiri de două și trei etaje, la nr.3, o placă, cu chipul lui Eminescu, menționează ca în această casă a locuit, în perioada aprilie — octombrie 1871, marele poet român. E o casă cu trei etaje, cu coloane în basorelief în dreptul geamurilor de la etaj. Alături, în dreapta, piața Kolonitz, cu biserica Othmar. În piața încadrată de castani și tei bătrîni roiesc porumbei. Și în această liniște patriarhală de amurg, se simte parcă trecînd ușor, spre casa de alături, umbra poetului.

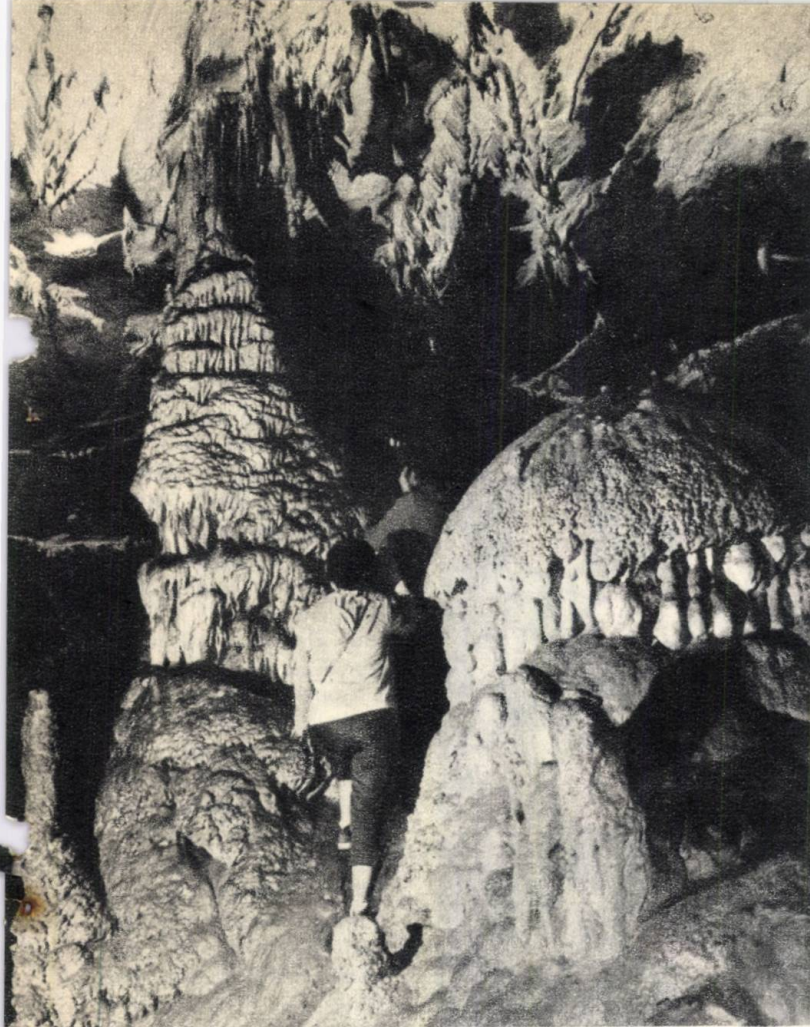
La cîteva sute de metri, dincolo de Ring, pe Bäckerstrasse, stradă strîmă, de cîteva metri, clădirea vechii universități, astăzi sediul Academiei de științe austriece. În față, o piață mică. Pe această stradă poetul se plimba, după ieșirea de la cursuri, cu Slavici, și-l conducea pînă la cazarmă, aflată — ni se spune — cîteva case mai sus de Universitate, cînd viitorul prozator își făcea stagiul militar. Printr-un pasaj îngust, dai în strada Wollzeile, unde era o cafenea, frecventată de studenții români și unde Iacob Negruzzi l-a cunoscut pe Eminescu, după publicarea primelor poezii ale acestuia în *Convorbiri literare*. Strada pare a-și fi păstrat vechea-i înfățișare, dar cafeneaua unde-o fi fost? Poate în clădirea de lingă pasaj, unde-i o mare librărie, poate în cofetăria de alături, ori oizavi unde-i librăria franceză?

Oricum, cartierul conservă tradiția de cultură, dar și de boemă scriitoricească. Aici sînt masate majoritatea marilor librării vieneze, aici anticariatele și, pe o stradă îngustă, Dorothee Gasse, care pleacă din Graben, și pe care abia o distingi cînd treci prin dreptul ei, se află cea mai populară cafenea, Hawelka, frecventată în deosebi de artiști — Capșa Vienei.

D. PĂCURARU

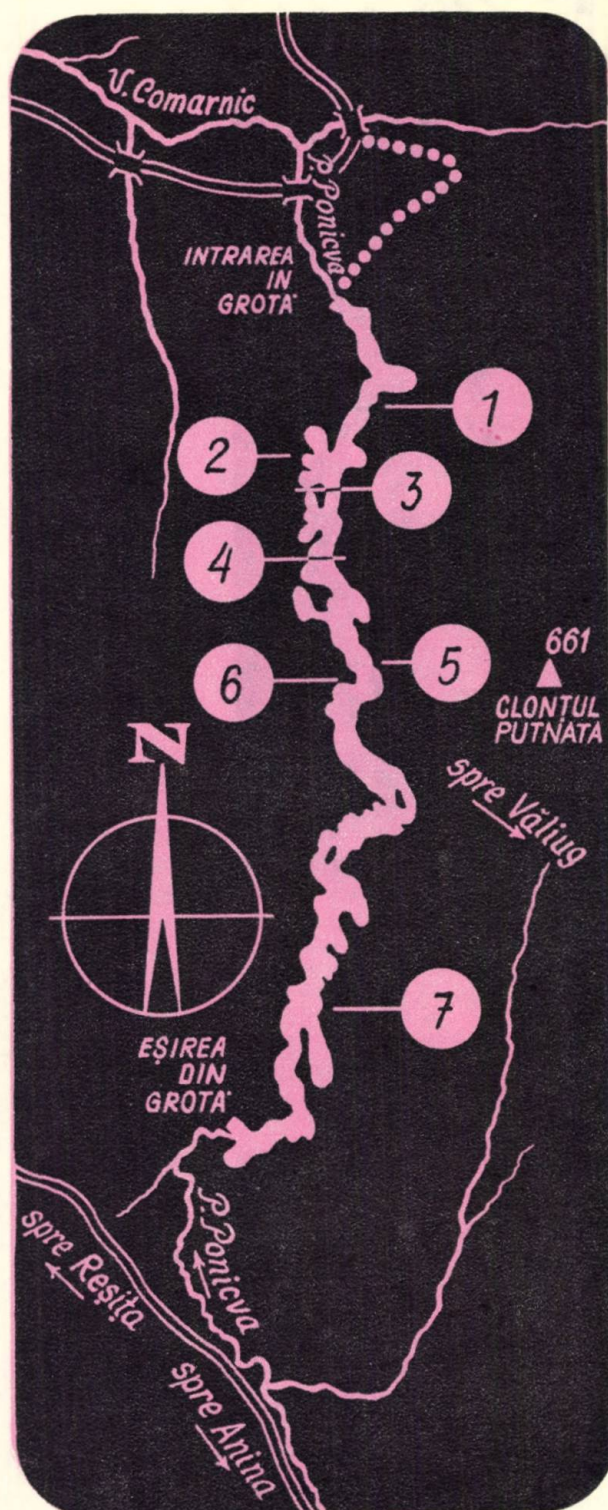
**MEHAI
EMINESCU**

**IACOB
NEGRUZZI**

E, poate, mai puțin cunoscut că pe cursul superior al râului Caraș se află o mică zonă geografică asemănătoare carstului din Munții Apuseni. Cîmpul Mărculeștilor, de la sud de Reșița, este presărat cu numeroase doline, iar cheile Prolazului — deschise pe râul Caraș, în amonte de localitatea Carașova — cu pereți prăpăstioși, rîuri subterane, izvoare dalmatine și peșteri, nu sînt cu nimic mai prejos decît

Căpăstera Comarnic

vestitele chei ale Turzii. La intrarea în cheile Pro-lazului, pe Ogașul Topli-ței — un afluent al Ca-rașului — se găsește unul din cele mai impozante monumente pe care natu-ra le-a creat în munții Banatului, atât de bogați în locuri pitorești: Peș-tera Comarnic, la o de-părtare de 19 km de Re-șița. Se poate ajunge ușor la peșteră, fie cu mijloace auto, pe șoseaua care leagă Anina de Re-șița, fie cu piciorul — mai ales dacă în acest din urmă caz se folosesc și potecile care scurtează curbele șoselei.

Peștera Comarnic se prezintă sub forma unui tunel străbătînd un deal calcaros, între vîrfurile Navesu-mic (631 m) și Clontul Putnata (661 m). Ea s-a format din albiile pîrîiașului Poncva — care se varsă în Ogașul Topliței — al cărui curs stră-bate și azi adîncurile a-cestui deal. Poncva in-tră prin vîgăuna des-chisă în versantul sudic, apărînd din nou la nord. Mai de mult, pîrîul își avea ieșirea prin intra-rea actuală a peșterii, dar mai tîrziu și-a croit alt drum, cu o ieșire mult mai adîncă. Peștera este for-mată din două galerii, prin cea inferioară curgînd Poncva. Din acest mo-tiv, precum și pentru faptul că este înconjurată de gresii, peștera nu se mai poate dezvolta pe galeria superioară. Se pre-supune însă de către unii cercetători că infiltrarea apei de la suprafață în

această galerie, ar putea avea ca urmare, în viitor, surpări ale tavanului peșterii. Mai ales că la suprafață se găsesc două doline care sugerează a această eventuală transformare a peșterii. Spunem transformare pentru că în acest caz aci se vor deschide noi aspecte de relief asemănătoare „Cetăților Ponorului” sau „Cetăților Rădesei” din Apuseni.

Între alte elemente interesante, de ordin turistic, semnalăm etajerele de horblendă intercalate în perețele ei calcaros, pe care oxidul de mangan, de culoare neagră, s-a depus în straturi de grosimi apreciable.

Peștera, aflată lângă un canton silvic (unde la nevoie se poate înnopta sau cere un însoțitor care cunoaște peștera), face parte din categoria marilor fenomene carstice din țară. Credem că nu greșim comparând-o cu un imens palat cu numeroase săli și încăperi monumentale, artistic și bogat ornamentate. Fiind formație relativ recentă (perioada glaciațiunilor), nu are, totuși, caverne de proporții neobișnuite. Săpată într-un strat gros de calcar (300 m) ea este un produs tipic de dizoluție după stratificație, operă exclusivă a apelor pîrîului Poniceva. Studiată pentru prima dată de savantul român E. Racoviță — întemeietorul biospeologiei — a fost ulterior marcată cu 88 de puncte trigonometrice.

În peșteră se intră azi printr-o deschizătură care nu ne lasă măcar să bănuim că în fața noastră se deschide una din cele mai mari peșteri din țară. Trecînd peste un prag pieziș, cu trepte, se intră într-o galerie strîmtă și scundă. Înăuntrul peșterii temperatura este de 9-10 grade. Trecerea prin peșteră este ușoară, cu excepția porțiunii pe unde curge pîrîul. Galeriile ce se deschid pe alocuri din coridorul principal se înfundă aproape toate, curînd.

În sprijinul celor care doresc să cunoască acest remarcabil monument al naturii redăm în continuare următoarele puncte de interes turistic:

1. Amvonul, Gemenii și Lămlia, aflate la circa 200 m de la intrare (punctele trigonometrice 13-16).

2. Cascada riului Poniceva (punctele trigonometrice 19-20).

3. Ciuperca, o formă scundă rezultată din contopirea mai multor stalactite sub un acoperămint emisferic. Tot aci se găsesc stâlpi închegați din unirea stalactitelor și stalagmitelor iar pe pereți și tavan sînt ornamente caracteristice, formate din intercalații de siliciu, carbonat de fier și mangan (punctele trigonometrice 21-22).

4. Muzeul, constînd dintr-o fantastică colecție de stalactite și stalagmite, cu stâlpi rupți datorită lăsării fundului nisipos, cu formațiuni bizare, avînd forme de ani-

male (punctele trigonometrice 28-29).

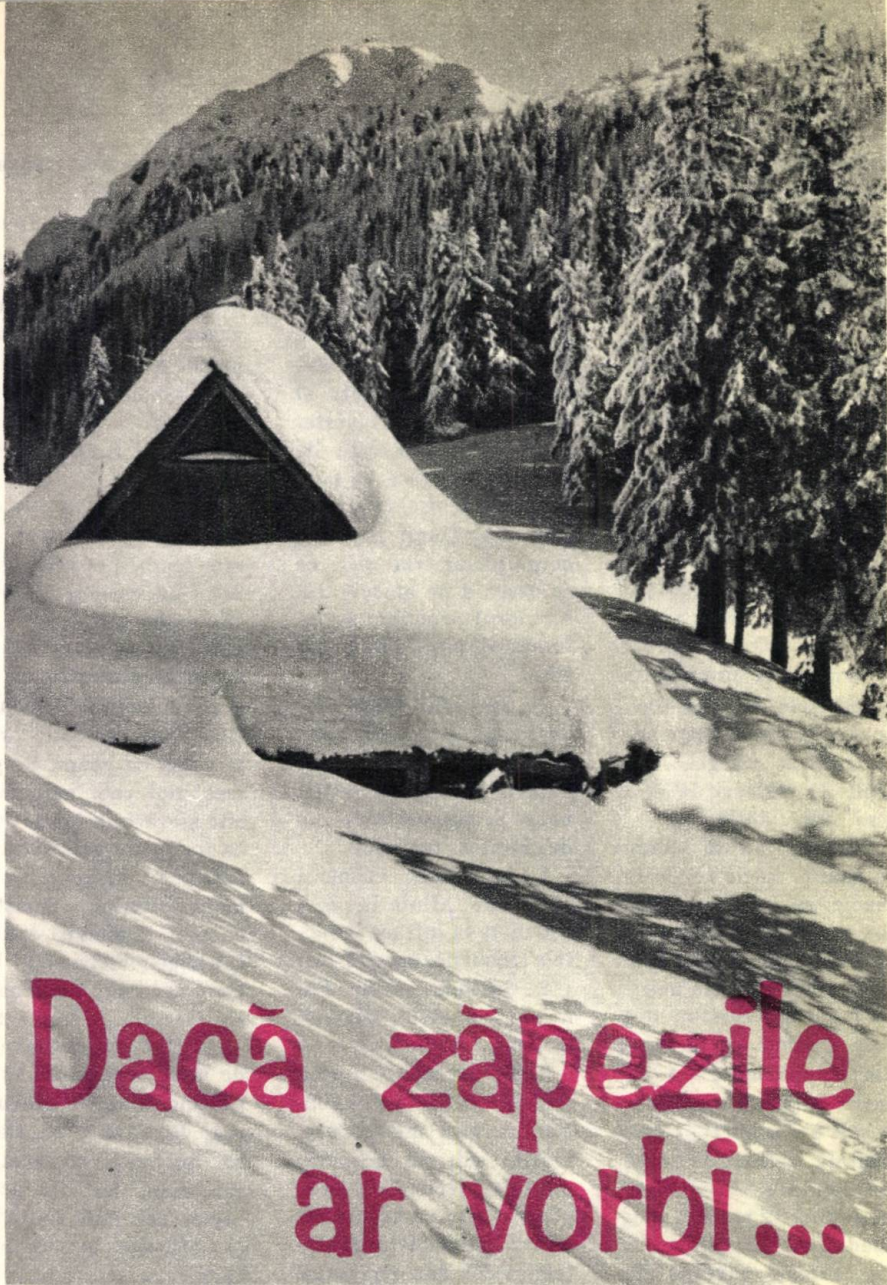
5. Cămila și Orga (punctele trigonometrice 33-35)

6. Zidul chinezesc, format din bastioane și din bazine de travertin care primăvara se umplu cu apă. Au înălțimea de un metru și o grosime de 10-15 cm (punctele trigonometrice 36-37).

7. Ramificația spre sala Virginelor, cel mai frumos loc al peșterii, unde duce un coridor întortochat de circa 100 m. Intrarea în caverna de 30 m lungime, 20 m lățime și între 3-7 m înălțime, este protejată printr-o ușă cu geam. Se găsesc aici cele mai diferite și variate formațiuni ca stalactite, stâlpi, turle, năframe, draperii, animale diforme, monștri, oameni împietriți (punctul trigonometric 59). Ultima cavernă, într-o galerie laterală, a fost denumită „Iadul”; mormanele de stînci prăvălite, amenințînd încă cu prăbușirea, Poniceva prea slabă să înfrîngă obstacolele din cale, fac din acest punct cel mai fantastic și periculos loc al peșterii.

Lungimea galeriei superioare, prin care se vizitează de obicei peștera, este de 1670 m. Dacă vom socoti însă și coridoarele laterale, precum și porțiunea cunoscută din galeria de jos, lungimea peșterii Comarnic se apropie de 4 kilometri.

S. I.

Dacă zăpezile ar vorbi...

Iubim acest pământ, ar spune zăpezile, cu toate omeneștile lui păcate. Îl învăluim vast și pur, și-i redăm copilăria.

Prietenul nostru cel mai bun este soarele. La razele lui, eu, zăpada, capăt străluciri de diamant. Dacă vouă vă plac, uneori, atât de mult, este și pentru că în această lumină și căldură laolaltă, ochii își pierd dorința de a vedea și corpul propria lui densitate.

Nu sînt cochetă, dar, să știți, îmi place să am mereu înfășișări noi: înflia ninsoare, ninsoarea de an nou, ninsorile de februar, zăpezile de primăvară. Simt că sînt iubită, dar aceasta, cred, pentru că nu sînt tot timpul în tovărășia voastră. Uite, la pol sînt tot timpul prezentă și de aceea nu totdeauna înțeleasă și dorită.

Am și eu, ca oricare din voi, micile mele slăbiciuni: copiii și oamenii

de zăpadă, clinii St. Bernanard și pinguinii, schiorii și cabanele.

Unii mă cred rea, necruțătoare. E-adevărat că uneori mă rostogolesc violent, peste văi și tot ce înfillesc. Atunci, voi, oamenii, îmi spuneți avalanșe. Dar și furtuna e încercarea cea mai grea a marinarilor și totuși, voi oamenii, de totdeauna și pentru totdeauna, veți iubi marea.

Poeții mă cîntă, fiecare cu înțelegerea și măestria lui.

*„M-am întâlnit cu iarna la Predeal
Era-mbrăcată ca și-acum un an
Cu-aceeași albă rochie de bal,
Păstrată vara sus pe Caraiman“.*

(Ion Minulescu)

Și Nansen a scris pagini minunate despre mine.

Sînt și unii pentru care nu înseamnă nimic: în Italia sudică, în Africa, pe Coasta de Azur, în Havai.

Ceva mi se pare foarte curios. Deși oamenii îmi recunosc farmecul, poezia, muzicienii și pictorii, tocmai ei, sensibili, inspirații, nu țin la mine, nu mă caută, nu mă vor în preajmă și în gindurile lor.

Mai aproape, mult mai aproape, mai dragă sînt exploratorilor. Dece? Tocmai fiindcă între noi nu e nici o rezervă, nici un menajament. Eu mă port așa cum sînt, cum vreau, iar ei își văd de drumul și planurile lor.

Cred că munții și brazii mă înțeleg cel mai mult, iar cel mai puțin, cei de la oraș. În mine e multă simpatie și dragoste pentru toți. Căutați-o în brațele mele moi și mătăsoase, în lacrimile mele de cristal, primăvara, în voioșia și optimismul meu.

Nu mă întrebați ce vîrstă am. Cred că aceeași ca a voastră, vîrsta pămîntului, ba poate e mai mult. Dar eu mă simt tînăra și îmi vine să sburd. Ador schiul, îmi place să sar la trambulină, să pati-

nez, să mă plimb cu sania, să merg în Elveția, să mă urc pe Mont Blanc.

Dar cel mai mult îmi place cînd, după iureș și frămîntare, rămîn singură. Eu și lumea mea albă de ginduri. Eu și nopțile. Eu și luna. Căci, în fond, sînt o sentimentală, o romantică.

Ei, dacă voi oamenii ați fi mai aproape de mine, cite încă nu ați înțeles și cite nu aș putea încă să vă mai spun!

Virgil LUDU

AUTOMOBILIȘTI !

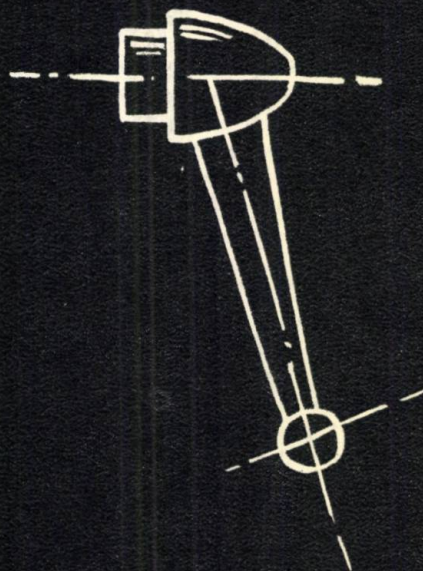
**ÎNTREȚINERE
ȘI REPARAȚII AUTOC
EXECUTĂ COOPERATIVELE:**

● **DINAMO** — Timișoara
(telefon 17911)

● **MUNCA** — Lugoj
(telefon 315)

● **BÎRZAVA** — Reșița
(telefon 1203)

● **PRECIZIA** — Arad
(telefon 1663)

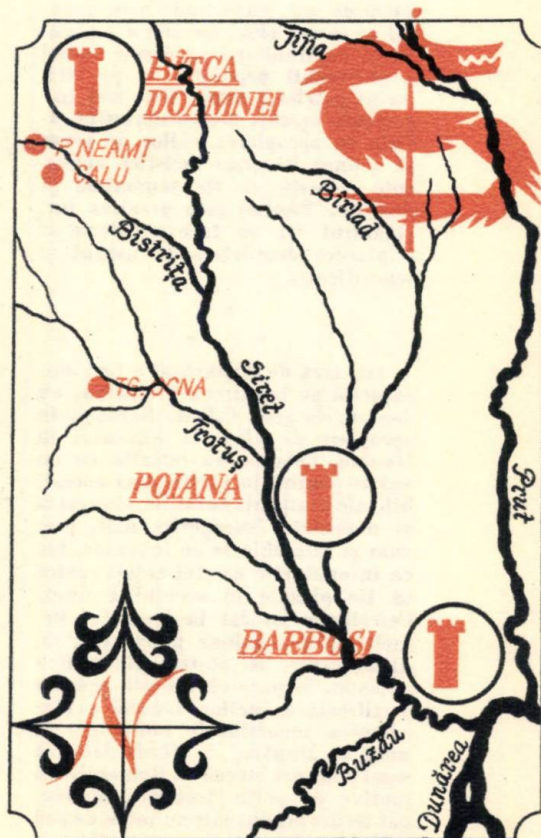
**URCM
BANAT**

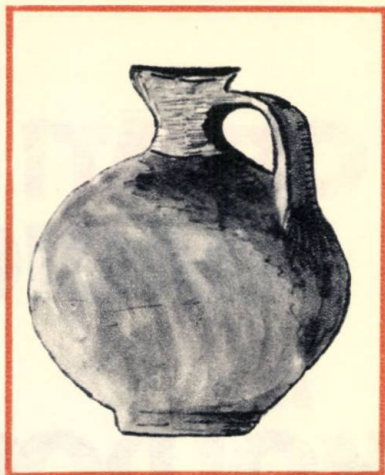
ZILNIC ÎNTRE ORELE 7 — 22

Avind în față harta Moldovei, turistul care s-a hotărât să-și petreacă concediul în această parte a țării își va nota pe lista obiectivelor de vizitat, în primul rând, orașul Iași, cu toate monumentele istorice și instituțiile sale de cultură, apoi celelalte orașe mai mari sau mai mici, dar vestite prin importanța lor economică și culturală. Vor fi desigur notate Bicazul, Orașul Gheorghe Georghiu-Dej și Săvineștii, apărute și dezvoltate în ultimii ani, odată cu obiectivele energetice și industriale care constituie nucleul acestor așezări. Turistul nu va uita, fără îndoială, să-și însemne fostele cetăți feudale: Suceava, Roman, Cetatea Neamțului și altele, precum și minunatele biserici pictate, vestigiile ale secolelor XV și XVI.

Dar, în drumul său pe șoselele și căile ferate ale Moldovei, pe firul văilor sau pe cîmpii, prin păduri și pe munți, turistul va călea fără să știe pe străvechile vetre al geto-dacilor, a căror lume necunoscută, de o măreție nebănuită, a fost scoasă la lumină din adîncuri în ultimii 15 ani, prin munca depusă cu răbdare și perseverență de arheologi. Despre cetățile dacice de pe teritoriul Moldovei, construcții întărite cu caracter militar, se știau înainte puține lucruri. Din această cauză se credea că ținuturile de la răsărit de Carpați locuite de geto-daci au fost lipsite de fortificații puternice, construite din piatră, asemănătoare acelor din munții Orăștiei. Specialiștii își susțineau afirmația bazîndu-se pe urmele așezărilor geto-dace ridicate și fortificate pe înălțimi, descoperite la Calu, raionul Piatra Neamț și la Tisești, raionul Tîrgu Ocna, a căror tehnică de construcție era mult inferioară cetăților din Transilvania. Dar, cercetarea științifică atentă și pasionată, și-a spus și aici cuvîntul. În trei puncte ale Moldovei: la Barboși, la Poiana Tecuiei și în apropierea orașului Piatra Neamț, arheologii au dat la iveală puternice așezări dacice. Ultima așezare menționată, cea de pe înălțimea Bitca-Doamnei, care prin tehnica și planul arhitectural al fortificației, prin existența sanctuarelor, prin amenajarea ordonată a teraselor pentru evitarea aglomerării, prin grija pentru curățenia și prin bogăția inventarului descoperit, se aseamănă cu cetățile dacice cunoscute pînă acum pe cuprînsul Transilvaniei.

CETĂȚI DACICE ÎN MOLDOVA

Sînt urme vechi de aproximativ 2 000 de ani, importante prin mesajul pe care-l aduc, dovadă a prezenței și continuității pe aceste locuri a străvechii populații de pe teritoriul patriei noastre. Cele trei importante așezări decice amintite, aflate în apropierea căilor de acces și a unor itinerare turistice cunoscute, merită să fie semnalate și descrise. Trecînd prin preajma lor, călătorul își va face o datorie și o plăcere descifrîndu-le sensul și semnificația.

*
* *

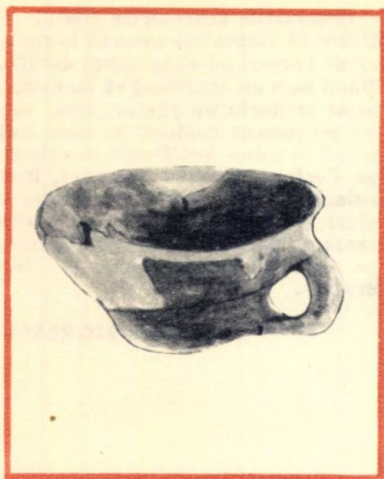
Așezarea de la Barboși a fost descoperită pe înălțimea Tirighina, nu departe de gara C.F.R. Barboși, în apropiere de vărsarea Siretului în Dunăre. Cetatea era întărită cu un val de pămînt în părțile mai accesibile ale înălțimii naturale. Ceramica și monedele descoperite aici, precum și alte obiecte de inventar, fac ca începuturile acestei cetăți dacice să fie plasate în secolul I î.e.n. Cercetările au dat la iveală și urmele unui sanctuar patruleter, cu alinamente de postamente pentru coloane. Se pare că această așezare fortificată a dacilor, menită să stăvilească incursiunile romanilor la nord de Dunăre, a sfîrșit datorită unui puternic incendiu. Romanii, din motive de ordin strategic, au ocupat teritoriul din extremitatea de sud a Moldovei pentru a pune capăt ori-

cărei încercări de organizare a rezistenței din partea dacilor răsăriteni. Peste cetățuia dacică distrusă de incendiu, ei au construit un mare castru de piatră, apărat de două șanțuri.

*
* *

La „Cetățuia“ din satul Poiana se ajunge fie străbătînd un drum de 25 km spre nord-vest de Tecuci, prin Nicorești, fie coborînd în stația C.F.R. Pufești, situată pe calea ferată București-Mărășești-Bacău. Cetățuia este situată în marginea de vest a satului, pe malul Siretului, pe un platou înalt de 200 de metri limitat de torenți și ripi abrupte. De aici, turistul poate admira un peisaj de o rară frumusețe, care se întinde spre sud pînă la Mărășești și Focșani, spre nord pînă la Adjud, iar spre vest pînă la Măgura Odobeștilor și munții Vrancei.

Pe această înălțime se afla așezarea fortificată care străjuia în antichitate drumul de negoț ce pornea de la cotul Dunării pe Siret, în sus, trecea pe Valea Troțușului și prin pasul Oituz, în Transilvania. Așezarea a fost locuită încă din epoca bronzului, atîngînd în secolele IV—III î.e.n. o mare dezvoltare, corespunzătoare cu momentul de avînt pe care-l luase cultura geto-dacă și apoi păstrîndu-se pînă în epoca lui Decebal (sfîrșitul secolului I începutul sec. II e.n.). În interiorul ei

Ceramică descoperită

în așezarea dacică

de la Bîtca Doamnei

(Piatra Neamț)

s-au descoperit locuințe la suprafața solului, construite din lut și lemn, în tehnica rustică tradițională a geto-dacilor. Sub nivelul locuințelor s-au găsit morminte ale locuitorilor, avînd un bogat inventar funerar. Obiectele descoperite aici de arheologi sînt edificatoare pentru gradul de civilizație atins de geto-dacii de la răsărit de Carpați. Menționăm ceramica neagră lustruită, brățelele, săgețile cu trei muchii și fibulele din bronz. S-au descoperit, de asemenea, numeroase monede grecești și romane, diferite vase și amfore grecești, obiecte din fier, aur și argint, din sticlă, os sau piatră. Se cuvine apoi să amintim că la Poiana s-au găsit unele cutiuțe din os pentru farduri sau medicamente, și chiar o placă din marmură care servea la prepararea alifiilor. Prin descoperirea la Poiana a unui craniu omenesc care prezintă urme clare ale unei trepanații cicatrizate, se confirmă ipoteza că preoții-medici daci știau să execute cu ajutorul unor instrumente chirurgicale, operații grele și complicate. Indiferent de numele pe care-l purta această cetate în antichitate (poate Piroboridava), se poate afirma cu convingere că așezarea de la Poiana a reprezentat în vechime unul din centrele economice, politice și culturale cele mai importante ale dacilor.

★

★ ★

Asupra frumuseții orașului Piatra Neamț nu mai trebuie, credem să insistăm. Noul veșmînt pe care l-a îmbrăcat, frumusețea construcțiilor sale și tradiția istorică au făcut ca orașul acesta de pe Bistrița să devină în ultimii ani un centru turistic de primă importanță. În apropierea lui, pe două înălțimi care domină depresiunea și valea Bistriței, se află urme însemnate din timpul celei mai strălucite perioade din istoria geto-dacilor. Cetatea dacică de pe înălțimea Cozla nu se mai poate vizita, întrucît urmele ei au dispărut datorită lucrărilor de amenajare a parcului și a construcțiilor de locuințe. Se poate vedea însă cetatea de la Bîtca-Doamnei, aflată pe o înălțime de 457 de metri, la 4 kilometri de Piatra Neamț. Așezarea, care-și defășoară existența între secolele I î.e.n.—II e.n., era apărută în mod natural dinspre nord și est de pante abrupte. Spre sud și vest s-a descoperit un zid de piatră, gros de 3-4 metri, umplut cu sfărîmături de stîncă, consolidate cu lut. Mai jos, cetatea era apărută de un val de pămînt cu palisadă. Pe terasa de sus a cetății s-a găsit sanctuarul, construcție caracteristică cetăților dacice cu ziduri de piatră, din care se păstrează tamburi de formă rotundă, care constituiau bazele unor coloane.

La adăpostul zidului se aflau numeroase locuințe cu temelii din pia-

tră, cu pereți groși din birne și lut, avind în interior vetre de formă rotundă. Ceramica găsită este specifică geto-dacilor, dar nu lipsesc nici vasele grecești sau romane. Săpăturile au scos la iveală unelte agricole, arme, unelte pentru fierărie, pentru dulgherit etc. Ne aflăm deci în fața unei puternice cetăți, nebanuită până acum cîțiva ani pe teritoriul Moldovei. Dispariția acestei așezări în primii ani ai secolului II e.n. se leagă probabil de războaiele dacice duse împotriva romanilor conduși de împăratul Traian.

Concluziile arheologice tind să aфирme că stăpînirea romană la răsărit de Carpați a fost de scurtă durată. Dacii care au continuat să locuiască acest teritoriu au rămas, însă, sub un permanent control. Ei n-au mai reușit să ridice fortificații ca cele de pe Cozla sau Bîtea-Doamnei, însă ruinele acestor cetăți stau mărturie gloriei trecute, alături de mai noile așezări, alcătuite, în continuare, pe terasele unor riuri, la loc deschis.

Iulia FLORESCU

KRAKOW

Timp de secole capitală a țării, oraș cu o veche tradiție culturală, Cracovia (Krakow) amintește polonezilor și miilor de vizitatori veniți din cele mai îndepărtate colțuri ale lumii, trecutul unei națiuni care a cunoscut de-a lungul secolelor nenumărate furtuni, dar care, ca și pasărea cu putere legendară, a renăscut din propria cenușă. Așezat la poalele Carpaților, pe Vistula, oraș al monumentelor dar și al unei industrii moderne, Cracovia oferă turiștilor, la tot pasul, imagini de neuitat.

Trecutul se îmbină cu

prezentul, dar nu rare sînt momentele cînd simți că te-ai întors, ca printr-un miracol, departe, în timp, că trăiești pagini îngălbenite de vreme, că secolele se rostogolesc ușor unul peste altul și ești purtat pe aripi de legendă.

Din timpuri imemorabile, pe aceste locuri au trăit oameni, în peșteri și colibe primitive, în așezări fortificate ori case singuratice. Folclorul și tradiția amintesc de lupta lui Krakus cu balaurul de pe Wawel și despre bătăliile localnicilor cu năvălitorii.

Sînt în Cracovia monumente de arhitectură și

sculptură de peste un mileniu, dovadă a istoriei și culturii națiunii, a vieții politice și sociale. Ele vorbesc despre bogata și furtunoasa istorie a țării. Așezată la încrucișarea principalelor căi europene de la sud la nord și de la est la vest, Cracovia a fost un centru comercial de mare importanță cu mult înainte de a se constitui ca fortăreață și apoi ca reședință regală. În secolul al XII-lea Cracovia devine capitală a statului polonez; deși distrus de invaziile dușmane, orașul este reconstruit și cunoaște o epocă de mare înflorire, rămî-

nînd pînă în secolul al XVI-lea capitală a țării. Dar și după ce capitala este transferată la Varșovia de regele Sigismund III Wasa, Cracovia păstrează privilegiul încoronărilor și funeraliilor regale. Purtînd apoi steagul de luptă pentru libertatea poporului polonez, Cracovia devine un centru al luptelor pentru independență și al mișcărilor revoluționare, plătește un amar tribut de sînge în timpul revoluției pașoptiste ca și, mai tîrziu, în perioada ocupației naziste. Eliberată în ianuarie 1945 printr-o ofensivă fulgerătoare, Cracovia scapă neatinsă de distrugerile la care era sortită de hitleriști și ne apare astăzi ca o veritabilă comoară

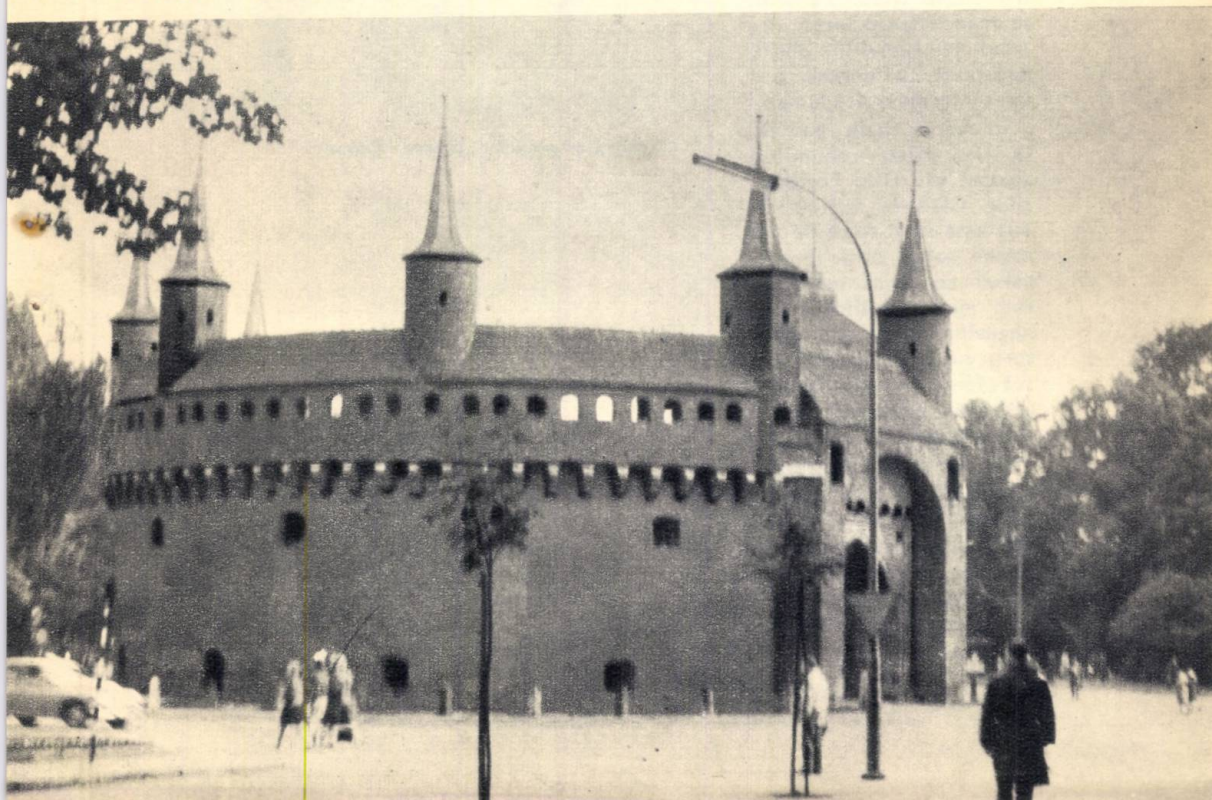
istorică, ca un centru științific important și un leagăn de valori culturale de neprețuit.

De pe o colină, bătrînul castel regal, Wawel, domină orașul. Unul din cele mai mari clopote din Europa, Zygmunt, turnat din tunuri în secolul al XVI-lea, sună aici în zilele marilor ceremonii naționale.

Pe colina Wawel se află vestigiile primei catedrale romane din secolul al XI-lea ca și catedrala gotică din secolul al XIV-lea, încadrată de o coroană de capele. Aproape toți regii Poloniei, eroii naționali și marii poeți ai țării își au mormintele în această catedrală. Unele morminte au și o valoare artistică deosebită.

Castelul gotic refăcut în secolul al XVI-lea a devenit un splendid palat al Renașterii, cu una din cele mai mari curți interioare cu arcade din Europa. Vechile săli gotice ale castelului adăpostesc o bogată și valoroasă colecție de obiecte militare poloneze și străine. Epoca gotică se împletește cu cea a renașterii și barocului. Privirile sînt atrase de portale, mobile, de celebrul plafon „sub capete”, de candelabre, tablouri și, mai ales, de vestita colecție de tapițerii executată în manufacturile cele mai renumite din Flandra, din nefericire păstrată numai în parte, în urma războiului. Castelul Wawel este legat de oraș printr-o stra-

Cracovia — Poarta florentină

dă cu clădiri vechi, de o rară frumusețe. La celălalt capăt al acestui drum se află Piața Mare a orașului, cu clădiri gotice impozante: vechea primărie, marea hală a postăvarilor (Sukiennice), biserica Nôtre-Dame cu cele două turnuri de înălțimi inegale. Aci se află unele din cele mai valoroase vitralii din Europa Centrală și magnificul altar gotic al renumitului sculptor Wit Stwosz, din secolul al XV-lea. Cu secole în urmă, când dintr-unul din turnurile acestei biserici crainicul anunța ora printr-un semnal de trompetă, au năvălit dușmanii și l-au ținut cu o săgeată, curmându-i viața și cîntecul.

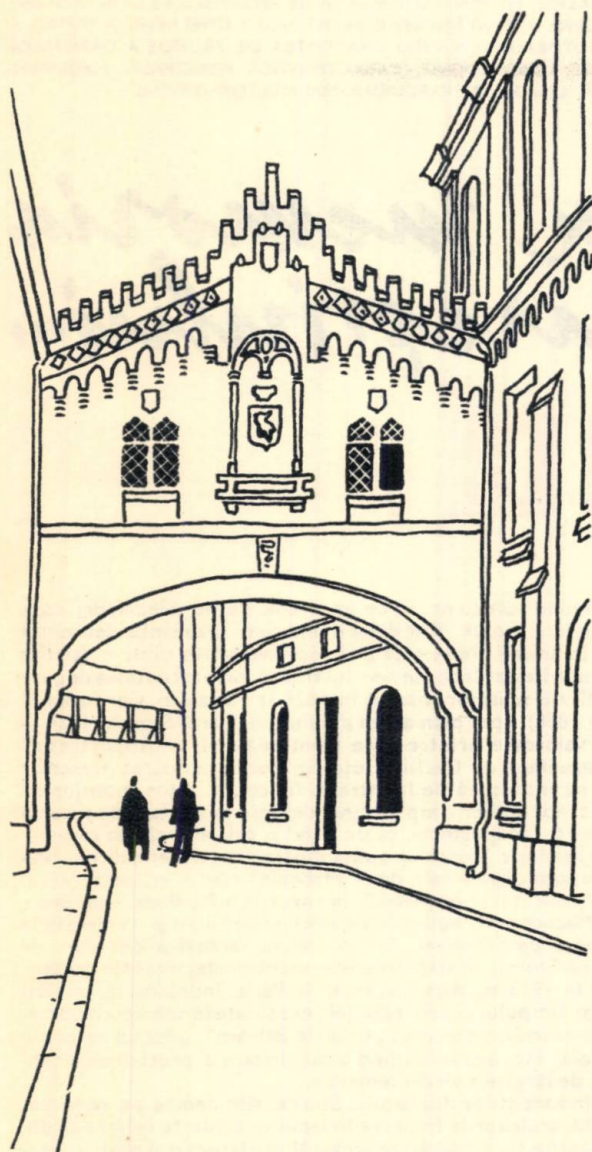
Astăzi, la fiecare oră, cîntecul de demult poate fi ascultat de trecători, grație tehnicii zilelor noastre. E aceeași veche melodie, simplă și tărăgănată, care se curmă deodată, lăsîndu-ne surprinși pentru cîteva clipe. Turistul se îndepărtează încet, intrînd în tumultul pieții apropiate, cu impresia că a lăsat în urmă o altă lume...

În marea piață merită să 'fie vizitat renumitul „bazar” din Hala Postăvarilor. Clădirea monumentală este străbătută de un imens gang, de-a lungul căruia se înșiră nenumărate mici prăvălioare ale negustorilor de mărunțușuri, cu mici amintiri de tot felul, cu lucrări de artizanat, executate cu iscusită mîgălă.

Un alt obiectiv turistic important: Universitatea cracoviană. Este cea mai veche școală superioară a Poloniei și una din cele mai vechi ale Europei; de curînd a aniversat 600 de ani de la înființare. Aci a

Catedrala gotică „Notre Dame”

Muzeul Czartoryski

studiat Copernic și, legenda spune, chiar Faust a făcut experiențe care au lăsat o urmă carbonizată pe ușa sălii pentru alchimie...

În Cracovia sînt 16 muzee. Cele mai multe rețin atenția vizitatorilor prin exponatele lor interesante, rare.

Pinzele marilor maeștri polonezi ca și cele ale unor artiști străini cunoscuți, pot fi admirate, în cîteva muzee. La „Czartoryski”, de pildă, se află renumitul tablou al lui Leonardo da Vinci „Doamna cu nevăstuica”, ca și ultimul tablou pictat de Rembrandt: „Peisaj cu samarițeanul milostiv”.

În apropierea muzeului Czartoryski se află „barbacana” și „poarta florentină”, una din porțile fortificate de acces în vechea cetate.

Cracovia este renumită însă și pentru împrejurimile sale. Marele centru industrial Nowa Huta, cu importantul combinat siderurgic, salina Wieliczka cu o vechime de peste 1000 de ani, o adevărată curiozitate mondială, apoi Ojkow, valea cu stînci calcaroase și grote. La 120 de kilometri se află localitatea Zakopane, în munții Tatra, renumit centru al sporturilor de iarnă, păstrător al unui stil interesant de arhitectură în lemn.

Plecăm din Cracovia. Au mai rămas multe locuri frumoase de vizitat. Iar cele văzute invită turistul să le revadă. Cîntecul întrerupt al trompetei din turnul catedralei răsună ca o chemare. Peste luni, peste ani, vom reveni. Cu siguranță.

Ing. Elena IONESCU

FĂRĂ ÎNDOIALĂ CĂ EXISTĂ CASE CARE PĂSTREAZĂ, ÎN CIUDA ANILOR ȘI A ACȚIUNII DISTRUCTIVE A TIMPULUI, PREZENȚA OAMENILOR CARE LE-AU LOCUIT, CEVA DIN PERSONALITATEA LOR, VĂDIND PRIN AMĂNUNTE, ADESEA APARENT NESEMNIFICATIVE, O ÎNCLINAȚIE, O PASIUNE, UN ȚEL SAU UN MOD DE VIAȚĂ, ELEMENTE DE NATURĂ SĂ LE PERPETUEZE AMINTIREA.

CASELE DESPRE CARE VREM SĂ VĂ VORBIM, SÎNT DEMNE DE ATENȚIA VIZITATORULUI, FIE DATORITĂ UNOR DETALII INEDITE DIN VIAȚA UNOR PERSONALITĂȚI EMINENTE ALE ARTEI ȘI CULTURII NOASTRE, FIE PENTRU IMAGINEA DE ANSAMBLU PE CARE O OFERĂ ASUPRA ACTIVITĂȚII UNUI ARTIST SAU A UNEI ÎNTREGI FAMILII, ȘI ÎNTOTDEAUNA, PENTRU DRAGOSTEA DE FRUMOS A OAMENILOR CARE LE-AU LOCUIT, CARACTERISTICĂ PRINCIPALĂ, NEDESMINȚITĂ, UNEORI, PE PARCURSUL MAI MULȚOR DECENII.

din memoria Bucureștilui...

STR. V. ALECSANDRI

16

Să ne începem vizita intrînd în casa cu nr. 16 de pe strada Vasile Alecsandri, care adăpostește Muzeul *Cecilia și Frederic Storck*. Sînt două nume cu o rezonanță deosebită în artele plastice românești și, în același timp, cele mai reprezentative dintr-o familie ale cărei înclinații artistice s-au manifestat încă din secolul trecut, prin activitatea depusă de Karl Storck (cizelor și mai tîrziu sculptor, născut în 1826 la Hanau în Germania și stabilit definitiv în București în 1858), apoi prin aceea a fiului său Carol Storck (1854—1926), autor al unor sculpturi valoroase printre care menționăm și „Autoportretul” înfîlnit aici. Pictura este reprezentată de Cecilia Cuțescu-Storck, autoarea frescelor echilibrate și odihnitoare care ne întîmpină de la intrare, în culori calde înconjurînd pereții. Încăperea care a servit drept atelier timp de cinci decenii, descîntată de susurul unei fîntîni care țîșnește din perete, adăpostește, ca de altfel și celelalte cîteva camere, opere de valoare aparținînd lui Frederic Storck — „unul dintre artiștii cei mai multilateral și mai reprezentativi în epoca dintre cele două războaie” cum îl numește acad. George Oprescu. Menționăm „Aruncătorul cu piatra”, bronzurile înfățișîndu-i pe Beethoven și pe poetul Alexandru Macedonski, nudurile de mici dimensiuni și remarcabila statueta din bronz reprezentînd-o pe Salomeea, într-o viziune artistică deosebit de originală. Pictura Ceciliei Cuțescu-Storck, în afara frescelor menționate, mai este prezentă prin ciclul de pasteluri care în 1913 au stîrnit scandal la Paris, îndrăzneala tratării șocînd academismul oficialităților timpului și prin peisajele executate în tehnici combinate datînd, în general, din cel de-al treilea deceniu: „Insulele Baleare”, „Portul vechi din Marsilia”, „Baptisteriul din Pistoia” etc, lucrări vădînd o maturizare a procedeelor tehnice ale artei și o preocupare de lărgire a sferei tematice.

În afara operelor aparținînd artiștilor din familia Storck, sînt demne de remarcat cele cinci icoane din secolul XVIII, sculpturile franceze în lemn cu subiecte religioase din secolul XIV, colecția de monede antice și de medalii reprezentînd o latură mai puțin cunoscută a activității lui Carol Storck. Părăsim casa Storck cu sentimentul plenitudinii și admirației generate de activitatea artistică atît de laborioasă și de meritorie a acestei familii și după o scurtă vizită în curtea interioară străjuită de statui italiene din secolul trecut, reprezentînd anotimpurile, o mică oază de verdeață și de liniște aproape nefirească, ne îndreptăm spre o altă casă ai cărei locatari au lăsat urme profunde în cultura și arta românească.

Muzeul C. I. Nottara

BULEVARDUL DACIA

51

Este o casă cu un aspect exterior modest, situată în bulevardul Dacia, la numărul 51, care adăpostește amintirea de neuitat a marelui actor C.I. Nottara și a fiului său, compozitorul și interpretul C.C. Nottara, despre care Tudor Arghezi scria în anul 1929 în „Bilete de papagal” că „rupe cu oftatul delicatei sale unelte cu strune fagurii de sunet și gânduri ai lui Beethoven cu o neîntrecută măiestrie și face vis cu ușurința cu care păianjenul întinde prapuri invizibili de mătase”.

Cu trei pereți acoperiți de rafturile unei deosebit de valoroase biblioteci muzicale cuprinzând partituri, lucrări de muzicologie și artă, camera lui C.C. Nottara, unul dintre primii noștri compozitori de operă (cu opera „Ovidiu”, pe un libret de Vasile Alecsandri), mai păstrează masa de lucru și pianul său, pe care tăieturile din ziarele celui de-al treilea deceniu ni-l prezintă într-o postură mai puțin cunoscută: aceea de critic muzical deosebit de competent, pentru care condeiul a constituit un mijloc de cultivare a gustului pentru muzică.

Faptul că în această familie cultura a reprezentat o preocupare constantă, ne este atestat și de activitatea aceluia strămoș originar din Moreea, care se numea Hrisanthi Notara și pe care marele Larousse îl menționează ca autor al unor lucrări cu caracter religios, tipărite la Paris la începutul secolului XVIII.

Bunăvoinței soției compozitorului îi datorăm câteva detalii, atât din viața acestuia, cât și din viața tatălui său, „tragedianul” cum este numit în familie, pentru că obiectele

din casă, atît cele ale muzicianului, cît și cele care au însoțit glorioasa carieră artistică a marelui actor, sînt tot atîtea mărturii, de multe ori emoționante asupra personalităților acestor două proeminente figuri ale artei românești.

Iată, de pildă, afișul care anunță că „Luni la 9 aprilie 1885 se va reprezenta pentru prima oară «D'ale carnavalului» cu Șt. Iulian și C. Nottara”, sau, iată edițiile rare ale operelor lui Voltaire, colecția revistei „Comoedia illustré” din 1914 în care sînt prezentați cîțiva artiști români de frunte ca Millo, Nottara, Pascaly, Marioara Voiculescu, Lucia Sturdza Bulandra și tînărul — pe atunci — și talentatul dramaturg Victor Eftimiu.

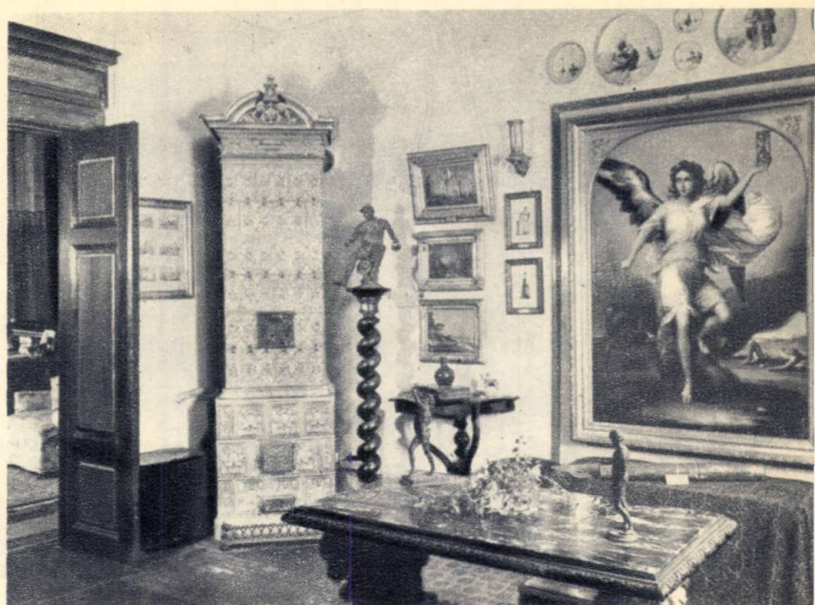
Dar nu numai valoarea intrinsecă a unor obiecte, cum ar fi inelul cu briliant primit de C.I. Nottara la împlinirea a 50 de ani de activitate scenică, sau decorațiile române și străine primite în semn de înaltă prețuire, ne atestă aprecierea de care s-a bucurat marele actor pe parcursul carierei sale. Fotografii cu dedicație primite din partea unor eminente personalități ale scenei ca Vraca, Maximilian, Șahighian, Cazaban, desenele și caricaturile semnate de Iser, Anestîn și chiar acea poezie emoționantă prin stîngăciile autorului și ale ortografiei incerte a timpului, scrisă în anul 1900 de un pasionat admirator din Turnu Severin, sînt mărturii la fel de grăitoare asupra importanței pe care a avut-o arta lui C.I. Nottara în mișcarea noastră teatrală. Și ni se spune că „tragedianul” a ținut întotdeauna foarte mult la obiectele care i-au fost dăruite în semn de omagiu, indiferent de proveniența sau valoarea lor.

STR. DOMNIȚA ANASTASIA

7

O altă casă cu amintiri este cea din strada Domnița Anastasia nr. 7, unde, actualmente, se află Muzeul memorial Gh. Tattarescu. Clădirea construită în stilul vechilor hanuri, cu o curte interioară la care se ajunge printr-un gang cu arcadă, cumpărată de pictor în 1855, adăpostește pe lîngă obiectele personale, cîteva schițe din epocastudiilor (1845—1851), schițe de costume italiene, acuarele, statuete din bronz, și, bineînțeles, portrete, gen în care Tattarescu a excelat, creînd cîteva capodopere, ca de pildă portretul lui Nicolae Bălcescu (datînd din 1851, unul din cele trei care-l înfățișează pe marele revoluționar, în fața căruia se spune că au plîns mama și sora acestuia la moartea lui). Mai amintim „Autoportretul” din 1847, portretul vornicului Șerban Grădișteanu, cel al episcopului Chesarie al Buzăului și cel al arhimandritului Tîrgșoreanu, opere remarcabile, marcînd o nouă etapă în portretistica românească. Dar în afară de acestea mai trebuie menționate două tablouri de o mare importanță politică pentru acel veac în care a apărut, mai puternică, năzuința spre libertate a atîtor popoare; este vorba de cele două importante tablouri alegorice: „Nemesis”, realizat la moartea lui Bălcescu și „Renașterea României”, pictat în Italia și trimis în țară unde a fost expus timp de trei luni în 1850. Important este atît faptul că această pinză de mari dimensiuni reprezenta aspirațiile politice ale păturilor sociale înaintate ale vremii, într-o viziune artistică plină de poezie, cît și faptul că ea a constituit punctul de plecare pentru întemeierea primului muzeu de pictură din România. Meritele și talentul lui Tattarescu s-au bucurat de o recunoaștere oficială, după cum ne atestă premiul I obținut în 1848 la Concursul Pantheonului din Roma și actul domnesc din 1853 dat de Barbu Știrbei, prin care pictorul este numit pitar, titlu de care, de altfel, nu a uzat niciodată.

Dragostea lui pentru artă, care l-a determinat să predea gratuit mulți ani la Școala de Belle Arte, a cărei conducere a preluat-o după moartea lui Aman, a fost egalată, poate, doar de patriotismul nedesmințit care l-a însoțit pe tot parcursul carierei sale.

Muzeul Tattarescu

STR. GENERAL DONA

6

Ultimul obiectiv, dar nu și cel mai puțin important, asupra căruia ne propunem să atragem atenția celor care nu-l cunosc încă, poartă titlul nepretențios „Colecția Elena și Dr. I.N. Dona”. Importanța acestei colecții, care nu poate fi trecută cu vederea de cei ce vor să întreprindă o trecere în revistă temeinică a picturii românești, rezidă în marele număr de opere aparținând celor mai reprezentativi pictori români. Trebuie menționată camera dedicată în întregime lui Grigorescu, printre operele căruia remarcăm unul din puținele nuduri pe care marele artist le-a pictat în decursul carierei sale, „Autoportretul” atât de profund și de expresiv, „Portretul Emiliei Dona” și multe altele: numeroasele tablouri de Luchian („După ploaie la Băneasa”, „Cap de fată”, capodoperă de grație diafană, „Ghereta din Filantropia” și „Hanul părăsit”), Tonitza („Peisaj de iarnă” și „Portret de femeie”), Camille Pissaro cu „Peisajul în tonuri de verde odihnitor,” tablourile lui Petrașcu pe care Dona l-a apreciat în mod deosebit, considerându-l un mare pictor („Casă la Mangalia”, „Portretul soției artistului”), ale lui Ciucurencu și Șirato vădind un simț al culorii deosebit, Pallady, Ressu, Iser, Țuculescu, enumerarea operelor cărora nu ne este îngăduită de spațiu.

Părăsim casa Dona cu senzația unei puțin obișnuite statornicii a dragostei pentru artă și a pasiunii pe care o generează înțelegerea ei, păstrând, în urma vizitării caselor cu amintiri, poezia care trebuie fructificată interior.

Șerban VELESCU

Turda

TURDA

O originală stațiune balneară și nu numai atât...

La 80 de kilometri de Alba Iulia și 36 de kilometri de Cluj, pe soseaua internațională (D.N.1) care leagă Oradea (Budapesta-Viena) de București, Turda rămâne de cele mai multe ori o localitate prea puțin luată în seamă de oaspeții străini și, din păcate, chiar de călătorii români. Este o mică nedreptate care se face orașului acesta, interesant din mai multe puncte de vedere.

Pe malurile Arieșului, la poalele dealurilor care prelungesc munții Trascăului, strămoșii daci au durat o așezare pe vatra căreia romanii au construit castrul Potaissa (Potavissa) și ulterior orașul cu același nume, devenit reședința Legiunii

a V-a Macedonica (168 e.n.). Pentru exploatarea bogățiilor salinifere (în apropierea orașului) și aurifere (pe valea Arieșului), romanii aduc mineri specialiști din Dalmația, cărora le acordă privilegii speciale. Un document din anul 1075 amintește, pe lângă alte așezări transilvănene și de Turda cu salinile sale („... la cetatea cese cheamă Turda“). Spre mijlocul secolului al XVI-lea, diplomatul și geograful S. Reicherdsdorffer, scria în „Chorographia Transilvaniae“ că sarea din ocnele de la Turda este folosită nu numai în toată regiunea, dar și peste hotare, la Seghedin, Belgrad, în Moravia etc.

Condițiile grele de muncă din exploatarea salinifere au dus de-a lungul vremii la nemulțumirea crescândă a lucrătorilor. Așa se face că turdenii au sprijinit și răscoala de la Bobilna, cind răsculații au ocupat localitatea, și războiul țărănesc din 1514, și răscoala în fruntea căreia s-au aflat Horia, Cloșca și Crișan (1748), și pe Tudor Vladimirescu (1821), precum și Revoluția de la 1848. Mai mult decît atît, un turdean-Albert-lucrător la salină, alăturîndu-se lui Doja în 1514, devine căpetenia răsculaților din Turda și Cluj.

După ocuparea Ungariei de turci (Mohaci, 1526), în localitate s-au

ținut mai multe diete ale Transilvaniei (127, ultima în 1759), precum și un sinod al bisericii ortodoxe la care a fost ales episcop Andrei Șaguna. În 1892, o delegație de 300 de intelectuali transilvăneni, fruntași ai Partidului Național Român, condusă de dr. Ion Rațiu din Turda, depune la Cancellaria din Viena vestitul Memorandum, prin care se cerea satisfacerea doleanțelor populației românești din Transilvania, denunțîndu-se politica intolerantă și abuzurile guvernelor din Budapesta. Împăratul Franz Iosef transmite însă acest act... guvernului de la Budapesta, care îi dă în judecată pe semnatori. Un mare

Strajă muntelui — cabana Cheile Turzii

Cheile Turzii

ecou național și internațional are procesul (Cluj, 1894), în care autorii Memorandumului sint condamnați la închisoare pe diferite termene.

Astăzi, Turda este unul din importantele centre industriale ale țării. Privit din cetate, de lângă necropola în care zac oseminte de pe vremea dacilor și a romanilor, orașul apare dominat de arhitectura ionică a coșurilor înalte ale fabricilor de ciment, produse refractare, mase plastice, ceramică. În ultimii ani au fost ridicate numeroase clădiri pentru instituții și locuințe, s-a inaugurat un teatru de stat, s-au deschis noi școli.

Așa cum aminteam în titlu, Turda este în prezent o originală stațiune balneară. Principalul ei factor terapeutic—apa celor 15 lacuri formate în vechile saline din care romanii scoteau sare acum aproape 2000 de ani. Apele minerale sint clorurosodice, bicarbonatate, calice, magneziene, hipotone și hipertone. La acestea se adaugă, în categoria factorilor terapeutici, nămolul de turbă și climatul de cruțare. Stațiunea, care funcționează numai în timpul sezonului cald, dispune de instalații pentru băi calde cu apă din lacul Chichi, băi reci de lac, ștrand pentru aer și helioterapie.

În stațiunea balneo-climaterică Turda se tratează afecțiuni ale aparatului locomotor, ale sistemului nervos periferic, afecțiuni ginecologice.

Urmarea unui tratament aici poate fi însoțită, însă, și cu descoperirea unor valoroase monumente artistice și ale naturii.

Biografia ilustrată a localității ne este prezentată în Muzeul rațional, organizat în fostul palat al familiei Bathory (secolul XVI) unde erau găzduiți principii participanți la dietele Transilvaniei. Sint expuse aici numeroase obiecte, de la inventarul unui cimitir celtic pînă la opincile de fier (vezi pagina 188) folosite de muncitorii carierei de piatră de la Sindulești, sat din apropierea Turzii. O remarcabilă piesă a Muzeului este tabloul de mari dimensiuni „Dieta de la Tur-

da", executat în 1896, care imortalizează momentul proclamării libertății cultelor (1568).

În apropierea muzeului, în plin centru al orașului, se înalță biserica reformată, cel mai vechi monument din țară de tipul biserică-sală, ridicat în jurul anului 1400 în stil gotic, înconjurată cu ziduri în secolul al XVI-lea. Aici s-au ținut dietele Transilvaniei, inclusiv cea consemnată în tabloul de la muzeu, în care se recunoaște interiorul bisericii. Monumente de arhitectură sînt și bisericile reformată și romano-catolică, prima construită în 1496, a doua 6 ani mai tîrziu. În sfîrșit, în oraș, se mai pot vizita casa doctorului Ion Rațiu (conducătorul delegației „celor 300”) și urmele castrului roman din apropierea stațiunii balneare.

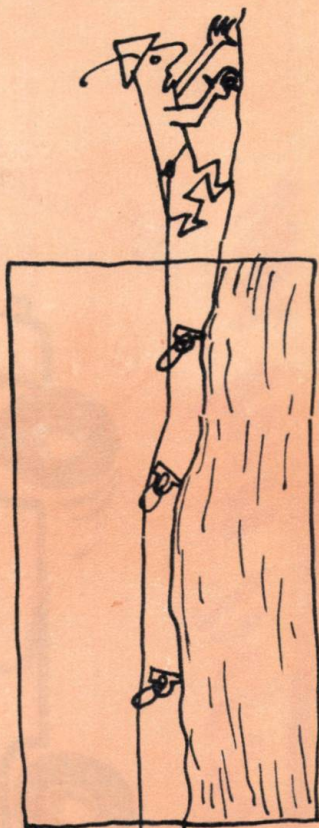
Dar Turda păstrează și însemnate amintiri istorice. La 9 kilometri — est de oraș se află localitatea Cîmpia Turzii (centru industrial), în apropierea căreia a fost asasinat Mihai Viteazu de către oamenii generalului Basta (1601); la 5 kilometri — vest de oraș este satul cu numele primului conducător care a realizat unirea tuturor țărilor românești, Mihai Viteazu, al cărui monument de aici — susține tradiția locală — ar indica locul de mormînt al voievodului (necunoscut, de fapt, pînă la ora actuală).

În preajma orașului Turda (7 kilometri) se află și unul din cele mai frumoase monumente ale naturii din țară — Cheile Turzii, rezervație floristică cu plante unice în România și, unele, unice în Europa. Intrarea în Chei e străjuită de o cochetă cabană, deschisă în tot timpul anului. Un kilometru mai departe sînt și Cheile Turului, mai puțin spectaculoase decît vecinele lor, dar la fel de sălbatice și de bogate în fenomene carstice ca și Cheile Turzii.

Desigur, despre Turda și împrejurimile ei se pot spune mult mai multe lucruri. Sau, mai bine, se pot afla la fața locului...

V. POPESCU

UMOR

Walter

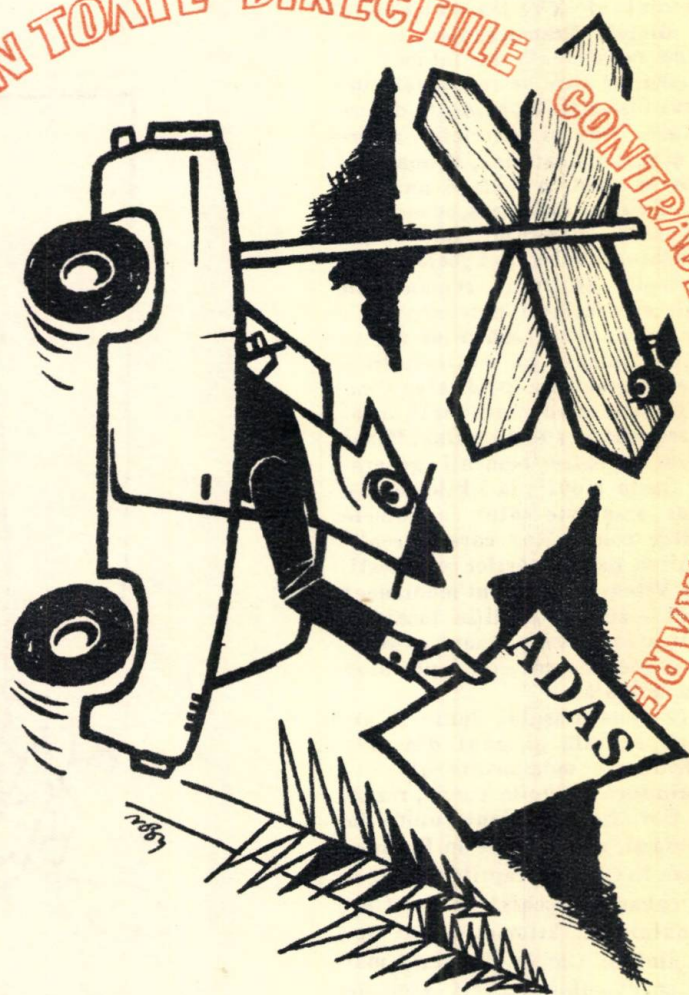

Ecran panoramic

UMOR

un bun insectivor

ÎN TOATE DIRECȚIILE

CONTRACTUL DE ASIGURARE

ADAS

1984

CETATEA Biertan

Bisericile-cetăți din Transilvania prezintă un fenomen unic în Europa, prin numărul lor mare — pe o suprafață relativ mică se păstrează aproape 200 din cele 300 existente în secolele trecute — și prin varietatea stilurilor, a soluțiilor arhitectonice găsite în fortificarea lor pentru lupta împotriva invadatorilor.

Cunoscută din vechi timpuri ca o provincie bogată și frumoasă, Transilvania a fost țelul nenumăratelor atacuri din afară. Răvnind aurul și sarea, fierul și cărbunele subsolului sau pământurile ei roditoare, popoarele migratoare și mai târziu turcii au hărțuit mereu locuitorii acestei provincii prin numeroasele lor atacuri. Pentru a se apăra, localnicii au fost nevoiți să-și ridice cetăți de pământ în care să se retragă la vremuri de urgie sau, în cele mai multe cazuri, să întărească biseri-

cile, formînd din acestea nuclee de apărare care prin poziția lor — în general dominantă și izolată față de restul satului — cît și prin trănicia zidurilor fortificate și dezvoltate, să-i apere de invadatori. În unele sate din sudul Transilvaniei fortificațiile exterioare — zidurile, turnurile de apărare, bastioanele — s-au dezvoltat atît de mult încît biserica a devenit un element secundar; în altele însă — poate sate mai puțin bogate — nu s-au putut construi ziduri și bastioane, astfel că locuitorii s-au mărginit să întărească anumite părți ale bisericilor ca: naosul, transeptul, corul etc.

Biserica-cetate din Biertan ocupă, pe drept cuvînt, un loc de frunte între construcțiile de acest gen din Transilvania. Aflată la jumătatea drumului dintre Mediaș și Sighișoara — cunoscute orașe-cetăți în Evul Mediu —

Biertan — Pietre funerare

Biertanul și-a avut epoca de înflorire în secolul XV, când a rivalizat cu cele mai cunoscute localități contemporane lui.

Sat bogat, Biertanul a fost reședința episcopatului luteran din Transilvania, începând din anul 1574, când preotul Ungherus (Unglich) ales episcop, n-a vrut să se mute la Sibiu, așa încât, episcopia s-a mutat la sediul său (dacă n-a mers Mahomed la munte, a venit muntele la Mahomed...). Situația a durat pînă în anul 1867, când episcopatul s-a mutat din nou la Sibiu, oraș mare, înfloritor, care a jucat un rol important în istoria Transilvaniei.

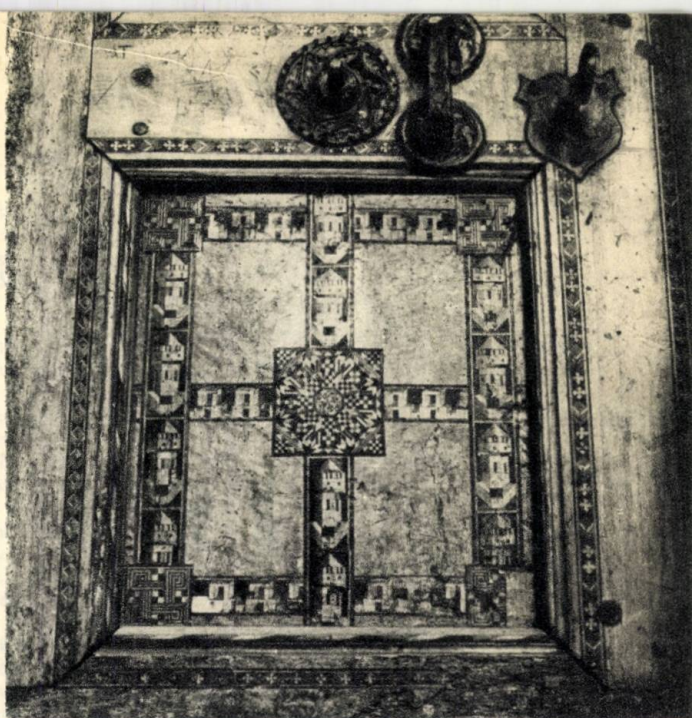
Astăzi, biserica satului, puternic întărită cu trei rînduri de ziduri groase de 4-6 metri și înalte de 10-14 m, domină împrejurimile de pe colina care se ridică în mijlocul așezării. În afara celor 3 ziduri de apărare, biserica-cetate mai are 6 turnuri (5 din zid și unul din lemn — turnul clopotniței). Unul dintre ele face legătura dintre prima și cea de a doua incintă, acestea nefiind concentrice. De la poarta de intrare a fortificației drumul urcă pe sub o suită de

nouă arcade deosebit de frumoase. Intrarea obișnuită a enoriașilor în incinta bisericii se face însă urcînd pe o scară-tunel, lungă de aproape 100 de metri. La capătul scării, în stînga, se vede turnul clopotniței, ce slujea ca post de observație. Lîngă el se află turnul mausoleului, care adăpostește un valoros lapidarium, cuprinzînd pietre de mormînt ale mai multor episcopi. Frumos lucrate, într-un baroc fără ornamentație excesivă, aceste pietre atestă bunul gust al autorului lor, un sculptor — se pare român — Nicolae Elias, care a trăit în secolul XVII și a fost membru marcant al corporației zidarilor sibieni.

De aici, de pe platou, se vede satul Biertan ascuns între dealurile înconjurătoare, înveșmîntate în verdele viilor și al brazilor.

Continuîndu-ne drumul în jurul bisericii, pe lîngă zidul celei de a treia incinte, întîlnim o căsuță minusculă — un fel de carceră — în care erau închiși pentru „cumințire” și lăsați să chibzuiască, soția și soțul care prin certurile lor scandalizau satul. Urmează turnul catolic, în interiorul că-

Biertan — Detaliu de poartă

ruia sînt demne de remarcat frescele din secolul XVI, care reprezintă pe regii-magi și pe sf. Gheorghe, o bucată de brocart cu flori verzi pe fond albastru etc. Vechi de peste 400 de ani, frescele atestă talentul pictorului anonim, puternic influențat de elementul autohton — peisaj și costume — dar învederea-ză și legătura cu arta picturală din Polonia, Ungaria și Silezia, legătura cu picturile unui Van Eyk, Grünewald sau Memling.

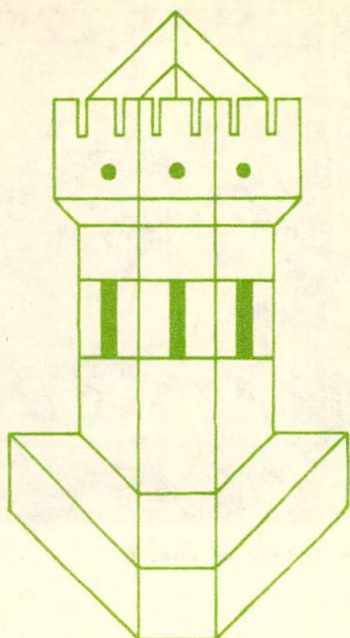
Ultimul turn pe care-l întîlnim este al orologiului. Din dreptul lui pătrundem, printr-un alt portal, în biserică.

Începută în 1490 și terminată către anul 1520, biserica este o „hallen kirche” care nu se deosebește prea mult de alte asemenea edificii din Ardeal. Bolta are o rețea de nervuri, fără chei de boltă; în interior, stîlpii sînt construiți cu 8 muchii; ferestrele au ornamente gotice sculptate în piatră. În ansamblu, stilul arhitectonic este gotic tîrziu, cu ușoare influențe ale renașterii.

Biserica adăpostește obiecte de certă valoare, care se impun atenției vizitatorului. În primul rînd altarul (sec.

XVI) — un triptic în 28 de panouri, de fapt 28 de picturi pe lemn, reprezentînd arborele genealogic și viața lui Isus. Cele 28 de tablouri, de o deosebită valoare, amintesc lucrările lui Holbein sau Dürer, atît prin colorit cît și prin eleganța și precizia desenului, dar poartă o pregnantă amprentă a elementului local, îndeosebi în ceea ce privește costumele.

Demn de remarcat, de asemenea, este portalul gotic de la intrarea în sacristie, asemănător cu cele ale unor biserici din Muntenia, în special de la biserica Crețulescu din București, fapt care atestă strînsa legătură dintre provinciile românești de-a lungul veacurilor. O lucrare deosebit de interesantă este ușa sacristiei, care datează tot din anul 1515, ca și altarul. Ușa are o mulțime de zăvoare și incuitori ingenios construite, încît o singură întorsătură de cheie — de fapt o cheie-manivelă — pune în mișcare zeci de piedici și mecanisme. Obiect de mare valoare, datorită și încrustațiilor în lemn, ușa a fost expusă la expoziția din Paris în anul 1910.

Stranele, din secolul XVI, sînt decorate cu ornamente gotice sculptate în relief plat, care amintesc ornamentele unor biserici din sudul Germaniei și Elveția.

De o remarcabilă frumusețe sînt covoarele orientale, vechi de 300-400 de ani, care împodobesc stranele. Privirile vizitatorului sînt atrase, de asemenea, de cele cinci steaguri de bresle, care se păstrează în interiorul bisricii, aceleași steaguri care au înflăcărat pe apărătorii bisericii-cetate din Biertan în luptele cu invadatorii.

Cunoscută, așa cum spuneam, ca una dintre cele mai frumoase biserici-cetăți din Transilvania, Biertanul îmbie la o vizită amănunțită. Valorile pe care vizitatorul le întâlnește aici, îi vor răsplăti efortul de a fi străbătut cei 6-7 km din șoseaua principală Mediaș-Sighișoara, făcîndu-l să trăiască pentru un ceas-două în atmosfera specifică evului mediu, cînd bisericile-cetăți erau chemate să joace un rol de seamă în lupta de apărare a locuitorilor din Transilvania, această mult încercată provincie românească.

Sever NORAN

Biertan

Din valea Arieșului, de la Sălciuma-de-Jos (comună situată la 46 km de Turda), drumul ce urcă spre sud, pe valea Ucăștilor sau valea Așunsă (afluent al Arieșului), duce după 3 km (1 oră) la Huda sau Peștera lui Păpară. În pieptul muntelui se cascadează o gură uriașă (înaltă de 30 m și lată de 3-4 m), pe sub arcadele căreia iese riul numit „Valea Ponorului”, după toponimia locală. După ce a dispărut cu câțiva kilometri mai sus, la punctul numit „Vina Tare” sau „Dilbina”, riul reapare aici, după o călătorie pe căi subterane. Pentru a ajunge la Dilbina, urcăm pe drumul care înconjoară Huda și, după 1/2

HUDA LUI PĂPARĂ

oră, ajungem la Troița de pe creastă, trecind peste vârful Dumșestilor. De aici, părăsind drumul, urmăm la dreapta poteca ce începe să coboare printre colibele pentru fineață, care se întind pînă în valea Ponorului. După 15 minute ajungem la Dilbina; sub o stîncă uriașă se cascadează aici gura

neagră și înaltă (20 m) a peșterii, pe unde dispar apele riului, pentru a ieși la lumina zilei, la Huda lui Păpară. La Dilbina, riul Valea Ponorului primește doi afluenți: Valea Seacă și Valea Poenii. Aceasta din urmă, înainte de a se uni cu Valea Ponorului, formează o frumoasă cascade de aproape 30 m. De la Dilbina, ne putem continua drumul spre Cheile și Cabana Rimeților (3 ore), sau, înapoiindu-ne la troiță și continuînd la dreapta drumul pe care am venit — spre comuna Izvoarele, pentru muntele Bedeleu (3-4 ore). Din comună mai sînt doar doi kilometri pînă la șoseaua Aiud-Buru, în valea Arieșului.

Prima peșteră din țara noastră electrificată comercial este situată la 3 km nord de Baia de Fier, în peretele de calcar al malului vestic al cheilor săpate de riul Galbenul în muntele Căpățîna.

La Baia de Fier se poate ajunge pe D.N. 64, fie de la Rîmnicul Vilcea (58 km), fie de la Tîrgu Jiu (44 km).

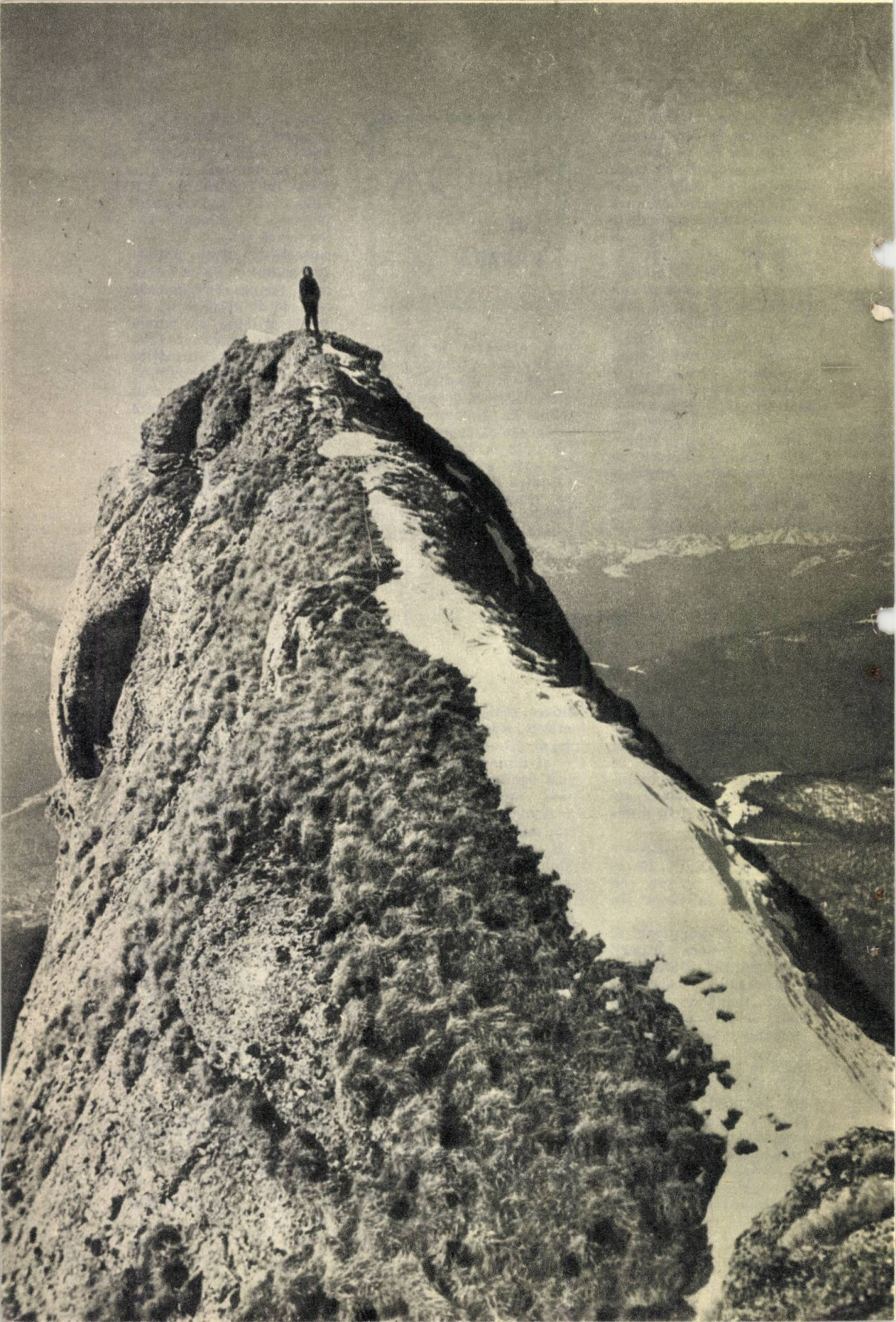
Declarată monument al naturii, Peștera Mulherii este alcătuită dintr-o galerie superioară — cea mai veche, lungă de cca 600 metri — și o galerie inferioară, mult mai recentă, de cca 400 metri, situată la 17 m sub prima. Intrarea se face prin partea de nord a Cheilor, printr-o deschidere mică, situată la 35 de metri înălțime față de valea Galbenii. După cca 50 de metri se ridică în mijlocul galeriei Domul mic. În conti-

nuare, stalactitele, stalagmitele, scurgerile paretale, de diferite forme, culori și dimensiuni, au primit denumiri care de care mai sugestive: Pagoda, Candelabrele, Altarul, Orga, Amvonul, Capul Păsării, Sala Minunilor, Sala Bolților, Sala de guano etc. Din loc în loc, planșeul prezintă adevărate dantele impietrite, bazine mari și mici, „gururi” pline de apă cristalină, perle de cavernă etc. Din galeria inferioară face par-

PEȘTERA MULHERII

te și „Galeria Urșilor”, denumită astfel din cauza numeroaselor resturi de *Ursus spelaeus* (ursul cavernelor) găsite aici (183 de schelete). Peștera a fost locuită din cele mai vechi timpuri (din paleolitic), lucru dovedit prin descoperirea a numeroase silexuri, resturi de ceramică, fosile de animale vînaute. Mai tirziu, peștera a servit ca adăpost femeilor și copiilor în timpul epocii de migrație a popoarelor. Stînd aici cu furca și fusul în mînă, femeile au observat că umezeala naturală din peșteră era foarte propice fuiorului; din generație în generație s-a păstrat și s-a transmis obiceiul ca gospodinele să-și ducă fuioarele la înmuiat, cîteva zile, în peștera care le-a luat numele.

I. ȚUGUI

Pentru alpinii care vor să parcurgă iarna creasta munților Parîng, ascensiunea începe din Petroșani, drumul de aici fiind mai ușor, întrucît vîntul bate în majoritatea cazurilor din spate.

Creasta propriu-zisă se desfășoară de-a lungul a cca. 40 de kilometri în linie aeriană, măsurați între cabana Rusu și Curmătura Oltețului. Pe această distanță, creasta se curbează de cîteva ori, schimbîndu-și direcția inițială, dar niciodată linia ei nu poate fi confundată cu cea a crestelor secundare ce radiază în diferite direcții. Se impune mai multă atenție în punctul Coasta lui Rus, unde se află și un marcaj turistic care semnalează ramificația; de asemenea, la pasul Urdele, punct în care creasta este intersectată de șoseaua Novaci-Sebeș și unde

vînt, permite săparea treptelor, fără să dea loc la primejdii.

3. Coborîrea de pe vîrfurile Parîngului Mare (2518 metri altitudine) și toată linia de creastă dintre acesta și vîrfurile: Gruul, Pîcleș, Leșul. În această porțiune drumul de vară urmează versantul sudic al căldării de obîrșie a Gilortului, fără să atingă vîrfurile citate mai sus. Iarna însă, acest itinerar este periculos; se recomandă (în funcție de stabilirea zăpezilor) să se meargă pe cît posibil pe linia de creastă, fără a se hazarda la urcușul diferențelor de nivel mari.

4. Trecerea spre vîrfurile Piatra Tăiată comportă unele măsuri de prevedere, mai ales după ninsori proaspete. Vîrfurile se ocolește pe la limita de jos a stîncilor care-l caracterizează, în partea finală.

Indicații pentru un drum de iarnă

PE CREASTA PARÎNGULUI

drumul către est (pe linia crestei) este ușor de identificat.

Punctele de trecere mai grele, întâlnite în timpul iernii pe traseu, le redăm mai jos în ordinea în care se succed:

1. Fața nord-vestică a vîrfurilor Cîrja prezintă puncte supuse avalanșelor. Ascensiunea ei se face urmînd extrema stîngă, unde pe unele porțiuni se văd stînci neacoperite de zăpadă.

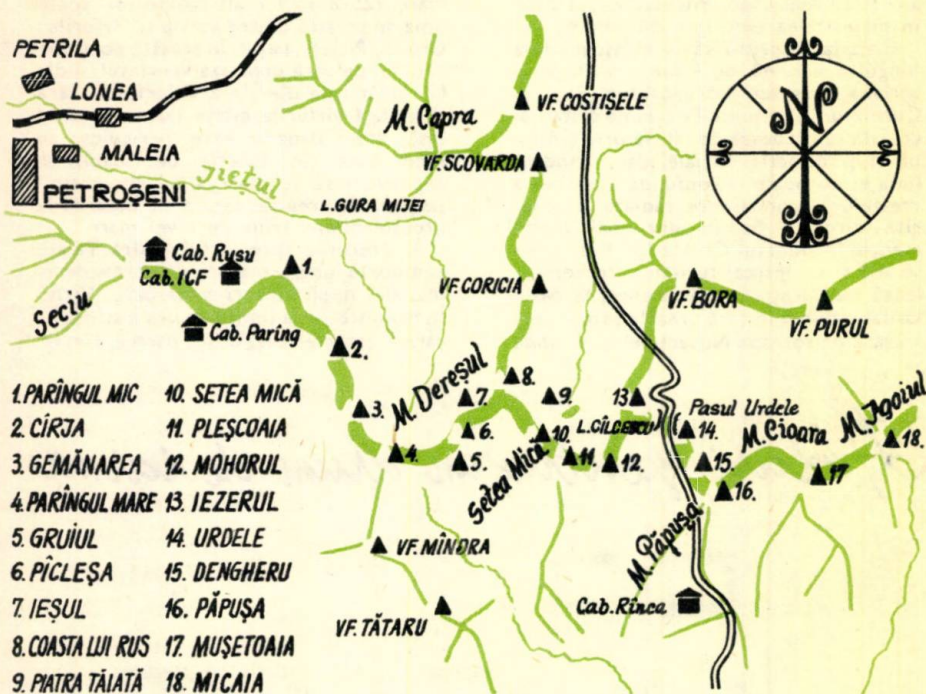
2. Vîrfurile Gemănarea, care prezintă cîteva traversări expuse și, în final, o cornișă lungă ce împiedică trecerea de pe versantul nordic pe cel sudic.

Acest pasaj îl vom depăși prin punctul cel mai de jos al cornișei (cître dreapta), unde obstacolul vertical nu depășește 8 metri, iar zăpada, de regulă tasată de

5. Din acest punct, urmînd versantul sudic al crestei principale a Parîngului, depășim, fără probleme, vîrfurile: Setea Mică, Setea Mare, Pleșcoia, ultimul constituind punctul din care vom urmări să găsim drumul pe versantul nordic al crestei principale. Această trecere precede urcușul pe vîrfurile Mohor, a cărui baliză este vizibilă în zilele fără ceață.

6. De pe vîrfurile Mohor urmează o coborîre mai dificilă, pe care o efectuăm pe schiuri numai dacă posedăm suficiente cunoștințe despre acest sport.

7. Pentru a evita trecerea pe coastele nordice ale muntelui Mohor, care prezintă întinse cîmpuri de zăpadă foarte periculoase, vom urma linia de creastă. Coborîrea va fi făcută după ce depășim un vîrf secundar, ce se desfășoară de-a

lungul unei fețe acoperită cu stîncării, în parte dezgolite, situate pe versantul nord-estic, care sfîrșește lîngă stîlpul indicator al traseului, aflat în Curmătura Mohorului.

8. Din Curmătura Mohor, urcăm pantele înclinate și pline de stînci ce ne permit să ajungem la nivelul șoselei către sud pînă la vîrfurile Denghieru. Pasajul între vîrfurile Urdele și Denghieru prezintă cîteva puncte periculoase unde se formează avalanșe, ceea ce ne va obliga la ocoliri, de regulă, în sus.

9. Dincolo de vîrfurile Denghieru, creasta se prezintă sub forma unor culmi domoale, lăsînd abrupturi afunde, mai ales către sud. Urcușurile de la un vîrf la altul prezintă diferențe de nivel mari, care, evident, se succed cu coborîri frumoase pe schiuri.

10. Cel mai lung urcuș, dispus în patru trepte mari, situate la diferite înălțimi, îl prezintă fața vestică a vîrfului Igoiul Micaia (2179 metri altitudine),

care ne răsplătește, pe versantul opus, cu o splendidă coborîre pe schi, desfășurată pe o diferență de nivel de cca. 500 de metri.

Innoptările pe întreg itinerarul se fac în cort. Durata parcurgerii traseului, pentru alpinștii cu experiență, rămîne în funcție de gradul de antrenament; cel mai scurt timp cunoscut de noi, pe distanța Petroșani — Curmătura Oltețului — comuna Polovragi, este de cinci zile. Materialele speciale, imperios necesare, sînt: cort izoterm, saci de dormit, primus, colțari, schiuri, piei de focă, ochelari. Coborîrea se face pe valea Oltețului, din punctul Curmătura Oltețului, marcat pe versantul sudic de un grup de stînci, situate la limita pădurii. Ceva mai jos de Curmătură întîlnim o șosea forestieră, care ne conduce în comuna Polovragi.

Emilian CRISTEA
maestru al sportului

150 de ani a trebuit să crească, pe o înălțime granitică izolată din munții Anzi, în Bolivia, specia de ananas ce o vedeți în fotografia de alături, pentru a avea în zilele noastre 9 metri înălțime și a deține astfel recordul mondial de înălțime la plante.

Omul suit pe scara rezemată de tulpină, smulge una din cele 8000 de flori ce o acoperă și care mor în aceeași zi în care înfloresc.

În Mexico-City, capitala Mexicului, se află singurul muzeu antropologic în aer liber din lume. Aici, pe o suprafață de 4,5 ha sînt expuse foarte interesante piese de artă ale străvechilor culturi de pe teritoriul acestei țări. După cum se știe, înainte de cucerirea Mexicului de către spaniolii conduși de Cortez, aci înflorea cultura foarte înaintată a aztecilor.

În fotografia ce reproducem se află capul unei statui colosale de bărbat. Alte asemenea exponate, sculpturi în piatră, mai mari sau mai mici, sînt așezate pe terenul accidentat al muzeului. Apariția lor neașteptată pe văiugi, pe coline sau pe versanții lor, dau vizitatorilor acestui muzeu unic impresia că se află undeva în vechiul imperiu aztec.

spe

Speoturismul — sau turismul subpământean — este o ramură a drumeției mai puțin cunoscută și mai rar practică, în ciuda faptului că România oferă posibilități nenumărate pentru vizitarea și studiul peșterilor. În cele ce urmează punem la dispoziție câteva date utile doritorilor să afle câte ceva din secretele „palatelor subpămîntene”.

Echipamentul necesar vizitării peșterilor este, în general, cel folosit în turism. Pantaloni lungi, eventual cel de schi, fereste picioarele de rozături provocate în contactul cu stînca; hanoracul impermeabil apără corpul de umezeală; pe cap este preferabilă o bască sau o căciuliță în locul șepcii al cărei cozoroc incomodează. Ca echipament special este indicată o „supra-îmbrăcăminte”, un combinezon din doc care protejează hainele de noroi, în cazul mersului tîrîș. În lipsa acestuia, e bine să folosim haine mai uzate. În orice

oturismul

caz, în rucsac e bine să avem o perie tare necesară la curățatul echipamentului. În picioare se vor încălța bocanci, care feresc de umezeală, iar în peșterile cu apă mai adâncă sînt utile cismele de cauciuc, pescărești. Numai în cazuri rare cînd situația o impune (căderi de pietre, stalactite ascuțite în tavanul scund) se va folosi pe cap o cască (eventual de motociclist).

Sursa de iluminare este problema cea mai importantă în traseul subpămîntean. Lanternele electrice nu vă folosesc prea mult, bateriile umezindu-se. Pentru orientarea generală în culoare lungi sau pentru fixarea anumitor obiective, este totuși necesară o lanternă cilindrică cu 3-4 celule, cu putere de iluminare pînă la 60-80 m. Alte surse de iluminare sînt lumînările și făcliile care pot fi folosite în peșterile mici, pentru scurtă durată, ele avînd dezavantajul că afumă pereții. Sursa de lumină cea mai

indicată rămîne lampa de carbid. Flacăra de acetalenă a lămpii are avantajul că luminează de jur împrejur, spre depășire de lanternă, iar arderea este de lungă durată. Carbidul necesar trebuie transportat în cutii etanșe, ferite de umezeală.

Speologii folosesc lămpile fixate de frunte. O astfel de lămpă se poate confecționa dintr-o lanternă veche, tip Focus, căreia i se detașează oglinda cu geam. Corpul de metal al lanternii se așează în buzunarul hanoracului, de unde curentul electric este condus prin fire izolate din material plastic, la oglinda cu bec care se fixează pe frunte, cu ajutorul unei lamele metalice învelite într-o pînză. Chibriturile se păstrează în cutii tubulare metalice al căror capac se închide prin înșurubare.

Colectivul care participă la o excursie subterană nu trebuie să depășească 4-5 persoane. În cazul

vizitării peșterilor cu colective mai mari, se va asigura în capul și la sfîrșitul coloanei turiști experimentați, care cunosc topografia peșterii, iar excursioniștii vor fi dotați cu o sursă de lumină la cel mult 5 persoane.

Orientarea în peșteri de dimensiuni mici, pînă la 200 de metri lungime, cu galerii care se înfundă este ușoară prin memorizarea locurilor. În peșterile de lungimi medii (500 — 1000 de metri), cu galerii derivate, se poate folosi orientarea cu ajutorul busolei, a unui caiet în care se notează principalele repere și a unghiului de marș în care este direcționată galeria. Un procedeu mai empiric și care necesită mai multă pierdere de timp este desfășurarea unor gheme lungi de sfoară care asigură orientarea la înapoiere. În sfîrșit, în peșterile de mari dimensiuni, îndeosebi cu galerii supraetajate, este recomandabilă folosirea unui ghid localnic.

**PIESE
DE
FOLCLOR**

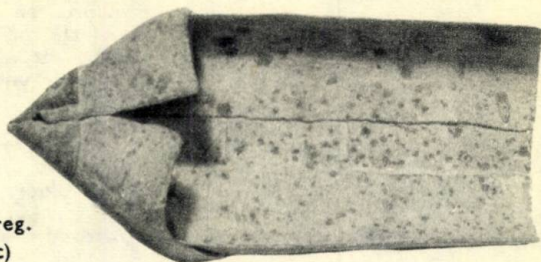
În folclorul românesc, se vorbește adesea despre opincile de fier.

Astfel, expresia „a umbla cu opinci de fier” este explicată prin „a umbla mult și bine”, iar despre un obiect bun se zice că „să fi umblat și cu opinci de fier și nu găseai așa lucru”, expresie înfîlînită de altfel și în zilele noastre, atunci cînd este vorba despre un om bun. În basmul „Porcul cel fermecat”, publicat de P. Ispirescu încă din anul 1862, soțul se adresează soției în momentul în care o părăsește spunîndu-i că-l va găsi numai după ce o să tocească „trei perechi de opinci de fier”. Într-un alt basm, publicat de Miron Pompiliu în anul 1872, Ioniță Făt-Frumos, căutînd pe Ileana Cosînzeana „de mult umblat fără folos și prisosință se roseseră opincile cele de fier încît de abia mai rămăsese o tablă subțirică ca frunza”. În sfîrșit, în basmul „Triști Copil și Inia Dinia”, mama își îndeamnă copilul să-și facă opinci de fier, să-și ia toiag de oțel și să se mai înapoleze acasă abia „atunci cînd s-a roade bățul, de-a rămînea numai cît ții în mînă și opincile să se roadă pînă n-or rămînea decît nojițele”. Într-o cîmilitură, un personaj se adresează altuia cerîndu-i iertare, iar acesta îi răspunde „să umbli după mine și cu opinci de fier și tot nu te iert”. Acest fapt se reflectă și în descînteul „de speriat” din Lălo-mița, atunci cînd se vorbește despre un om cu ochi de foc, cu gură de jăratec „cu mîini de oțel și cu opinci de fier.” Desigur că exemple se pot da mai multe și din alte genuri folclorice.

Materialele folclorice referitoare la purtatul opincilor de fier ne sesizează însă numai unele aspecte, fără ca să ne dea toate elementele necesare înca-drării sistematice și istorice a problemei. Mai mult, perioada de timp la care se referă purtatul opincilor de fier în materialele folclorice pare uneori a nu corespunde epocii din care ne-au parvenit elementele etnografice de care dispunem. În cazul în care materialul folcloric va fi susținut și de elemente arheologice sau de documente istorice, atunci ipoteza pe care o enunțăm în legătură cu purtatul opincilor de fier pe teritoriul țării noastre va fi complet fundamentată.

Cercetările etnografice efectuate la noi, au scos la iveală mai multe perechi de opinci de acest fel, dovedind că într-adevăr în țara noastră acestea au fost cunoscute, păstrîndu-se în unele cazuri sub numele de „opinci de fier”, iar în comuna Cornereva (raionul Orșova, regiunea Banat), de pildă, sub numele de „opinci de pleci” (prin pleci

Piesă din zona Baia de Aramă (reg.
Oltenia — colecția Vasile Novac)

înțelegându-se tot fierul). Din datele anchetei etnografice am aflat că Ion Marican din cătunul Paule a purtat, prin anii 1925-1926, asemenea încălțăminte. Este interesant de remarcat că tocmai din această localitate am colecționat o opincă de fier. Nicolae Nuță din comuna Virfuri, raionul Tirgoviște, nu numai că a purtat opinci confecționate din tablă galvanizată, dar în vara anului 1928 a parcurs cu ele un drum de peste 60 de km mergând din satul său natal, din comună în comună, pînă la Ploiești, în căutare de lucru. Asemenea opinci s-au purtat și în cîmpia Dunării, pentru că „atunci erau vremuri grele“, după cum ne-a relatat un localnic din comuna Călugăreni, raionul Giurgiu.

Din datele la îndemînă reiese că asemenea încălțări s-au folosit în special pentru călătoriile mai lungi, sau în condiții mai grele de muncă (de pildă, în carierele de la Sindulești — Turda). Teza mitologică după care unii sfinți ar fi fost chinuiți prin folosirea forțată

a încălțăminte metalice nu are nici un fel de aplicare în cazul nostru...

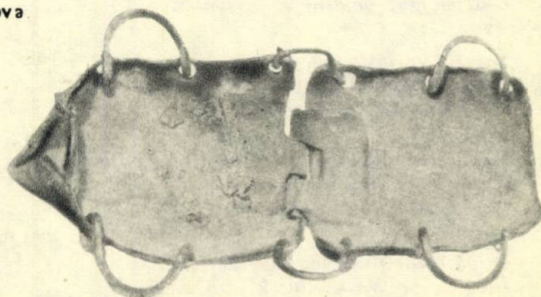
Problema care se ridică este, însă, următoarea: pot fi oare numite aceste încălțări „piese de port popular“? Considerăm că nu! Deși imită adevăratele piese de port popular (opincile de piele sau cauciuc), deși joacă același rol ca și piesele reale de port, totuși în marea lor majoritate au fost obiecte de protecție puțin răspîndite, în primul rînd pentru că sînt foarte incomode la purtat, iar în al doilea rînd, pentru că metalul era totuși mai greu de obținut și de prelucrat.

Desigur, cercetările viitoare pe care ne propunem să le continuăm, vor scoate la iveală noi date asupra chestiunii în studiu. Un lucru rămîne însă cert: folclorul atestă — uneori metaforic, alteori istoric — unele materiale etnografice, științei rămînîndu-i rolul de a depista și argumenta realitatea obiectivă, incontestabilă.

I. DRĂGOESCU

Cercetător la „Institutul de Folclor“

Piesă din Cornereva (raionul Orșova
colecția I. Drăgoescu)

VERSURI

de Florin IORDĂCHESCU

Alpinista

Descinsă pe meleaguri carpatine
Se scoală pe la ora zece, și
Începe adecvat a se găti
Cum șade unei alpiniste bine.

Cu pantaloni cam strîmți, cu hanorac,
Bocanci maro cu ținte, în picioare,
Un piolet uriaș la cingătoare
Și — doldora — în spate un rucsac.

Apare spre amiază pe șosea,
Răspunde mîndră celor ce-o salută
Convinsă fiind o sută cinci la sută
Că prima alpinistă este ea.

Urcușul nici gîndește să-l înfrunte,
Fiindcă-un lucru e necontestat:
Cînd un Predeal întreg te-a admirat
Ce poți găsi în plus pe-un vîrf de munte?

CATRENE

Snobul

Îi place foarte mult frumosul
Și doar pe vîrf de munți ar sta
Dar de i-ai da oricît i-ai da
Tot n-ar sui pe Păduchiosul.

Bulevardistul

El nu a urmat monomul
Ce-a pornit la munte, sus,
Că în sinea lui și-a spus:
„Ce am eu comun cu Omul?”

PROBLEMA

*Veșnica problemă: munte — litoral
Care ni se pune pe plan estival
Eu am rezolvat-o: mi-e perfect*

*Fiindcă pe hîrtie, socotind nișel,
Ce mai tura-vura, iese cam la fel
Dacă pui voiajul, masă și ho-*

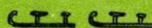
*Apoi diferențe mai de seamă nu-s:
Și-ntr-un loc și-ntr-altul e de presupus
C-ai să pui pe tine kilograme-n*

*Soarele te arde tot atît de bine
Fie pe întinsul plajelor marine
Fie pe semețe crește car*

*Deci, cum munte-mare n-are importanță,
Altceva decide-n ultimă instanță
Încotro să-ncline acul la*

*După mine unul, dătător de ton
Încă de pe vremea lui Tutankamon
E și va rămîne zeul*

=

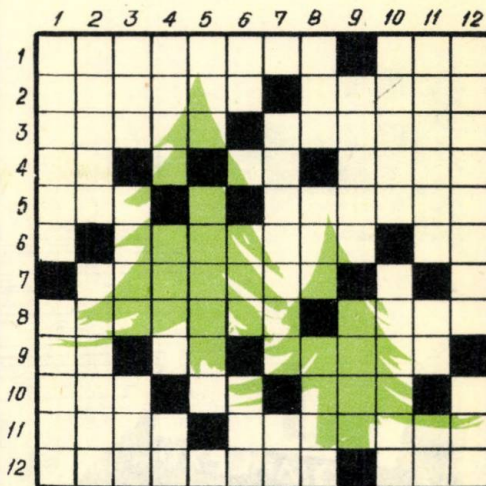
Prin stațiuni

ORIZONTAL

1. Găzdulesc mil de vizitatori veniți pentru odihnă și tratament — Localitate în Mexic;
2. Stațiune pe Mureș, la est de Arad — Se folosește pentru tratarea diferitelor boli mai ales în stațiunile Techirghiol și Amara;
3. Prietenii — Perla litoralului românesc;
4. În nichel — La intrarea în Govora! — Țară asiatică;
5. Riu în Brazilia — Casele primitoare ale munților, vizitate de turiști în tot cursul anului;
6. Stațiune în regiunea Crișana, la poalele munților Codrului, cu izvoare termale și băi calde și reci — Campion;
7. Stațiune balneo-climaterică în regiunea Brașov, cu ape alcaline, feruginoase etc;
8. La munte sau la mare, plină de bucurie și entuziasm — Bronzați la soarele arzător;
9. Măsură agrară — La plajă! — A doua parte a numelui unui lac;
10. Pallid — Pe cal — Băiat ce îngrijeste caii de curse (sau orașul în Polonia);
11. Predeal, Sinaia etc. (sing.) — Frumoasă stațiune pe valea Prahovei;
12. Odihnă în aerul curat și ozonat al munților (pl) — La altitudine.

VERTICAL

1. Stațiune în Moldova, dar și în Prahova — Mijloc de excursie pe mare sau pe Dunăre;
2. Pitorească stațiune lângă Predeal — Potecă în muncă;
3. Prefix pentru albine — Boală troptacilor — Apă stătătoare;
4. A rupe pingelele — Ca oul — Sere!
5. A apare — Fruct exotice;
6. În estuar! — Răsărit — Provenite din izvoare subterane, au efecte curative și sînt folosite cu succes pentru tratarea unor boli în anumite stațiuni (sing.)

7. Paste oile pe platurile munților — Păreră!
8. Nume feminin — Astfel — Șerpulesc prin parcuri și grădini;
9. Animal protozoar — Oraș pe Mureș;
10. Lac și stațiune în Bărgan — Oraș în vestul țării, în apropierea căruia se găsesc băile Felix;
11. Stațiunea Brașovului — Sete — În Malnaș!
12. Stațiune pe valea Oltului cu reputație internațională pentru apele minerale. Fratele Mureșului, pe valea căruia sînt înșirate numeroase stațiuni balneo-climaterice bogate în izvoare tămăduitoare.

□□□□ CURIOZITĂȚI □□□□

Numărul total al peșterilor din România, cunoscute și cercetate, este de 985.

Cele mai lungi peșteri din țara noastră sînt:

1. Topolnița (podîșul Mehedinți) — 11.000 de metri;
2. Vîntului (m-ții Pădurea Craiului) — 6.000 de metri;
3. Izvorul Tăușoarelor (m-ții Rodnei) — 5.050 de metri;
4. Comarnic (m-ții Banatului) — 4.000 de metri;
5. Meziad (m-ții Apuseni) — 3.464 de metri;
6. Bulba (podîșul Mehedinți) — 3.240 de metri;
7. Buhoi (m-ții Aninei) — 3217 metri;

8. Limanu (Mangalia) — 3.200 de metri;

9. Peștera din Curecea (podîșul Mehedinți) — 2.200 de metri

10. Peștera Lazului (munții Mehedinți) — 2.200 de metri.

Cele mai adînci peșteri din România sînt:

1. Izvorul Tăușoarelor (munții Rodnei) — 350 de metri;
2. Avenul din Șesuri (munții Bihor) — 180 de metri;
3. Ghețarul Scărișoara (munții Bihor) — 130 de metri;
4. Peștera Neagră (munții Bihor) — 110 metri;
6. Peștera din ponorul Sohodol (munții Pădurea Craiului) — 100 de metri.

**În apropierea băilor Herculane, un
Complex turistic elegant, modern, cu un
bufet bine aprovizionat**

FOTO - F. PETEU

DEIX

- PAGINĂ DE ISTORIE STRĂVECHE
ȘI CONTEMPORANĂ.

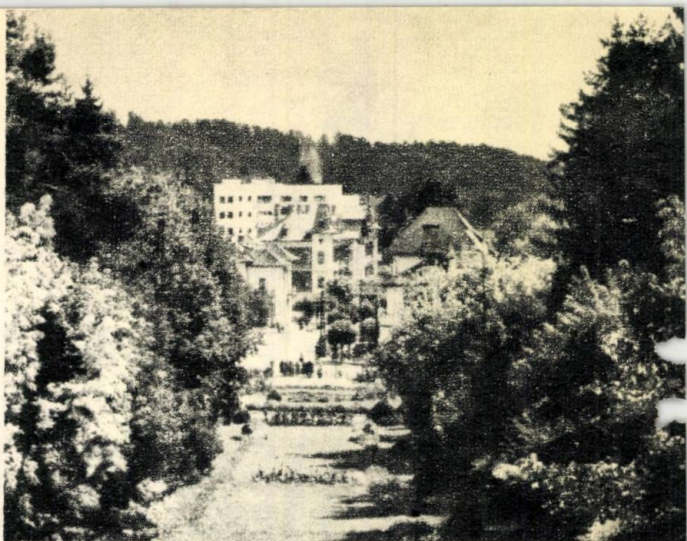
INTERESANT CENTRU TURISTIC

ȘI LOC DE PORNIRE ÎN NUMEROASE EXCURSII

(MUNȚII APUSENI, VALEA CERNEI, VALEA MUREȘULUI.)

Govora

*Surse
de
Sănătate*

GOVORA SI CĂLIMĂNEȘTI

Datorită așezării geografice și structurii ei geologice, patria noastră posedă o adevărată comoară de factori balneari și climaterici.

Lanțul Carpaților, înconjurat de dealuri și coline, cîmpia Dunării și litoralul Mării Negre, determină variate tipuri bioclimatice, cu caractere terapeutice deosebite: climă calmant, de excitație și de stimulare, tonifiere a funcțiilor fiziologice ale organismului. Compoziția geologică, cu trecere continuă și treptată de la formațiunile cele mai tinere din mezozoic pînă la

cele mai vechi din paleozoic, explică existența unei game nesfîrșite de izvoare minerale, adevărate „izvoare de sănătate”, grupate în mai multe stațiuni balneoclimaterice, permanente sau sezoniere, din care vom prezenta aici numai două — dintre cele mai importante — aflate în zona fermecătoarei văi a Oltului.

GOVORA se găsește pe valea unui mic afluent al Oltului. Situată la o altitudine de 360—478 de metri, într-un parc întins, ea are un climat de tranziție, continental meditera-

nian; dealuri împădurite cu fag, stejar, brad și molid o adăpostesc de vânturi. Temperatura medie este de $-1^{\circ},6\text{C}$ în ianuarie și $20^{\circ},3\text{C}$ în lunile de vară; precipitații abundente se produc iarna și primăvara. Verile sînt răcoaroase, cu nebulozitate redusă. Principalii factori terapeutici sînt apele minerale cloruro-sodice iodurate, bromurate, ce însoțesc de obicei zăcămintele de petrol și care se extrag de la o adîncime de 150—500m. Din straturile de suprafață (10—15m) se extrage prin puțuri apa minerală sulfuroasă, alcalină și cloruro-sodică. Nămolul folosit la Govora este preparat din nămolurile minerale antrenate de izvoarele minerale, din marna argiloasă, din mlul Hînței și din nămolul adus din stațiunea vecină Ocnele Mari.

Stațiunea, bine amenajată, posedă, instalații pentru băi calde și ape sulfuroase și iodurate, instalații pentru împachetări cu nămol, băi artificiale de bioxid de carbon, inhalații, aerosoli și aer comprimat, alături de un complet sector de electroterapie și cultură fizică medicală. Climatul de crușare este folosit dirijat și prin aerosolarii. Toți acești factori bine dozați și corect aplicați permit tratarea în stațiunea Govora a unui mare număr de afecțiuni, dintre care semnalăm: arterite aterosclerotice, sechele după tromboflebită, boala varicoasă; tulburări endocrine; polinefrite, radiculite, plexite, sechele după traumatisme ale sistemului nervos periferic; rinite, faringite cronice (netuberculoase), sinuzite cronice, otite medii cronice, bronșite, astm, bronșiectazii; miozite, migralgii, periartrite, reumatism degenerativ etc.

Situată pe malul Oltului, la 280 metri altitudine, stațiunea CĂLIMĂNEȘTI—CĂCIULATA este cunoscută pentru calitățile terapeutice ale izvoarelor sale din cele mai vechi timpuri. Cronicile amintesc că domnitorul Matei Basarab își avea la Cozia o cadă pentru băi care „îi alinau suferințele”; Napoleon al III-lea, își procura cu dili-

gențele apă îmbuteliată de la izvorul Căciulatei. Prezentate la expoziția din 1883 de la Viena, apele minerale ale Căciulatei s-au bucurat de aprecierea unanimă.

Așezată la adăpostul dealurilor și al culmilor muntelui Cozia, stațiunea se bucură de un climat de crușare. Temperatura medie anuală de $9^{\circ},7\text{C}$ atinge în timpul verii $19^{\circ},1\text{C}$. Bogatele și variatele izvoare minerale ale stațiunii, cu un mare debit zilnic, conțin apă sulfuroasă, bicarbonată, cloruro-sodică, calcică, magneziană, hipotonă, atermală cu mineralizare totală, cu mari variații între 17,8 gr/1000 și 0,43 gr/1000. Apele minerale sînt folosite în cură internă (Păuș 1, Păuș 2, Căciulata, izvoarele 7, 14 și 8) și în cură externă (pentru băi) izvoarele 9, 10, 11, 12. În ultimul an au fost forate 2 sonde care dau apă minerală mezotermală de 32° la Cozia și termală de 52° în Ostrov, al căror mare debit și calități terapeutice vor permite valorificarea lor cu lărgirea indicațiilor terapeutice ale stațiunii Călimănești. Dotată cu instalații pentru băi dintre cele mai moderne, buvete pentru cură, bazine pentru kinetoterapie cu apă minerală încălzită, instalații de electro-hidro și pneumatoterapie, stațiunea își completează necesitățile terapeutice prin sălile de cultură fizică medicală și ștrandul de pe malul Oltului, unde acționează din plin estotoclimatismul. Stațiunea este indicată în: gastrite, duodenite, afecțiuni hepatice cronice, diskinezii biliare și colecistite, diabet, litiază biliară, boli profesionale, reumatism cronic degenerativ, nevrite, radiculite, nevralgii, hernie de disc etc.

Renumite în țară și peste hotare pentru valoarea apelor lor, stațiunile Govora și Călimănești oferă, în tot timpul anului, posibilitatea efectuării unor tratamente complexe, de mare eficiență.

Prof. Dr. Docent Tr. DINULESCU
Directorul Institutului de Balneologie și Fizioterapie-București.

Marea diversitate a formelor portului popular românesc — cunoscută și apreciată ca atare în țară și peste hotare — se datorește într-o oarecare măsură izolării în care au trăit locuitorii satelor până la începutul veacului nostru, izolare explicată și prin economia închisă a gospodăriei țărănești. Originalitatea locală s-a conservat astfel neinfluențată de mediul zonal învecinat și, mai ales, de caracterul industrial uniforizant al orașului.

Croiala, ornamentarea și cromatica au produs o infinită varietate tipologică a portului, condiționată de zonă, ocupație, climă, naționalitate, mentalitate, caracter, stare materială, vîrstă și sex. Înăuntrul unei zone întîlnim, obiș-

nuit, forme asemănătoare care exprimă un anumit specific local. Uneori însă, s-au creat particularități cu substrat utilitar, simbolic sau numai spectaculos-decorativ, care sparg tiparele obișnuite prin afirmarea unei fantezii uimitoare și a unui încântător pitoresc.

Despre aceste variații sau inovații de formă, ne vom ocupa în rîndurile ce urmează, fără intenții de clasificare.

Unul din porturile populare care prezintă multe particularități este cel din Țara Oașului, cu deosebire cel bărbătesc, la care cămașa, izmenele, uioșul, pălăria și straița sînt concepute în intenția de a da prestanță și noblețe fizicului și a rezolva aspectul decorativ într-un mod cît mai atrăgător. Cămașa scurtă, la nivelul brîului, tivită cu colț de broderie, cade liberă pe bustul bărbatului. Mînecele ei se termină printr-o deschidere neobișnuit de largă, ca mînecele vechilor anteerie îmbrăcate deopotrivă de boieri, preoți, negustori și lăutari, pînă în cel de al XIX-lea veac. Izmenele numite „gaci”, purtate vara — ca și în Maramureșul învecinat — ating la talie o lățime încrețită de 3 metri; înfrumusețate cu benzi orizontale de broderie și franjuri la poale, „gacii” par niște fuste cu falduri. Uioșul, pe care nu-l întîlnim decît în Oaș, este o foarte decorativă vestă cu mîneci din lînă, a cărei distincție rezultă din vîrgarea țesăturii în două sau mai multe tonuri, de preferință în culoarea naturală a lînii, cu negru, gri sau roșu. Atît pălăria din pai (clopul) cîte și cea din postav, calote minuscule în raport cu capul, sînt împodobite cu pene, flori, „zgărzi” din mărgele, ciucuri, uneori mai multe din aceste ornamente întîlnindu-se pe aceeași pălărie. Cușma de miel „rotila-

tă" este acoperământul de iarnă al capului, la oșeni. La sărbători aceasta este împodobită cu pană de struț, pe axa penii fiind cusute mărgelile de sticlă. „Straița”, trăistuță cu bandă lată („baier”) în întregime brodată cu lână colorată, este purtată pe piept în diagonală, ca un colan de înaltă demnitate. Ea dă costumului un caracter de eleganță cavalerască, deși nu este lipsită și de prozaică utilitate, transportând briceagul nelipsit din recuzita oșanului, tutunul, banii etc. Femeile din Oaș au și ele în port elemente originale și anume: platcaiei ample brodată numită „cheptar”, de forma unui plastron; „zgarda” îngustă și plată, țesută din mărgelile multicolore, purtată strâns pe gât; „găteala capului” miresei, pieptănătură extrem de complicată, împletită „în plasă” ca o țesătură, acoperind urechile și porțiuni învecinate din obraz, „cununa” miresei, o adevărată arhitectură din flori, mărgelile, monede, oglinjoare etc. „Zgarda” din mărgelile este purtată și în regiunea Maramureș.

Acoperământul capului avea rolul de a completa silueta și a echilibra volumul creat de îmbrăcăminte, în raport cu capul. Flăcăii din Bistrița Năsăud mai poartă încă, ocazional, pălării cu „evantai” din pene de păun, cu un diametru de jumătate de metru. Înfațișarea cu o asemenea aureolă de penaj este de-a dreptul spectaculoasă. Acești flăcăi mai poartă un pieptar al cărui spate brodat este acoperit de ciucuri, care fac broderia vizibilă numai în mișcarea agitată a dansului.

Portul bărbătesc din zona Neamțului prezintă particularitatea unei „cămăși cu fustă” separată, asemănătoare „fustanelei” purtată în sudul peninsulei bal-

canice, având broderii la fel cu cele de pe gura și mânecile cămășii, cu care alcătuiește un întreg. Se presupune că această cămașă, din două fețe, ar avea origine ilirică. Ea nu contribuie la linia estetică a costumului și nici nu-și află explicația utilitară, urmînd a fi considerată doar ca o curiozitate. Tot în Moldova întîlnim acei „ițari” înguști, încrețiți pe pulpă în cute transversale, a căror lungime se înscrie de obicei în dimensiuni ce nu depășesc 1,90 m. La Flămînzii-Frumușica (Îngă Botoșani) există însă așa-ziiși „ițari de 101” crețuri, a căror lungime atinge 4 m⁽¹⁾. Ițarii înguști și încrețiți ajută mersului

la drum lung și dau siluetei un aer de zveltețe.

În Mărginimea Sibiului, sau la Rășinari, se purta iia din „batist” fin, cu mîneca lată de 2—3 metri, încrețită în jurul încheieturii mîinii. Sobrietatea coloritului pieselor din această zonă, toate țesute în alb și negru, este susținută de eleganța liniilor care conferă ansamblului un caracter auster și nobil.

Un costum extrem de bogat în broderie în lînă și mătase, cu sau fără aplicații de fluturi metalici, mergînd pînă la acoperirea întregii suprafețe a iei și catrinței, la care se adaugă și „marama” ce învăluie ca o draperie diafană persoana ce o poartă, îl întîlnim în zonele subcarpatice muntene, cu deosebire în Muscel (la Rucăr, Dragoslavele etc.), ca și pe valea Argeșului. Abundența

(1) Florea Bobu Florescu, „Portul popular din Moldova de Nord”, ESPLA, 1956.

„... iar la Drăguș, fetele poartă pălării bărbătești...”

și prețiozitatea ornamentelor, măiestria cu care sînt lucrate, amintesc meșteșugul minunatelor țesături românești feudale.

În Drăguș, satul atît de cunoscut și cercetat sub aspect etnografic, fetele poartă pălărie bărbătească, de culoare neagră cu calotă mică, la care atîrnă un pompon mare din fire de lînă, colorate. Tot în Țara Oltului, în zona Perșanilor, femeile poartă pe „căița cu rieței” (un fel de scufă cu urechi gigantice laterale) o îmbrobodeală din pînză albă ciudat construită, numită „pomeselnic”, care formînd un încadrament pătrat capului, echilibrează ca proporții monumentalitatea costumului.

Tipic pentru costumul femeiesc din zona Pădurenilor (Hunedoara) este „balțul”, cingătoare purtată la sărbători, lucrată din fișii înguste de piele pe care se aplică ornamente („înte”) turnate din cositor, turnarea metalelor fiind odinioară mult practică de Pădureni, la modul primitiv. Sub acest „balț” femeile se mai încing cu un fel de „zale” din aramă de care sînt

prinse ornamente turnate din același metal în formă de chei, în intenția de a produce zgomote metalice în timpul jocului.

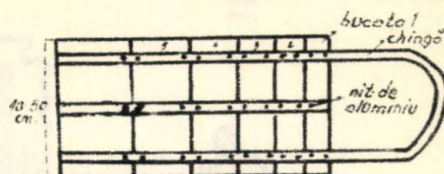
„Opregul” bănățean, se deosebește de toate celelalte fote românești, prin forma sa originală constînd dintr-o țesătură dreptunghiulară cu broderie, grea și somptuoasă, numită „petec de opreg”, de care atîrnă franjuri deși și diferite colorații ce acopăr spatele pînă la poalele cămășii. Opregul se poartă numai în locul fetei din spate, adăugînd costumului prin jocul liber al firelor o notă de suplețe și mobilitate.

Exemple de particularități și curiozități ale portului se găsesc nenumărate în toate regiunile țării. Noi am vorbit doar de cîteva. Amatorii de frumos le pot admira la fața locului, drumetînd prin cele mai importante puncte folclorice ale țării, ori vizitînd muzeele de artă populară, în care acest neprețuit tezaur este expus și conservat.

D. DANCU
critic de artă

Din placaj de grosimea 0,5—0,6 cm. tăiem 4-5 bucăți a căror lățime trebuie să fie de 40-60 cm, cu următoarele lungimi: prima bucată 50 cm, a doua 45 cm, a treia 40 cm ș.a.m.d., lungimea descrescând cu câte 5 cm. Respectarea acestei reguli este obligatorie, întrucât numai printr-o lungime descrescândă a părților saniei se poate obține plierea lor (vezi fig.1).

După ce am tăiat bucățile la dimensiunile indicate, le vom suprapune pe

construiți-vă o sanie pliantă

o porțiune de 5-6 cm, astfel ca prima bucată să fie suprapusă pe a doua ș.a.m.d. (vezi fig. 2).

Bucățile astfel îmbinate vor fi prinse între ele cu ajutorul a trei chingi de rulou sau din cîneșă împletită. Prinderea se va face la distanțe egale pe lățimea bucăților saniei, adică două chingi vor uni marginile bucăților și cealaltă va uni mijlocul acestora (vezi fig. 2).

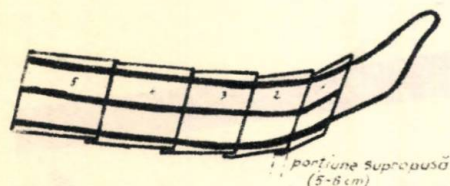
Prinderea chingilor de sanie se va face prin nituri de aluminiu de 1,5—2 cm lungime și groase de 0,6—0,8 cm. La capătul bătut al nitului se va aplica

o plăcuță din tablă care să asigure o nituire cât mai solidă. Cele două chingi laterale vor fi lăsate mai lungi la partea din virful saniei, astfel ca prin legarea lor s-o putem remarca.

Pentru a asigura impermeabilizarea cât și alunecarea saniei trebuie ca bucățile de placaj să fie unse de 3-4 ori cu ulei de in, accentuându-se în special asupra capetelor unde am făcut tăietura în placaj.

După ungere, suprafața saniei care va aluneca pe zăpadă se va cerui cu parafină sau ceară de skiuri.

Sania construită în acest fel poate

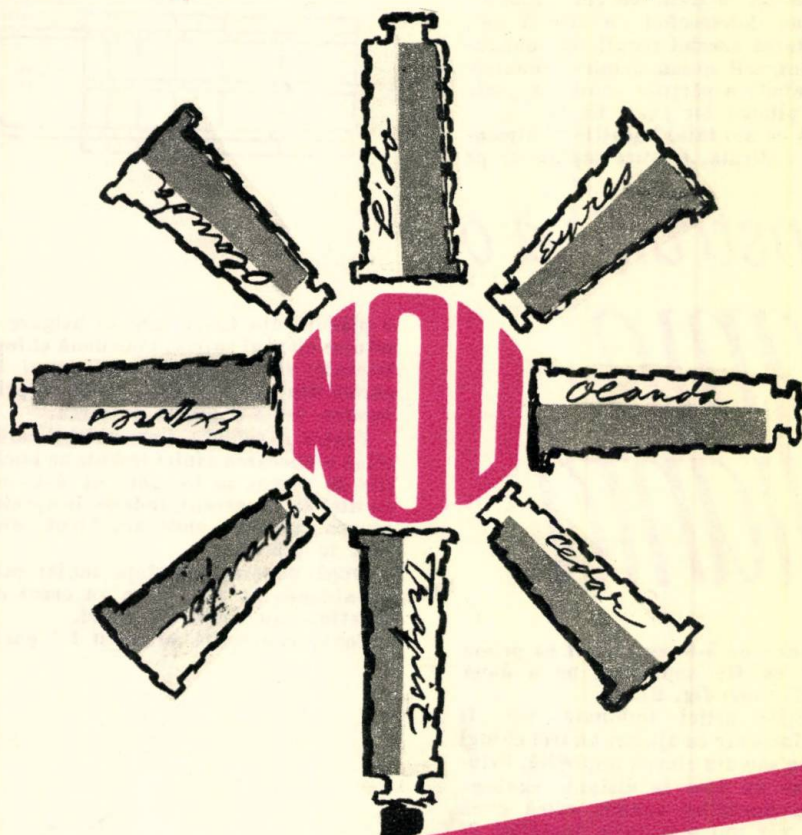

fi folosită atât în poziția culcat cât și în poziție normală; vom prinde prima bucată pliantă a saniei cu mîinile sau o vom împinge cu tocul bocancului astfel ca să-i dăm înclinarea în formă de arc asemănătoare capătului de ski (vezi fig. 3).

Sania poate fi utilizată și la ascensiuni, atât pentru transportarea rucsacului cât și pentru bătătorirea potecii acolo unde zăpada este așezată într-un strat gros.

Anton și Gheorghe VOICU

TURISTI în excursii folosite

CONTINUT RIDICAT DE GRĂSIMI ȘI VITAMINE,

PENTRU TOATE GUSTURILE.

BRÎNZETURI TOPITE-pastă

Cîini parașutiști în ajutorul celor acoperiți de avalanșe

„Moartea albă” face iarnă de iarnă un însemnat număr de victime. În ultimii 16 ani, în Elveția au fost acoperite de avalanșe 360 de persoane, dintre care au murit 171. 54 de persoane total acoperite au scăpat cu viață datorită intervenției rapide a salvatorilor. La salvarea victimelor iau parte și cîini dresați special. Dintre cele 54 de persoane salvate în Elveția, 12 își datorează viața acestor cîini. În ultima vreme, aviația joacă un rol din ce în ce mai important în acțiunile de salvare. S-a trecut chiar la parașutarea salvatorilor. De aci pînă la dresarea cîinilor pentru a putea fi și ei parașutați, n-a mai fost decît un pas. El s-a făcut de Clubul austriac al parașutiștilor din Graz. S-a stabilit că nu orice cîine se pretează la parașutare. El trebuie să fie bine format, calm și curajos. Trebuie ținut cont și de faptul că urechea cîinelui este foarte sensibilă la diferențele de presiune.

Pînă acum, în Austria, 5 cîini specializați în avalanșe au fost antrenați ca parașutiști și sînt gata de a fi folosiți în caz de alarmă.

metodă bine studiată de antrenament și aclimatizare permite marii majorității a alpinistilor să urce un vîrf între 7 000 și 7 500 de metri” scrie cunoscutul alpinist sovietic K.K.Kusmin. În prezent, în U.R.S.S. există un număr însemnat de alpinisti cu experiența marilor altitudini. Vîrfurile Lenin a fost urcat de 368 de alpinisti, vîrfurile Comunismului de 86, vîrfurile Pobeda de 25, vîrfurile Korșenevskaja de 35 și vîrfurile Chan Tengri de 45 de alpinisti, ceea ce înseamnă 559 de sportivi care au reușit să urce pe șapte mîri. Între ei sînt alpinisti care au repetat această performanță de șase, șapte, sau chiar de opt ori.

Autostrada alpină olimpică

Una din cele mai spectaculoase și mai moderne căi rutiere din Europa leagă nordul de sudul continentului, trecînd peste Alpi. Autostrada pornește din vîrfurile orașului olimpic München, capitală a Bavariei (2.000.000 de locuitori) și important nod rutier al Europei Centrale, atinge Garmisch-Partenkirchen, unde au avut loc Jocurile olimpice de iarnă în 1936, Innsbruck, care a găzduit Olimpiada de iarnă în 1964, trece creasta principală a Alpilor

Actualitatea Alpină internățională

Japonezii atacă Everestul

Japonia este țara din care pleacă cele mai multe expediții spre Acoperișul Lumii, munții Himalaya. Totuși, Everestul, punctul de maximă altitudine al globului terestru, nu se află încă în palmaresul japonezilor. Pentru a recupera această lacună, japonezii s-au adresat guvernului nepalez, care a acordat pentru anul 1967 permisiunea de a ataca Everestul clubului „A. B. Japan Himalayan Mountaineering Club”.

Alpinismul sovietic: 559 de alpinisti cuceritori de „șapte mîri”

În U.R.S.S. există circa 10 vîrfuri de 7000 de metri înălțime sau aproape de 7000 și peste 100 de vîrfuri cu o altitudine de peste 6 000 de metri. Cel mai înalt vîrf din U.R.S.S. este Piscul Comunismului (7495 metri), căruia-i urmează, în ordine, vîrfurile Pobeda (7439 metri). Toți masivii cu peste 6000 de metri înălțime se găsesc în Pamir și în Tien-San. „Prin analiza tuturor succeselor și insucceselor am ajuns la concluzia că pentru bune rezultate la mare altitudine, cheia este o aclimatizare corectă. Sîntem de părere că o

peste pasul Brenner, traversează lumea de basm a Dolomiților, apoi orașul Cortina d'Ampezzo, unde s-au disputat jocurile olimpice de iarnă din 1956 și ia sfîrșit la Veneția. În continuare, o autostradă urmărește spre sud coasta Adriaticii pe cînd alta face legătura cu noua „Autostrada del Sole” spre Roma și Neapole.

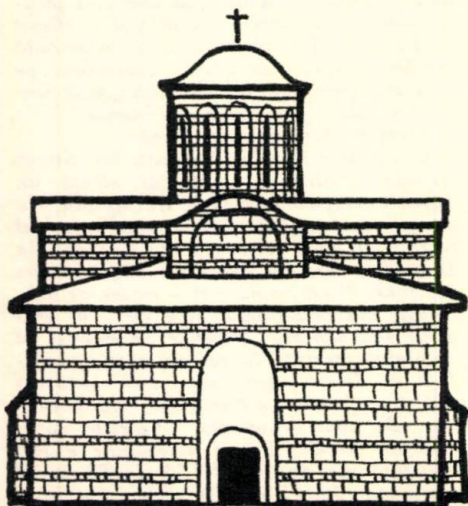
Peretele Americii de Nord

La intrarea în valea Yosemite din Sierra Nevada (California), stă de strajă un monolit uriaș din rocă albă: El Capitan. Cu pereții săi înalți de 900 de metri masivul întrece cu mult celebra Cima Grande din Dolomiți, care nu are decît 600 de metri înălțime. Pînă acum, patru trasee de dificultate maximă conduc spre vîrf, pe granitul său sănătos. Peretele de sud-est al muntelui prezintă în centrul său o suprafață de dîorit negru, ale cărei contururi amintesc forma continentului Nord-American. De unde denumirea: „Peretele Americii de Nord”. Prima ascensiune a fost realizată aici în 10 zile (de la 22 la 31 octombrie 1964) de alpinistii americani Royal Robbins, Chouinard, Frost și Pratt.

CURTEA DE ARGES

mic ghid

Curtea de Argeș, punct de mare atracție turistică, primește zilnic sute, iar în zilele de sărbătoare mii de oaspeți.

Pentru ca fiecare vizitator să-și poată stabili un program în raport cu timpul disponibil, amintim, pe scurt, câteva din monumentele istorice ale orașului, însoțind descrierea cu schița alăturată.

1. Cel mai vechi monument istoric din țara noastră, păstrat în întregime în forma originală, este Biserica Domnească, construită în stil bizantin la jumătatea secolului XIV de către Basarab Întemeietorul (La moartea sa, în 1352, era încă nefenclită cum vedește grafitul de pe peretele nordic). A fost terminată de fiul său Nicolae Alexandru, iar pictura s-a făcut sub Radu-Negru Basarab, tatăl lui Mircea, care apare ca principalul ctitor în frescă. Este un adevărat muzeu de pictură bisericească.

Alături de Biserica Domnească se află ruinele fostului palat, ce avea două etaje.

2. Din aceeași epocă datează și biserica Sin Nicolară, fostă episcopie catolică, probabil și cu rol militar, de apărare. Legenda atribuie construirea ei Doamnei Marghita, soția lui Basarab.

3. Biserica episcopală, fostă a mănăstirii Curtea de Argeș, o perlă a arhitecturii din aceste părți ale Europei, cu toate că a fost restaurată în condiții neconforme cu respectul ce se datorește unui atît de valoros monument, rămîne totuși cel mai atractiv obiectiv turistic din localitate. Cine a văzut, însă, frescele seose și păstrate în Muzeul de Artă din București, nu poate rezista dorinței de a le vedea la locul lor, în această capodoperă arhitecturală. Legenda Măsterului Manole, confirmată de inscripția din dreapta ușii de intrare, o arată ca fiind construită pe ruinele altei biserici mai vechi. Ceea ce este sigur, e că Neagoe Basarab, ctitorul său, a ținut s-o sfințească în 1517 cu mare fast. În timpul lui Radu de la Afumați s-a terminat pictura. Edificiul este o perfecționare ca stil a Mănăstirii Dealului.

4. Mica biserică Olari, inspirată din arhitectura țărănească locală, este interesantă atît în ce privește construcția, cît și în ce privește pictura exterioară.

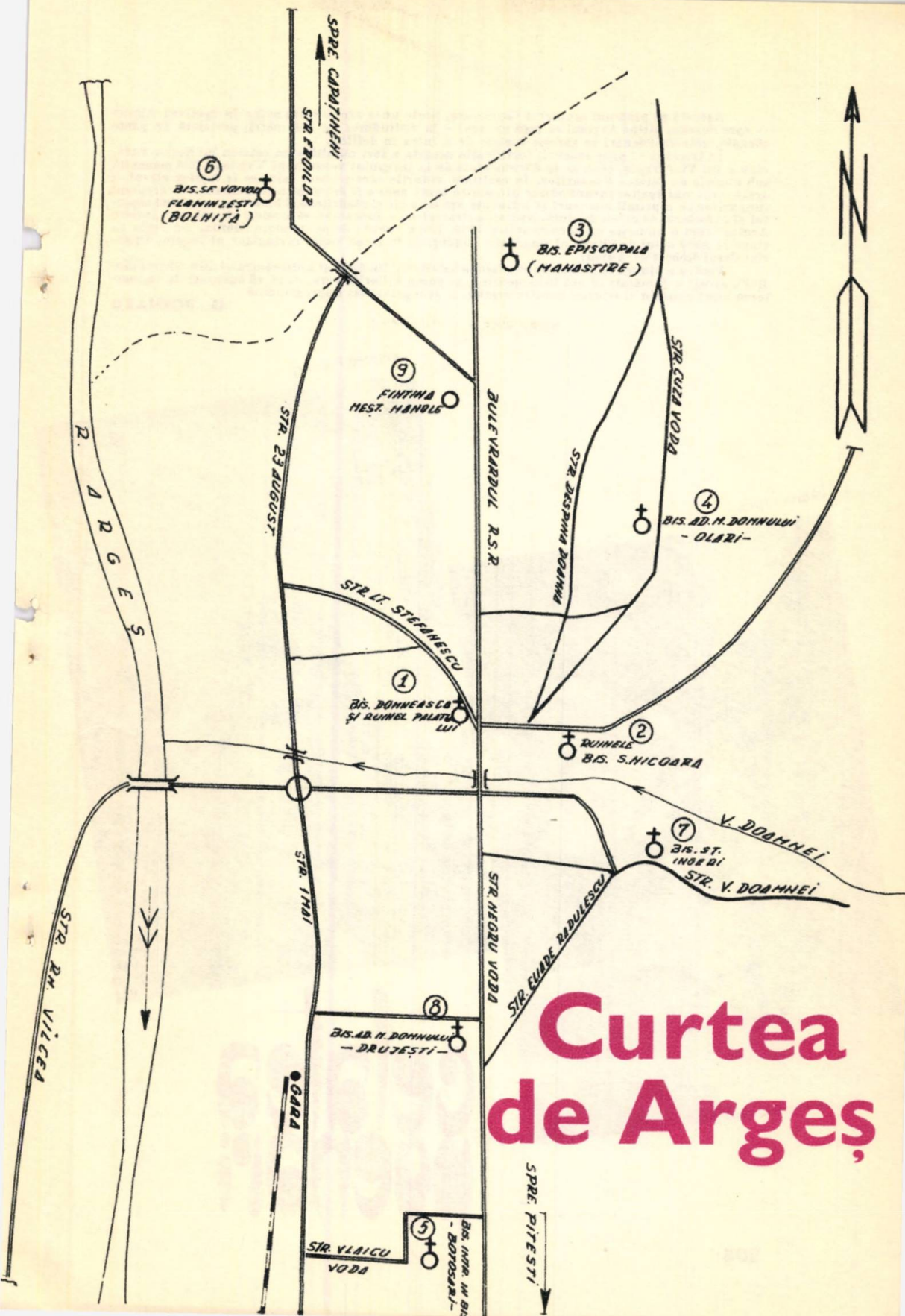
5. La intrarea în Curtea de Argeș, pe stînga drumului, se află biserica Botoșari, numită de localnici „Biserica cu Brad”, construită de Petru Cercel în secolul XVI.

6. Îndată ce trecem podul peste pîrîul Valea Iașului, ajungem la biserica Flămînzești, fostă bolniță a mănăstirii cu același nume, atestată ca atare într-un document din 1542.

7. În strada Valea Doamnei, pe un delușor, se află bisericuța Sfinții Îngeri, construită în vremea lui Matei Basarab, în secolul XVII.

8. Pe strada Negru Vodă, care e și șoseaua principală, la nr. 48, se află biserica construită de frații Drujești în secolul XVIII. Are picturi exterioare interesante.

9. Lîngă biserica episcopală este celebra fîntîna a Măsterului Manole.

Așezată pe pîntenul muntelui Căprișoara, acolo unde acesta intră adînc în masivul Albina — spre Posada, silind Argeșul să facă un ocol — la altitudinea de 850 metri, protejată de pante abrupte, cetatea Poenari se zărește înainte de a intra în defileu.

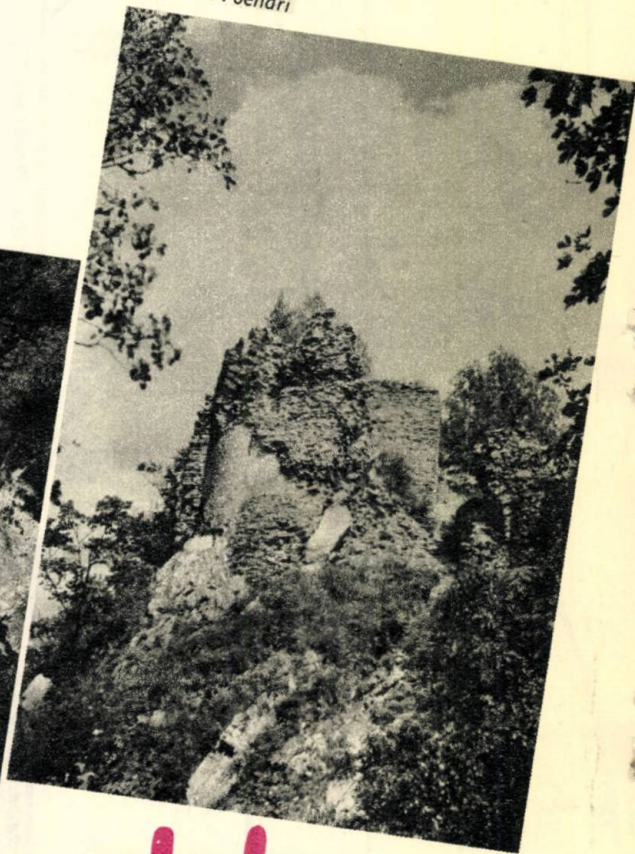
În trecerea ei prin veacuri, fortificația aceasta a fost numită cînd cetatea lui Negru-Vodă, cînd a lui Vlad Țepeș, pînă ce în documentele de la începutul veacului al XVI-lea a fost pomenită sub numele de Cetatea Poenarilor. În realitate, zidurile care vorbesc celor ce le înțeleg glasul, o arată mult mai veche; turnul pătrat din piatră brută pare a fi de construcție romană. În decursul timpurilor ea a primit adausuri și influențe apusene cît și răsăritene și bizantine, căpătînd aspectul și caracterul de cetate feudală. Așezarea strategică ne îndeamnă să credem că aici, sub „castro Argias” cum o numește un document din 1336, lîngă Posada de pe muntele Albina, s-a scris cu sînge la 1830 actul de vitejie al românilor conduși de Basarab Vodă, învingător al regelui Ungariei Carol Robert de Anjou.

Pentru a ajunge la cetate, de pe șoseaua asfaltată, din dreptul hidrocentralei „Gh. Gheroghiu-Dej”, urcați o jumătate de oră în serpentină, pe panta înflorită vară, ca să vă bucurați de cunoașterea unui vestigiu al istoriei noastre precum și de o priveliște impresionantă.

G. POENARU

.. cetatea Poenari

În drum spre...

**cetatea
poenari**

Ideea propagării turismului prin intermediul filateliei nu este nouă, ea fiind întâlnită și în alte țări. La noi, bazele acestei tematici s-au pus în anul 1960 prin emiterea seriei „Frumuseți turistice de la mare”, alcătuită din șapte valori. Seria redă imagini pline de farmec pe care le oferă litoralul românesc, purtându-ne de la Mamaia, trecând pe la statuia lui Ovidiu din Constanța, până la cel mai sudic punct al litoralului nostru — Mangalia.

Emisiunea anului 1964, intitulată „Puncte turistice la munte”, înmănunchează în cinci valori gravate, de o execuție ireproșabilă, imagini din Carpați. Această emisiune reprezintă una din cele mai reușite serii de mărci din ultimii ani. Valoarea de 40 de bani reprezintă renumitele Chei ale Bicazului; înălțimea impresionantă și îngustimea cheilor prin care își face loc șoseaua și riul Bicaz este reprezentată cu fidelitate. O altă marcă prezintă lacul Bicaz și Ceahlăul, îmbinând în mod armonios frumusețea naturii — Ceahlăul — cu impresionanta realizare a omului — lacul Bicaz. Frumusețea lacurilor de munte pe care le întâlnim străbătând Carpații, ne-o prezintă și valoarea de 55 de bani (lacul și cabana Bilea din masivul Făgăraș). Seria este completată cu încă două valori: telefericul care leagă Poiana Brașovului cu cabanele Cristianul Mare și Postăvarul și Hotelul alpin de la cota 1400 din Bucegi. Reușită este și marca reprezentând turismul din seria „Spartachiada 1965” care înfățișează doi turiști ce privesc spre orizont creștele munților.

Sîntem conștienți că noua tematică filatelică, turismul, se va bucura și în viitor de o atenție crescîndă din partea creatorilor de machete filatelice, spre satisfacția acelor pentru care pasiunea de turist se îmbină cu aceea de colecționar al mărcilor postale.

Ing. Ion SAHINIAN

BUCUREȘTI — Calea Victoriei 100, telefon 15.59.65
 — B-dul Republicii 4, telefon 14.88.37
 — B-dul Republicii 68, telefon 14.08.06
 — Gara de Nord, telefon 17.05.78
 — Aeroport Băneasa, telefon 17.65.37
 — Ag. Internațională, B-dul Magheru 1, telefon 13.66.84
 BACĂU — Cal. Mărășești 10, bloc 3/4 telefon 1681
 Orașul GH. GHEORGHIU-DEJ — B-dul Oituz 25 telefon 1086
 PIATRA NEAMȚ — P-ța Kogălniceanu, bloc H 4 telefon 1361
 SLĂNIC — Str. V. Alecsandri vila 13, telefon 43
 ROMAN — Str. Ștefan cel Mare 195, telefon 1040
 MOINEȘTI — Str. T. Vladimirescu, 249, telefon 223
 MARAMUREȘ (Baia-Mare) — B-dul București 5, telefon 1477, 1059
 SATU MARE — Str. Eliberării 14, telefon 1690
 SIGHETUL MARMAȚIEI — Piața Libertății 18, telefon 815
 BRAȘOV — B-dul Carpați 15, telefon 11399, 11508
 FĂGĂRAȘ — Str. C. POP 1, telefon 272
 PREDEAL — Str. Panduri 14, telefon 1375
 SF. GHEORGHE — Str. Lenin 12, telefon 440
 POIANA BRAȘOV — Hotel Sport, telefon 15151
 ALEXANDRIA — Str. Libertății 273, telefon 267
 CĂLĂRAȘI — Str. 7 Noiembrie 8-10, telefon 362
 GIURGIU — Str. Unirii 1, telefon 1701
 CLUJ — Str. Șincai 2, telefon 15758, 13778.
 TURDA — Piața Republicii 34, telefon 54, 15.
 BISTRIȚA — Piața Centrală 23, telefon 684.
 SÎNGEORZ BĂI — Parcul Hebe 5, telefon 24.
 DEJ — Piața Bobilna 14, telefon 236.
 DOBROGEA (Constanța) — B-dul Tomis 73, telefon 4861, 4162.
 — B-dul Tomis 48, telefon 2342
 TULCEA — Str. 23 August 24, telefon 116
 MEDGIDIA — Str. Gării 2, telefon 279
 OLTEȚIA (Craiova) — Str. A.I. Cuza 17-21, telefon 3763, 5146
 TURNU-SEVERIN — Str. Traian 64, telefon 103
 TÎRGU-JIU — Str. Victoriei 126, telefon 1345
 CARACAL — Str. Olteniei 6, telefon 126
 HUNEDOARA (Deva) — Str. Dr. Petru Groza 1, telefon 2169, 2026
 PETROȘANI — Str. Republicii 10, telefon 556
 HUNEDOARA — Str. Lenin 5, telefon 2976
 ALBA IULIA — Piața 1 Mai 27, telefon 238
 BRAD — Str. Minerilor 10, telefon 340
 LUPENI — Str. 23 August 15, telefon 221
 GALAȚI — Str. Republicii bloc L, telefon 4435, 4436
 BRĂILA — Str. Republicii 2, telefon 2048
 FOCȘANI — Str. Mare a Unirii 109, telefon 41
 TECUCI — Str. Republicii 20, telefon 1444
 IAȘI — Piața Unirii bloc 12, telefon 5236
 HUȘI — Str. Republicii 48, telefon 162
 BÎRLAD — Str. Victoriei 11, telefon 60
 CRIȘANA (Oradea) — Piața Republicii 4, telefon 2871, 2219
 BORȘ — Vamă
 EPIȘCOPIA BIHOR — Vamă
 SALONTA — Str. Libertății 19, telefon 138
 BĂILE VICTORIA — Str. Sînmartin 6
 ARGEȘ (Pitești) — Str. Victoriei 38, telefon 3561, 3934
 RÎMNICU-VÎLCEA — Str. V.I. Lenin 152, telefon 1238
 CĂLIMĂNEȘTI — Str. V.I. Lenin telefon 64
 OLĂNEȘTI — Aleia 23 August 4, telefon 46
 GOVORA — Str. T. Vladimirescu 47, telefon 46
 CÎMPULUNG — Str. Negru Vodă 117, telefon 500
 PLOIEȘTI — Piața 16 Februarie 34, telefon 14563, 11963
 SINAIA — B-dul Carpați 19, telefon 1515, 1503
 TÎRGOVIȘTE — Str. 30 Decembrie 73, telefon 1789
 BUZĂU — B-dul Republicii 2, telefon 2535
 CÎMPINA — Str. 23 August 93, telefon 1377
 BUȘTENI — B-dul Libertății 206, telefon 27
 RÎMNICU SĂRAT — Str. Suvorov 126, telefon 208
 SIBIU — Str. N. Bălcescu 53, telefon 1188/66, 2559
 MEDIAȘ — Str. D. Gherea 5, telefon 385
 SIGHIȘOARA — Str. Republicii 10, telefon 131
 SUCEAVA — Str. Ștefan cel Mare 1A, telefon 2897 2503
 VATRA DORNEI — I.S.B.C.
 SÎRET — Vamă
 BOTOȘANI — Piața 1907 1, telefon 625
 CÎMPULUNG MOLDOVENEȘC — Str. 7 Noiembrie 4 telefon 490
 BANAT (Timișoara) — Str. Piatra Craiului 3, telefon 12929
 — str. Republicii 6, telefon 13270, 13105, 16136
 ARAD — Str. Republicii 90, telefon 3280, 3004
 LUGOJ — Str. Gh. Gheorghiu-Dej 27, telefon 418
 CURTICI — Vamă
 REȘIȚA — Str. Coșbuc 4, telefon 1684
 STAMORA MORAVIȚA — Vamă
 BĂILE HERCULANE — Piața Hercules 3, telefon 84
 CARANSEBEȘ — Str. 23 August 1.
 BUZIAȘ — Pavilionul 3 Bazar
 MUREȘ (Tîrgu Mureș) — Piața Trandafirilor 31, telefon 2288, 3560
 TÎRNĂVENI — Str. Republicii 45, telefon 421
 BORSEC — Str. Carpați 92, telefon 68
 SOVATA — Str. Trandafirilor 103, telefon 39
 TUȘNAD — Str. Oltului 100, telefon 26
 ODORHEI — Str. Teilor 2, telefon 210
 MAMAIA — Hotel Perla
 EFORIE NORD — Hotel Belvedere, telefon 1427
 EFORIE SUD — Hotel Ancora, telefon 1668
 — Str. Negru Vodă 17, telefon 1624

agentii
ont

BALABAN AUREL (Pitești) — data pînă la care primim corespondențe ce pot fi utile publicației anului, a figurat în ediția trecută a Almanahului, la Poșta redacției. Așteptăm vești... publicabile.

STANCIU AUGUSTIN (Hunedoara) — subiectul propus de dv. a mai fost tratat. Nu ne îndoiim că a treia corespondență ne va furniza noi date cu o tematică mai largă.

ANDRONACHE ST. (Tecuci) — note de călătorie din Polonia apar, cum desigur ați observat, și în paginile Almanahului curent. Ceva în plus și, mai ales, fotografii, ne interesează, însă, în continuare. Desigur, alături de materiale privind obiective turistice din țară.

MITITEANU CONSTANTIN (Cluj) — Orice remarcă privind baza materială a turismului nostru intern se poate adresa Sfatului Popular în raza căruia se află obiectivul vizat. Ideea unei cutii (sau caiet) de sugestii la cabane este binevenită, dar materializarea ei întârzie. Poate povestii și pentru Almanah impresii din numeroasele dv. drumeții.

DANIELESCU VALERIU (com. Grumăzești, Tg. Neamț) — Dacă Almanahul turistic 1966 nu a ajuns la dv., este o omisiune a difuzării. Am luat act și vom aduce la cunoștința celor în drept. „Chemarea munților” dovedește o prea muncită... chemare. Ne sînteți dator cu lucruri noi. Așteptăm.

BIBAC ALEXANDRU (Brașov) — Propunerea nu este lipsită de interes. O reținem. Altceva?

ADRIAN TĂNASE (Brașov) — Dv. vă place alpinismul, mie înotul subacvatic, dar Almanahul trebuie, totuși, să rămînă turistic. Și turismul e un arbore cu multe, foarte multe ramuri... Am reținut careul.

OPREA IOSIF (Petroșeni) — Avem nevoie de

Poșta redacției

fotografii cu o cît mai largă tematică. De dorit dimensiunea 18×24, copii concrete.

SUSAN MIHAI (Brad) — Mulțumim pentru vorbele bune. Am reținut materialul trimis. Pentru afișe și fotografii, o bună sursă este agenția sau filiala O.N.T. cea mai apropiată. La publicația dorită nu vă puteți abona, ea fiind editată în exclusivitate pentru străinătate. Pe cînd ceva nou?

MARCU GRIGORE (Zălau) — Ne-ați impresionat cu amabilitatea dv. Fiți-ne în continuare un critic obiectiv și un colaborator frecvent.

U.C.F.S., COMISIA CENTRALĂ DE TURISM ȘI ALPINISM — Vă mulțumim pentru sugestiile dv. multe și substanțiale.

ANDREI BREZIANU (București) — Articolul dv., deosebit de interesant, n-a putut fi publicat din motive tehnice care ar putea face obiectul unei întîlniri la redacție.

ANTON AUREL — Ideea nu este rea, dar prea ați tratat-o în fugă. Credem că ar fi mai bine ca, după preambul, în care se expune, în mare, acțiunea, să urmeze surprinderea unui anume moment din excursie. În felul acesta, valoarea articolului ar crește. Mulțumim pentru caldela aprecieri.

KOVACI LUDOVIC (Oravița) — 18×24, alb-negru. Subiecte? Ce v-a impresionat pe dv. mai mult...

ROMAN FLORIN (Iași) — Vrancea... ați citit, nu, în paginile acestui volum? Altceva, cu multă plăcere.

Fie datorită întârzierii lor, fie suprapunerii te-

matice, numeroase materiale printre care cele trimise de Nastasi Virgil, Vida Ștefan, D. Babăș, C. Mușetoiu, I. Țugui, Alecu Alexandru, Stanciu Augustin, Maxim Pop, Ioan Bîrzan, Iuliu Petcu, nu au putut intra în paginile acestei ediții, rămînînd în atenția noastră.

Mulțumim pe această cale numeroșilor colaboratori care ne-au transmis aprecieri la adresa Almanahului, sugestii asupra fondului și formei publicației. Am ținut pe cît ne-a fost cu putință și continuăm să ținem seama de propunerile dv., apreciindu-le la valoarea cuvenită.

Dragi cititori,

În dorința îmbunătățirii continue a calității Almanahului turistic, vă rugăm să ne transmiteți părerile dv. în legătură cu publicația, precum și sugestii sau propuneri noi. Așteptăm totodată de la dv. rapoarte, descrieri de trasee turistice, povestiri, schițe, articole de popularizare a monumentelor naturii, de arhitectură, de artă și istorice poezii, desene, caricaturi, precum și fotografii cît mai variate privind locurile de un deosebit interes turistic.

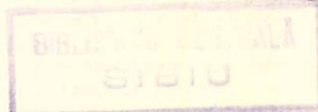
VĂ RUGĂM SĂ NOTĂȚI CĂ ORICE COLABORARE E BINE SĂ PARVINĂ REDACȚIEI PÎNĂ LA DATA DE 15 MARTIE 1967.

Originalele materialelor trimise, publicate sau nu, se restituie personal autorilor, la cerere.

Redactor responsabil

« sumar »

- Victor Eftimiu — Cu harta țării pe masă (p. 6)
- Darie Novăceanu — Primul poem (p. 7)
- Ada Bîrseanu — Geografia turistică (p. 8)
- Lector C. Niculescu — Se naște pămînt (p. 9)
- Muzee în aer liber (p. 13)
- Pentru automobilul dv. (p. 15)
- Dr. Valentin Aburel — Delta Dunării (p. 17)
- Virgil Ludu — Oamenii de știință și muntele (p. 20)
- Mîrcea Andrieșanu — Tîrgoviște (p. 25)
- Maria Cordoneanu — Etnografie transilvană (p. 28)
- Ing. N. Popescu — Pe „acoperișul” României (p. 33)
- C. Darie — Popasuri arădene (p. 39)
- Prin R.S. Cehoslovacă (p. 43)
- N. Vlad — Prin țara robombanilor (p. 49)
- D. Moyrer — Fotografie nocturnă (p. 54)
- Al. Meta — Muzeul Banatului (p. 55)
- Ing. Val. Georgian — În munții Siriului (p. 57)
- Mihai Haret (p. 61)
- O. Manițiu — „Cetatea” tigărilor mari (p. 65)
- D. Micu — Cultura dacilor (p. 70)
- M. I. Pascu — Roșia Montană (p. 75)
- Țara Vrancei (p. 81)
- „Muzeul Iosif Vulcan” (p. 92)
- Pe magistralele „Țării de aur” (p. 97)
- O. Velescu — Mînăstirea Putna (p. 102)
- Pompiliu Voiculeț — Hecate în România (p. 106)
- Camping fără corturi (p. 108)
- Ștîmbra oilor (p. 111)
- Turnu-Severin (p. 113)
- Gh. Epuran — Iarna (p. 117)
- Prin munții Rodnei (p. 120)
- Oameni celebri îndeamnă la drumeție (p. 124)
- Șt.O. Iosif în „țara de sus” (p. 125)
- Șerban Andronescu — Chemarea apelor (p. 129)
- W. Kargel — În Alpii Austriei (p. 135)
- Secvențe alpine în Pirini (p. 138)
- Legende Apusenilor (p. 142)
- Em. Iliescu — Lacurile Bucurei (p. 145)
- „Muzeul I.L. Caragiale” (p. 149)
- D. Păcuraru — Viena (p. 152)
- Peștera Comarnic (p. 155)
- Dacă zăpezile ar vorbi (p. 158)
- Iulia Florescu — Cetăți dacice (p. 161)
- Ing. El. Ionescu — Krakow (p. 164)
- Din memoria Bucureștiului (p. 168)
- V. Popescu — Turda (p. 172)
- Sever Noran — Cetatea Biertan (p. 177)
- I. Țugui — Peșteri (p. 181)
- Em. Cristea — Pe creastă Parîngului (p. 183)
- Speoturismul (p. 187)
- I. Drăgoescu — Opincile de fier (p. 188)
- Fl. Iordăchescu — Versuri (p. 190)
- Prof. Dr. Tr. Dinculescu — Govora și Călimănești (p. 193)
- D. Dancu — Portul popular (p. 196)
- Actualitatea alpină internațională (p. 201)
- Curtea de Argeș (p. 202)

La editarea celui de-al 8-lea almanah turistic
au mai colaborat:

Mihai Stănescu — coperta I
Dan Băiașu — titluri, hărți și desene
N. Săndulescu, S. Mendrea, ing. Nae Popescu, Gh. Epuran,
Em. Sîrzea, I. G. Haret, O. Manițiu, Pompiliu Voiculeț,
V. Georgian, Em. Iliescu, Studioul fotografic „Casa Scînteii”
și Oficiul Național de Turism — fotografii.

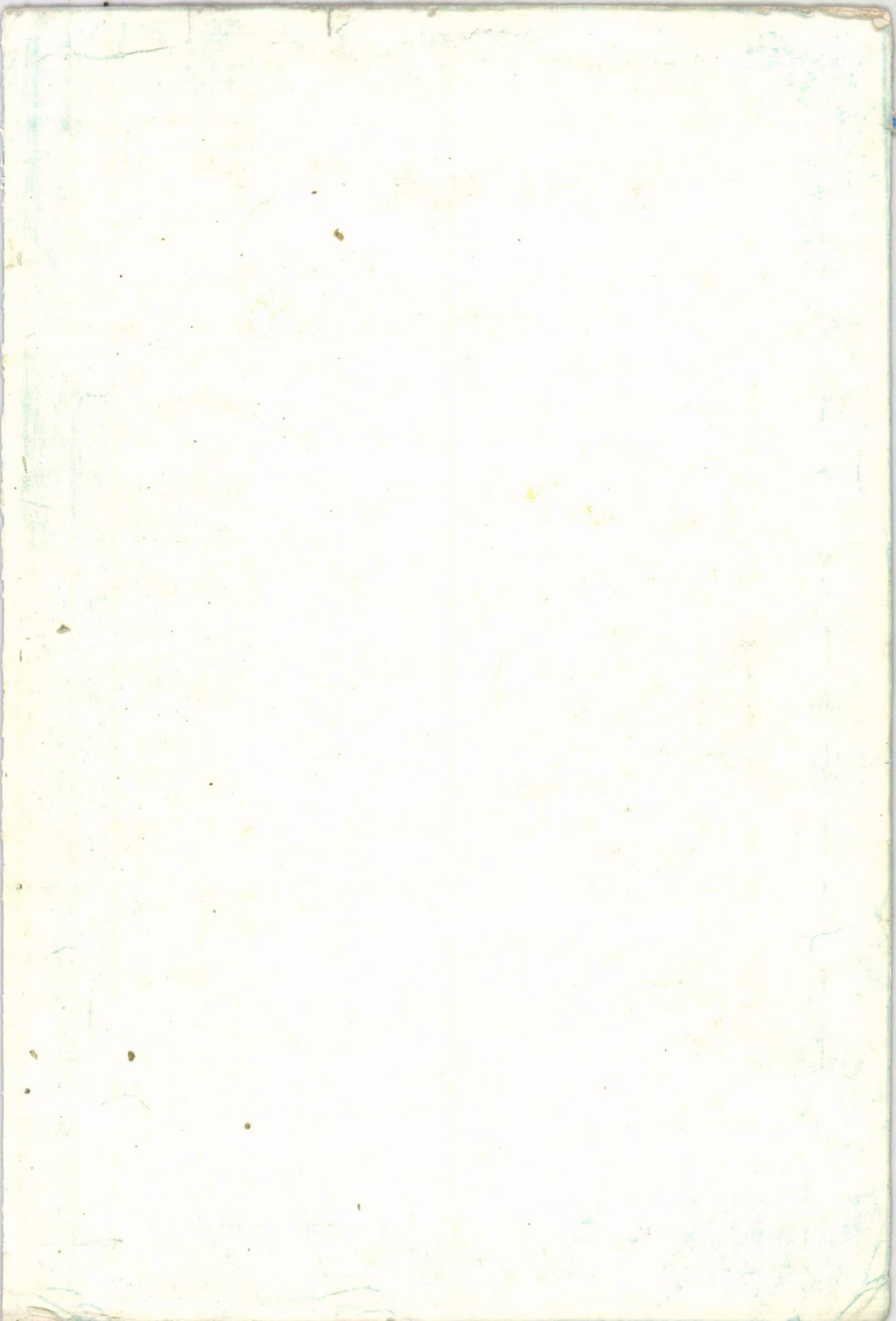
Lei 10

OFICIUL
NAȚIONAL
DE TURISM

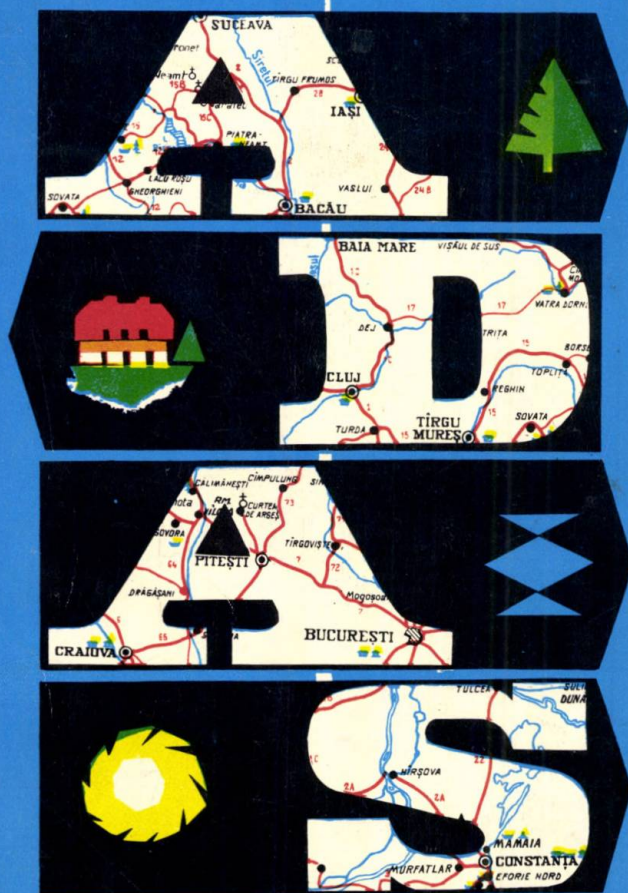
VĂ UREAZĂ

La mulți ani

12 Lei

AUTOMOBILIȘTI

Plecând la drum nu uitați că asigurând autoturismul dv. luați o măsură de prevedere. ADAS asigură avantajos autoturismul dv., atât pentru pagubele produse propriului autoturism, cât și pentru cele produse altor autovehicule, oricărui bunuri sau persoanelor.

Totodată, ADAS vă oferă posibilitatea de a încheia și alte asigurări, utile și în călătorie: asigurarea bunurilor din gospodărie, asigurarea de accidente, asigurarea familială de accidente, asigurarea de accidente "turist" ș.a.